

Załącznik Nr 1
do uchwały Nr LII/454/10
Rady Miejskiej w Nisku z dnia 10.11.2010 r.

UJEDNOLICONY TEKST

STUDIUM
uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego
gminy i miasta NISKO

Rada Miejska Nisko
Zarząd Gminy i Miasta Nisko

STUDIUM
uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego
gminy i miasta NISKO

Załącznik Nr I
do Uchwały Nr XXII/242/2000 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 24 sierpnia 2000 r.

CZĘŚĆ I

zawierająca tekst:

- Uchwała
- Wprowadzenie
- Uwarunkowania realizacji celów rozwoju przestrzennego gminy

CZĘŚĆ II

zawierająca tekst:

- Cele rozwoju gminy
- Polityka rozwoju gminy i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy
- Materiały źródłowe
- Załączniki
- Dokumenty formalno prawne (wyciąg)

zmiana Studium uchwalona
Uchwałą Nr XLIX/441/10
Rady Miejskiej w Nisku
z dnia 4.10.2010r.

Nisko 2000 rok

Merytoryczne opracowanie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy i miasta Nisko” – Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie, Oddział Zamiejscowy w Tarnobrzegu pod kierunkiem mgr W. Gurdaka, wykonał zespół autorski w składzie:

mgr inż. arch. K. Dobrzańska – główny projektant, uprawnienia urbanistyczne 1014/89

mgr inż. arch. M. Pieróg projektant asystent

 mgr A. Grądziel – rolnictwo

 A. Matyka – środowisko przyrodnicze i kulturowe

 inż. M. Mróz – komunikacja

mgr inż. J. Sadecki – inżynieria sanitarna

mgr inż. J. Wiącek – elektroenergetyka i telekomunikacja

 tech. A. Furdyna – opracowanie graficzne

 tech. M. Rzepka

 J. Sodomir

 tech. J. Superson

 tech. L. Szczygieł

 E. Kaszuba – opracowanie komputerowe

 tech. R. Sudoł

ZMIANA STUDIUM

uchwalona uchwałą Rady Miejskiej w Nisku Nr XLIX/441/10 z dnia 4.10.2010 r.

ZESPÓŁ AUTORSKI:

1. mgr inż. arch. Krystyna Dobrzańska – główny projektant
uprawnienia urbanistyczne 1014/89
2. mgr inż. arch. Barbara Kowal – Słotwińska – asystent projektanta
3. mgr inż. Jan Sadecki – infrastruktura techniczna
4. inż. Maria Mróz – komunikacja
5. Anna Matyka – środowisko przyrodnicze
6. mgr Paweł Paż – środowisko kulturowe
7. mgr inż. Aniela Grądział – rolnictwo i leśnictwo
8. mgr inż. Joanna Świergul – polityka społeczna
9. tech Jolanta Kocoń – opracowanie techniczne
10. mgr Jacek Morawski – opracowanie graficzne

Treść zmiany studium została oznaczona w tekście *pogrubioną czcionką koloru czerwonego*.

ZMIANA STUDIUM

uchwalona uchwałą Rady Miejskiej w Nisku Nr LII/454/10 z dnia 10.11.2010 r.

ZESPÓŁ AUTORSKI:

- mgr inż. arch. Wojciech Konior** – główny projektant; członek Izby Urbanistów nr wpisu KT-395
- inż. Irena Wojtowicz** – biegły w zakresie sporządzania ocen oddziaływania oraz prognoz skutków wpływu ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego na środowisko; Świadectwo Nr 5 i Nr 38

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nisko

Spis treści:

UCHWAŁA Nr XXII/42/2000 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 24 sierpnia 2000 r.	13
UCHWAŁY Nr XLIX/441/10 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 4 października 2010 r.	21
UCHWAŁY Nr LII/454/10 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 10 listopada 2010 r.	23
CZĘŚĆ I.	
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA NISKO	
I. WPROWADZENIE	27
1. UWAGI OGÓLNE	27
2. PODSTAWA PRAWNA I ZAKRES OPACOWANIA STUDIUM	28
3. METODA SPORZĄDZANIA STUDIUM	28
3.1. Analiza materiałów służących opracowaniu studium	28
3.2. Diagnoza	28
3.3. Określenie uwarunkowań rozwoju gminy	29
3.4. Określenie celów rozwoju	29
3.5. Określenie polityki przestrzennej gminy	29
II. UWARUNKOWANIA REALIZACJI CELÓW ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY	31
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	33
2. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	35
3. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE	36
3.1. Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego	36
3.1.1. Położenie geograficzne, rzeźba terenu	36
3.1.2. Budowa geologiczna	36
3.1.3. Zasoby surowcowe, degradacja powierzchni ziemi	36
3.1.4. Klimat	37
3.1.5. Gleby – stan zanieczyszczenia	38
3.1.6. Środowisko wodne	38
3.1.7. Środowisko atmosferyczne	41
3.1.8. Klimat akustyczny	44
3.1.9. Świat roślinny, świat zwierzęcy, system powiązań ekologicznych	45
3.1.10. Walory krajobrazowe	47
3.2. Zagrożenia środowiskowe	47
3.3. Zasoby przyrody objęte ochroną prawną	48
3.4. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego	49
4. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO	51
4.1. Rys historyczny	51
4.2. Zasoby dziedzictwa kulturowego	56
4.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska kulturowego	57
4.4. Uwarunkowania prawne	57
5. WALORYZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	57

5.1.	Gospodarka rolna	57
5.2.	Produkcja roślinna	60
5.3.	Produkcja zwierzęca	61
5.4.	Struktura agrarna	61
5.5.	Obsługa rolnictwa	62
5.6.	Uwarunkowania wynikające ze stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej	63
6.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PRAWA WŁASNOŚCI GRUNTÓW	63
7.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	64
7.1.	Sytuacja demograficzna gminy	64
7.2.	Struktura zatrudnienia ludności	70
7.3.	Rynek pracy – bezrobocie	73
7.4.	Stan infrastruktury socjalnej gminy	76
7.4.1.	Oświata i wychowanie	76
7.4.2.	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	81
7.4.3.	Usługi kultury	83
7.4.4.	Sport i turystyka	85
7.4.5.	Usługi handlu, gastronomii i rzemiosła	86
7.5.	Zasoby mieszkaniowe gminy	88
7.6.	Charakterystyka ruchu budowlanego w gminie	93
7.7.	Uwarunkowania wynikające z jakości życia mieszkańców	93
7.7.1.	Uwarunkowania wynikające ze stosunków demograficznych	93
7.7.2.	Uwarunkowania wynikające z sytuacji na rynku pracy, struktury zatrudnienia i bezrobocia	94
7.7.3.	Uwarunkowania wynikające z dostępności do usług	94
7.7.4.	Uwarunkowania wynikające ze stanu zasobów mieszkaniowych	96
8.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z FUNKCJONOWANIA SYSTEMU TRANSPORTOWEGO	96
8.1.	Komunikacja drogowa	96
8.1.1.	Układ drogowo - uliczny	97
8.1.2.	Obciążenie ruchem zewnętrznym i docelowo - źródłowym dróg krajowych i wojewódzkich	101
8.1.3.	Ocena funkcjonowania układu drogowego	102
8.1.4.	Komunikacja zbiorowa	103
8.1.5.	Komunikacja indywidualna	104
8.1.6.	Obsługa motoryzacyjna	105
8.1.7.	Ruch pieszy i rowerowy	106
8.1.8.	Bezpieczeństwo ruchu	106
8.1.9.	Drogi transportu rolniczego	107
8.2.	Komunikacja kolejowa	108
9.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYPOSAŻENIA I OBSŁUGI UZBROJENIA TECHNICZNEGO	109
9.1.	Elektroenergetyka	109
9.2.	Telekomunikacja	113
9.3.	Zaopatrzenie w wodę	114
9.4.	Odprowadzenie ścieków	118
9.5.	Gazownictwo	119
9.6.	Ciepłownictwo	121
9.7.	Regulacja stosunków wodnych	125
9.8.	Gospodarka odpadami	127

10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU	129
10.1. Charakterystyka stanu istniejącego zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nisko	129
10.2. Działania na rzecz prawidłowego zagospodarowania miasta i gminy Nisko	131
11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	132
12. PODSTAWOWE PROBLEMY GMINY I SZANSE ICH ROZWIĄZANIA	134
12.1. W wyniku przeprowadzonej analizy uwarunkowań zidentyfikowano szereg problemów rozwojowych gminy	134
12.2. Szanse rozwiązania podstawowych problemów występujących w gminie	136
13. DIAGNOZA STANU I UWARUNKOWANIA DOTYCZĄCE TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA NISKO UCHWALONEGO UCHWAŁĄ NR LII/454/10 Z DNIA 10 LISTOPADA 2010 r.	136

CZĘŚĆ II.

POLITYKA ROZWOJU I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA NISKO.

III. CELE ROZWOJU GMINY	141
--------------------------------------	------------

IV. POLITYKA ROZWOJU I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	145
--	------------

1. POLITYKA I KIERUNKI ROZWOJU W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA ..	147
1.1. Ochrona wód powierzchniowych	147
1.2. Ochrona wód podziemnych	148
1.3. Ochrona powietrza atmosferycznego	148
1.4. Ochrona klimatu akustycznego	149
1.5. Ochrona zasobów surowcowych, gospodarka surowcami, ochrona powierzchni ziemi	149
1.6. Ochrona gruntów rolnych i leśnych	149
1.7. Obszary i obiekty objęte ochroną prawną i proponowane do ochrony	150
1.8. System powiązań ekologicznych – tereny otwarte, ochrona bioróżnorodności	151
1.9. Ochrona przed zagrożeniem powodzią	152
2. POLITYKA I KIERUNKI ROZWOJU W ZAKRESIE OCHRONY DÓBR KULTURY	152
3. POLITYKA I KIERUNKI ROZWOJU W ODNIESIENIU DO ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	157
4. POLITYKA REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PUBLICZNYCH	159
4.1. Polityka w zakresie zabezpieczenia ponadlokalnych celów publicznych	159
4.2. Polityka gospodarowania mieniem komunalnym	162
4.3. Polityka w zakresie aspektów obronnych, ochrony przed zagrożeniami żywiołowymi i katastrofalnymi	163
5. POLITYKA PRZESTRZENNA – STREFY POLITYKI PRZESTRZENNEJ	166
5.1. Podział na strefy polityki przestrzennej	166
5.2. Ustalenia wynikające z przyjętej polityki przestrzennej	166

6. PROGNOZY I HIPOTEZY ROZWOJU SPOŁECZNO–GOSPODARCZEGO	169
6.1. Prognoza rozwoju demograficznego	169
6.2. Prognoza rozwoju społeczno – gospodarczego	170
6.3. Hipoteza warunków życia mieszkańców	171
6.3.1. Mieszkalnictwo	171
6.3.2. System obsługi ludności	173
6.3.3. Standardy obsługi ludności.....	174
7. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	176
7.1. Ustalenia ogólne	176
7.2. Kierunki zagospodarowania terenów zabudowanych	177
7.3. Kierunki rozwoju obszarów preferowanych do zainwestowania	179
7.4. Zasady rozwoju przestrzennego	183
7.5. Gospodarka terenami	185
7.6. Określenie obszarów, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe lub pożądane z uwagi na istniejące uwarunkowania	185
8. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU KOMUNIKACJI	187
8.1. Komunikacja drogowa	187
8.1.1. Układ dróg krajowych – powiązanie zewnętrzne	187
8.1.2. Strategia utrzymania i rozwoju sieci dróg krajowych do 2015 r.	189
8.1.3. Obejście drogowe miasta Niska	190
8.1.4. Docelowy układ komunikacyjny	192
8.1.5. Degradacja istniejącej infrastruktury drogowej	192
8.1.6. Modernizacja sieci drogowo – ulicznej	192
8.1.7. Drogi transportu rolniczego	193
8.1.8. Ruch pieszy i rowerowy	195
8.1.9. Urządzenie terenów komunikacji	195
8.1.10. Bezpieczeństwo ruchu drogowego	195
8.1.11. Współpraca samorządów	196
8.1.12. Fundusze pomocowe	196
8.2. Komunikacja kolejowa	196
9. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	197
9.1. Elektroenergetyka	197
9.2. Telekomunikacja	198
9.3. Zaopatrzenie w wodę	199
9.4. Gospodarka ściekowa	201
9.5. Gazownictwo	202
9.6. Regulacja stosunków wodnych	202
9.7. Ciepłownictwo	202
9.8. Gospodarka odpadami	203
10. STANDARDY URBANISTYCZNE	203
11. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM	205
11.1. Uzasadnienie i synteza zmiany studium, uchwalonej uchwałą Nr LII/454/10	208
MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	211

UCHWAŁA

**UCHWAŁA NR XXII/242/2000
RADY MIEJSKIEJ W NISKU
z dnia 24 sierpnia 2000 r.**

w sprawie:

Uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko

Na podstawie art. 18, ust. 2, pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74 z późniejszymi zmianami) oraz art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 136, z późniejszymi zmianami) **Rada Miejska w Nisku postanawia co następuje:**

§ 1

Uchwalić Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko jako akt kierownictwa wewnętrznego określający politykę przestrzenną gminy.

§ 2

Ilekroć w dalszej części uchwały mowa o „Studium” należy przez to rozumieć Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko.

§ 3

Studium służyć będzie jako dokument na podstawie którego następować będzie koordynacja działań związanych z zagospodarowaniem terenów na obszarze gminy w tym w odniesieniu do lokalnych przedsięwzięć służących realizacji celów publicznych oraz jako materiał pomocniczy dla działalności związanej z ustaleniem warunków zabudowy i zagospodarowania terenów nie objętych planami miejscowymi.

§ 4

Na dokument Studium składają się:

1. Część I – informacyjna, obejmująca diagnozę stanu istniejącego oraz uwarunkowania występujące na obszarze gminy wyrażone w formie:
 - a) tekstu – rozdział I – Wprowadzenie
rozdział II – Uwarunkowania realizacji celów rozwoju przestrzennego
 - b) rysunków, na które składają się:
 - plansza nr 1 – inwentaryzacja urbanistyczna, skala 1:10 000
 - plansza nr 2 – stan istniejący – infrastruktura techniczna, skala 1:10 000
 - plansza nr 3 – uwarunkowania wewnętrzne – waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej, skala 1:25 000
 - plansza nr 4 – uwarunkowania wewnętrzne – środowisko przyrodnicze i kulturowe, skala 1:25 000
 - plansza nr 5 – uwarunkowania wewnętrzne – ograniczenia, skala 1:25 000
2. Część II – stanowiąca rozszerzenie ustaleń zawartych w treści uchwały, wyrażona w formie:
 - a) tekstu: – rozdział III – Cele rozwoju gminy

i rozdział IV – Polityka rozwoju i kierunki zagospodarowania
przestrzennego gminy
stanowiącego Załącznik nr 1 do niniejszej uchwały

b) rysunków, na które składają się:

plansza nr 6 – Polityka i kierunki zagospodarowania przestrzennego, skala
1:10 000

stanowiąca Załącznik Nr 2 do niniejszej uchwały

plansza nr 7 – Kierunki i zasady polityki przestrzennej – infrastruktura techniczna,
skala 1:25 000

plansza nr 7A – Kierunki i zasady polityki przestrzennej – infrastruktura techniczna,
skala 1:10 000

stanowiące załącznik Nr 2 a i 2 b do niniejszej uchwały

plansza nr 8 – Kierunki rozwoju komunikacji, skala 1:10 000

plansza nr 9 – Strefy polityki przestrzennej, skala 1:25 000

3. Część III – obejmująca dokumenty formalno – prawne w tym niniejszą uchwałę.

§ 5

Kierunki rozwoju społeczno – gospodarczego gminy wyrażone zostały poprzez realizację najważniejszych celów strategicznych:

- 1) cele ekonomiczne wyrażające się w tworzeniu warunków przestrzennych rozwoju przedsiębiorczości;
- 2) cele społeczne ukierunkowane na poprawę jakości życia mieszkańców;
- 3) cele przyrodnicze i kulturowe wyrażające się w ochronie i racjonalnym kształtowaniu środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- 4) cele przestrzenne ukierunkowane na podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania miasta i gminy przy zachowaniu warunków przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych oraz efektywnego wykorzystania posiadanych zasobów.

§ 6

Ustala się następujące kierunki polityki przestrzennej:

1. W zakresie ochrony środowiska:

- ochrona wód powierzchniowych poprzez realizację sieci kanalizacyjnej obejmującej wszystkie jednostki osadnicze;
- ochrona wód podziemnych poprzez unieszkodliwienie odpadów komunalnych i przemysłowych z zachowaniem najnowocześniejszych technologii, kontynuowanie wzmożonej ochrony sanitarnej w obrębie stref ochrony bezpośredniej ujęć wody pitnej oraz monitoringu jakości wód wglębnych;
- ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu akustycznego poprzez eliminację z układu miejskiego uciążliwego transportu ciężkiego oraz ruchu tranzytowego, stosowanie skutecznych zabezpieczeń przed hałasem, likwidację niskiej emisji, stałe obniżanie środkami technicznymi emisji substancji szkodliwych z obiektów istniejących i nie dopuszczanie do lokalizacji nowych obiektów i urządzeń uciążliwych dla środowiska;

- ochrona zasobów surowcowych przed dziką eksploatacją i rekultywacja terenów po zakończeniu eksploatacji;
- ochrona gruntów rolnych o wysokiej bonitacji, w tym gleb pochodzenia organicznego i gruntów leśnych;
- respektowanie ochrony dla obszarów i obiektów objętych ochroną prawną;
- ochrona terenów przyrodniczo – krajobrazowych doliny Sanu;
- ochrona przed zagrożeniem powodzią na całej długości Sanu przed wodami stuletnimi.

2. W zakresie ochrony dóbr kultury:

- objęcie stałą ochroną obiektów wpisanych do rejestru zabytków jednocześnie wnioskowanie o poszerzenie listy o obiekty posiadające wartości historyczne;
- przywracanie wartości (rewaloryzacja obiektów i zespołów zabytkowych) i właściwe wykorzystanie w sposób nie kolidujący z ich charakterem;
- zachowanie naturalnego otoczenia zarówno układów urbanistycznych i zieleni towarzyszącej zespołom dworsko – parkowym;
- przestrzeganie zasad ochrony stanowisk archeologicznych zgodnie z przepisami szczególnymi;
- opracowanie studium wartości kulturowych dla miejscowości historycznych.

3. W zakresie rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej odpowiednio do walorów danego obszaru i potrzeb lokalnego rynku;
- utrzymanie i pełna ochrona kompleksów rolnych przed rozproszoną zabudową;
- stworzenie trwałych warunków pracy i zamieszkania rolnikom decydującym się na wyłączenie z rolnictwa z dopuszczeniem drobnego przetwórstwa rolnego na terenach rolnych, oraz rozwoju gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych.

4. W zakresie tworzenia warunków przestrzennych dla rozwoju przedsiębiorczości:

- wykorzystanie dla celów rozwoju miasta i gminy przewidywanych inwestycji służących zabezpieczeniu ponadlokalnych celów publicznych;
- tworzenie sprzyjających warunków w pozyskaniu terenu dla rozwoju różnej wielkości przedsiębiorstw, małych zakładów i drobnej wytwórczości z wykorzystaniem istniejącego zaplecza technicznego;
- tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju usług komercyjnych (handel hurtowy, detaliczny oraz usługi) dających nowe miejsca pracy.

5. W zakresie poprawy jakości życia mieszkańców:

- zapewnienie odpowiedniej wielkości terenów mieszkaniowych i usługowych związanych z obsługą ludności oraz wyposażenia terenów w pełny zakres infrastruktury technicznej i obsługi komunikacyjnej.

6. W zakresie gospodarowania mieniem komunalnym:

- zapewnienie stałego dochodu gminie niezbędnego dla rozwiązywania istniejących problemów związanych z poprawą warunków życia oraz skutecznego sterowania jej rozwojem.

§ 7

Zgodnie z przyjętą polityką rozwoju przestrzennego gminy, o której mowa w § 6 oraz dla właściwego wykorzystania predyspozycji terenów w granicach administracyjnych gminy

i miasta Nisko wydziela się następujące strefy i ustala się kierunki zagospodarowania przestrzennego:

1. Strefa wartości przyrodniczych i kulturowych, w ramach której wydzielono 2 obszary:

- 1) obszar Puszczy Sandomierskiej z projektowanymi dolesieniami jako węzeł ekologiczny o znaczeniu ponadregionalnym;
- 2) obszar doliny Sanu z rzeką San – tworzący ciąg powiązań przyrodniczych o znaczeniu ponadregionalnym.

Podstawowymi działaniami na tych obszarach winna być ochrona i konserwacja wartości naturalnych w celu zachowania w najszerszym zakresie istniejącego środowiska naturalnego i otwartych przestrzeni krajobrazu przyrodniczo – kulturowego doliny Sanu.

Działalność inwestycyjna winna ograniczać się do:

- budowy i rozbudowy obiektów, urządzeń i sieci infrastruktury technicznej oraz obiektów szkoleniowych Wojska Polskiego, których funkcjonowanie nie jest sprzeczne z wymogami ochrony środowiska;
- prowadzenia gospodarki leśnej zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi.

2. Strefa rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

obejmująca tereny użytkowania rolniczego przeznaczone jako źródło utrzymania ludności rolniczej i zaplecze produkcji żywności, w ramach której wydzielono:

- 1) obszary wyłączone z zabudowy ze względu na walory przyrodnicze i przeprowadzone melioracje oraz tereny szczególnie chronione na glebach pochodzenia organicznego (wytworzonych na torfach);
- 2) obszary z ograniczeniami w zagospodarowaniu wynikającymi z położenia w otulinie Parku Krajobrazowego Lasy Janowskie;
- 3) obszary z ograniczeniami w zagospodarowaniu związane z korytarzami technologicznymi sieci magistralnych infrastruktury technicznej, oraz głównej komunikacji drogowej i kolejowej przebiegające przez tereny rolne;
- 4) obszary o zróżnicowanych warunkach dla rozwoju rolnictwa położone w strefie zalewowej tzw. wód stuletnich rzeki San oraz w obszarach oddziaływania gminnego wysypiska śmieci, oczyszczalni ścieków oraz ochrony ujęć głębinowych dla miasta i wsi;
- 5) obszary z ograniczonym dopuszczeniem zabudowy obejmujące występujące na terenie gminy Nisko fragmenty rozproszonej zabudowy zagrodowej;
- 6) obszary leśne, zalesione i dolesienia przewidziane na najsłabszych glebach.

Na wskazanych wyżej terenach przewidziana jest realizacja następujących zadań:

- na terenach określonych w pkt. 1)
działania związane z utrzymaniem i pełną ochroną kompleksów rolnych przed lokalizowaniem rozproszonej zabudowy;
- na terenach określonych w pkt. 2)
możliwość produkcji zdrowej żywności tzw. żywności ekologicznej;
- na terenach określonych w pkt. 3) i pkt. 4)
działania związane z rozwojem produkcji roślin przemysłowych i produkcji ograniczonej oraz budową i odbudową systemów i urządzeń wodno – melioracyjnych służących poprawie jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- na terenach określonych w pkt. 5)
działania związane z lokalizacją przetwórstwa rolno – spożywczego i dystrybucją płodów rolnych;
- na terenach określonych w pkt. 6)

działania związane z umożliwieniem wykorzystania tych terenów na cele zieleni rekreacyjnej parków leśnych z dopuszczeniem ścieżek rowerowych, jazdy konnej i na nartach w zimie.

3. Strefa rozwoju gospodarczego, mieszkalnictwa i usług:

W ramach strefy wydzielono:

- obszary adaptacji, uzupełnień i modernizacji istniejącego zainwestowania mieszkalnictwa i usług towarzyszących z wydzieleniem intensywnej zabudowy mieszkaniowej;
- obszary które mogą być przeznaczone pod mieszkalnictwo i usługi towarzyszące z wydzieleniem intensywnej zabudowy mieszkaniowej;
- obszary adaptacji, uzupełnień i przekształceń terenów przemysłu, składów, transportu i drobnej wytwórczości;
- obszary, które mogą być przeznaczone dla rozwoju przemysłu, składów, transportu, drobnej wytwórczości i gospodarki komunalnej;
- ważniejsze usługi publiczne istniejące i projektowane (nauki i oświaty, kultury, administracji, sportu i zdrowia);
- główne ciągi handlowe w mieście Nisko;
- tereny preferowane do lokalizacji usług turystyczno – rekreacyjnych;
- tereny zieleni urządzonej (parki i cmentarze);
- obszary wskazane dla prowadzenia korytarzy ekologicznych obejmujące zachowane fragmenty zieleni naturalnej;
- główne ciągi komunikacyjne w gminie.

Szczegółowe ustalenia dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego terenów wskazanych wyżej zawarto w pkt. 7 rozdziału IV – Polityka rozwoju i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszej uchwały, a przestrzenny zasięg ustaleń określa plansza nr 6 stanowiąca załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 8

Ustala się następujące kierunki i zasady rozwiązań komunikacyjnych:

1. **W zakresie komunikacji drogowej.**

Stworzenie warunków dla sprawnego, bezpiecznego, ekonomicznego i ograniczającego uciążliwości dla środowiska, funkcjonowania i rozwoju układu komunikacyjnego przez:

- uwolnienie miasta od ruchu tranzytowego;
- zahamowanie degradacji istniejącej infrastruktury drogowej;
- modernizację sieci drogowo – ulicznej;
- analizę możliwości wprowadzenia tras ruchu rowerowego;
- budowę urządzeń komunikacji;
- przystosowanie układu dla osób niepełnosprawnych;
- poprawę stanu bezpieczeństwa ruchu;
- weryfikację sieci drogowej według procedur ustawowych;
- opracowanie rzeczowego planu rozwojowego sieci drogowo – ulicznej.

2. **W zakresie komunikacji kolejowej.**

Dostosowanie do nowej polityki transportowej państwa przez:

- obniżenie popytu na samochodowy transport pasażerski i towarowy;
- przeniesienie jak największych zadań przewozowych na kolej.

§ 9

Ustala się następujące kierunki i zasady rozwiązań infrastruktury technicznej:

1. W zakresie elektroenergetyki.

Zaopatrzenie gminy w energię elektryczną odbywać się będzie z GPZ 110/15 kV „Nisko”. Dla poprawy zasilania istniejących i nowych obszarów planowana jest budowa stacji transformatorowych 15/0,4 kV sieci średnich napięć do zasilania tych stacji i sieci niskich napięć do zasilania odbiorców oraz remont istniejącej sieci niskiego napięcia. Dla potrzeb rozwojowych gminy przewiduje się budowę GPZ 110/15 kV „Malce”.

2. W zakresie telekomunikacji.

Usługi telekomunikacyjne w gminie świadczy Telekomunikacja Polska S.A. – Zakład Telekomunikacji w Tarnobrzegu w oparciu o centrale cyfrowe w Nisku, Zarzeczu, Raławicach i Nowosielcu. Zabezpieczają one przewodową łączność krajową i międzynarodową. TP S.A. oferuje mieszkańcom miasta i gminy oprócz tradycyjnych połączeń także dodatkowe usługi jakimi są: zintegrowana sieć cyfrowa ISDN umożliwiająca przy wykorzystaniu tradycyjnego łącza korzystanie z szybkiej sieci transmisji danych, dostępu do sieci internet – poczty elektronicznej, systemu łączności satelitarnych i wydzielonej sieci telekomunikacyjnej przeznaczonej dla użytkowników biznesowych Infolinia 800.

Usługi telekomunikacyjne świadczy również operator niezależny „Pilicka Telefonía” S.A. wykorzystująca sygnał radiowy, oraz Telefonía komórkowa „Centertel”, Era GSM i Plus GSM.

Przewiduje się rozbudowę istniejących central cyfrowych oraz rozbudowę sieci telekomunikacyjnej rozdzielczej.

3. W zakresie zaopatrzenia w wodę.

Jako podstawowy cel kierunkowy ustala się pełne pokrycie bilansowych potrzeb miasta i gminy. Realizacja tak postawionego celu wymaga:

- a) podjęcia decyzji co do realizacji docelowego ujęcia wody i stacji uzdatniania (Sopot lub Barce) realizacji systemu pierścieniowo – rozdzielczego obejmującego miasto Nisko a także realizacja wodociągów obejmujących sołectwa: Raławice, Wolina i Nowa Wieś;
- b) realizacji ujęcia wody i stacji wodociągowej Nowosielec oraz sieci wodociągowej obejmującej sołectwa Nowosielec i Kończyce;
- c) jako rozwiązanie wariantowe przyjmuje się możliwość realizacji wodociągów obejmujących sołectwo Wolina i osiedle Podwolina w Nisku w oparciu o własne ujęcia wody i małe stacje uzdatniania wody (SUW).

Lokalne ujęcie wody i SUW w Wolinie zabezpieczyłyby potrzeby 3 wsi: Woliny, Raławic i Nowej Wsi.

4. W zakresie gospodarki ściekowej.

Problem zagospodarowania ścieków, który będzie narastał w związku z rozszerzeniem zasięgu obsługi siecią wodociagową winien stanowić zadanie priorytetowe. Zrealizowana oczyszczalnia ścieków stwarza możliwość odbioru i oczyszczania ścieków zarówno z obszaru miasta jak i sołectw z obszaru gminy. Tak postawiony cel strategiczny wymagał będzie realizacji następujących zadań cząstkowych:

- a) uporządkowania istniejącego systemu kanalizacji ogólnospławnej i sanitarnej przez wyraźne rozdzielenie funkcji poszczególnych kanałów w przyjętym dla miasta systemie kanalizacji rozdzielczej;
- b) realizacja systemu kanalizacji osiedli: Śródmieście, Moskale, Malce, Barce, Warchoły, Podwolina;

- c) realizacja kanalizacji sanitarnej sołectw: Zarzecze, Wolina, Nowa Wieś, Raclawice, Nowosielec, Kończyce.

Jako preferowane rozwiązanie uznaje się stosowanie systemu grawitacyjno – podciśnieniowego.

- d) realizacja systemu kanalizacji deszczowej wraz z oczyszczalnią i osadnikami wód. System oczyszczania ścieków z obszaru miasta oraz pozostałych sołectw w gminie Nisko proponuje się rozwiązać wariantowo:

wariant I:

- istniejąca oczyszczalnia ścieków w Nisku, do której zostaną odprowadzone ścieki z całego miasta Nisko oraz ze wsi Raclawice, Wolina i Nowa Wieś;
- projektowana oczyszczalnia ścieków w Zarzeczu, do której zostaną odprowadzone ścieki z całego obszaru prawobrzeżnej części gminy;
- projektowana oczyszczalnia ścieków w Nowosielcu, do której zostaną odprowadzone ścieki ze wsi Nowosielec i Kończyce,

lub wariant II:

- wykorzystanie bardzo dużych możliwości odbioru ścieków istniejącej nowej oczyszczalni ścieków w Nisku i przesyłu ścieków do niej z całego obszaru gminy, a także dodatkowo jeżeli możliwości na to pozwolą odbiór i oczyszczanie ścieków ze wsi Kłyżów w gminie Pysznica.

5. W zakresie zaopatrzenia w gaz.

Przebiegające przez obszar gminy gazociągi wysokoprężne o znaczeniu krajowym:

–Ø 700 CN 64 Jarosław – Puławy

–Ø 250/30 Jarosław – Sandomierz

oraz gazociąg Ø 125 z Kopalni Jeżowe do gazociągu Ø 300 Jarosław – Sandomierz wraz z istniejącymi stacjami redukcyjno – pomiarowymi I^o i II° stwarzają możliwość pełnego pokrycia potrzeb mieszkańców gminy i umożliwiają lokalizację potencjalnych inwestorów zgłaszających duże zapotrzebowanie na gaz.

6. W zakresie regulacji stosunków wodnych.

Jako podstawowe zadanie uznaje się:

- a) obwałowanie rzeki San – lewy wał od Stalowej Woli;
- b) obwałowanie cofkowe Barcówki;
- c) odbudowa melioracji urządzeń szczegółowych obiektu Podwolina;
- d) realizacja zbiorników małej retencji.

7. W zakresie ciepłownictwa.

Jako zadanie podstawowe uznaje się maksymalne wykorzystanie potencjalnych możliwości uzysku ciepła z magistrali ciepłowniczej EC Stalowa Wola – Nisko i rozbudowę istniejącego systemu ciepłowniczego w oparciu o opracowane założenia programowe.

8. W zakresie gospodarki odpadami.

Jako pilne uznaje się podjęcie decyzji w zakresie lokalizacji wysypiska odpadów komunalnych. Dotychczasowe badania hydrogeologiczne wskazują na możliwość rozbudowy istniejącego wysypiska pod warunkiem zastosowania odpowiednich rozwiązań technicznych.

Jako rozwiązania alternatywne wskazuje się:

- 1) możliwość wywozu posegregowanych odpadów komunalnych poza obszar gminy;
- 2) możliwość budowy nowego wysypiska odpadów oraz grzebowiska dla zwierząt z wykorzystaniem terenu po byłej lisiarni w Zarzeczu.

Zadaniem bieżącym jest zabezpieczenie stałego odbioru odpadów i stworzenie takiego systemu selektywnego odbioru by na składowiska trafiały rzeczywiste odpady nie stanowiące wartości jako surowiec wtórny.

§ 10

Ustala się obszary dla których zachodzi potrzeba opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

- tereny produkcyjno – magazynowe za Jednostką Wojskową w Nisku;
- osiedle mieszkaniowe po zachodniej stronie ul. 1000–lecia;
- osiedle w rejonie parku miejskiego i ul. Kilińskiego w Nisku;
- tereny mieszkaniowo – usługowe pomiędzy torami kolejowymi i tzw. małą obwodnicą w Nisku;
- rejon osiedla Warchoły w Nisku położony pomiędzy linią kolejową, a drogą Nr 19 przeznaczony głównie pod osiedle budownictwa wielorodzinnego;
- tereny przeznaczone pod zabudowę jednorodzinną za Barcówką pod lasem.
- tereny usługowo – magazynowo – wytwórcze w Nisku położone pomiędzy linią kolejową a granicą wsi Wolina;
- osiedle mieszkaniowe w Raclawicach położone po południowej stronie drogi Nr 862.

§ 11

Zobowiązuje się Zarząd Gminy i Miasta do realizacji polityki przestrzennej na obszarze gminy i miasta Nisko w oparciu o kierunki i zasady przyjęte w niniejszym Studium.

12

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Dominik Kłosowski

Uchwała Nr XLIX/441/10
Rady Miejskiej w Nisku
z dnia 4.10.2010r.

w sprawie: zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami) oraz art. 27 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 z 2003r. poz. 717 z późniejszymi zmianami) Rada Miejska w Nisku uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko, uchwalonego Uchwałą Nr XXII/242/2000 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 24 sierpnia 2000 roku zwaną w dalszej części uchwały „zmianą studium”.

§ 2

Zmiana „Studium”, o której mowa w § 1 obejmuje swym zasięgiem obszar w granicach administracyjnych gminy i miasta Nisko.

§ 3

1. Integralnymi załącznikami do niniejszej uchwały są:
 - 1) Część tekstowa – ujednolicony tekst Studium zawierający uwarunkowania oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko, stanowiąca załącznik Nr 1.
 - 2) Część graficzna na którą składa się:
 - a) plansza: Uwarunkowania przestrzenne w skali 1:10 000, stanowiąca załącznik nr 2
 - b) plansza: Polityka i kierunki zagospodarowania przestrzennego w skali 1:10 000, stanowiąca załącznik Nr 3
 - c) plansza: Polityka i kierunki zagospodarowania przestrzennego – infrastruktura techniczna w skali 1:10 000, stanowiąca załączniki Nr 4.
2. Wprowadzone zmiany oznaczono:
 - 1) w części tekstowej „Studium” czerwoną czcionką;
 - 2) w części graficznej zgodnie z zamieszczoną legendą.

§ 4

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Nisko.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej
Waldemar Ślusarczyk

UCHWAŁA Nr LII/454/10
Rady Miejskiej w Nisku
z dnia 10. 11. 2010 r.

w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko.

Działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 142 z 2001 r. poz. 1591 z późniejszymi zmianami), art. 12 ust. 1 oraz art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późniejszymi zmianami)

Rada Miejska w Nisku uchwała, co następuje:

§ 1.

Uchwała się zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko uchwalonego uchwałą Nr XXII/242/2000 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 24 sierpnia 2000 r.

§ 2.

1. Załącznikami do niniejszej uchwały są:
 - 1) załącznik nr 1 – część tekstowa – ujednolicony tekst Studium zawierający uwarunkowania oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko,
 - 2) załącznik nr 2 – ujednoliconą część graficzną – Polityka i kierunki zagospodarowania przestrzennego w skali 1:10 000.
2. Wprowadzone zmiany oznaczono:
 - 1) w części tekstowej Studium Trzcionką w kolorze czerwonym,
 - 2) w części graficznej zgodnie z zamieszczoną legendą.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Nisko.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY MIEJSKIEJ

Waldemar Ślusarczyk

I. WPROWADZENIE

I. WPROWADZENIE

1. UWAGI OGÓLNE.

W nowym systemie planowania przestrzennego (Ustawa z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym – Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139) nastąpiła decentralizacja zadań z zakresu planowania przestrzennego. Ustalenie przeznaczenia i zasad zagospodarowania terenu zaliczone zostało do zadań własnych gminy. Administracji rządowej pozostawia się kształtowanie polityki przestrzennej państwa oraz koordynację programów realizacji celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym.

W administracji publicznej dochodzi do podziału zadań, w których gmina stała się podstawą systemu organizacyjnego planowania przestrzennego i bezpośrednim dysponentem przestrzeni, ograniczonym w swych działaniach tylko przez przepisy ustaw.

Ustawodawca odstąpił od hierarchicznej struktury planów przestrzennych charakterystycznej dla dotychczasowej praktyki. Termin „plan” rezerwowany jest wyłącznie dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jako aktu ustanawiającego przepisy gminne (przepisy powszechnie obowiązujące – na obszarze gminy). Akty planowania noszą nazwę na szczeblu wojewódzkim – plan zagospodarowania przestrzennego województwa oraz krajowym – koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju. Nie mają one mocy powszechnie obowiązującej. Zawierają ustalenia – oferty, kierowane do gmin i w trybie negocjacji przyjmowane oraz wprowadzane do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Mechanizm realizacji celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym zmienia się zatem diametralnie. U podstaw leży zasada negocjacji, a nie oddziaływania dyrektywnego.

Przekształcenia te powodują, że w procesie planowania przestrzennego funkcjonują obok siebie partnerzy: państwo, gmina i obywatel, a planowanie staje się przede wszystkim ciągiem negocjacji i konsultacji i nie jest już wyłącznie dyrektywnym dysponowaniem przestrzenią.

To wszystko nakłada na gminę obowiązek traktowania procesu gospodarowania przestrzenią jako swoistej gry o przestrzeń, w której to grze ona sama winna odgrywać decydującą rolę. Aby tak było gmina musi mieć z jednej strony dobre rozeznanie potrzeb wszystkich uczestników gry, z drugiej strony artykułować interesy wspólnoty lokalnej. I temu właśnie celowi winno służyć studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Studium Gminy jest dokumentem, w którym ustala się politykę przestrzenną gminy, przy czym pod pojęciem polityka rozumie się cele rozwojowe gminy i sposoby ich osiągnięcia w zakresie, który wiąże się z zagospodarowaniem przestrzeni.

Jest ponadto jedynym dokumentem planistycznym sporządzanym dla obszaru całej gminy.

Przedmiotem studium są:

- diagnoza aktualnej sytuacji gminy i uwarunkowań jej rozwoju;
- oraz kierunki rozwoju przestrzennego i zasady polityki przestrzennej.

2. PODSTAWA PRAWNA I ZAKRES OPRACOWANIA STUDIUM.

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 roku Nr 80 poz. 717 z późniejszymi zmianami).
- Uchwała Nr XXIX/231/96 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 23.10.1996 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko.
- Uchwała Nr VIII/83/07 z dnia 22 czerwca 2007 roku o przystąpieniu do sporządzenia Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko.
- **Uchwała Nr XXXIV/361/09 z dnia 25 września 2009 roku o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko.**
- Zakres opracowania niniejszego Studium obejmuje obszar gminy Nisko o powierzchni 142 km² w jej aktualnych granicach administracyjnych.

3. METODA SPORZĄDZANIA STUDIUM.

Prace nad „Studium” prowadzone są w kilku wydzielonych fazach kończących się sporządzeniem opracowań tekstowych i graficznych.

Fazy te zostały określone w Załączniku Nr 1 do Umowy w sprawie sporządzenia „Studium” i wynikają z przepisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym art. 6 ust. 4.

W ramach I fazy sporządzania Studium wykonano następujące prace:

3.1. Analiza materiałów służących opracowaniu studium.

Zgromadzono i przeanalizowano:

- dotychczasowe opracowania planistyczne dotyczące gminy;
- opracowania planistyczne wykonane dla regionu;
- informacje wojewody w sprawie zamierzeń realizacji ponadlokalnych zadań publicznych;
- materiały dotyczące stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego, stanu zagospodarowania, warunków życia mieszkańców, demografii, funkcji gospodarczych gminy zawarte w różnego rodzaju opracowaniach studialnych oraz publikacjach;
- wnioski i postulaty zainteresowanych instytucji oraz mieszkańców zgłoszone po podaniu do publicznej wiadomości przez Zarząd Gminy o przystąpieniu do sporządzania studium oraz zamierzenia władz samorządowych dotyczące rozwoju miasta i gminy.

3.2. Diagnoza.

Faza diagnozy objęła analizę i ocenę stanu gminy uwzględniającą wszystkie podstawowe aspekty jej funkcjonowania: położenie i powiązania z terenami otaczającymi, środowisko przyrodnicze, środowisko kulturowe, stosunki ludnościowe, funkcje mieszkaniowo – usługowe, funkcje gospodarcze, komunikację, gospodarkę komunalną i infrastrukturę techniczną, ruch budowlany.

Prace prowadzone w fazie diagnozy miały na celu:

- zebranie podstawowych danych i informacji o gminie przedstawionych w formie opisowej i graficznej, które były podstawą określenia w dalszych fazach prac uwarunkowań rozwoju gminy, a także ustalenia kierunków gospodarki przestrzennej;

- określenie jakie występują w gminie problemy wymagające rozwiązania, które stały się podstawą do formułowania celów rozwoju gminy.

3.3. Określenie uwarunkowań rozwoju gminy.

Analizowano dwie grupy uwarunkowań rozwoju gminy.

Uwarunkowania wynikające z polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa podkarpackiego.

Do opracowania studium przystąpiono w okresie kiedy prace nad planem zagospodarowania przestrzennego województwa były w początkowej fazie oraz nie były sporządzone programy zadań rządowych służących realizacji celów publicznych. Możliwe więc było jedynie wykorzystanie istniejących analiz, studiów koncepcji.

Uwarunkowania wynikające z cech i stanu środowiska oraz stanu zagospodarowania gminy.

Uwzględnione zostały uwarunkowania wynikające z: położenia gminy, walorów środowiska przyrodniczego i obowiązujących oraz projektowanych form ochrony, występowania złóż surowców, istniejących przekształceń środowiska, potrzeb ochrony środowiska kulturowego oraz krajobrazu i obowiązujących form ochrony, istniejącej sytuacji demograficznej, istniejącego stanu gospodarki i występujących trendów w zakresie rozwoju gospodarczego, wykształconej struktury przestrzennej miasta i gminy, stanu wyposażenia w infrastrukturę techniczną, problemów komunikacyjnych. Uwzględniono też uwarunkowania wynikające z aspiracji i potrzeb inwestycyjnych mieszkańców.

I fazę opracowania zakończono podsumowaniem podstawowych sprzeczności i konfliktów wynikających z funkcjonowania gminy, określeniem problemów wymagających rozwiązania i wstępnej propozycji ich rozwiązania.

I faza opracowania posłuży jako podstawowy materiał pozwalający na określenie kierunków rozwoju przestrzennego gminy oraz sformułowania polityki rozwoju przestrzennego z uwzględnieniem ogólnej strategii rozwoju gminy, będącej przedmiotem oddzielnego opracowania.

W ramach fazy II sporządzania Studium wykonano następujące prace:

3.4. Określenie celów rozwoju.

Uwzględniając wyniki analiz, konsultacji i dyskusji określono główny cel – misję rozwoju gminy.

Strategia realizacji głównego celu rozwoju gminy Nisko polegać ma na równoległej i skoordynowanej realizacji celów strategicznych i operacyjnych, które określiła opracowywana równoległe „Strategia rozwoju gospodarczego gminy”.

3.5. Określenie polityki przestrzennej gminy.

W toku prac nad formułowaniem polityki rozwoju przestrzennego gminy określone zostały kierunki zagospodarowania przestrzennego obejmujące:

- obszary chronione i kierunki ich ochrony;
- ustalenia w zakresie inwestycji publicznych;
- podział gminy na strefy polityki przestrzennej;
- kierunki działań w poszczególnych strefach;
- obszary objęte obowiązkiem sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy przedstawione zostały na mapie 1 : 10 000.

**II. UWARUNKOWANIA
REALIZACJI CELÓW ROZWOJU
PRZESTRZENNEGO GMINY**

II. UWARUNKOWANIA REALIZACJI CELÓW ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.

Gmina NISKO położona jest w północnej części województwa podkarpackiego, wzdłuż dolnego odcinka rzeki SAN oraz wzdłuż krajowych szlaków komunikacyjnych Sandomierz – Stalowa Wola – Jarosław i Lublin – Rzeszów krzyżujących się w Nisku w ważnym węźle komunikacyjnym.

Jest jedną ze 160 gmin w województwie, przy czym jedną z 29 gmin miejsko – wiejskich.

Sąsiaduje z gminami:

miejską	– Stalowa Wola,
miejsko–wiejskimi	– Rudnik i Ulanów oraz
gminami wiejskimi	– Pysznica, Jarocin, Jeżowe i Bojanów.

Podstawowe dane o gminie:

powierzchnia: – 14 246 ha, w tym miasto Nisko 6 102 ha
liczba mieszkańców: – 22 468, w tym miasto 15 725 (stan na 31.XII.98 r.)
liczba miejscowości: – 7
gęstość zaludnienia: – 158 osób / 1 km² przy czym miasto 258, wsie 83
struktura zatrudnienia w gospodarce narodowej:
rolnictwo i leśnictwo – 1%
przemysł – 43%
sfera budownictwa – 32%
usługi – 24%
użytkowanie ziemi:
użytki rolne – 36,8%
użytki leśne – 52,4%
tereny osiedlowe – 5,3%
tereny pozostałe – 5,5%

Nisko jest siedzibą powiatu niżańskiego, do którego należą oprócz gminy Nisko, Rudnik, Ulanów, Harasiuki, Jarocin, Jeżowe i Krzeszów.

Jest gminą przemysłowo – rolniczą. Rozwój przemysłu w Nisku i regionie zdecydował o intensywnym wzroście ludności miasta od 6,7 tys. w roku 1939 rozkwitu gospodarczego Niska tuż przed II wojną do 15,7 tys. obecnie.

Wysokimi walorami cechuje się także środowisko kulturowe i przyrodnicze.

Walory te stanowią:

- malownicza dolina dolnego Sanu włączona do sieci ekologicznej kraju ECONET-PL jako korytarz ekologiczny o międzynarodowym znaczeniu;
- duży udział zbiorowisk leśnych o znaczeniu ogólnokrajowym;
- układ urbanistyczny Niska o charakterze małomiasteczkowym, zespół obiektów miejskich i przemysłowych z XIX w.;
- obiekty sakralne, dworsko – parkowe zespoły, kapliczki, cmentarze.

W gminie Nisko wykształciły się następujące funkcje:

- funkcje podstawowe:

Miasto – funkcje: usługowo – administracyjna i przemysłowa;

Gmina – funkcja: rolnicza;

– funkcja towarzysząca: leśnictwo.

W strukturze sieci osadniczej województwa podkarpackiego Nisko jest ośrodkiem usługowym o znaczeniu ponadlokalnym.

Teren gminy kształtują 2 mezoregiony: Równina Biłgorajska i Dolina Dolnego Sanu. Równina Biłgorajska rozciąga się na wschód od koryta rzeki San i rozlokował się na niej północno – wschodni obszar gminy. Jest to obszar wyniesiony przeciętnie na wysokość 160 – 195 m n.p.m. i około 20 – 35 m ponad średni stan wody w rzece San. W krajobrazie dominują łagodne, rozległe wzniesienia oddzielone od doliny Sanu stromą skarpią. Równina Biłgorajska to kraina leśno – łąkowa z pięknymi borami sosnowymi, licznymi wydmami, torfowiskami i jeziorami.

Natomiast na południe i południowy – zachód od koryta rzeki rozciągają się tereny należące do Doliny Dolnego Sanu. Tworzy ją kilka poziomów terasowych będących terasami akumulacyjno – erozyjnymi. Dolina jest szeroką bruzdą erozyjną o szerokości około 10 km rozciągającą się wzdłuż koryta rzeki płynącej łagodnymi skrętami po częściowym uregulowaniu i obwałowaniu, już pod koniec XIX wieku. Liczne starorzecza świadczą o wcześniejszym meandrowaniu rzeki. Zalewowe dno Doliny zajmują łąki i fragmenty lasów łęgowych. Teren wznosi się przeciętnie na wysokość 153 – 157 m n.p.m. i od 3,5 do 7 m ponad średni stan wody w korycie rzeki, a spadki terenu nie przekraczają 5%.

Na terasach nadzalewowych dominują gleby piaszczyste, wydumowe, w znacznej mierze zalesione. Region jest w znacznej części zajęty przez kompleksy leśne, będące pozostałością Puszczy Sandomierskiej. Jest to obszar rozległy, wznoszący się przeciętnie na wysokość 157 – 160 m n.p.m. i powyżej i około 7 – 10 m ponad średni stan wody w rzece.

Teren gminy odwadniany jest przez rzekę San i szereg drobnych cieków wodnych wpadających bezpośrednio do Sanu. Rzeka San płynie w korycie o szerokości 100 – 230 m i wcięta jest na głębokości 4,0 – 5,0 m w stosunku do powierzchni przylegających do niej terenów.

Ważniejszym dopływem Sanu jest rzeka Barcówka płynąca przez grunty wsi Nowosielec, Warchoły i Malce. Jest to niewielki ciek wodny o szerokości nie przekraczającej 5 m. Koryto jego jest uregulowane i uformowane w kanał wcięty przeciętnie na głębokość 2 – 3 m.

W krajobrazie gminy dominują lasy stanowiące 52% jej powierzchni (7 469,8 ha). Tworzą zwarty kompleks w zachodniej części omawianych terenów. W północno – wschodniej części gminy brak jest większych kompleksów leśnych. Tereny zalesione tworzą niewielkie powierzchniowo skupiska występujące naprzemian z polami ornymi. Na terenach zalewowych Sanu spotyka się zarośla łęgowe składające się z olchy drzewiastej i krzaczastej, wierzby oraz gęsto porastającej wikliny.

W drzewostanie wymienionych skupisk leśnych dominuje sosna z niewielkimi domieszkami jodły, modrzewia i brzozy. Drzewostany te stanowią skupiska boru mieszanego, boru świeżego wilgotnego i boru mokrego.

Innym skupiskiem szaty roślinnej są rozległe obszary użytków zielonych. Użytki w większości zmeliorowane służą do celów rolnych. Stanowią bazę paszową dla hodowli bydła. Poza rolnictwem są również akcentem krajobrazowym. Ponadto stanowią bazę równowagi ekologicznej dla sąsiednich łatwo wysuszających się obszarów.

Wilgoć pochodząca z terenów zielonych łagodzi jej niedobory na sąsiednich łatwo przepuszczalnych terenach. Odwrotnie, zieleń darniowa chłonie nadmiar wilgoci w czasie nadmiernych opadów.

Obszary te należy chronić przed zainwestowaniem. Degradacja użytków zielonych spowoduje degradację i wysuszenie terenów sąsiednich.

Tereny gminy pozbawione są dużych kompleksów sadowniczych.

2. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY.

◆ Uwarunkowania wynikające z polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa.

Podstawowym aspektem polityki państwa na obszarze województwa, a w szczególności w jego północnej części obejmującej strefę uprzemysłowioną i zurbanizowaną, koncentrującą przemysł surowcowo–energetyczny i obszary zagrożenia ekologicznego, jest wspieranie procesów restrukturyzacji i modernizacji, z którymi wiąże się tworzenie nowych miejsc pracy oraz popieranie różnorodnych działalności gospodarczych nie pozwalających pogorszyć stanu środowiska.

◆ Uwarunkowania wynikające z położenia gminy.

- położenie w obszarze pasma aktywności społeczno – gospodarczej o znaczeniu regionalnym;
- miasto Nisko jest ośrodkiem rozwoju o znaczeniu ponadlokalnym, siedziba powiatu;
- sąsiedztwo dużych obszarów leśnych o znaczeniu gospodarczym oraz obszarów chronionych prawnie, związanych z Parkiem Krajobrazowym Lasy Janowskie;
- położenie gminy przy ważnym węźle komunikacji drogowej i kolejowej co zapewnia dobre połączenie z innymi ośrodkami w skali regionu oraz może sprzyjać pozyskiwaniu inwestorów;
- w zakresie powiązań komunikacyjnych gmina ma szansę wykorzystać w przyszłości projektowaną drogę ekspresową o znaczeniu międzyregionalnym – S 74;
- dominacja gospodarki indywidualnej i ludności dwu zawodowej, użytki rolne o bardzo dużym stopniu rozdrobnienia gospodarstw rolnych (na 2 007 gospodarstw 1 768 jest w przedziale wielkości do 2 ha) przy niskiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- rygory ochronne wynikające z wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego, ograniczające swobodną działalność gospodarczą;
- położenie na obszarze o średniej wodonośności (wydatki studni od 10 do 50 m³/h);
- rygory ochronne wynikające z położenia na głównym zbiorniku wód podziemnych (GZPW Nr 425);

3. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE.

3.1. Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego.

3.1.1. Położenie geograficzne, rzeźba terenu.

Według podziału fizyczno–geograficznego J. Kondrackiego (1977) teren gminy położony jest w obrębie Kotliny Sandomierskiej. W morfologii terenu wyróżniają się dwie zasadnicze części północno–wschodnia (mezoregion Równiny Biłgorajskiej) południowa i południowo–zachodnia (mezoregion Doliny Dolnego Sanu). Stykające się ze sobą fragmenty mezoregionów różnią się wyniesieniem nad poziom morza i rzeźbą terenu.

W obrębie Równiny Biłgorajskiej wydzielono dwie formy morfologiczne: wysoczyznę polodowcową i doliny boczne. Są to łagodne wzniesienia (160 – 195 m n.p.m.) rozcięte łagodnie wcięzonymi rozległymi dolinami w kształcie niecek o często podmokłych dnach. Wysoczyzna od doliny Sanu oddzielona jest stromą skarpą o wysokości 20 – 30 m. W obrębie doliny Dolnego Sanu wyróżnia się kilka poziomów terasowych – terasy akumulacyjno – erozyjne. Deniwelacje terenu na obszarze gminy sięgają 40 m, od 153 m n.p.m. w obrębie terasy zalewowej Sanu do 195 m n.p.m. w obrębie wysoczyzny.

3.1.2. Budowa geologiczna.

Pod względem geologicznym gmina położona jest w obrębie Zapadliska Przedkarpackiego. W budowie geologicznej terenu gminy udział biorą utwory powstałe w następujących okresach geologicznych:

trzeciorzęd – utwory tego wieku leżą bezpośrednio na starszym silnie zerodowanym prekambryjskim podłożu, wykształcone są jako ily krakowieckie, zalegające na różnych głębokościach od 3 m p.p.t. w obrębie Równiny Biłgorajskiej do 14 – 19 m p.p.t. w dolinie Sanu.

czwartorzęd – osady plejstocenu tworzą kompleks osadów: akumulacji rzecznej-reprezentowanych przez żwiry (w spągu) w stropie przez piaski pylaste, różnej frakcji występujące w dolinie Sanu, osady fluwioglacjalne i glacialne-wykształcone w postaci piasków drobnych i średnich zawierających domieszki żwirów i przewarstwione glinami zwałowymi występują na Równinie Biłgorajskiej, osady eoliczne – to piaski wydmowe tworzące płyty na powierzchni całej gminy. Osady holocenu to 3 – 4 metrowa warstwa mad wykształconych w postaci pyłów i glin pylastych oraz grunty organiczne (namuły organiczne ilaste i piaszczyste, torfy) występujące w postaci niewielkich niezbyt miększych płatów.

3.1.3. Zasoby surowcowe, degradacja powierzchni ziemi.

Na obszarze gminy aktualnie nie występują udokumentowane złoża surowców z grupy podstawowych. Na mocy udzielonej przez Ministra Środowiska koncesji na poszukiwanie węglowodorów, w południowej części gminy Nisko oraz na terenach gmin sąsiednich PGNiG S.A. prowadzi poszukiwania zasobów gazu ziemnego.

Na terenie gminy występują zasoby, które mogą stanowić surowiec dla przemysłu ceramicznego i budowlanego, są to: piaski wydmowe, piaski rzeczne, piaski i żwiry wodno – lodowcowe, gliny zwałowe, gliny rzeczne i ily trzeciorzędowe zaliczone do surowców pospolitych.

Wstępnie zostały rozpoznane złoża surowców ilastych:

- złoże Malce – o szacunkowych zasobach perspektywicznych około 2 miliony m³ glin rzecznych;
- złoże Hawryły – o szacunkowych zasobach perspektywicznych około 1 miliona m³ glin rzecznych i około 10 milionów m³ iłów trzeciorzędowych;
- w kategorii A, B, C₁ zostało udokumentowane złoże iłów trzeciorzędowych Zarzecze o zasobach – 843 000 m³.

Aktualnie na terenie gminy znajdują się, ujęte w Bilansie zasobów krajowych (stan na koniec 2008 roku) cztery udokumentowane złoża surowców ilastych w miejscowości Zarzecze tj. złoże Zarzecze Kamień, Zarzecze Hawryły, Zarzecze Hawryły I i Zarzecze dla cegielni Nisko oraz złoże piasków Raclawice w Raclawicach.

Dwa z wymienionych złóż objęte są aktualnymi decyzjami koncesyjnymi na eksploatację w granicach ustanowionych obszarów i terenów górniczych, wpisanych do Krajowego rejestru obszarów górniczych:

- TG i OG Zarzecze - Hawryły I – decyzja Starosty Nizańskiego z dn. 16.10.2007r; znak OLR.III.7511-3/07 – koncesja ważna do 30.06.2013r.
- TG i OG Zarzecze – Kamień decyzja Starosty Nizańskiego z dn. 18.01.2008r; znak: OLR.II/7511-21/07/08 - koncesja ważna do 31.12.2017r.

Eksploatacja w obrębie pozostałych, udokumentowanych złóż została zaniechana ze względu na brak ważnych koncesji.

W wielu miejscach na terenie gminy są eksploatowane piaski na potrzeby własne przez miejscową ludność, co powoduje dewastację powierzchni ziemi. Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji na terenie gminy wynosi ok. 2,5ha. Nadal rekultywacji wymagają tereny po koncesjonowanej eksploatacji surowców i nielegalnym wydobywaniu piasków. Tereny zdewastowane tego typu działalnością (niewielkie, punktowe wyrobiska po poborze piasku) zwłaszcza występujące na terenach leśnych, ulegają naturalnej sukcesji. Rekultywacji, zgodnie z opracowanym projektem podlega (faza końcowa monitoringu poeksploatacyjnego) zamknięte decyzją Wojewody Podkarpackiego gminne składowisko odpadów komunalnych.

3.1.4. Klimat.

Według Okołowicza obszar gminy położony jest w obrębie sandomierskiego regionu klimatycznego, charakteryzującego się przewagą wpływów kontynentalnych. W oparciu o analizy wieloletnich obserwacji dla krainy tej ustalono charakterystyczne średnie:

☉ średnia temperatura stycznia	-- 3,5°C
☉ średnia temperatura lipca	- + 18°C
☉ czas trwania zimy	- 92 dni w roku
☉ czas trwania lata	- 95 dni w roku
☉ liczba dni pogodnych	- 70
☉ liczba dni pochmurnych	- 110
☉ roczna suma opadów	- 670 mm
☉ liczba dni z szatą śnieżną	- 80

Przeważają wiatry z kierunków zachodnich, łączny udział wiatrów z kierunków SW, W, NW dochodzi do 45%. Zróżnicowanie rzeźby terenu i wyniesienie nad poziom morza wpływa na nieznaczące zróżnicowanie warunków klimatu lokalnego. Najbardziej korzystne warunki występują w obrębie wysoczyzny w zachodniej części gminy. Są to tereny dobrze przewietrzane.

W obrębie teras zalewowych Sanu i dolin na wysoczyźnie występują mniej korzystne warunki, co wiąże się z tendencją do spływania i zalegania zimnych wilgotnych mas powietrza pochodzącego z wyżej położonych terenów. Specyficzny mikroklimat występuje w obrębie dużych kompleksów leśnych. Lasy wpływają łagodząco na dobowe ekstrema temperatury, modyfikując na warunki – „wietrzne” w ich otoczeniu przez ograniczenie prędkości i siły wiatru.

3.1.5. Gleby - stan zanieczyszczenia.

Wartość rolnicza gleb – bonitacja – posiada bezpośredni związek z budową geologiczną. Stąd gleby dobrej jakości wytworzyły się na madach rzecznych lekkich i skupiły się w obrębie terasy zalewowej i nadzalewowej Sanu.

Zagrożenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej mają charakter ilościowy i jakościowy. Zagrożenia ilościowe wyrażają się w zmniejszaniu powierzchni użytkowanej rolniczo w następstwie przejmowania gruntów na cele nierolnicze.

Zagrożenia o charakterze jakościowym wynikają z działalności wydobywczej, oddziaływania na grunty rolne zanieczyszczeń powietrza pochodzących z przemysłu i komunikacji, zanieczyszczeń wód i zanieczyszczeń odpadami. Wszelkie zmiany w składzie chemicznym oraz w odczynie i warunkach oksydacyjno – redukcyjnych gleby zmieniają jej właściwości biologiczne i ograniczają naturalną funkcję w biosferze.

Do czynników degradujących glebę należą:

- zakwaszenie przez związki siarki i azotu,
- nadmierne ilości metali ciężkich: kadmu, miedzi, cynku, ołowiu, niklu.

Występowanie tych zjawisk w glebach użytków rolnych stwarza zagrożenie dla człowieka poprzez przenikanie zanieczyszczeń do upraw. W celu uzyskania całości obrazu trwałych przekształceń i zmian zachodzących w glebie oraz stworzenia możliwości szybkiego reagowania na zachodzące nieprawidłowości realizowany jest monitoring gleb zajmujący się badaniami i oceną stanu biologicznie czynnej powierzchni ziemi.

Monitoring krajowy w zakresie wynikającym z „Programu państwowego monitoringu środowiska” jest stale prowadzony przez OSCHR w Rzeszowie pod nadzorem merytorycznym IUN i G w Puławach w zakresie badań chemizmu gleb ornyczych. Dostępne wyniki badań dotyczą gruntów użytkowanych rolniczo terenu całej gminy, pochodzą z cyklu badań w latach 2001-2003 i są następujące:

- 43% użytków to gleby o odczynie bardzo kwaśnym, 22% to gleby o odczynie kwaśnym, 17% to gleby lekko kwaśne, 15% gleby o odczynie obojętnym i 3% o odczynie zasadowym,
- największy udział gleb zakwaszonych występuje na terenach gdzie przeważają gleby lekkie;
- stan jakości badanych gleb pod względem zawartości metali ciężkich i siarki jest korzystny, gleby charakteryzują się naturalną zawartością tych pierwiastków,
- zanieczyszczenie gleb wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi nie ma większego wpływu na stan czystości gleb i ich przydatność rolniczą.

Reasumując, użytki rolne obszaru gminy nadają się pod uprawy wszystkich roślin z wyjątkiem warzyw przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci.

3.1.6. Środowisko wodne.

Wody powierzchniowe

Obszar gminy położony jest w zlewni rzeki San (ciek II-rzędu). Teren gminy odwadniany jest przez rzekę San i szereg drobnych cieków wpadających bezpośrednio do Sanu, większym dopływem jest rzeka Barcówka. Wody stojące na terenie gminy, to starorzecza Sanu występujące w obrębie jego doliny.

Jakość wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe płynące, pomimo tendencji poprawy są nadal najbardziej zanieczyszczonym elementem środowiska w Polsce, co jest następstwem nieracjonalnej gospodarki zasobami oraz odprowadzania nadmiernej ilości ścieków przemysłowych i komunalnych o niedostatecznym stopniu oczyszczenia. Istotnym czynnikiem degradującym wody powierzchniowe są zanieczyszczenia obszarowe pochodzące ze spływów powierzchniowych (głównie w czasie występowania obfitych opadów i topnienia pokrywy śnieżnej), wprowadzających do wód zanieczyszczenia pochodzące z gospodarki rolnej (nawozy, środki ochrony roślin) oraz zanieczyszczenia bakteriologiczne będące rezultatem stosowania praktyki nadrzędności zaopatrzenia ludności w wodę z wodociągów w stosunku do uporządkowania gospodarki ściekowej. Sytuacja taka, dotyczy po części gminy Nisko, gdzie stopień zwodociągowania (stan na koniec 2007 roku) wynosi ok.90%, przy zdecydowanie mniejszym stopniu skanalizowania, przede wszystkim na terenie miasta (40-45% gospodarstw posiada dostęp do sieci kanalizacyjnej), pomimo funkcjonowania nowoczesnej oczyszczalni ścieków (o dużym stopniu redukcji zanieczyszczeń), posiadającej znaczne rezerwy w przepustowości. Gospodarka ściekowa, głównie na terenach wiejskich organizowana jest we własnym zakresie (zbiorniki bezodpływowe), co stwarza zagrożenie dla środowiska wodnego w przypadkach nieprawidłowej ich eksploatacji, poprzez przenikanie zanieczyszczeń z powierzchni oraz spływy obszarowe. Dla miasta i gminy została opracowana i jest sukcesywnie realizowana Koncepcja gospodarki ściekowej.

Z mocy ustawy o PIOŚ prowadzony jest monitoring jakości wód powierzchniowych.

Monitoring wód ma na celu pozyskanie informacji o stanie wód dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągnięcia celów ekologicznych.

Od roku 2004 WIOŚ Rzeszów dokonywał oceny jakości wód powierzchniowych zgodnie z obowiązującymi, nowymi przepisami dostosowanymi do wymogów prawa UE. Według unormowań prawnych klasyfikacja dla prezentowania stanu wód powierzchniowych obejmuje 5 klas jakości wód z uwzględnieniem kategorii wody A1, A2, A3 określonych w odrębnych przepisach dla wód powierzchniowych przeznaczonych do spożycia.

Na terenie gminy ocenie podlegały wody rzeki San. Jakość wody w Sanie w roku 2005, na odcinku wzdłuż granic miasta i poniżej na odcinku ujściowym (punkt kontrolny w miejscowości Brandwica – gmina Pysznica oraz we Wrzawach na terenie gminy Gorzyce) wg obowiązującej od roku 2004, nowej V– stopniowej klasyfikacji zaliczono do III klasy – wody zadowalającej jakości. Oznacza to, że wody rzeki spełniały tu wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A2 (typowe uzdatnianie fizyczne i chemiczne) oraz wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują umiarkowany wpływ oddziaływań antropogenicznych. W roku 2006 jakość wód rzeki na tym odcinku jej biegu uległa okresowemu pogorszeniu, w klasyfikacji ogólnej wody rzeki zaliczono do IV klasy – wody niezadowalającej jakości. Oznacza to, wody spełniające wymagania dla wód powierzchniowych kategorii A3, w których wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują, na skutek oddziaływań antropogenicznych, zmiany jakościowe i ilościowe w populacjach biologicznych. Przeznaczenie wód do spożycia wymaga wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego.

Niemniej na przestrzeni ostatnich kilku lat odnotowuje się systematyczną, aczkolwiek powolną poprawę jakości wód w rzece. San na całej swej długości jest odbiornikiem dużej ilości ścieków (bezpośrednio i pośrednio poprzez dopływy), których ilość z każdym rokiem wzrasta, w związku z utrzymującą się tendencją do porządkowania gospodarki ściekowej w gminach. W rezultacie zmniejsza się ilość zanieczyszczeń pochodzących ze spływów obszarowych, również powstające oczyszczalnie są nowoczesne charakteryzują się wysoką skutecznością oczyszczania.

W roku 2008 WIOŚ w Rzeszowie wykonał na terenie województwa badania wód powierzchniowych z uwzględnieniem podstawowych wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE.

Ramowa Dyrektywa Wodna wprowadza nowe pojęcia w ocenie stanu wód powierzchniowych tj. m.in. klasyfikację stanu ekologicznego jednolitych części wód w ciekach naturalnych. Stan ekologiczny klasyfikuje się poprzez nadanie im jednej z pięciu klas jakości. Stan ekologiczny określa się jako: bardzo dobry, dobry, umiarkowany, słaby i zły.

Badania monitoringowe prowadzone były w jednolitych częściach wód powierzchniowych (JCWP), wyznaczonych dla potrzeb planowania gospodarowania wodami. Zakres badań obejmował wskaźniki fizykochemiczne, chemiczne i biologiczne, w zależności od rodzaju prowadzonego monitoringu. Wstępnej oceny stanu ekologicznego rzeki San w wydzielonej, jednolitej części wód powierzchniowych o nazwie „San od Wisłoka do ujścia” dokonano w oparciu o badania przeprowadzone w punkcie pomiarowo-kontrolnym w miejscowości Wrzawy (odcinek ujściowy Sanu). Wyniki pomiarów wskazują na umiarkowany stan ekologiczny badanej JCWP.

Wody podziemne

Na terenie gminy występuje jeden zasadniczy poziom wodonośny w obrębie piaszczysto – żwirowych utworów czwartorzędowych. Zwierciadło wody tego poziomu stabilizuje się na głębokości od 1,5 do 4,5 m p.p.t. Uwzględniając zasięg występowania, wodonośność, zasobność, jakość wód oraz znaczenie dla gospodarki w kraju wydzielono GZWP. W obrębie jednego z nich znalazły się zasoby wód terenu gminy – jest to zbiornik Nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów ustalony wraz ze strefą ochronną decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (KDH 1/013/6037/97) z dnia 18.07.1997 r., gdzie wydajność potencjalna otworu studniowego wynosi około 70 m³/h i istnieje możliwość budowy dużych ujęć wody. Zbiornik swym zasięgiem obejmuje niemal cały teren gminy. Zasoby wód zbiornika ze względu na brak ciągłej warstwy izolacyjnej są słabo chronione przed przenikaniem zanieczyszczeń z powierzchni, czas migracji pionowej zanieczyszczeń wynosi 5 lat, tym samym niemal cały jego obszar wymaga najwyższej ochrony (ONO).

Aktualnie na terenie gminy w oparciu o zasoby GZWP nr 425 funkcjonują trzy ujęcia wody dla potrzeb zaopatrzenia w wodę pitną mieszkańców gminy. Są to :

- ujęcie Nisko – Sopot, dla którego zostały ustanowione strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej w trybie nowej ustawy Prawo wodne, jako akt prawa lokalnego – Rozporządzenie Dyrektora RZGW w Krakowie ogłoszone w Dzienniku urzędowym Województwa Podkarpackiego nr 11 z dnia 8 lutego 2003 roku;
- ujęcie w Zarzeczcu posiadające ustanowione strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej przez Wojewodę Tarnobrzeskiego (decyzja OS.XI.6210/26/96/HK z dnia 25.07.1996r.);
- ujęcie we wsi Nowosielec ze strefami ochrony bezpośredniej i pośredniej ustanowionymi decyzją Starosty Niżańskiego – OLR.I.6226-1/00/B z dnia 27.12.2000r.

Fakt wyznaczenia stref oraz przestrzegania zasad ich użytkowania i ograniczeń jest szczególnie istotny ze względu na ochronę zasobów wodnych ujęć i GZWP nr 425, w kontekście braku naturalnej ochrony warstw wodonośnych.

Jakość wód podziemnych

Analogicznie jak dla wód powierzchniowych dla oceny jakości wód podziemnych (przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi), począwszy od roku 2004 PIOŚ stosuje nową, 5-stopniową klasyfikację.

Wg danych WIOŚ w Rzeszowie za 2005 rok (przy zastosowaniu przepisów prawnych dla prezentowania stanu wód, obejmujących 5 klas jakości wód z uwzględnieniem kategorii wody A1, A2, A3 określonych w odrębnych przepisach dla wód przeznaczonych do spożycia) wody podziemne w punkcie pomiarowo-kontrolnym w Stalowej Woli na obszarze GZWP nr 425 (na terenie gminy Nisko badania nie były prowadzone) zostały zaliczone do III klasy – wody zadowalającej jakości. Jednak nieprzydatne do bezpośredniego spożycia ze względu na wysokie zawartości manganu, niklu i żelaza. Wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów lub słabego oddziaływania antropogenicznego oraz mniejsza część wskaźników przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody wymagają prostego uzdatniania.

W przypadku czwartorzędowego poziomu wodonośnego występujące podwyższone wartości manganu i żelaza są pochodzenia geogenicznego.

W roku 2006 zaliczono je do IV klasy jakości – wody niezadowalającej jakości. Zaliczenie wód do IV klasy, oznacza wody nie spełniające wymagań, określonych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, nie nadają się do bezpośredniej konsumpcji, wymagają skomplikowanego uzdatniania. Wskaźnikami decydującymi o klasie były przekroczenia dopuszczalnej zawartości chromu, manganu, niklu, żelaza oraz pH.

Badania stanu wód podziemnych w sieci krajowej od roku 2007 prowadzi Państwowy Instytut Geologiczny, będący z mocy ustawy Prawo wodne państwową służbą hydrogeologiczną, zobligowaną do wykonywania badań i oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), wyznaczonych zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej. Ponieważ JCWPd, wyznaczone na terenie województwa podkarpackiego nie mają statusu zagrożenia nie osiągnięcia dobrego stanu, w roku 2008 nie wykonywano monitoringu operacyjnego.

W ramach monitoringu diagnostycznego wykonywanego w cyklu trzyletnim, dla jednolitej części wód podziemnych (nr 127) w obrębie, której położona jest gmina Nisko, badania stanu chemicznego wykonywano w roku 2007 w oparciu o punkt pomiarowy nr 94 w Stalowej Woli. W ocenie uwzględniono kryterium zanieczyszczenia wód podziemnych związkami azotu z działalności rolniczej. Na podstawie uzyskanych wyników badań oraz przeprowadzonej klasyfikacji stwierdzono, że woda z otworu obserwacyjnego w Stalowej Woli jest niskiej jakości - klasy IV. Poziom azotanów, nie przekraczający wartości granicznej, nie wskazuje na zanieczyszczenie wód podziemnych związkami azotu ze źródeł rolniczych.

3.1.7. Środowisko atmosferyczne.

Źródła emisji

Powietrze atmosferyczne ze względu na powszechność występowania i niezbędną obecność w procesach życiowych organizmów jest jednym z elementów środowiska decydującym o jakości życia człowieka i jego otoczenia. Wpływa na stopień czystości wód powierzchniowych, zakwaszenie gleb, zdrowotność lasów, zanieczyszczenie upraw. Stopień zanieczyszczenia powietrza związany jest z wielkością emisji wprowadzonych do atmosfery strumieni zanieczyszczeń pochodzących przede wszystkim ze źródeł antropogenicznych.

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza są procesy spalania w sektorze energetycznym, przemysłowym, komunalnym i mieszkaniowym. W stanie obecnym emisja z przemysłowych źródeł punktowych, zlokalizowanych na terenie sąsiedniej Stalowej Woli oraz na terenie miasta Nisko, w przeszłości znacząco negatywnie oddziałujących na stan atmosfery, uległa istotnemu ograniczeniu. Jest to wynikiem zastosowania urządzeń redukcyjnych oraz zmian w stosowanych technologiach produkcyjnych i w procesach spalania, jak również wynikiem transformacji gospodarczej.

Główne punktowe źródła emisji na terenie miasta tj. „Nimet” Nisko (później Zakłady Metalowe ALMET Sp. z o.o. i TOORA POLAND S.A.) oraz Zakłady Mięsne w chwili obecnej nie funkcjonują, zostały zlikwidowane lub postawione w stan likwidacji.

Istniejące na terenie miasta i gminy zakłady usługowe i produkcyjne, w tym drobnej wytwórczości nie stanowią źródeł emisji istotnie wpływających na stan atmosfery.

Szacunkowe dane ostatnich lat wskazują na znaczne ilości zanieczyszczeń powietrza wprowadzane z sektora komunalno-bytowego i komunikacji i ich wzrastający wpływ na stan atmosfery. Zjawisko to jest szczególnie odczuwalne na terenach zurbanizowanych, zwłaszcza w sezonie grzewczym.

Obecnie wiele samochodów posiada katalizatory, lecz z drugiej strony liczba samochodów wciąż wzrasta co sprawia, że zanieczyszczenie powietrza przez środki transportu jest ciągle aktualnym problemem. Dotyczy to głównie odcinków dróg prowadzących ruch tranzytowy na obszarach zurbanizowanych. Na terenie miasta Nisko jest to odcinek trasy Stalowa Wola - Rudnik (ulica Sandomierska i Wolności) w ciągu drogi krajowej nr 77 oraz ulice Rzeszowska i Lubelska w ciągu drogi krajowej nr 19.

Wzrastająca ilość zanieczyszczeń z ogrzewnictwa indywidualnego wynika ze stosowanego paliwa grzewczego. Są to w dalszym ciągu w większości paliwa stałe, głównie węgiel kamienny oraz w wielu przypadkach różnego rodzaju odpady.

Na terenie miasta część zabudowy jest zaopatrywana w ciepło poprzez system ciepłowniczy związany z EC Stalowa Wola. Około 70% gospodarstw domowych na obszarze miasta i gminy wykorzystuje indywidualne systemy grzewcze.

Ze względu na 100% gazyfikację, lokalne kotłownie w obiektach użyteczności publicznej wykorzystują jako czynnik grzewczy gaz ziemny. Wg danych Banku Danych Regionalnych (GUS 2007), 81,4% gospodarstw domowych na obszarze miasta i 61,0% na obszarze gminy korzysta z instalacji gazowych. Brak aktualnych danych, dotyczących stopnia wykorzystania gazu jako czynnika grzewczego w indywidualnych instalacjach centralnego ogrzewania. Szacuje się, iż ze względów ekonomicznych spada liczba indywidualnych instalacji wykorzystujących gaz, na rzecz kotłowni opalanych węglem i koksem. Część gospodarstw domowych, w szczególności wiejskich nadal stosuje tradycyjne ogrzewanie piecami.

Jakość powietrza atmosferycznego

Zanieczyszczenia emitowane do atmosfery powodują zmianę jej naturalnego składu chemicznego, struktury termicznej i zakłócają bilans promieniowania słonecznego, stwarzając zagrożenie dla ludzi i środowiska. W związku z czym konieczne jest systematyczne kontrolowanie stanu czystości powietrza. Wyniki badań stanowią podstawę oceny stopnia narażenia zdrowia ludzi oraz oceny wpływu zanieczyszczeń na zmiany zachodzące w środowisku.

W roku 2001 przepisami prawa wprowadzono nowy system ocen jakości powietrza w układzie stref, którymi są obszary powiatów. Ocena stopnia zanieczyszczenia powietrza odbywa się na podstawie wyników badań uzyskiwanych w czasie bezpośrednich pomiarów jakości powietrza zwanych badaniami monitoringowymi oraz obliczeń modelowych i obiektywnych metod szacowania, czy metod łączonych. System monitoringu powietrza oparty jest na pomiarach stężeń zanieczyszczeń w powietrzu (tzw. imisji) na stacjach pracujących w ramach sieci pomiarowych. Oceny jakości powietrza dokonuje się w zakresie: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, ołowiu, pyłu PM₁₀, benzenu i ozonu. Ocena wykonywana jest w poszczególnych strefach dla każdego wskaźnika oddzielnie. Ocena stopnia zanieczyszczenia powietrza odbywa się poprzez porównanie wyników pomiarów z dopuszczalnymi wartościami stężeń lub poziomami odniesienia dla poszczególnych zanieczyszczeń.

Badania poziomu zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w powietrzu prowadzą WSSE i WIOŚ w wytypowanych punktach pomiarowych. Punkty kontrolne zlokalizowane są w miejscach potencjalnej koncentracji zanieczyszczeń.

Na terenie powiatu nizańskiego punkt pomiarowy znajduje się w Nisku, przy ulicy Sopockiej.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie od roku 2002 wykonuje coroczną ocenę poziomu substancji w powietrzu na terenie województwa podkarpackiego przy zastosowaniu nowych zasad i kryteriów określonych nowymi przepisami prawa polskiego i wytycznymi dyrektyw europejskich. Oceny dokonuje się w odniesieniu do stref, którymi są obszary powiatów. Strefa powiatu nizańskiego, (w tym miasto i gmina Nisko), dla której dokonano oceny z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia ludzi i ochrony roślin, w roku latach 2002-2004 uzyskała dla wszystkich zanieczyszczeń (dla których określone są stężenia dopuszczalne) klasę A. Oznacza to, że stężenia żadnej z substancji nie przekraczały poziomów dopuszczalnych i teren całego powiatu nie wymagał opracowania programu ochrony powietrza, ani prowadzenia działań naprawczych. Zakres działań wynikający z zaliczenia do tej klasy to utrzymanie jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie.

W roku 2005 strefa powiatu nizańskiego (w tym teren miasta i gminy) z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia ludzi zaliczona została do klasy B ze względu na stwierdzone przekroczenia średniorocznych stężeń dwutlenku azotu w punkcie pomiarowym zlokalizowanym przy ul. Sopockiej. Stężenie średnioroczne dwutlenku azotu wyniosło w 2005 roku $44,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ przekraczając dopuszczalną normę ustaloną na poziomie $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ o 11,7%. Nie zostało natomiast przekroczone stężenie dopuszczalne powiększone o margines tolerancji wyznaczony dla 2005 roku na poziomie $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Działania wynikające z tej klasyfikacji zaplanowane na rok 2006, to: wzmocnienie systemu monitorowania stężeń dwutlenku azotu w Nisku – prowadzenie pomiarów automatycznych NO_2 , NO_x , rejestracja warunków meteorologicznych pozwalających na interpretację uzyskanych wyników i ich korelację z informacjami o źródłach emisji, dodatkowo pomiarami manualnymi objęty został pył PM_{10} . Celem wzmocnienia monitoringu było określenie potrzeby opracowania naprawczego programu ochrony powietrza. Rozszerzone badania prowadzone na terenie miasta w roku 2006 wykazały brak przekroczeń stężeń dopuszczalnych dla związków azotu w powietrzu, które kształtowały się na poziomie 60-85% normy. Strefę ponownie zaliczono do klasy A.

W roku 2007 zakres oceny jakości powietrza dla kryterium ochrony zdrowia rozszerzono o wartości stężeń w powietrzu węglowodorów oraz metali w pyłe zawieszonym PM_{10} . Na potrzeby takiej oceny dokonano w województwie nowego podziału stref, obejmujących kilka powiatów. Miasto i gmina Nisko znajduje się w strefie tarnobrzesko-leżajskiej. W przeprowadzonej za rok 2007 ocenie strefę zakwalifikowano do klasy C ze względu na zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem, ze wskazaniem miasta Nisko jako obszaru stwierdzonych przekroczeń. Dla pozostałych, objętych oceną substancji nie stwierdzono przekroczeń obowiązujących wartości kryterialnych.

Zbliżone wyniki oceny odnotowano w roku 2008. Strefa tarnobrzesko-leżajska została zaliczona do klasy C ze względu na zanieczyszczenie benzo(a)pirenem oraz pyłem zawieszonym PM_{10} . Przy czym w zakresie pyłu PM_{10} przekroczenia standardów imisyjnych (dopuszczalnych stężeń średniorocznych) odnotowano w Nisku (o 10,5%), w punkcie pomiarowym przy ulicy Szklarniowej. W zakresie węglowodorów (benzo(a)pirenu) przekroczenia wartości docelowych odnotowano we wszystkich punktach pomiarowych na terenie województwa w tym na terenie strefy tarnobrzesko-leżajskiej w Nisku. Ustawowy zakres działań wynikający z wyników oceny powietrza w 2008 roku to opracowanie naprawczych Programów Ochrony Powietrza dla strefy tarnobrzesko-leżajskiej w zakresie pyłu PM_{10} i węglowodorów (benzo(a)pirenu), co należy do obowiązków Marszałka województwa. Podstawowym obowiązkiem przy opracowaniu POP będzie wytypowanie obszarów przekroczeń problemowych zanieczyszczeń.

Reasumując należy stwierdzić, iż gmina generalnie charakteryzuje się korzystnymi warunkami powietrza, o czym świadczy zdrowotność lasów (występują jedynie uszkodzenia słabe – I strefa zagrożeń przemysłowych), środowiska szczególnie wrażliwego na zanieczyszczenia gazowe. Niekorzystne warunki aerosanitarne występują natomiast w centrum miasta, gdzie okresowo stwierdzane były przekroczenia dopuszczalnych średniorocznych poziomów tlenków azotu i odnotowuje się przekroczenia dopuszczalnych stężeń pyłu PM₁₀ oraz węglowodorów. Na wyniki stężeń wymienionych zanieczyszczeń prawdopodobnie wpływa emisja zanieczyszczeń z zakładów w Stalowej Woli i Połańcu. Zanieczyszczenia emitowane są na dużych wysokościach, co sprzyja dalekiemu przenoszeniu cząstek pyłu, przy przeważających zachodnich kierunkach wiatru. Znaczące ilości zanieczyszczeń pyłowych wprowadzane są do powietrza również w mieście, przez sektor komunalno-bytowy. Nie bez znaczenia jest również emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych. W kolejnych latach można spodziewać się dalszej tendencji wzrostowej tego zjawiska, co wynika ze stałego rozwoju motoryzacji.

3.1.8. Klimat akustyczny.

Na klimat akustyczny wpływ posiadają:

- hałas przemysłowy i komunalny;
- hałas komunikacyjny.

Na terenie miasta i gminy nie występują obiekty przemysłowe, stwarzające istotne zagrożenie dla lokalnego klimatu akustycznego i powodujące szczególne uciążliwości akustyczne. Analizując dane z lat poprzednich można stwierdzić, iż stan zagrożenia hałasem przemysłowym ulega zmianie, co wiąże się z transformacją gospodarki. W miejscu hałasu przemysłowego pojawia się coraz częściej zagrożenie hałasem komunalnym (lokale rozrywkowe w porze nocnej, drobna wytwórczość i usługi, instalacje klimatyzacyjno-wentylacyjne z pomieszczeń handlowych, biurowych i usługowych). Emitują one hałas o niewysokim poziomie i niewielkim zasięgu oddziaływania, często o nieznaczących przekroczeniach. Są natomiast przyczyną częstych interwencji z uwagi na niewłaściwą lokalizację, często w zwartej zabudowie, powodującą lokalną uciążliwość akustyczną.

Hałas ze źródeł przemysłowych i komunalnych jest stosunkowo łatwy do wyeliminowania (w porównaniu do hałasu komunikacyjnego), poprzez m.in. modernizację linii technologicznych, wyciszeń i obudów dźwiękochłonnych, wymaga również zdecydowanie mniejszych nakładów finansowych.

Poziom natężenia hałasu drogowego zależy od:

- rodzaju i hałaśliwości pojazdów;
- rodzaju i jakości nawierzchni;
- ukształtowanie terenu;
- natężenia ruchu;
- zwartości zabudowy.

W roku 2005 WIOŚ w Rzeszowie dokonał oceny stanu akustycznego na terenie miasta. Jak wynika z przeprowadzonych pomiarów w każdym z punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych w centralnej części Niska zostały stwierdzone przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu (60dB w dzień i 50 dB w nocy) w granicach od 5% do ponad 30%. W trzech punktach – przy ulicy Rzeszowskiej, os. Warchoły, ul. Rzeszowskiej przy skrzyżowaniu z ul. Polną oraz przy ul. Lubelskiej stwierdzono kilku procentowe przekroczenia wartości progowych poziomu hałasu (75dB dla pory dziennej i 67dB dla pory nocnej).

Stąd tereny w najbliższym otoczeniu tych ulic można zakwalifikować do kategorii terenów zagrożonych hałasem. Szczególnie niekorzystne warunki akustyczne w tym rejonie wynikają z faktu położenia ulic w ciągu drogi krajowej nr 19 Lublin - Rzeszów z dużym udziałem ruchu

tranzytowego o znacznym natężeniu oraz pobliskiego powiązania komunikacyjnego z drogą krajową nr 77 Sandomierz – Przemyśl.

3.1.9. Świat roślinny, świat zwierzęcy, system powiązań ekologicznych.

Zbiorowiska roślinne

Szata roślinna pełni funkcje klimatyczne i biologiczne, wpływające na podniesienie ogólnych standardów ekologicznych i poprawę jakości życia oraz funkcje glebowo – wodochronne.

Obszar gminy Nisko zgodnie z podziałem geobotanicznym należy do działu Bałtyckiego, poddziału Pasa Kotlin Podgórskich, Krainy Kotliny Sandomierskiej, okręgu Puszczy Sandomierskiej (obszary na zachód od Sanu) i okręgu Biłgorajskiego (obszary na wschód od Sanu).

Wschodnia część Kotliny Sandomierskiej charakteryzuje się wyraźnym kontynentalizmem. Wśród zbiorowisk leśnych dominują buczyny, grądy i bory sosnowo – dębowe.

Dość częste są płaty roślinności ciepłolubnej na piaskach wydmych, głównie z klasy *Corynephoretea canescentis*. W zachodniej części gminy znaczną powierzchnię zajmują tereny leśne. Są to pozostałości dawnej Puszczy Sandomierskiej. Występują tu głównie siedliska boru mieszanego, boru świeżego wilgotnego i boru mokrego. W drzewostanie dominuje sosna z niewielkimi domieszkami jodły, modrzewia i brzozy. W dolinie Sanu i dolinach jego dopływów znaczne powierzchnie zajmują użytki zielone. Wśród nich występuje znaczne zróżnicowanie zbiorowisk.

Spotyka się zbiorowiska naturalnych i półnaturalnych ziołorośli łąkowych ze związku *Filipendulon ulmariae*, zwykle związane z sąsiedztwem cieków wodnych, obok których występują kompleksy łąk zmiennowilgotnych. Pospolitym zbiorowiskiem jest wilgotna łąka z dominacją śmiałka darniowego, tworzące się wskutek zaniedbania uprawy i bardzo rzadkiego koszenia.

W miejscach o stale wysokim poziomie wód gruntowych występuje zbiorowisko łąkowo – pastwiskowe, w obrębie którego dominuje sit rozpięchły, a towarzyszą mu gatunki łąk wilgotnych i szuwarów jak: niezapominajka błotna, krwawica pospolita, skrzyp bagienny i kosaciec żółty. W miejscowości Zarzecze, na terasie zalewowej Sanu występuje objęty ochroną ścisłą skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia*.

Ponadto lokalnie występują kwaśne młaki niskoturzycowe o charakterze silnie zawodnionych trzęsawisk, stanowiące zbiorowiska przejściowe między podmokłymi łąkami, szuwarami, a torfowiskami.

Najszerzej rozpowszechnioną grupę na terenie odłogów i ugorów stanowią zbiorowiska spontanicznych zapustów sosnowych i sosnowo – osikowych oraz gospodarczych nasadzeń sosnowych. Są one słabo zróżnicowane o wyraźnym inicjalnym charakterze, co przejawia się w ich strukturze, zarówno drzewostanu jak i zielnej. Drzewostan zazwyczaj jest niskowiekowy z dominacją sosny pospolitej *Pinus sylvestris* obok której występuje osika i brzoza brodawkowata.

Warstwę zielną tworzą gatunki muraw szczotlichowych w tym pochodząca z ugorów i przydroży nawłóć późna oraz porębowy trzcinnik piaskowy.

Na skrajach leśnych, na miedzach oraz przydrożach dróg gruntowych rozwinęły się zbiorowiska przydrożnych zarośli, zwanych czyźniami. Znaczny udział w tym zbiorowisku ma śliwa tarnina, oprócz niej występują dzika róża *Rosa camina*, jeżyna, rzadziej dziki bez czarny i robinia akacjowa.

Na terenach zagospodarowanych przez człowieka rozwinęły się zbiorowiska segetalne związane z uprawami roślin okopowych i zbożowych.

Świat zwierząt

Bogate zbiorowiska szaty roślinnej sprzyjają bogactwu gatunków fauny. Fauna tego rejonu zbliżona jest składem gatunkowym do fauny niżowej. Reprezentują ją w większości gatunki pospolite.

Odłogowane i ugorowane pola i niekoszone łąki stwarzają dobre warunki życia dla gadów, głównie żmii zygzakowatej *Vipera berus*, jaszczurki zwinki *Lacerta agilis* i żyworódki *Lacerta vivipara*.

W zabagnieniach żyją płazy, a wśród nich traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*, ropucha szara *Bufo bufo* i zielona *Bufo viriolis*.

Licznie reprezentowana jest ornitofauna, zarówno przez gatunki związane z ekosystemami leśnymi, jak również przywiązane do terenów otwartych (łąk, muraw, szuwarów i pól uprawnych) i kompleksów wodno – błotnych. Na terenie leśnictwa Barce znajdują się miejsca gniazdowania bociana czarnego. Na terenach lasów państwowych stwierdzono również występowanie innych chronionych gatunków ptaków m.in. orlika krzykliwego, orla bielika, krogulca, sowy uszatej, kobuza, popielicy, nietoperzy, żurawia, koszatki.

Ssaki reprezentowane są przez gatunki o zróżnicowanych wymaganiach siedliskowych. Wśród nich warto podkreślić gatunki terytorialne, żerujące na znaczących arealach jak: wilk *Canis lupus*, jeleń *Cervus elaphus*, łoś *Alces alces*, a także pospolite o szerszych spektrach ekologicznych jak: sarna, zając szarak, kuna, borsuk. Pojawiają się też gatunki obcego pochodzenia – jenoty i piżmaki.

Tendencję wzrostową wykazują populacje gatunków z Polskiej Czerwonej Listy Zwierząt – bóbr europejski i wydra.

Naturalny system powiązań ekologicznych na terenie gminy tworzą:

- Ekosystemy leśne zajmujące powierzchnię 7594ha co stanowi około 53,3% ogólnej powierzchni gminy. Kompleksy leśne to pozostałości dawnej Puszczy Sandomierskiej. Lasy państwowe na terenie gminy pozostają w zarządzie Nadleśnictwa Rozwadów i Nadleśnictwa Rudnik. Około 64% (4873 ha) lasów państwowych posiada status lasów ochronnych.
- Ekosystemy dolin rzecznych to roślinność teras zalewowych Sanu w postaci zarośli łągowych składających się z olchy drzewiastej i krzaczastej, wierzby oraz gęsto porastającej wikliny.
- Ekosystemy łąkowe, to rozległe obszary użytków zielonych stanowiących bazę równowagi ekologicznej dla sąsiadujących łątko wysuszających się obszarów.
- Ekosystemy wodne – starorzecza Sanu w obrębie doliny z charakterystycznymi zespołami roślinnymi.

Dolina rzeki San jest korytarzem ekologicznym o znaczeniu międzynarodowym i krajowym, stanowi fragment sieci ekologicznej ECONET-PL, opracowanej w ramach europejskiego programu Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody. Podstawowym celem utworzenia sieci ekologicznej w kraju i Europie jest zwiększenie skuteczności ochrony różnorodności biologicznej. Główne zasady wdrożenia sieci ECONET to:

- zasada nasycenia różnymi formami ochrony prawnej;
- zasada renaturyzacji obszarów zdegradowanych;
- zasada promowania rozwoju zrównoważonego.

Ponadto w ramach prac nad tworzeniem sieci obszarów Natura 2000, w części terenu gminy (obszary lasów państwowych wraz z terenami przyległych łąk naturalnych) stwierdzono występowanie chronionych siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków flory i fauny, kwalifikujących ten obszar do wyznaczenia obszaru ochrony siedliskowej pn. Uroczyska Puszczy Sandomierskiej. Ostatecznie potencjalny obszar Natura 2000 nie znalazł się na liście przesłanej do KE (październik 2009), niemniej spełnia on kryteria naukowe do wyznaczenia specjalnego obszaru ochrony siedliskowej Natura 2000. Obszar ten stanowi część najbogatszych

fragmentów Puszczy Sandomierskiej, które wykazują duże nagromadzenie siedlisk (23 typy) i gatunków (19) z Załączników I i II Dyrektywy Rady 92/43/ EWG.

3.1.10. Walory krajobrazowe.

Na niewątpliwe walory krajobrazowe gminy składają się duże kompleksy leśne, w zachodniej części gminy, malownicza dolina Sanu z licznymi starorzeczami. W północno – zachodniej części mozaikowy krajobraz tworzą tereny upraw polowych, urozmaicony niewielkimi skupiskami terenów zalesionych. Ciekawy akcent krajobrazowy stanowią rozległe obszary użytków zielonych.

3.2. Zagrożenia środowiskowe.

Gmina Nisko pomimo antropogenicznego oddziaływania nie zalicza się do obszarów o silnie przekształconych warunkach środowiska przyrodniczego. Do zagrożeń środowiskowych występujących na terenie gminy zalicza się zagrożenia naturalne i antropogeniczne.

Zagrożenia naturalne wynikają z położenia gminy, warunków hydrologicznych i rzeźby terenu:

- Zagrożenia powodziowe – część gminy położona w dolinie rzeki San jest zagrożona wystąpieniem powodzi w okresach wysokich stanów wód w rzece. Rzeka San na odcinku przepływającym przez gminę nie posiada wałów przeciwpowodziowych.
- Analiza danych wodowskazowych notowanych w Nisku wykazała, że w czasie powodzi przeciętnych powtarzających się często słup wody osiąga wysokość 4,3 – 4,5 m. W odniesieniu do rzędnej wodowskazu daje to wartość równą rzędnej 154,00 – 154,50 m n.p.m. W czasie takiej powodzi zostają затopione tereny terasy zalewowej pierwszej. W czasie powodzi katastrofalnych notowanych w latach 1907, 1923 i 1934 słup wody osiągnął wysokość 7,30 – 8,20 m. Obliczenia odniesione do rzędnej wodowskazu wykazały, że w czasie powodzi pod wodą znalazły się tereny położone poniżej rzędnej 159,00 m n.p.m. W tym czasie zalane zostały terasy zalewowe i częściowo terasa nadzalewowa pierwsza. Z informacji uzyskanych w terenie ustalono też obszar jaki znalazł się pod wodą w czasie mokrego lata 1980 r. W tym czasie затopione zostały tereny odpowiadające poziomowi terasy zalewowej pierwszej. Należy wnioskować, że na zmniejszenie zasięgu powodzi poważny wpływ wywarły zbiorniki retencyjne. Solina – Myczkowce, zatrzymując nadmiar wody w górnym biegu rzeki San. Obecnie powodzią zagrożone mogą być tereny terasy zalewowej pierwszej. Określenia zasięgu obszarów narażonych na niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi dokonano w oparciu o projekt studium, o którym mowa w art.79 ust.2 ustawy Prawo wodne. W projekcie opracowania pt. „Wyznaczenie obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w zlewni Sanu, jako integralnego elementu studium ochrony przeciwpowodziowej” wyznaczono wymagane zapisami ustawy Prawo wodne granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią. Są to na odcinku nieobwałowanej rzeki San tereny strefy zalewowej odpowiadającej prawdopodobieństwu 1% tj. wodzie powodziowej mogącej pojawić się teoretycznie nie częściej niż raz na 100 lat. Na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy, nakazy, ograniczenia i dopuszczenia wynikające z przepisów dotyczących ochrony przed powodzią;
- Zagrożenie powodziowe katastrofalne – może wystąpić w przypadku awarii na zbiorniku retencyjnym w Solinie, najbardziej zagrożone są tereny położone na obszarze nieobwałowanym.
- Potencjalne zagrożenia osuwaniem się mas ziemi, występujące w obrębie wysokiej skarpy nadsańskiej w północnej części gminy.

Zagrożenia antropogeniczne związane z działalnością człowieka:

- stwierdzone na terenie miasta występowanie ponadnormatywnych poziomów zanieczyszczeń powietrza (pył PM₁₀, węglowodory);
- występowanie w centrum miasta obszarów kwalifikujących się do kategorii terenów zagrożonych hałasem;
- występowanie nadal (pomimo tendencji poprawy) znacznie zanieczyszczonych wód rzeki San;
- nielegalna eksploatacja surowców – kruszyw naturalnych przyczyniająca się do nieracjonalnej gospodarki zasobami i utrudniająca zorganizowanie rekultywacji;
- ostatecznie nie uporządkowana gospodarka wodno - ściekowa – w realizacji sieć kanalizacyjna dla terenu całej gminy oraz uzupełnienie sieci wodociągowej.

3.3. Zasoby przyrody objęte ochroną prawną.

Na terenie gminy ochronę prawną (na podstawie ustawy o ochronie przyrody) zastosowano dla:

- fragmentu otuliny – Parku Krajobrazowego „Lasy Janowskie” w północno – zachodniej części gminy o powierzchni 376 ha utworzonego Rozporządzeniem Nr 86/05 Wojewody Podkarpackiego z dnia 12 grudnia 2005r.;
 - fragmentu obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 OSO „Puszcza Sandomierska” o kodzie PLB180005. Jest to obszar ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 roku w sprawie specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 - Dz.U. z 2004r. Nr229, poz. 2313 z późn. zm. - Dz.U. z 2007r. Nr 179 poz. 1275 i Dz.U. z 2008r. Nr 198 poz. 1226), na podstawie ustawy o ochronie przyrody i Dyrektywy Ptasiej, na który składają się głównie rozległe kompleksy leśne, będące siedliskiem wielu chronionych gatunków ptaków. Powierzchnia leśna w obrębie całego obszaru, obejmującego tereny dawnej Puszczy wynosi ok.120 tys. ha. Na terenie gminy OSO Natura 2000 zajmuje powierzchnię 1352,8ha obejmując głównie tereny leśne w południowo - zachodniej jej części. Podstawowym celem ochrony w Obszarze Natura 2000 jest ochrona populacji dziko występujących gatunków ptaków (45 gatunków ptaków wymienionych w załączniku do I Dyrektywy Ptasiej), utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, przywracanie zniszczonych biotopów oraz tworzenie biotopów.
 - użytków ekologicznych utworzonych Rozporządzeniem Wojewody Tarnobrzieskiego Nr 3 z dnia 4.03.1997 r. dla zachowania ekosystemów bagiennych, są to:
 - teren bagna o powierzchni 1,50 ha;
 - teren podmokły o powierzchni 1,00 ha;
 - bagno „Uroczysko Bardo” o powierzchni 8,00 ha, Rada Gminy Nisko uchwałą Nr XXXVIII/340/97 zatwierdzającą zmiany w planie powiększyła teren „Uroczyska Bardo” do powierzchni 14,07 ha.
- Wszystkie użytki zlokalizowane są na terenie leśnictwa Zatyki.
- pomników przyrody żywej znajdujących się w Nisku:
 - sosna wejmutka w parku miejskim
 - jesion wyniosły na terenie dawnego gosp. rolnego „Sopot”
 - klon pospolity w parku miejskim
 - platan klonolistny w parku miejskim
 - dąb szypułkowy w parku miejskim
 - dąb szypułkowy Zespół Opieki Zdrowotnej
 - dąb szypułkowy ZSZ EL
 - zgrupowanie 182 dębów szypułkowych „Dębinka”

- pomników przyrody żywej znajdujących się w Raclawicach-Waldekówce:
 - klon pospolity

Ponadto ochroną konserwatorską objęte są 2 parki:

- park miejski w Nisku o powierzchni 15,30 ha, oraz park podworski Waldekówka w Raclawicach o powierzchni 2,00 ha.

Projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk na terenie gminy to SOOS Natura 2000 Dolina Dolnego Sanu, o kodzie PLH180020. Projektowany obszar Natura 2000, obejmuje odcinek doliny rzeki od Leżajska do ujścia do Wisły. Na terenie gminy Nisko obejmuje koryto rzeki San wraz z terenami przyległych starorzeczy.

Przedmiotowy obszar Natura 2000 został zgłoszony przez organizacje pozarządowe (Shadow List 2008) i po weryfikacji (Wojewódzki Zespół Specjalistyczny, Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie) skierowany przez MŚ do konsultacji społecznych i resortowych (maj 2009). Końcem roku 2009, po opracowaniu wyników konsultacji, z niewielką korektą granic na terenie gminy, obszar Natura 2000 został zgłoszony do KE.

Po akceptacji przez KE obszar Natura 2000 SOOS Dolina Dolnego Sanu uzyska status obszaru o znaczeniu wspólnotowym (OZW). Projektowany obszar Natura 2000 podlega ochronie prawnej z mocy art. 25 i art. 27 ustawy o ochronie przyrody.

Podstawowym celem ochrony obszaru SOOS Dolina Dolnego Sanu jest zachowanie mozaiki siedliskowej charakterystycznej dla większych dolin rzecznych, w tym ochrona siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmiot ochrony.

Cel i przedmiot ochrony stanowią: kilkanaście chronionych siedlisk przyrodniczych wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, 7 gatunków ryb, 2 gatunki ssaków, 2 gatunki płazów oraz 5 gatunków owadów wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady Europy 92/43/EWG, ponadto 22 gatunki ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 41 gatunków regularnie występujących Ptaków Migrujących.

Z ogólnej powierzchni lasów 7600 ha, lasy ochronne zajmują powierzchnię 4873 ha, są to lasy wodochronne i lasy położone w granicach administracyjnych miasta.

Ponadto na terenie gminy występują obszary i wartości przyrodnicze kwalifikujące się do objęcia ochroną prawną. Propozycje utworzenia różnych form ochrony przyrody wynikające z obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego znajdują się w drugiej części niniejszego opracowania.

3.4. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego.

Uwarunkowania ochronne wynikające z mocy przepisów prawa

- ① Ograniczenia związane z ochroną przed zanieczyszczeniem i nadmierną eksploatacją zasobów wód podziemnych GZWP 425.
- ① Konieczność wzmożonego nadzoru sanitarnego i ograniczenia związane z ochroną ujęć wody w zasięgu stref ochronnych.
- ① Ochrona przed zainwestowaniem terenów występowania udokumentowanych zasobów surowców pospolitych (surowce ilaste i piaski) oraz utworzonych dla ich wydobycia terenów i obszarów górniczych, eliminacja „dzikiej eksploatacji”, wdrożenie racjonalnej gospodarki surowcami.
- ① Konieczność ochrony arealu gleb wysokiej bonitacji, oraz powierzchni lasów, zwłaszcza ochronnych przed zmniejszeniem i zmianą użytkowania.
- ① Ochrona istniejących form ochrony przyrody.

- ① Ochrona bioróżnorodności poprzez ochronę zasobów i wartości przyrodniczych w obrębie ustanowionych i projektowanych obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 oraz w obrębie obszaru spełniającego kryteria naukowe do wyznaczenia obszaru Natura 2000.

Uwarunkowania ochronne obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych

- ① Potrzeba ochrony doliny Sanu jako korytarza ekologicznego o międzynarodowym znaczeniu włączonego w system europejskiej sieci ekologicznej ECONET-PL posiadającej znaczenie dla stabilności układów i procesów przyrodniczych.
- ① Ochrona lokalnych systemów biotycznych tj. terenów leśnych, terenów łąkowych, zieleni śródpolnej, zbiorników wodnych w celu zachowania lokalnego systemu powiązań ekologicznych.

Uwarunkowania wynikające z zagrożeń naturalnych

- ① Konieczność eliminacji zagrożeń powodziowych występujących w dolinie Sanu, poprzez zastosowanie zakazów, nakazów, ograniczeń i dopuszczeń w odniesieniu do obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią, określonych w obowiązujących przepisach szczególnych, dotyczących ochrony przed powodzią;
- ① Konieczność odpowiedniego przygotowania działań ratowniczych w związku z występowaniem zagrożeń katastrofalnych.

Uwarunkowania wynikające z przeobrażeń środowiska

- ① Potrzeba minimalizacji zanieczyszczenia wód płynących.
- ① Uzależnienie rozwoju przestrzennego od możliwości zaopatrzenia w wodę i odprowadzenie ścieków w sposób zorganizowany.
- ① Konieczność poprawy warunków aerosanitarnych na terenie Niska.
- ① Konieczność ograniczenia uciążliwości związanej z hałasem komunikacyjnym w centrum Niska.
- ① Ograniczenie negatywnych skutków eksploatacji surowców w zakresie degradacji powierzchni ziemi.

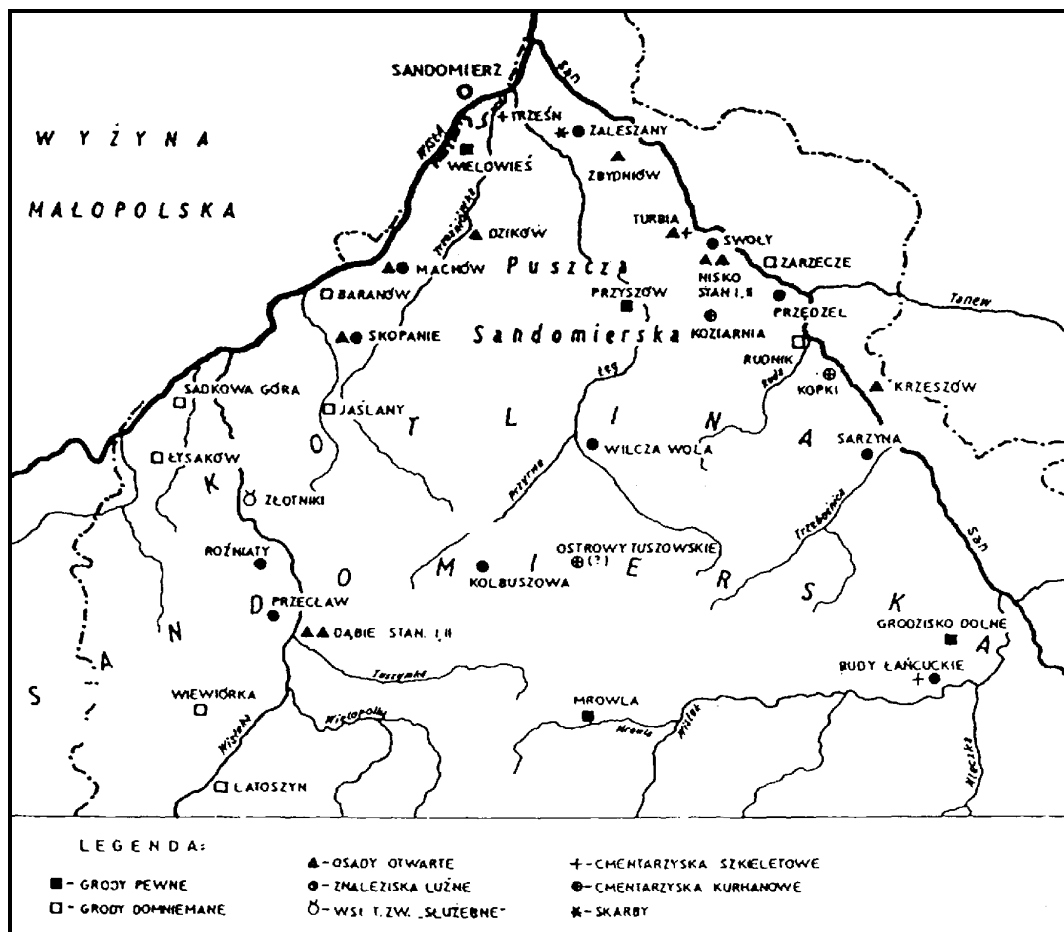
4. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO.

4.1. Rys historyczny.

Tereny obecnej gminy Nisko zostały zasiedlone już w okresie paleolitu schyłkowego (około 10 tys. lat p.n.e.). Szczególnie intensywne ślady osadnictwa związane są z epoką brązu i okresem kultury łużyckiej. W III okresie epoki brązu aż do początkowo wczesnego okresu epoki żelaza, czyli do około 300 r. p.n.e. na ziemiach polskich panowała kultura łużycka. Ziemia nizańska znalazła się w zasięgu tarnobrzeskiej grupy tej kultury – w skupieniu rudnickim.

Mapka Nr 4.

Mapka osadnictwa wczesnośredniowiecznego w widłach Wisły i Sanu według Antoni Kunysz: Wczesnośredniowieczne osadnictwo w widłach rzeki Wisły i Sanu (VI – XIII w.), Puszcza Sandomierska wczoraj i dziś, Rzeszów 1980, s. 101

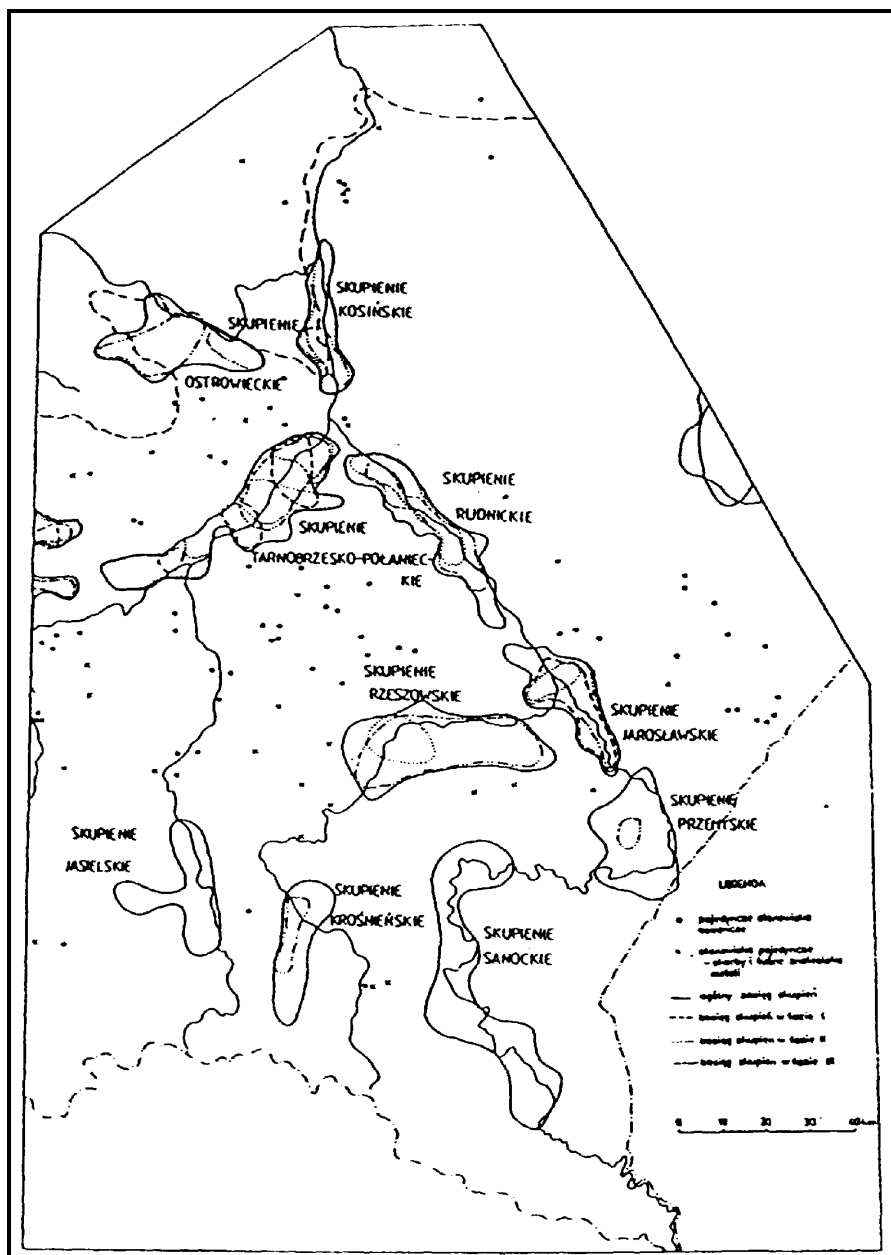

Po pewnym zahamowaniu rozwoju w pierwszych wiekach n.e. ponowna intensyfikacja osadnictwa miała miejsce we wczesnym średniowieczu. Pozostałością osadnictwa pradziejowego i wczesnośredniowiecznego (osad i cmentarzysk) są liczne stanowiska archeologiczne zlokalizowane głównie na terenie: Niska, Zarzecza i Raclawic.

Ślady osadnictwa przedpiastowskiego z VII i X w. odkryto w najbliższym terenie tzw. Skrzyńskiej Góry w Nisku. Istniała tam duża, dobrze zorganizowana osada. W trakcie wykopalisk natrafiono na jamy mieszkalne i gospodarcze, a na skraju osady funkcjonował prymitywny piec hutniczy, w którym wytapiano żelazo z niskoprocentowej rudy darniowej. W okresie X – XIII w. nastąpił drugi etap rozwoju osady, który dał prawdopodobnie początek królewskiej wsi Nisko.

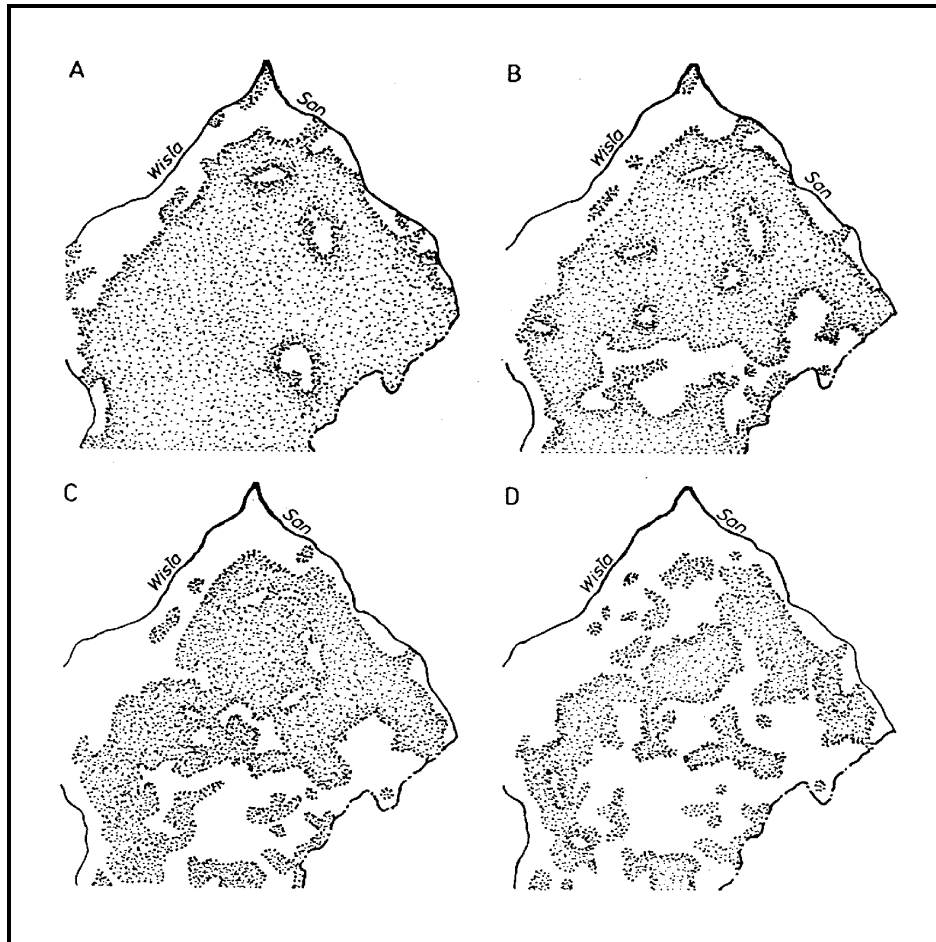
Mapka Nr 5.

Skupienia osadnicze w południowo wschodniej Polsce według Jan Michalski: Skupienia osadnicze na obszarze grupy tarnobrzeskiej kultury łużyckiej, Grupa tarnobrzeska kultury łużyckiej, Rzeszów 1989, s. 296–97

Mapka Nr 6.

Zanikanie lasów w centralnej części Puszczy Sandomierskiej: A – koniec XIV w., B – przełom XV i XVI w., C – 1919 r., D – 1931 r., według B. Sakowska – Knapp: Zespół miast Tarnobrzeg – Sandomierz – Stalowa Wola, Warszawa 1991

Pierwsza wzmianka o Nisku pochodzi z 1429 r. Jan Długosz napisał w „Liber beneficiorum diocesis Cracoviensis”, że Nisko było wsią królewską należącą do parafii Bieliny. Tutejszy folwark płacił dziesięcinę kościołowi w Raclawicach, natomiast mieszkańcy osady parafii w Bielinach.

Od 1530 r. do 1621 Nisko wchodziło w skład sandomierskich dóbr królewskich.

W skład klucza wchodziło:

- Nisko z folwarkiem;
- Zarzecze z folwarkiem;
- Wólka Tanewska;
- Dąbrówka;
- Kurzyna;
- Przyszów;
- Kamień;
- Jeżowe;
- Jastkowice;
- Kłyżów;
- Pysznicza z folwarkiem;
- Pławo.

W I połowie XVI w. ziemia nizańska weszła wraz z kluczem kolbuszowskim w skład dóbr wojewody krakowskiego Stanisława Lubomirskiego.

Klucz nizański nie odgrywał w dobrach Lubomirskich szczególnej roli. Stanowił zaplecze rolniczo – łowieckie, a właściciele Niska nie widzieli potrzeby ubiegania się o prawa miejskie dla tej osady.

W **1773r.** pod zaborem austriackim dawne tereny królewskie przeszły w ręce skarbu austriackiego jako tzw. dobra kameralne, na terenie których wkrótce nasiliła się akcja kolonizacji niemieckiej tzw. józefińskiej.

W latach 20 XIX w. w ramach wyprzedaży dóbr przez rząd austriacki Nisko zostało nabyte przez rodzinę Reinchenbachów, a wyodrębniony majątek Sopot kupił hr. Kinsky z polsko – czeskiego rodu. Od tego czasu rozpoczął się gospodarczy i administracyjny rozwój Niska. Właściciel Niska doprowadził do ustanowienia tu siedziby władz gminnych. Powstawały drobne zakłady przemysłowe i rzemieślnicze wykorzystujące dostępne tu w obfitości drewno, hr. Kinsky reaktywował zamkniętą wcześniej hutę.

W 1867 Galicja otrzymała autonomię. Powołano sejm krajowy we Lwowie i dokonano nowego podziału administracyjnego. Utworzono 18 cyrkułów na czele ze starostami. Cyrkułem właściwym dla Niska i okolic był Rzeszów. Władzę w Nisku sprawował administrator dóbr państwowych z pomocą tzw. mandatariuszy.

W tym też roku posiadłości Reinchenbacha kupił Ferdynand Resseguier de Miremont, blisko powiązany z dworem w Wiedniu. Po jego śmierci dobra odziedziczył syn Oliwier Resseguier de Miremont ożeniony z Marią Kinską dziedziczką majątku Sopot. Za ich czasów Nisko przeżyło rozkwit. Staraniem hr. Resseguier Nisko od 1871 r. stało się siedzibą powiatu – powstała nowa jednostka administracyjna nazwana do II wojny światowej powiatem Niskim.

Właścicielom Niska nie udało się natomiast doprowadzić do nadania Nisku praw miejskich, chociaż osada liczyła wówczas około 3 tys. mieszkańców. Pod koniec XIX w. widoczne stało się ożywienie gospodarcze.

Powstały zakłady przemysłowe: duży tartak, cegielnia, młyn i browar, warsztaty ślusarsko – mechaniczne. Rozpoczęto budowę kolei. W 1900 r. pierwszy pociąg wjechał do Niska.

Resseguierowie wzniesli w Nisku pałac, szkołę podstawową, budynek sądu, starostwo, ochronkę, mały szpitalik przydworski.

Nizańska ludność, polska w 80% (podczas gdy w okolicznych miastach proporcje te układały się w ok. 50% na Polaków i Żydów) nie miała na miejscu parafii. Nisko należało do parafii Raclawice. Hrabina ufundowała kapliczkę św. Jana Nepomucena przy drodze do Nowosielca, w pobliżu letniej rezydencji na Warchołach kaplicę oraz kaplicę św. Józefa w Nisku. W 1896 r. powstał wreszcie kościół w Nisku, w 1910 r. piękna murowana kaplica na Malcach a w 1912 r. zaczęło funkcjonować w Nisku Prywatne Gimnazjum Realne.

Nisko stało się u schyłku XIX w. regionalnym ośrodkiem handlu, rzemiosła, drobnego przemysłu oraz centrum administracyjnym.

Na przełomie 1912 i 1913 r. Resseguierowie sprzedali majątek Maksymilianowi Francke i przenieśli się do Wiednia. Lata I wojny światowej przyniosły ogromne zniszczenia w Nisku.

2 listopada 1918 r. rozbrojono miejscowy posterunek żandarmerii austriackiej i przejęto koszary ze znajdującym się w nich szpitalem wojskowym, rozpoczął się nowy okres niepodległości Polski.

W 1921 r. Nisko liczyło ponad 5 tysięcy mieszkańców. Utrzymywali się z pracy w rolnictwie, zakładach Franckego które obejmowały: browar, młyn, cegielnię, tartak i warsztaty mechaniczne, administracji, handlu, usługach i rzemiosle.

W okresie międzywojennym odbudowano kościół, upaństwowiono gimnazjum.

W 1932 r. władze powiatowe zatwierdziły herb Niska. Na polu herbowym widniała sosna, a z góry na dół biegła wstęga rzeki. Herb wyprzedził znacznie nadanie Nisku praw miejskich, które Nisko w końcu uzyskało w 1933 r. i od 1 stycznia 1934 r. oficjalnie stało się miastem.

Ożywienie gospodarcze całego obszaru przyszło z budową w 1937 r. Centralnego Okręgu Przemysłowego – Zakładów Południowych w Nisku, które dały początek późniejszej Hucie i miastu Stalowa Wola. Trwało niestety krótko, do wybuchu wojny. W 1939 r. do Niska wkroczyli Niemcy, miasto liczyło wówczas 6,7 tys. mieszkańców.

30 lipca 1944 r. Nisko zostało wyzwolone przez wojska radzieckie. Rozpoczął się nowy etap w dziejach miasta. Już w grudniu 1944 r. upaństwowiono majątek Franckego, co w konsekwencji doprowadziło do upadku kwitujące niegdyś przedsiębiorstwa i majątki.

W latach 1945 – 1974 r. ziemia nizańska znalazła się na obszarze województwa rzeszowskiego. Do 1973 r. Nisko pełniło funkcje powiatu. W tym czasie powstały w 1962 r. Zakłady Mięsne, na bazie zakładów mechanicznych Franckego powstały Nizańskie Zakłady Przemysłu Maszynowego Leśnictwa, przekształcone w 1970 r. w Zakłady Metalowe Nimet, a od 1976 r. włączone do ZPC Ursus. W 1982 r. w dzielnicy Sopot powstało Państwowe Gospodarstwo Ogrodnicze, w 1950 r. Publiczną Szkołę Doksztalającą – Zawodową przekształcono w Państwową Zasadniczą Szkołę Elektryczną, od 1958 r. stała się Technikum Elektrycznym, a od 1975 r. Zespołem Szkół Elektrycznych. Rozwinęło się Liceum Ogólnokształcące, które stało się Zespołem Szkół Ogólnokształcących.

Od 1975 r. Nisko było siedzibą władz miejsko – gminnych i weszło w obszar nowego województwa tarnobrzesckiego. Od 1 lutego 1991 r. po kolejnej reformie administracyjnej kraju dodatkowo stało się siedzibą Urzędu Rejonowego. Ostatniej reformie administracyjnej kraju Nisko zawdzięcza od 1.01.1999 r. siedzibę powiatu i przynależność do nowego Województwa Podkarpackiego. Nadal jest siedzibą władz miejsko-gminnych.

Równie dawne początki jak Nisko ma wieś Raclawice, położona w bezpośrednim sąsiedztwie Niska. Jest to jedna z najstarszych wsi w rejonie, wymieniona przez Jana Długosza w „Liber beneficiarum”. Znajdował się tzw. folwark królewski i najstarsza na tych terenach parafia p.w. św. Stanisława biskupa – męczennika erygowana w II poł. XIII w.

W Raclawicach miała miejsce w 1656 r. bitwa wojsk Stefana Czarnieckiego ze Szwedami w czasie „potopu szwedzkiego”, na miejscowym cmentarzu znajdują się groby powstańców styczniowych z 1863 r. Z przełomu XIX i XX w. pochodzi zespół dworski „Waldekówka” wraz z parkiem krajobrazowym.

Osadnictwo na terenie dzisiejszego Zarzecza też ma bardzo stary rodowód. Podczas prac archeologicznych odkryto na wzgórzu cmentarzysko kultury łużyckiej, zaś w X – XII w. znajdował się gród obronny. Wieś królewska powstała prawdopodobnie w XIV w. W czasie potopu szwedzkiego w rejonie Zarzecza stacjonowały wojska Karola Gustawa. Podczas zaborów Zarzecze zostało wystawione na licytację i przeszło w prywatne ręce. Należało do Kostheimów, od których odkupił je lwowski adwokat Stanisław Hofmokl, następnie przeszedł w ręce małżeństwa Ostrowskich. Na stromym brzegu Sanu, z którego rozciągała się wspaniała panorama na całą okolicę wybudowano w II poł. XIX stulecia rozległy, murowany dwór oraz ogromny park. Do dzisiaj z parku pozostały skromne resztki a założenie dworskie straciło swój dawny charakter na skutek wykorzystywania go w okresie powojennym jako siedziba POM-u.

Bardzo ciekawy układ „ulicówki” posiada wieś Nowosielec położona przy drodze do Rzeszowa pośród lasów Puszczy Sandomierskiej.

Osobliwością przyrodniczą wsi jest okazały jałowiec wysokości 12 m i obwodzie 1 metra liczący około 300 lat.

Obok drogi stoi kościół parafialny p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski pochodzący z początku XX w. – dawna kaplica dworska przeniesiona do Nowosielca z Rudnika, dalej wznosi się murowana kaplica przydrożna wybudowana w I połowy XIX w. założona na planie wieloboku przykryta namiotowym dachem krytym blachą z wieżyczką na szczycie.

4.2. Zasoby dziedzictwa kulturowego.

Zachowane obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie gminy pochodzą z XIX i XX wieku. Łącznie na terenie gminy zewidencjonowano 88 obiektów zabytkowych. Są to obiekty sakralne, zespoły dworskie, kapliczki, cmentarze, domy mieszkalne, obiekty użyteczności publicznej zlokalizowane w Nisku, Zarzeczcu, Raclawicach, Nowosielcu.

Na szczególną uwagę zasługuje zespół obiektów miejskich i przemysłowych z XIX i początku XX wieku. Na ochronę zasługuje układ urbanistyczny o charakterze małomiasteczkowym w obrębie ulic wylotowych z rynku: ul. Sandomierska, Paderewskiego, Wolności, Kościuszki.

Część obiektów została objęta ochroną prawną z mocy ustawy o ochronie dóbr kultury poprzez wpis do rejestru zabytków. Są to obiekty zlokalizowane w:

Nisku

– park miejski w Nisku ze strefami ochrony konserwatorskiej	Nr rejestru 144/A
– cegielnia wraz z suszarnią	Nr rejestru 257/A
– zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Józefa wraz z terenem cmentarza przykościelnego	Nr rejestru 437/A
– cmentarz wojenny z I wojny światowej	Nr rejestru 417/A
– dom przy ul. Kościuszki 11	Nr rejestru A-142

Nisku – Warchołach

– kaplica grobowa w Nisku Warchołach	Nr rejestru 255/A

Nisku – Malce

– neogotycka kaplica w Nisku-Majcach	Nr rejestru 140/A
– figura świętej rodziny	Nr rejestru B-136

Raclawicach

– cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	Nr rejestru 383/A
– park krajobrazowy Waldekówka	Nr rejestru 243/A
– cmentarz przykościelny bez kościoła parafialnego i dzwonnicy oraz plebania z jej otoczeniem	Nr rejestru 438/A

Zarzeczcu

– najstarsza część cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego w Zarzeczcu	Nr rejestru 353/A

Zarzeczcu – Podborek

– cmentarz wojenny z I wojny światowej	Nr rejestru 334/A
- Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków:

Nisku

– osada_wczesne_średniowiecze Stanowisko 1	Nr rejestru 466/A

Nisku – Warchołach

– cmentarzysko	Nr rejestru 541/A

Zarzeczcu

– cmentarzysko	Nr rejestru 521/A

Ponadto szczególną wartość zabytkową posiadają:

- zespół dworsko-parkowy w Zarzeczcu;
- kaplica na cmentarzu w Zarzeczcu;
- drewniany kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Śnieżnej w Zarzeczcu;
- kościół parafialny w Nowosielcu;
- zespół zabudowy przemysłowej i budynki użyteczności publicznej w Nisku (stolarnia, budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”);
- zespół zabudowy małomiasteczkowej przy ul. Wolności, Sandomierskiej, Kościuszki, Mickiewicza.

Na terenie gminy brak jest zabytków i dóbr kultury współczesnej.

4.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska kulturowego.

- Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią istotny element w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, zwłaszcza samego miasta Nisko.
- Konieczność ochrony zabytków i stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków wynikająca z ustawy o ochronie dóbr kultury i muzeach, oraz sukcesywne poddawanie ochronie prawnej zewidencjonowanych obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych.
- Potrzeba utrzymania dotychczasowej zabudowy typu małomiasteczkowego i podmiejskiego w obrębie ulic wylotowych z rynku z dostosowaniem kubatury nowych budynków do istniejących, zachowanie jako dominanty w tym rejonie kościoła parafialnego.
- Konieczność pozostawienia terenów między miastem, a rzeką San wolnymi od zainwestowania ze względu na walory krajobrazowe, analogicznie teren wysokiego brzegu w okolicach Zarzeczca.
- Zachowanie istniejących układów wsi Raclawice i Nowosielec (ulicówka).

4.4. Uwarunkowania prawne.

Zgodnie z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z dnia 17 września 2003r.) zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami. Do głównych zadań tego programu należy:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych,
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy ich stanu;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych, edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

Gmina Nisko posiada opracowany i uchwalony w 2008r. program opieki nad zabytkami na lata 2008 – 2012.

5. WALORYZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

5.1. Gospodarka rolna.

Gmina Nisko pod względem klimatycznym posiada korzystne warunki do rozwoju gospodarki rolnej, znajduje się w strefie klimatu umiarkowanego, w którym okres wegetacji

wynosi od 210 – 220 dni i można uprawiać w nim większość roślin uprawnych. Dość duża ilość terenów użytkowanych rolniczo o rzeźbie równinnej też sprzyja rozwojowi rolnictwa. Jednak ocena rolniczej przestrzeni produkcyjnej na terenie gminy jest niska i wynosi 63,6 pkt. (według IUNG Puławy 1994 r.) wpływają na to słabe warunki glebowe.

Gleby gminy pod względem przydatności rolniczej charakteryzują się dużym zróżnicowaniem. Występują tutaj następujące typy gleb: w niewielkich ilościach mady – występują one w dolinie rzeki Sanu oraz jej dopływów. Większość mad to gleby urodzajne i zasobne w składniki pokarmowe. Najlepsze gleby znajdują się na terenie miasta Nisko, Zarzecza oraz Raclawic. Na pozostałym obszarze występują gleby bielcowe charakteryzujące się niską zasobnością w składniki pokarmowe, a odczyn gleb występujących na terenie gminy w przeważającej części jest kwaśny. Ponad 76% użytków rolnych według badań Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska posiada odczyn kwaśny. Większość gruntów ornych na omawianym terenie znajduje się w kompleksie uprawowym żytnio – ziemniaczanym oraz żytnim słabym i żytnim najslabszym, kompleks żytnio – ziemniaczany zajmuje ponad 25% gruntów ornych, obok żyta i ziemniaków można uprawiać na tych glebach również jęczmień ozimy i owies, a poza tym inne rośliny o niezbyt dużych wymaganiach glebowych.

W skład pozostałych kompleksów wchodzi gleby klas V i VI, które w gruntach ornych stanowią ponad 50%. Dobór roślin uprawnych dla tych gleb jest ograniczony i można na nich uprawiać żyto, ziemniaki, seradellę, łubin. Gleby klas od I – III stanowią 23,7% powierzchni gruntów ornych i nadają się pod uprawę pszenicy, jęczmienia oraz roślin przemysłowych: burak cukrowy i rzepak.

Gleby dobrych klas położone w dolinie rzeki San posiadają dobre cechy fizyczne, jednak ze względu na położenie okresowo narażone są na utrzymywanie się zimnych i wilgotnych mas powietrza. Wpływa to na ograniczanie w uprawie roślin bardzo wrażliwych na niskie temperatury i dużą wilgotność w okresie wegetacyjnym.

W ogólnej powierzchni użytków zielonych, użytki klasy od II – III stanowią 18,9%. Największy udział posiadają użytki zielone klasy IV – 43,9% i występują one w gorszych stanowiskach, również stosunki wodne w nich są najczęściej wadliwe i plony siana niższe do 20q z ha. Użytki zielone klas niższych posiadają dużo gorsze położenie oraz warunki wodne. Użytki zielone klasy V i VI stanowią 36% ogólnej powierzchni użytków zielonych.

Dokładną jakość gruntów i użytków zielonych przedstawia tabela Nr 1 i 2.

Tabela Nr 1.

Bonitacja – grunty orne w ha									
I	II	III a	III b	IV a	IV b	V	VI	V z	Razem
22	156	302	284	296	571	1194	463	14	3302
% udział gleb*									
0,7	4,7	9,1	8,6	9,0	17,3	36,2	14,0	0,4	23,2***

Tabela Nr 2.

Użytki zielone w ha						
II	III	IV	V	VI	VI z	Razem

85	335	969	691	114	20	2214
% udział gleb**						
3,8	15,1	43,9	31,2	5,1	0,9	15,5***

* – % – liczony w stosunku do ogólnej powierzchni gruntów ornych;

** – % – liczony w stosunku do ogólnej powierzchni użytków zielonych;

*** – % – liczony w stosunku do ogólnej powierzchni gminy.

Źródło: Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej IUNG – Puławy – 1994 r.

Tabela Nr 3.

Wykaz gruntów w sołectwach.

Miejscowość	Ogólna powierzchnia gruntów	Grunty orne	Sady	Łąki trwałe	Pastwiska trwałe	Razem użytki rolne 3 – 6	Lasy i grunty leśne	Grunty zadrzewione i zakrzewione	Wody stojące	Wody płynące	Rowy	Użytki kopalne	Tereny komunikacyjne	Tereny osiedlowe					Tereny różne	Nieużytki
														drogi	koleje i inne	zabudowane	niezabudowane	zieleni		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Wolina	237,00	114,50	0,80	49,20	22,40	186,90	11,30	3,10	3,70	0,00	10,50	1,30	6,00	0,00	11,60	0,00	0,00	0,20	0,10	
Kończycze	1303,70	178,40	0,00	136,70	94,30	409,40	814,20	4,80	0,00	0,00	5,90	5,30	36,40	0,00	18,30	0,00	0,00	0,00	8,50	
Raławice	592,77	356,62	1,42	60,80	47,00	465,80	21,80	5,60	3,80	0,00	20,20	1,59	25,00	0,73	39,70	4,12	0,00	2,20	0,48	
Nowosielec	3873,90	478,70	0,40	577,80	161,50	1218,40	2498,90	1,40	0,00	0,00	14,60	14,00	30,50	1,60	62,50	28,30	0,00	0,50	1,30	
Zarzecze	2002,70	856,90	36,80	335,20	126,10	1355,00	311,40	52,20	0,10	0,00	64,80	8,90	55,00	4,40	92,40	46,90	0,00	2,50	0,10	
Nowa Wieś	134,50	55,00	1,00	16,00	26,00	98,00	52,20	7,00	1,00	0,00	6,00	0,20	2,30	0,00	11,90	2,90	0,00	0,00	0,00	
Nisko	6102,00	646,00	45,00	470,00	350,00	1510,00	7,00	37,00	5,00	65,00	9,00	0,00	120,00	46,00	355,00 w tym 46,00 terenu prze- mysłu	50,00	25,00	34,00	35,00	
Razem	14246,57	2686,12	85,42	1645,70	827,30	5243,50	37,00	111,10	13,50	65,00	131,00	31,29	275,20	52,73	591,40	132,22	25,00	39,40	45,48	

Źródło: na podstawie komputerowej ewidencji gruntów przekazanej gminie Nisko do celów poglądowych

O możliwościach produkcyjnych rolnictwa gminy decyduje poza jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ilość ziemi użytkowanej rolniczo. W ogólnej powierzchni gminy 14 246,57 ha, użytki rolne zajmują 5 243,50 ha, co stanowi 36,8%.

Z analizy użytkownika gruntów wynika, że rolnictwo gminy dysponuje niezbyt dużymi obszarami rolniczymi. W ogólnej powierzchni gminy i w jej krajobrazie dominują lasy, które zajmują 7 469,80 ha to jest 52,0% ogólnej powierzchni gminy. Lasy położone są w zachodniej i południowej części gminy. Tereny leśne występują często na przemian z gruntami ornymi. Drzewostan lasów to sosna z domieszkami jodły, modrzewia i brzozy.

W strukturze użytków rolnych 51,2% stanowią grunty orne, których największe powierzchnie znajdują się w Zarzeczu oraz Nisku. Dużą część użytków rolnych zajmują użytki zielone to jest 47,0% ich powierzchni. Największe powierzchnie użytków zielonych znajdują się w Nisku, Nowosielcu oraz Zarzeczu. Użytki zielone w Nowosielcu, Zarzeczu (według Programu Rolniczego Urzędu Miasta i Gminy Nisko) w większości zostały zmeliorowane. Stanowią one bazę paszową dla hodowli bydła w gminie. Użytki zielone w Nisku, Raławicach, Wolinie i Nowej Wsi częściowo zostały zmeliorowane.

Sady na terenie gminy zajmują 85,42 ha co stanowi 1,6% użytków rolnych. Największe powierzchnie sadów znajdują się w miejscowości Zarzecze oraz Nisko. Są to najczęściej sady

jabłoniowe i śliwy. Zarówno powierzchnia sadów jak i powierzchnia uprawianych warzyw w gminie jest dosyć duża w porównaniu z gminami sąsiednimi.

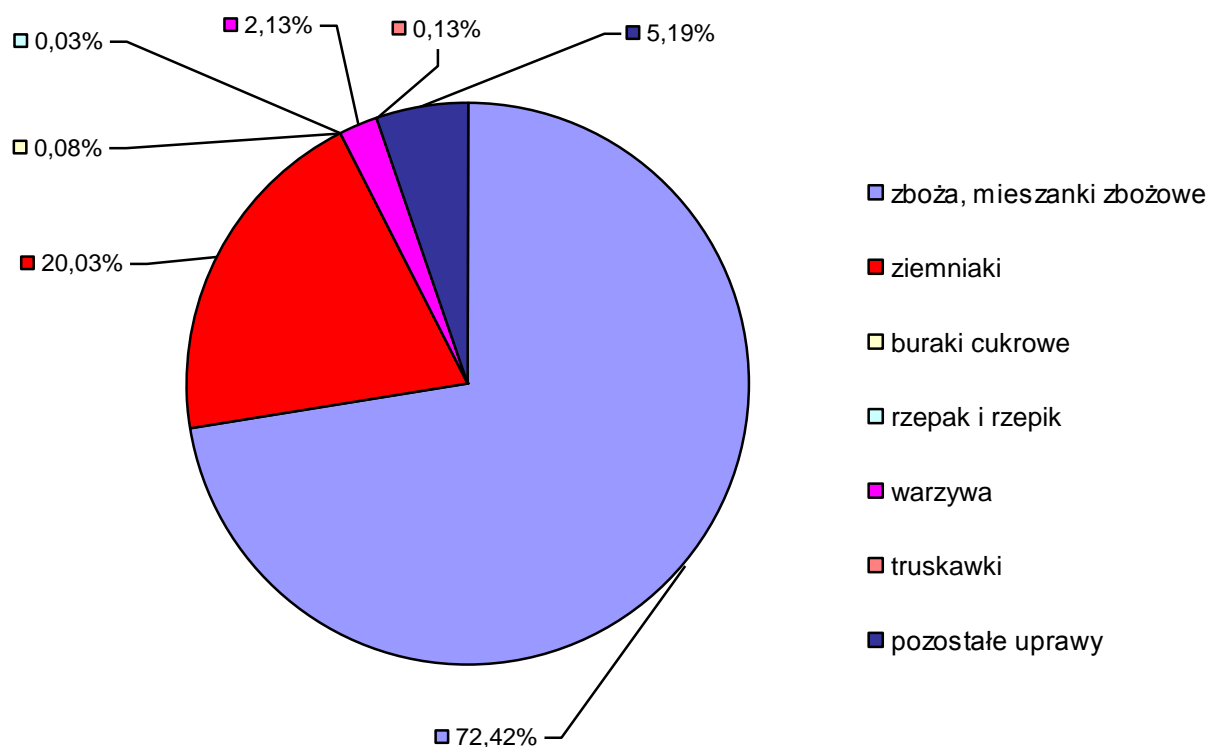
Tabela Nr 4.

Struktura użytków rolnych.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	% powierzchni użytków rolnych
Grunty orne	2686,12	51,20
Sady	85,42	1,60
Łąki	1645,70	31,30
Pastwiska	827,30	15,70
RAZEM	5243,50	100

5.2. Produkcja roślinna.

Udział poszczególnych upraw w strukturze zasiewów (w gospodarstwach indywidualnych od 1 ha na terenie miasta i gminy Nisko) 1998 r.

Podstawowym kierunkiem w produkcji roślinnej jest uprawa zbóż oraz ziemniaków, a więc dominuje w gminie kierunek zbożowo – okopowy. W miejscowościach położonych wzdłuż doliny Sanu, gdzie warunki glebowe są korzystniejsze uprawia się pszenicę, jednak podstawowym zbożem w strukturze zasiewów jest żyto i stanowi 28% ogólnej powierzchni obsianej. Uprawia się również: owies, jęczmień, pszenżyto i mieszanki zbóż. Obok roślin

zbożowych dużą powierzchnię w strukturze zasiewów zajmują ziemniaki to jest 20% jej powierzchni. Na terenie gminy uprawia się również warzywa i truskawki.

Obok gospodarstw indywidualnych, duży udział w tworzeniu produkcji rolnej mają właściciele działek do 1 ha. W strukturze upraw na działkach uprawia się około:

- 73 ha ziemniaków;
- 32 ha warzyw;
- 6 ha truskawki;
- 23 ha sady.

Poważną pozycję w produkcji roślinnej odgrywają użytki zielone. Duże powierzchnie łąk znajdują się w miejscowościach: Nowosielec, Zarzecze, Nisko, Raclawice, Kończyce. Duży udział użytków zielonych w użytkach rolnych umożliwia pokrycie zapotrzebowania pasz dla zwierząt hodowanych w gminie.

5.3. Produkcja zwierzęca.

Hodowla bydła w tym krów jest podstawowym kierunkiem w produkcji zwierzęcej gminy. W ostatnich latach w związku ze zmieniającą się opłacalnością tego kierunku obsada zwierząt zmniejszyła się i wynosi:

- bydło – 1478 szt. w tym krowy 920;
- obsada bydła – 31 SF / 100 ha u.r.

W związku z miejskim charakterem gminy oraz ciągłym spadkiem cen na mleko hodowla bydła na terenie gminy zmniejsza się, większość gospodarstw posiada 2 sztuki bydła, a niektórzy właściciele nie prowadzą hodowli. Z terenu gminy mleko do Spółdzielni Mleczarskiej w Stalowej Woli dostarcza 20 rolników. Bydło mleczne hodowane jest głównie we wsi Nowosielec, w pozostałych wsiach rolnicy zainteresowani są hodowlą bydła opasowego, która jest bardziej opłacalna.

Obsada trzody chlewnej na terenie gminy na 100 ha użytków rolnych w sztukach wynosi 21. Większość rolników hoduje od 1 – 2 macior. Bardzo niewielka jest ilość owiec i wynosi 46 sztuk na terenie gminy.

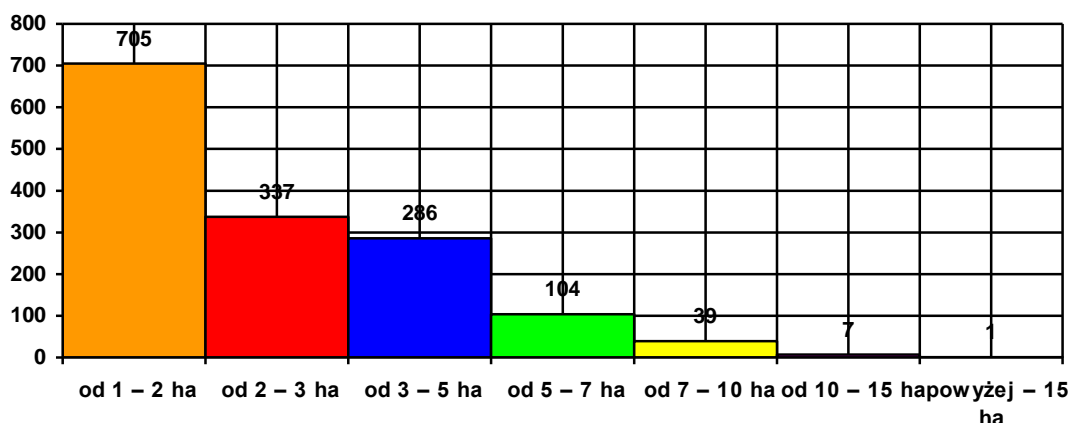
Na planszy: Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej gmina Nisko w skali 1:25 000 pokazano rejony uprawowe na tle warunków glebowych i fizjograficznych oraz rejony hodowlane (dane Urząd Statystyczny w Tarnobrzegu, Ośrodek Doradztwa Rolniczego – Oddział Zamiejscowy w Tarnobrzegu oraz dane Urzędu Miasta i Gminy Nisko).

5.4. Struktura agrarna.

Na terenie gminy działalność rolniczą prowadzi 2 007 gospodarstw indywidualnych. Gospodarstwa te cechuje duże rozdrobnienie, średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 2,61 ha (średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego w kraju wynosi 6,9 ha).

W roku 1999 (źródło: dane Urzędu Gminy Nisko) w ogólnej liczbie gospodarstw znajdowały się następujące grupy obszarowe gospodarstw:

od	0 – 2 ha	1 768	gospodarstw
	2 – 5 ha	205	gospodarstw
	5 – 7 ha	22	gospodarstw
	7 – 10 ha	7	gospodarstw
	10 – 15 ha	4	gospodarstw
powyżej	15 ha	1	gospodarstwo

Z analizy struktury gospodarstw indywidualnych wynika, że bardzo dużą grupę ponad 88% stanowią gospodarstwa bardzo małe do 2 ha, gospodarstw o powierzchni 2 – 5 ha jest 10%. Gospodarstw większych ponad 5 ha jest 34 i stanowią one 2% ogólnej liczby.

Tak duży udział gospodarstw małych wynika z charakteru gminy. Większość właścicieli gospodarstw pracuje w zakładach Stalowej Woli oraz Niska. Zarówno działki jak i gospodarstwa małe spełniają rolę samozaopatrzenia rolników, a nie mają charakteru towarowego.

Biorąc pod uwagę wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej szans podwyższenia efektywności produkcji można upatrywać w gospodarstwach mniejszych, gospodarstwa te mogą się specjalizować w uprawie warzyw, truskawek.

Na terenie miasta Niska istnieje 1 gospodarstwo ogrodniczo – szklarniowe o powierzchni 14,64 ha oraz 48 ha gruntów rolnych.

Niepokojącym zjawiskiem, który obserwuje się w ostatnich latach jest wzrost powierzchni gruntów: odłogów i ugorów. Według Powszechnego Spisu Rolniczego 1996 wydanego w lipcu 1997 r. przez Urząd Statystyczny w Tarnobrzegu na terenie gminy Nisko 1 161 ha gruntów ornych to odłogi i ugory.

Sytuacja ta spowodowana jest trudną sytuacją w rolnictwie kraju, brakiem rynków zbytu, a tym samym brakiem opłacalności produkcji rolnej.

5.5. Obsługa rolnictwa.

Zapotrzebowanie rolników z terenu gminy na usługi mechanizacyjne do roku 1990 zaspokajane było przez Spółdzielnię Kółek Rolniczych w Nisku. Wzrost wyposażenia w środki produkcji rolników indywidualnych to jest: maszyny rolnicze, pługi, siewniki oraz ciągniki rolnicze, przyczynił się do spadku świadczonych usług przez tę Spółdzielnię. Sytuacja tejże jednostki zaczęła się pogarszać i trwa do dzisiaj.

Rolnicy indywidualni posiadają 365 ciągników rolniczych, a właściciele działek 34 ciągniki. Ilość ha użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik wynosi 13 ha co oznacza, że wyposażenie rolników w sprzęt rolniczy z terenu gminy nie jest najgorsze, a tym samym obsługa rolnictwa jest szybsza i sprawniejsza.

Na terenie miasta Niska zorganizowany jest skup zboża, a usługi w zakresie młynarstwa spełnia młyn gospodarczy w Nisku i Raclawicach. Obsługę weterynaryjną na terenie gminy prowadzą prywatne lecznice w Nisku i Powiatowy Zakład Weterynarii. Należy zauważyć, że prywatyzacja tej branży wpłynęła korzystnie na wykonanie usług weterynaryjnych. Sieć sklepów i punktów sprzedaży artykułów spożywczych, przemysłowych, a przede wszystkim zaopatrujących rolników w środki produkcji na terenie gminy jest wystarczająca.

Skup żywca wieprzowego i wołowego prowadzą Zakłady Mięsne w Nisku oraz 3 prywatne masarnie na terenie gminy. Skupem mleka na terenie gminy zajmuje się Spółdzielnia Mleczarska w Stalowej Woli.

5.6. Uwarunkowania wynikające ze stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

- Powierzchnia obszarów zagospodarowanych rolniczo wynosi 36,8%, ogólnej powierzchni gminy, większą część gminy zajmują lasy – 52,0% ogólnej powierzchni.
- Rozwój gospodarki rolnej w gminie ograniczony jest mało korzystnymi warunkami glebowymi wynikającymi z naturalnych walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Nisko wynosi 63,9 pkt.
- Obszary o bardzo dobrych glebach w klasach od I – III stanowią 21,8% użytków rolnych oraz gleby dobre klasa IV – 33,2% użytków rolnych, które należy chronić, gdyż stanowią bazę dla rozwoju rolnictwa.
- Duży udział gleb słabych V i VI stanowiących 45% powierzchni użytków rolnych, w przypadku gruntów, nie rokujących możliwości prowadzenia na nich gospodarki rolnej przeznaczyć do zalesienia.
- Niekorzystna struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych – 2,6 ha – średnia powierzchnia gospodarstwa w gminie (średnia powierzchnia gospodarstwa w kraju – 6,9 ha).
- W rolnictwie zatrudnionych jest 2 120 osób, co stanowi 31,0% ludności wiejskiej.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PRAWA WŁASNOŚCI GRUNTÓW.

Formy władania ziemią.

Dominującym sektorem gospodarki jest gospodarka indywidualna. Powierzchnia ogólna będąca własnością sektora prywatnego wynosi 5 356 ha, zaś powierzchnia użytków rolnych wynosi 4 563 ha.

Na terenie gminy nie występują gospodarstwa uspołecznione. W latach wcześniejszych istniało Państwowe Gospodarstwo Rolne w Nisku, grunty tego gospodarstwa zostały sprzedane i stanowią własność prywatną – 11,35 ha produkcja szklarniowa, 48 ha gruntów rolnych pozostaje własności gminy i jest dzierżawiona.

Istniejące Zakłady Mięsne na terenie gminy posiadają pewną ilość własnych gruntów. W ramach ustawy komunalizacyjnej gmina Nisko przejęła i jest w posiadaniu: 861 ha powierzchni:

z czego 645 ha – stanowią grunty niezabudowane
 216 ha – grunty zabudowane.

Użytki rolne stanowiące własność gminy zajmują powierzchnię 484 ha w tym 353 ha pastwisk. Wielkość gruntów komunalnych w poszczególnych sołectwach przedstawia się następująco:

1. Nisko – 498 ha
2. Zarzecze – 124 ha
3. Nowosielec – 69 ha
4. Raclawice – 50 ha
5. Wolina – 35 ha
6. Nowa Wieś – 25 ha

7. Kończyce – 56 ha

Grunty państwowe obejmują głównie grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz grunty Państwowych Gospodarstw Leśnych. Są to głównie lasy 6 573 ha, tereny komunikacyjne, wody oraz 160 ha użytków rolnych.

Grunty Skarbu Państwa znajdują się w miejscowości Nisko – 6,37 ha, Zarzecze – 5,83 ha, Nowosielec – 4,57 ha (własności gruntów pokazano graficznie na planszy: „Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej” w skali 1:25 000).

Podsumowanie.

- Przewaga prywatnej własności gruntów.
- Tereny rolnicze o wysokich klasach bonitacyjnych niezależnie od formy władania zaleca się nie przeznaczać na cele nierolnicze (zgodnie z art. 7. Ustawy z dnia 3.02.1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych).
- Na inwestycje o charakterze publicznym należy przeznaczać grunty gminne, a w razie ich braku grunty inne, przydatne na cele inwestycyjne.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.

7.1. Sytuacja demograficzna gminy.

Charakterystyka ludności gminy na tle gmin powiatu nizańskiego

W związku ze zmianą struktury administracyjnej kraju likwidacji od 1.01.1999 r. byłego województwa tarnobrzeskiego, które zostało podzielone i wchłonięte przez 3 ościenne województwa: lubelskie, świętokrzyskie i podkarpackie nie ma jeszcze danych, które pozwoliłyby na porównanie gminy Nisko do innych gmin w nowym województwie i określenie statystycznego miejsca i pozycji rozpatrywanej gminy na tle województwa podkarpackiego na obszarze którego gmina Nisko się obecnie znalazła.

Można przeanalizować symulację liczby ludności na koniec 1997 r. w województwie podkarpackim z podziałem na poszczególne powiaty i ocenić jak przedstawia się na tym tle cały powiat nizański, ponieważ gmina Nisko zajmuje w powiecie znaczące miejsce będzie to też częściowo pozycja gminy Nisko w nowym układzie administracyjnym kraju.

Tabela Nr 5.

Województwo podkarpackie – ludność w 1997 r. – w poszczególnych powiatach. (według danych WUS)

Wyszczególnienie	Ludność (stan w dniu 31.XII.)						Przyrost naturalny	Saldo migracji	
	ogółem	w tym kobiety	w wieku			na 1 km ²			w miastach w % ogółu ludności
			przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym		na 1000 ludności		
1	2	3	4	6	7	8	9	10	11
Podkarpackie	2117341	1078522	620070	1208776	288495	118	41,0	3,2	- 0,5
<i>Miasta na prawach powiatu:</i>									
Krosno	49375	25650	13764	29872	5739	1136	100,0	2,6	- 3,0
Przemyśl	68582	36307	18557	40945	9080	1571	100,0	0,0	1,0
Rzeszów	161267	85418	41811	100684	18772	3003	100,0	1,9	0,4
Tarnobrzeg	50907	26026	13893	32460	4554	593	100,0	3,1	- 0,4
<i>Powiaty:</i>									

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nisko

bieszczadzki	50601	25220	15146	29722	5733	26	33,5	5,5	- 2,4
brzozowski	65649	33262	19789	35868	9992	121	12,0	3,5	- 3,1
dębicki	132181	66524	41082	74860	16239	170	40,2	4,2	- 0,6
jarosławski	123171	63088	36591	69198	17382	120	38,5	3,3	- 1,7
jasielski	124042	63193	36190	70070	17782	136	31,5	2,9	- 1,0
kolbuszowski	60174	30028	18518	33246	8410	78	14,7	3,9	- 1,0
krośnieński	108484	55441	31526	60339	16619	118	12,7	3,0	1,6
leżajski	69422	35031	21261	38942	9219	119	31,4	4,5	- 0,3
lubaczowski	58501	29287	17901	31954	8646	45	34,4	4,3	- 3,4
łańcucki	77087	39609	22438	42659	11990	171	23,5	3,6	1,6
mielecki	134657	67926	40418	76540	17699	153	49,6	3,9	- 1,6
nizański	67342	33620	20621	37103	9618	86	35,7	3,7	- 0,5
przemyski	71982	36038	22191	39154	10637	59	-	3,9	- 1,0
przeworski	79784	40733	23550	43446	12788	114	27,1	1,1	- 0,7
ropczycko – sędziszowski	70630	35537	21699	39665	9266	129	27,6	4,3	- 0,6
rzeszowski	165202	83800	48071	92127	25004	136	11,8	2,6	3,3
sanocki	95740	48620	28135	55413	12192	78	48,6	4,1	0,3
stałowowlski	115044	58674	32726	68010	14308	138	62,3	3,0	- 1,1
strzyżowski	62115	31527	17949	34544	9622	123	13,7	3,9	- 3,1
tarnobrzegi	55400	27963	16243	31955	7204	107	24,3	2,2	- 2,4

Powiat nizański, jeden z 24 powiatów nowego województwa stanowi 3,2% ludności przy gęstości zaludnienia 86 osób/1 km² znajduje się poniżej średniej wojewódzkiej, która wynosi 118 osób/1 km², wskaźnik przyrostu naturalnego w wysokości 3,7 jest nieco wyższy od średniego wojewódzkiego, który wynosi 3,2 natomiast ujemne saldo migracji – 0,5, jest przeciętne i dokładnie równe średniej wojewódzkiej.

W porównaniu z danymi z innych powiatów, nizański w niczym nie odbiega od przeciętnych powiatów ziemskich, a nawet można powiedzieć że posiada lepsze wskaźniki.

Z powodu braku danych wszystkie porównania zostały zawężone do powiatu nizańskiego ziemskiego, którego siedzibą jest NISKO.

Powiat nizański obejmuje 7 gmin w tym: 3 gminy miejsko – wiejskie: tj. Nisko, Rudnik i Ulanów oraz 4 gminy wiejskie: Harasiuki, Jarocin, Krzeszów i Jeżowe.

Rozmieszczenie ludności w poszczególnych gminach przedstawiono w Tabeli Nr 6. Powiat nizański – Ludność i gęstość zaludnienia oraz na Mapce Nr 12. Liczba ludności i gęstość zaludnienia.

Tabela Nr 6.

Powiat nizański – Ludność i gęstość zaludnienia (stan na 31.XII.1997 r.)

Gmina	Powierzchnia w km ²	Ludność	% udziału w powiecie	Solectwa	Ludność na 1 km ²
Harasiuki	168	6396	9,5	22	38
Jarocin	90	5448	8,1	10	60
Krzeszów	62	4316	6,4	12	69
Ulanów	119	8899	13,2	22	74
Jeżowe	124	9564	14,2	14	77
Rudnik	78	10240	15,2	4	130
Nisko	142	22499	33,4	6	158
Powiat Nizański	785	67342	100	81	86
Województwo Podkarpackie	17926	2117341	-	-	118
POLSKA	312685	38659979	-	-	124

Z tabeli wynika, że 2 największe obszarowo i najbardziej zalesione gminy: Nisko i Harasiuki mają krańcową gęstość zaludnienia na 1 km².

Pomimo, że w gminach miejsko – wiejskich wskaźniki gęstości zaludnienia znacznie podnoszą miasta to jednak gmina Nisko po wyłączeniu miasta średnią gęstość zaludnienia ma na poziomie 83 osób/1km², co jest wielkością zbliżoną ze średnią w powiecie. Ze względu na wielkość i specyfikę miasta trudno jest samo Nisko porównywać do któregoś z miast położonych w najbliższym rejonie.

Ale też patrząc na gminy Nisko i Rudnik widać ich korzystniejsze położenie w paśmie aktywności gospodarczej na linii Stalowa Wola – Leżajsk – Sarzyna w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu.

Charakterystyka sytuacji demograficznej wewnętrznej gminy.

Przeanalizowano liczbę ludności w gminie w ciągu ostatnich 10 lat. Przedstawiała się ona następująco:

Tabela 7.

Zestawienie porównawcze liczby ludności w gminie w latach 1990 – 1999.
(dane z Referatu Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy i Miasta Nisko)

	XII 90 r.	XII 91 r.	XII 92 r.	XII 93 r.	XII 94 r.	XII 95 r.	XII 96 r.	XII 97 r.	XII 98 r.	VI 99 r.	pobyty czasowe 01.VI.99 r.
miasto NISKO	13638	14116	14226	14617	15273	15239	15397	15580	15725	15765	271
wsie Kończyce	358	365	362	364	353	363	356	348	347	343	1
Nowa Wieś	335	331	337	324	333	332	338	342	339	340	1
Nowosielec	1457	1475	1562	1485	1553	1552	1608	1590	1598	1593	1
Raławice	1222	1221	1234	1244	1276	1263	1331	1266	1304	1315	9
Wolina	435	426	446	443	441	454	462	467	461	459	1
Zarzecze	2590	2583	2569	2523	2604	2628	2703	2711	2694	2692	8
Wsie ogółem	6397	6401	6510	6383	6560	6592	6798	6724	6743	6742	21
Razem miasto + wsie	20035	20517	20736	21000	21833	21831	22195	22304	22468	22507	292

Z analizy wynika, że liczba ludności gminy systematycznie rośnie, choć w niewielkim stopniu. Od 1990 r. wzrosła o 2 472 osoby, z czego 2 127 osób przypada na miasto Nisko, a zaledwie 345 osób na pozostałe wsie gminy, przy czym najwięcej wzrosła liczba ludności Nowosielca o 136 osób, Zarzecza o 102 i Raławic o 93.

Wsie Nowa Wieś i Wolina, można stwierdzić, mają dość stabilną liczbę ludności, natomiast Kończyce najbardziej oddalone od centrum gminy mają wyraźną tendencję spadkową, od 1990 r. liczba ludności spadła o 15 osób.

Na koniec 1998 r. stan ludności w gminie oraz gęstość zaludnienia przedstawiał się następująco:

Tabela Nr 8.

Ludność gminy i gęstość zaludnienia.

(stan na 31.12.1998 r. według danych Urzędu Gminy i Miasta)

Sołectwo/wieś	Ludność	%	Powierzchnia (ha)	Liczba osób na 1 km ² powierzchni ogółem
miasto: NISKO	15725	70	6102,0	258
wieś: Kończyce	347	1,5	1303,7	27
Nowa Wieś	339	1,5	134,5	253
Nowosielec	1598	7	3873,9	41
Raławice	1304	6	592,7	220
Wolina	461	2	237	195
Zarzecze	2694	12	2002,7	135
Ogółem wsie:	6743	30	8144,5	83
Razem:	22468	100	14246,5	158

Ludność miasta Nisko to 70% ogółu ludności gminy, natomiast analizując pozostałe 30% to prawie połowa z tego (12%) przypada na dużą wieś Zarzecze, gdzie średnia gęstość zaludnienia również zbliża się do średniej w gminie, mocno zawyżonej przez dane z miasta a znacznie przewyższa średnią zaludnienia pozostałych wsi.

Na uwagę zasługuje wieś Nowosielec, wyraźnie rozwijająca się w ostatnich latach, wykorzystująca wreszcie swoje szczególne położenie przy drodze krajowej Nr 19 Lublin – Rzeszów. Niska gęstość zaludnienia wynika z bardzo wysokiego stopnia zalesienia powierzchni wsi.

Migracje i ruch naturalny

Ruch naturalny i migracja ludności przedstawia się w powiecie nizańskim następująco:

Tabela Nr 9.

Powiat nizański – ruch naturalny.

(stan z 1997 r. według danych WUS)

Gmina	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony w tym		Przyrost naturalny
			ogółem	niemowląt	
Nisko	101	271	166	2	105
Rudnik	57	106	99	–	7
Ulanów	49	113	76	–	37
Harasiuki	30	84	77	–	7
Jarocin	30	74	51	1	23
Jeżowe	61	161	96	–	65
Krzyszów	26	58	55	–	3

Tabela Nr 10.

Powiat nizański – Ruch naturalny – wskaźnik na 1000 mieszkańców.

Gmina	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
Nisko	4,5	12,1	7,4	4,7
Rudnik	5,6	10,3	9,6	0,7

Ulanów	5,4	12,5	8,4	4,1
Harasiuki	4,6	13	11,9	1,1
Jarocin	5,5	13,5	9,3	4,2
Jeżowe	6,3	16,7	9,7	6,7
Krzeszów	5,4	13,2	12,6	0,7
Ogółem Powiat	-	-	-	3,7

Tabela Nr 11.

Powiat nizański – migracje ludności.
(stan na 31.XII.1997 r. według danych WUS)

Gmina	NAPLYW				ODPLYW				Saldo migracji
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	z miast	ze wsi	za granicę	
Nisko	342	208	131	3	308	150	118	40	+ 34
Rudnik	116	44	68	4	150	70	67	13	- 34
Ulanów	104	53	46	5	98	49	48	1	+ 6
Harasiuki	93	28	65	-	73	24	49	-	+ 20
Jarocin	53	16	36	1	67	37	28	2	- 14
Jeżowe	112	25	84	3	136	32	104	-	- 24
Krzeszów	49	18	29	2	73	32	40	1	- 24

Powiat nizański – saldo migracji = - 0,5 (wskaźnik na 1000 mieszkańców)

Przyrost naturalny na obszarze powiatu nizańskiego był wszędzie dodatni, z tym że przeciętne wskaźniki przyrostu naturalnego zanotowały jedynie gminy: Jeżowe, Nisko, Jarocin i Ulanów. Niepokojąco niski wskaźnik wykazały gminy Rudnik i Krzeszów.

Saldo migracji korzystnie przedstawia się jedynie w gminach Nisko, Harasiuki i Ulanów, w pozostałych gminach jest ujemne, przy czym najwyższe w gminie Rudnik (- 34) co w sumie daje dla powiatu nizańskiego niekorzystny ujemny wskaźnik salda migracji na poziomie - 0,5. Na tym tle gmina Nisko przedstawia się bardzo korzystnie. Ogromny wpływ na ten stan ma wielkość i znaczenie miasta Nisko.

W samej gminie Nisko ruch naturalny i wędrowny przedstawiał się następująco:

Tabela Nr 12.

Migracja ludności w roku 1997.
(według danych WUS)

	Saldo migracji	NAPLYW				ODPLYW			
		Ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	Ogółem	z miast	ze wsi	za granicę
miasto Nisko	25	265	157	105	3	240	122	92	26
sołectwa razem	9	77	51	26	-	68	28	26	14
gmina ogółem	34	342	208	131	3	308	150	118	40

Tabela Nr 13.

Ruch naturalny ludności gminy w latach 1995 – 1998.
(według danych z gminy)

Miejscowości gminy	1995			1996			1997			1998		
	U	Z	PN	U	Z	PN	U	Z	PN	U	Z	PN
Nisko	165	98	+ 67	227	143	+ 84	193	91	+ 102	207	125	+ 82

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nisko

Kończyce	5	2	+ 3	4	0	+ 4	3	9	- 6	4	5	- 1
Nowa Wieś	3	2	+ 1	7	3	+ 4	5	7	- 2	6	4	+ 2
Nowosielec	35	15	+ 20	22	16	+ 6	26	11	+ 15	20	12	+ 8
Raławice	13	13	0	19	7	+ 12	13	11	+ 2	16	13	+ 3
Wolina	10	2	+ 8	5	5	0	8	3	+ 5	5	6	- 1
Zarzecze	55	15	+ 40	45	29	+ 16	34	21	+ 13	33	28	+ 5
Razem	286	147	+ 139	329	203	+ 126	282	153	+ 129	291	193	+ 98

Analizując ruch naturalny ludności gminy w ciągu ostatnich 4 lat zauważa się niepokojące zjawisko obniżania się przyrostu naturalnego wynikające przede wszystkim ze wzrostu liczby zgonów, ale i liczba urodzeń ma raczej tendencję spadkową we wsiach.

Jedynie w mieście Nisko zauważa się wzrost liczby urodzeń i przyrostu naturalnego co oznacza postępowanie procesu urbanizacji.

Struktura wiekowa ludności

Zagadnienia struktury wiekowej ludności w gminie przedstawiają table:

Tabela Nr 14.

Struktura wiekowa ludności w powiecie nizańskim.

(stan na 31.12.1997 r. według danych WUS)

Gmina	Ogółem	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny		Wskaźnik obciążenia demograficznego
		liczba	%	liczba	%	liczba	%	
POLSKA	38659979	10165538	26,29	23013973	59,53	5480468	14,18	82,4
Województwo Podkarpackie	2117341	620070	29,3	1208776	57	288495	13,7	75,2
Powiat Nizański	67342	20621	30,7	37103	55	9618	14,3	81,5
Nisko	22479	7339	32,6	12605	56	2535	11,4	82
Rudnik	10240	2912	28,5	5845	57	1483	14,5	75
Ulanów	8899	2637	29,7	4819	54	1443	16,3	84,5
Harasiuki	6396	1906	29,8	3371	52,7	1119	17,5	89,7
Jarocin	5448	1558	28,5	3044	56	846	15,5	79
Jeżowe	9564	3019	31,6	5239	54,7	1315	13,7	83
Krzyszów	4316	1250	29	2189	50,7	877	20,3	97

Tabela Nr 15.

Struktura wiekowa ludności w gminie wg miejsca zamieszkania, płci, wieku.

(stan w dniu 01.06.1999 r. według danych Urzędu Gminy i Miasta Nisko)

Lp.	Miejscowość	Liczba Ludności	Mężczyźni	%	Kobiety	%	do 18 lat	%	18 - 60 lat	%	powyżej 60 lat	%	Wskaźnik obciążenia demograficznego Prz + Po/100 os. w wieku produkcyjnym
1.	Miasto Nisko	15765	7771	49	7994	51	5153	33	8673	55	1939	12	82
2.	Wsie: Kończyce	343	193	56	150	44	83	24	192	56	68	20	79
3.	Nowa Wieś	340	165	49	175	51	86	25	190	56	64	19	79
4.	Nowosielec	1593	808	51	785	49	52	33	868	54	200	13	84
5.	Raławice	1315	643	49	672	51	342	26	748	57	225	17	76
6.	Wolina	459	225	49	234	51	132	29	260	57	67	14	77
7.	Zarzecze	2692	1341	50	1351	50	777	29	1478	55	437	16	82

Wsie ogółem	6742	3375	50	3367	50	1945	29	3736	55	1061	16	80
Razem gmina	22507	11146	49,5	11361	50,5	7098	32	12409	55	3000	13	82

Porównując strukturę wiekową ludności gminy Nisko do analogicznej w innych gminach powiatu oraz średniej województwa podkarpackiego daje się zauważyć najwyższy wskaźnik ludności w wieku przedprodukcyjnym czyli ludzi młodych – 32,6% oraz analogicznie najniższy wskaźnik ludzi w wieku poprodukcyjnym, czyli ludzi powyżej 60 lat – 11,4%, który będzie nieco wzrastał z powodu dość wysokiego wskaźnika ludności w wieku produkcyjnym. Przyglądając się poszczególnym wsiom gminy Nisko najkorzystniejsze wskaźniki ludzi młodych mają Nisko i Nowosielec, a najmniej korzystne wieś Kończyce, dokładnie ta sama sytuacja występuje w % ludzi w wieku poprodukcyjnym – najniższy wskaźnik ma Nisko i Nowosielec, najwyższy wieś Kończyce i Nowa Wieś, a więc wsie najmniejsze, najbardziej oddalone od centralnej części gminy.

Wskaźnik obciążenia demograficznego (stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadający na 100 osób wieku produkcyjnego) jest w gminie Nisko dość wysoki i wynosi 82 przy średniej wojewódzkiej 75. Oznacza to średnio korzystne proporcje pomiędzy ludnością czynną zawodowo i niepracującą.

Liczba kobiet i liczba mężczyzn w gminie w zasadzie równoważy się z bardzo niewielką 0,5% przewagą na korzyść kobiet.

7.2. Struktura zatrudnienia ludności.

Porównywanie danych w tej dziedzinie możliwe jest w zasadzie dopiero od 1994 r. ponieważ w tym czasie został wprowadzony System Europejskiej Klasyfikacji Działalności (EKD) i publikacje WUS przedstawiały dane wg tego systemu. Poprzednio publikowane dane były oparte na systemie działów gospodarki narodowej stosowanej w poprzednim systemie gospodarczym i nie są ze sobą bezpośrednio porównywalne.

Dane dotyczące pracujących w gminie Nisko według sekcji EKD przedstawia tabela:

Tabela Nr 16.

Struktura zatrudnienia według sekcji EKD
(według danych WUS)

		1995	1997
Ogółem	Gmina	5208 – 100%	5099 – 100%
	Miasto	4958 – 95%	4803 – 94%
	Wieś	250 – 5%	296 – 6%
w tym kobiety	Gmina	2848	2734
	Miasto	2711	2578
	Wieś	137	156
rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	Gmina	70	44
	Miasto	27	26
	Wieś	43	18
górnictwo i kopalnictwo	Gmina	–	–
	Miasto	–	–
	Wieś	–	–
działalność produkcyjna	Gmina	2481	2195
	Miasto	2415	2077
	Wieś	66	118
zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę	Gmina	42	41

	Miasto	42	41
	Wieś	–	–
budownictwo	Gmina	100	139
	Miasto	99	131
	Wieś	1	8
handel i naprawy	Gmina	354	394
	Miasto	328	365
	Wieś	26	29
hotele i restauracje	Gmina	–	–
	Miasto	–	–
	Wieś	–	–
transport, składowanie, łączność	Gmina	135	259
	Miasto	130	251
	Wieś	5	8
pośrednictwo finansowe	Gmina	118	125
	Miasto	118	125
	Wieś	–	–
obsługa nieruchomości	Gmina	81	107
	Miasto	81	107
	Wieś	–	–
administracja publiczna i obrona narodowa	Gmina	264	305
	Miasto	262	305
	Wieś	2	–
edukacja	Gmina	445	473
	Miasto	365	377
	Wieś	80	96
ochrona zdrowia i opieka społeczna	Gmina	955	858
	Miasto	933	446
	Wieś	22	12
pozostała działalność usługowa	Gmina	163	159
	Miasto	158	152
	Wieś	5	7

Udział zatrudnionych w ogólnej liczbie ludności gminy wynosił:

lata	1995	1997
gmina	24%	23%
miasto	32%	31%
wsie	4%	4%

Wśród pracujących w gospodarce narodowej około 54% stanowią kobiety.

Działy gospodarki zatrudniające przeważającą liczbę pracujących w gminie nie zmieniają się. Nadal przoduje działalność produkcyjna, a następnie ochrona zdrowia i opieka społeczna (gdzie zatrudnienie nieco spadło) i edukacja (gdzie zatrudnienie wzrosło w ostatnim czasie).

Zauważa się niepokojąco niski udział ludności wiejskiej wśród pracujących w gospodarce narodowej, niezmiennie od lat zaledwie 4% ogólnej ludności wsi i 6% ogółem zatrudnionych. Statystyki podają stan zatrudnienia na podstawie rejestru pracujących w gospodarce narodowej. Dane te nie obejmują jednostek o liczbie pracujących do 5 osób oraz indywidualnych

gospodarstw rolnych. A liczba rejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie rośnie z roku na rok, choć w niewielkim stopniu.

Tabela Nr 17.

Stan podmiotów gospodarczych w gminie w latach 1988 – 1998.

lata	stan na 31.12	nowo utworzone	zlikwidowane	przyrost
1988	242	0	0	0
1989	319	128	52	76
1990	454	206	79	127
1991	631	301	121	180
1992	710	236	161	75
1993	758	201	127	74
1994	808	182	145	37
1995	889	184	114	70
1996	956	186	120	66
1997	1041	176	96	80
1998	1141	191	110	81

Tabela 18.

Nowo rejestrowane podmioty gospodarcze w latach 1995 – 1998.

(według danych Urzędu Gminy i Miasta)

Miejscowość	Lata			
	1995	1996	1997	1998
Sołectwo / wieś				
wieś Kończyce	2	–	–	–
wieś Nowa Wieś	–	–	–	–
wieś Nowosielec	–	8	4	5
wieś Raławice	5	6	3	6
wieś Wolina	1	3	3	–
wieś Zarzecze	16	8	10	13
miasto Nisko	71	119	124	149
działalność na cały kraj	110	76	85	69
Razem	214	220	229	242

Trzeba też wspomnieć o tym, że rokrocznie pewna ilość podmiotów gospodarczych zamyka swoją działalność lub zmienia na inną.

Ogólnie na terenie gminy Nisko w dniu 31.12.1998 r. działało ogółem 1 141 podmiotów gospodarczych.

Tabela Nr 19.

Ewidencja działalności gospodarczej w gminie.

(stan na 30.06.199 r. dane z Urzędu Gminy i Miasta)

Miejscowość	Handel	Usługi budowlane	Usługi transportowo samochodowe	Inne	Razem
Nisko	430	89	77	298	894
Zarzecze	29	17	17	21	84
Nowosielec	9	17	2	3	31
Raławice	11	17	7	18	53
Wolina	4	2	1	–	7
Nowa Wieś	1	1	–	1	3

Kończyce	2	2	–	–	4
Razem:	486	145	104	341	1076

Natomiast w rolnictwie indywidualnym zatrudnionych jest 2120 osób, co stanowi 31% ludności wiejskiej.

Analizując dane dotyczące struktury wiekowej i zatrudnienia ludności w gminie oraz wielkości bezrobocia można przyjąć, że około 63% ludności zawodowo – czynnej pracuje zawodowo i utrzymuje się z pracy poza rolnictwem, około 25% to pracujący w rolnictwie i utrzymujący się z niego. Pozostali to od 10 – 12% bezrobotni.

Struktura zatrudnienia wskazuje że gmina utrzymuje dobrą pozycję miasta przemysłowo – rolniczego. Udział pracujących w sektorach produkcyjnych powinien się zmniejszać na rzecz sektora usługowego. Już teraz można odnotować niewielki wzrost liczby pracujących w administracji publicznej, obsłudze nieruchomości i nieco większy w budownictwie, transporcie i składowaniu oraz pośrednictwie finansowym.

Największą pozycję w zarejestrowanej działalności gospodarczej w gminie zajmuje handel i usługi budowlane.

7.3. Rynek pracy – bezrobocie.

Zjawisko bezrobocia obserwuje się od 1990 r. jako wynik wprowadzenia reformy gospodarczej. Od 1991 r. Urzędy Pracy prowadzą dokładną obserwację tego zjawiska.

Zachodzące w ostatnich latach procesy restrukturyzacji gospodarczej wywarły istotny wpływ na kształtowanie się rynku pracy. Widoczny jest w ostatnich latach spadek popytu na siłę roboczą. W 1992 r. w gospodarce narodowej gminy Nisko było zatrudnionych 4896 osób w tym 4705 w mieście i 191 osób na wsiach.

W 1995 r. zatrudnienie wzrosło do 5208 osób w tym 4958 w mieście i 250 na wsi.

Natomiast w 1997 r. ogólna liczba pracujących w gospodarce narodowej spadła do 5099 w tym 4803 w mieście i 296 na wsi.

Na przestrzeni lat nie uległa zmianie struktura zatrudnienia wg klasyfikacji EKD. Nadal największą grupę stanowią pracujący w przemyśle. W 1992 r. było to 48% ogółu pracujących, w 1995 – 54%, w 1997 wielkość ta nieco spadła, jak i ogólnie zatrudnionych do 43%.

Rola przemysłu w zatrudnieniu jest nadal zasadnicza i wszelkie wahania i kryzysy w kondycji największych zakładów przemysłowych gminy będą miały wpływ na stan zatrudnionych i poziom bezrobocia.

Bezrobocie w rejonie przedstawiało się na koniec 1997 r. następująco:

Tabela Nr 20.

Bezrobocie w rejonie
(stan na 31.XII.1997 r. wg danych WUS)

Gminy	Razem	Zarejestrowani bezrobotni				Wskaźnik bezrobotnych na 100 mieszkańców
		w tym				
		kobiety	absolwenci szkół	zwolnieni z przyczyn dot. pracy	nie posiadający prawa do zasiłku	
Nisko	1343	812	58	136	972	6
Rudnik	970	500	33	77	679	9
Ulanów	586	320	27	46	433	7
Harasiuki	600	315	26	70	466	9
Jarocin	402	212	14	18	288	7
Jeżowe	886	428	51	67	645	9
Krzyszów	299	161	14	19	226	7
oraz						

Stalowa Wola	3831	2463	310	182	3214	5
Bojanów	500	275	32	34	412	7
Pysznicza	552	322	42	31	464	7

Gmina Nisko na tym tle przedstawia się przeciętnie, proporcjonalnie do ilości mieszkańców liczba bezrobotnych jest w gminie Stalowa Wola i gminie Nisko na najniższym poziomie. W najgorszej sytuacji znajdują się gminy: Rudnik, Harasiuki, Jeżowe.

Analizując stopę bezrobocia na obszarze powiatu niżańskiego w latach 1997, 1998 i 1999 zauważa się stopniowy wzrost stopy bezrobocia.

Tabela Nr 20a.

Bezrobocia w rejonie według najświeższych danych z 30.09.1999 r.

Wyszczególnienie	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych									
	Ogółem	Kobiety	z prawem do zasiłku		bez prawa do zasiłku		ze zwolnień grupowych		absolwenci	
			O	K	O	K	O	K	O	K
Nisko M i G	1587	899	425	177	1162	722	177	94	102	58
w tym miasto	1139	676	312	146	827	530	124	66	66	44
Harasiuki	599	326	100	34	499	292	67	40	36	21
Jarocin	458	227	110	27	348	200	22	14	32	20
Jeżowe	933	474	190	54	743	420	87	50	57	34
Krzeszów	301	159	51	14	250	145	16	8	23	13
Rudnik M i G	1040	518	210	85	830	433	94	47	33	16
w tym miasto	716	349	157	64	559	285	65	32	19	9
Ulanów M i G	694	366	149	60	545	306	52	31	59	38
w tym miasto	199	112	38	20	161	92	14	11	6	3
RAZEM	5612	2969	1235	451	4377	2518	515	284	342	200

Informacja o ogólnej liczbie osób niepełnosprawnych pozostających bez zatrudnienia, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy na koniec m-ca sprawozdawczego.

Ogółem niepełnosprawni – 55
w tym bezrobotni – 17

Tabela Nr 21.

Stopa bezrobocia.
(według danych PUP w Nisku)

Obszar	Stopa bezrobocia %		
	stan z 30.06.1999	stan z 31.12.1998	stan z 31.12.1997
Powiat Nisko	16,9%	16,6%	16,0%
Województwo Podkarpackie	13,4 %	b.d.	b.d.
Polska	11,8 %		

Analizując bezrobocie w gminie Nisko w latach 1994 – 1998 zauważa się stały, choć niewielki, wzrost stopy bezrobocia.

Tabela Nr 22.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 1994 – 1998.
(stan na 31.XII.)

Gmina	1994	1995	1996	1997	1998
Nisko Miasto i Gmina	1639	1609	1513	1343	1436

Tabela Nr 23.

Struktura wiekowa bezrobotnych w gminie Nisko.
(stan na marzec 1999 r.)

Gmina (sołectwa)	Ogółem	Kobiety	Przedziały wiekowe													
			15 – 17		18 – 24		25 – 34		35 – 44		45 – 54		55 – 59		60 – 64	
			O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K
m. Nisko	1121	623	–	–	310	162	346	225	321	188	131	54	11	–	2	–
Kończyce	40	16	–	–	17	6	9	2	10	6	2	1	1	1	1	–
Nowa Wieś	26	12	–	–	14	6	9	4	2	1	1	1	–	–	–	–
Nowosielec	144	84	–	–	49	27	53	31	30	22	11	4	1	–	–	–
Raławice	67	35	–	–	18	13	21	11	18	8	8	3	1	–	1	–
Wolina	32	15	–	–	10	6	12	7	7	1	3	1	–	–	–	–
Zarzecze	102	59	–	–	23	9	35	23	30	26	13	1	–	–	1	–
Powiat	1532	850	–	–	441	229	485	303	418	252	169	65	14	1	5	–

Tabela Nr 24.

Struktura bezrobotnych według stażu pracy w gminie.

Sołectwo / wieś	do 1 roku	1 – 5 lat	5 – 10 lat	10 – 20 lat	20 – 30 lat	30 lat	bez stażu
m. Nisko	211	208	202	230	68	16	186
Kończyce	4	12	7	7	–	–	10
Nowa Wieś	4	3	5	3	1	–	10
Nowosielec	19	32	30	25	6	–	32
Raławice	9	9	8	19	7	–	15
Wolina	11	9	2	3	2	–	5
Zarzecze	15	13	9	20	29	4	12

Tabela Nr 25.

Struktura wykształcenia bezrobotnych w gminie.
(na dzień 31.03.1999 r.)

Sołectwo / wieś	Wykształcenie										Zarejestrowano ogółem	
	wyższe		policealne zawodowe i średnie zawodowe		średnie ogólnokształcące		zasadnicze zawodowe		podstawowe i niepełne			
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
m. Nisko	17	15	254	186	82	65	463	216	305	147	1121	629
Kończyce	–	–	2	2	1	1	21	7	16	6	40	16
Nowa Wieś	–	–	4	3	1	1	15	5	6	3	26	12
Nowosielec	–	–	20	14	5	5	72	46	47	19	144	84
Raławice	4	3	12	8	12	10	26	11	13	3	67	35
Wolina	–	–	4	2	–	–	13	8	15	5	32	15
Zarzecze	2	1	22	12	5	4	33	18	40	24	102	59
Gmina Nisko	23	19	318	227	106	86	643	303	442	207	1532	850

Tabela Nr 26.

Struktura wykształcenia bezrobotnych w gminie (wskaźnik procentowy).
(stan na 31.03.1999 r. według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nisku)

Gmina	Zarejestrowano ogółem	Wykształcenie					Liczba mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców
		Wyższe %	Policealne średnie zawodowe %	Średnie ogólnokształcące %	Zasadnicze zawodowe %	Podstawowe %		
Nisko	1121–100%	1,5	22,5	7,5	41,5	27	15725	7
Kończyce	40	–	5	2,5	52,5	40	347	12
Nowa Wieś	26	–	15	4	58	23	339	7
Nowosielec	144	–	14	3,5	50	32,5	1598	9
Raławice	67	6	18	18	39	19	1304	5
Wolina	32	–	12,5	–	40,5	47	461	7
Zarzeczce	102	2	21,5	5	32,5	39	2694	4
Gmina Nisko	1532	1,5	20,5	7	42	29	22479	7
Powiat Nizański	5685	1	17	6	45	31	67342	8,5

Ocena zjawiska bezrobocia w rejonie i gminie Nisko pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

W strukturze bezrobotnych wg poziomu wykształcenia najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym 42%, następnie podstawowym 29%. Nieliczna grupę stanowią osoby z wyższym wykształceniem. Z tego wynika, że problem bezrobocia dotyczy głównie ludzi młodych słabo wykształconych, zasadnicze wykształcenie techniczne nie daje właściwego przygotowania do zawodu przy wymaganiach dzisiejszego rynku pracy i zaawansowanej technologii wytwarzania i obsługi. Ludzie ci kwalifikują się do przekwalifikowania i doszkolenia.

Poziom i stopa bezrobocia w gminie nie jest podstawą do uznania gminy Nisko za rejon zagrożony bezrobociem strukturalnym. Pomimo pewnego spadku bezrobocia w stosunku do lat 1994, 1995 wskaźnik ten jest nadal stosunkowo wysoki i jest zjawiskiem negatywnym. Niezbędne jest więc tworzenie warunków dla organizacji nowych miejsc pracy. Tym bardziej, że struktura wiekowa ludności gminy wskazuje na przewagę ludzi młodych i ludzi w wieku produkcyjnym co może być zarówno szansą szybkiego rozwoju jak i problemem z zapewnieniem nowych miejsc pracy.

7.4. Stan infrastruktury socjalnej gminy.

7.4.1. Oświata i wychowanie.

Wychowanie przedszkolne.

Placówki wychowania przedszkolnego znajdują się wyłącznie na terenie miasta Nisko, we wsiach istnieją tzw. oddziały „0” przy szkołach podstawowych.

- 1) Przedszkole Nr 1 – Nisko ul. Chopina 31
 - liczba dzieci (stan z 24.06.99 r.) wynosi – 165
 - powierzchnia użytkowa budynku – 749 m²
 - liczba oddziałów w roku szkolnym 1998/99 – 7
 - ilość zatrudnionych (stan z 24.06.99 r.) – 25 w tym:– 14 pracowników pedagogicznych, – 11 administracja i obsługa
- 2) Przedszkole Nr 2 – Nisko ul. J.M. Gisgesa 1
 - liczba dzieci w oddziałach (stan z 24.06.99) – 120
 - ilość oddziałów – 5
 - ilość zatrudnionych – 26

- w tym: pracownicy pedagogiczni – 12
- administracja i obsługa – 14
- powierzchnia użytkowa przedszkola – 807 m²,
- w tym poradnia dydaktyczna – 422 m²

3) Ochronka Zgromadzenia Sióstr Służebniczek BDNP – Nisko ul. 3-go Maja

Tabela Nr 27.

Wychowanie przedszkolne.
(według danych WUS)

Stan na	Placówki łącznie z oddz. „0” przy szkołach	Oddziały	Miejsca	Dzieci	Nauczyciele
20.IX.1997					
G	11	24	221	542	40
M	5 w tym 3 oddz. „0”	18	221	438	33
W	6	6	tylko oddz. „0”	104	7
20.IX.1995					
G	11	28	221	592	41
M	5	20	221	478	33
W	6	8	–	114	8
31.X.1992					
G	11	28	200	630	37
M	5 w tym „0” 3	20 w tym „0” 3	200	515 „0” 61	31 „0” 3
W	6 tylko „0”	8	–	115	6

Na przestrzeni lat nic się nie zmieniło w ilości i rozmieszczeniu placówek wychowania przedszkolnego. Jedynie wraz z niżem demograficznym wychowaniem przedszkolnym objęte jest coraz mniej dzieci.

Stan techniczny placówek, o które troszczą się teraz władze samorządowe, jest dobry.

Szkolnictwo podstawowe.

Tabela Nr 28.

Szkoły podstawowe w Gminie Nisko.

Stan wg WUS Tarnobrzeg		
Rok szkolny	Szkoły	Uczniowie
1996/97		
G	11	3553
M	5	2795
W	6	758
1995/96		
G	11	3430
M	5	2725
W	6	705
1992/93		
G	9	3023
M	5	2294
W	4	729

Placówki szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Nisko

– Szkoły podstawowe

Nr 1 – Nisko ul. Słowackiego 10

Nr 2 – ul. Chopina 3 (do przekształcenia wyłącznie na gimnazjum)

Nr 3 – Nisko ul. Rzeszowska 56 (osiedle Warchoły)

Nr 4 – Nisko ul. Dąbrowskiego 8 (osiedle Podwolina)

Nr 5 – Nisko ul. 1000–lecia

Nr 6 – Nisko ul. Sandomierska (osiedle Malce)

SP – Nowosielec 2

SP – Raclawice ul. Rudnicka

SP – Wolina

SP – Zarzecze ul. Mickiewicza 2

– Gimnazja

Gimnazjum Nr 1 – Nisko ul. Chopina (po szkole podstawowej Nr 2)

Gimnazjum Nr 2 – Nisko (przez 2 lata w szkole Nr 1, potem będzie przeniesione do szkoły podstawowej na ul. 1000–lecia)

Gimnazjum Nr 3 – Nisko ul. Warchoły (przy szkole podstawowej Nr 3)

Gimnazjum – w Zarzeczcu przy szkole podstawowej

Tabela Nr 29.

Szkoły podstawowe i gimnazja w gminie.

(stan na 1.09.1999 r. według danych z Gminy)

Szkoła	Liczba sal dydaktycznych	Powierzchnia dydaktyczna m ²	Powierzchnia użytkowa m ²	Powierzchnia dydaktyczna przypadająca na 1 ucznia m ²	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Zatrudnienie	
							Nauczyciele	Obsługa i administracja
1	2	3	4	5	6	7	8	9
SZKOŁY PODSTAWOWE								
Miasto								
SP Nr 1	8	478	2093	0,80	600	23	43	13
SP Nr 2	8	400	–	0,96	415	16	26	–
SP Nr 3	12	600	2916	1,43	420	17	30	11
SP Nr 4	7	330	665	2,54	130	7	13	4
SP Nr 5	17	1120	2460	1,90	590	24	40	7
SP Nr 6	5	136	171	1,18	115	6	10	2
Razem miasto 6	57	3064	8305		2270	93	162	37
Wieś								
SP Zarzecze	14	942	1551	2,99	315	14	27	10
SP Nowosielec	9	535	905	2,06	260	12	25	5
SP Raclawice	4	133	175	2,22	60	6	6	1
SP Wolina	5	155	221	1,94	80	6	7	2
Razem wieś 4	32	1765	2852		715	38	65	18
Razem szkoły podstawowe	89	4829	11157		2985	131	227	55

1	2	3	4	5	6	7	8	9
GIMNAZJA								
Miasto								
Gimnazjum Nr 1	7	620	1650	3,5	177	7	15	14
Gimnazjum Nr 2	5	250	–	1,77	141	5	10	–
Gimnazjum Nr 3	3	150	–	1,83	82	3	5	–
Razem miasto	15	1020	1650		400	15	30	14
Wieś								
Gimnazjum Zarzecze	2	100	–	2,5	40	2	2	-
Razem Gimnazjum	17	1120	1650		440	17	32	14
OGÓLEM SZKOŁY	106	6055	12807		3425	148	259	69

Szkolnictwo ponadpodstawowe.

- 4) Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego w Nisku, Pl. Wolności 3
- rok szkolny 1996/97 – 412 uczniów
 - rok szkolny 1995/96 – 375 uczniów
 - rok szkolny 1992/93 – 347 uczniów
 - profile nauczania: matematyczny – fizyczny
 - przyrodniczy
 - humanistyczny
 - ogólny
 - ilość oddziałów – 13
 - ilość sal dydaktycznych – 17
 - powierzchnia dydaktyczna – 1902 m²
 - liczba uczniów 1998/99 – 434
 - powierzchnia dydaktyczna na 1 ucznia – 4,5 m²
 - powierzchnia sali gimnastycznej – 450 m²
 - zatrudnienie: 21 nauczycieli i 8 osób obsługi
- 5) Zespół Szkół Elektrycznych w Nisku ul. Sandomierska 1
- rok szkolny 1996/97 – 1688 uczniów ogółem
 - rok szkolny 1995/96 – 1640 uczniów
 - rok szkolny 1992/93 – 1058 uczniów
 - W skład Zespołu wchodzi:
 - Zasadnicza Szkoła Elektryczna – kierunek: elektryk
 - Technikum Elektryczne – kierunki: telekomunikacja i energoelektronika
 - Technikum Elektroniczne – kierunki: elektronika ogólna, systemy i sieci komputerowe
 - ogółem w Zespole działają: 33 oddziały w tym 9 w ZSE i 21 oddziałów w Technikach
 - ilość sal dydaktycznych – 27
 - powierzchnia dydaktyczna – 1527 m²
 - liczba uczniów – 1185
 - powierzchnia dydaktyczna na 1 ucznia – 1,3 m²
 - powierzchnia dydaktyczna warsztatów – 1769 m²

powierzchnia sali gimnastycznej	– 340 m ²
powierzchnia projektowanej sali gimnastycznej	– 1935 m ²
liczba nauczycieli	– 54
liczba nauczycieli dydaktycznych	– 18

Szkoła prowadzi warsztaty szkolne i internat dla 192 uczniów.

Szkolnictwo wyższe i pomaturalne.

Gmina Nisko posiada na terenie miasta Nisko bardzo dobrze rozwijające się szkolnictwo wyższe i zawodowe. Reprezentują je:

6) Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Nisku ul. Sandomierska 1

7.10.1995 r. inaugurowano działalność Punktu Zajęć Seminaryjnych Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Warszawie.

15.04.1997 r. Punkt uzyskał wpis do rejestru uczelni niepaństwowych Nr 109 WSE w Nisku i uczelnia uzyskała osobowość prawną stając się odrębną jednostką organizacyjną. Studia są płatne.

Uczelnia kształci studentów w następujących specjalnościach:

- Ekonomia obrotu celnego;
- Ekonomia i organizacja ubezpieczeń;
- Organizacja i ekonomia przedsiębiorstw;
- Ekonomia turystyki;
- Ekonomia gospodarki samorządowej;
- Zarządzanie finansami firmy (finanse i bankowość).

Na studiach dziennych kształci się 36 studentów

Na studiach zaocznych około 1500 studentów.

Uczelnia dzierżawi lokale w obiektach Zespołu Szkół Elektrycznych.

Dla studentów dziennych o powierzchni 583 m²

Dla studentów zaocznych zajęcia odbywają się w udostępnionym całym obiekcie szkolnym ZSE.

Zajęcia prowadzi 85 nauczycieli akademickich.

Studia trwają 3 lata i kończą się egzaminem dyplomowym. Absolwenci uzyskują wykształcenie wyższe i tytuł licencjata z możliwością kontynuowania studiów na poziomie magisterskim.

7) Niepubliczna Szkoła Biznesu z uprawnieniami Szkoły Publicznej w Nisku ulica Kościuszki 8.

Jest to szkoła pomaturalna, dwuletnie studium menadżerskie o specjalnościach:

- Ekonomia i organizacja przedsiębiorstw;
- Finanse i rachunkowość.

Nauka jest płatna i jest prowadzona w systemie zaocznym. Kształci się około 300 słuchaczy.

Szkoła nie posiada swojego obiektu, wynajmuje w Domu Nauczyciela i w Liceum Ogólnokształcącym 10 sal wykładowych i 2 sale administracyjne o łącznej powierzchni około 600 m².

Szkoła zatrudnia 15 wykładowców i 7 osób obsługi.

8) Niepubliczne Studium Informatyczne z uprawnieniami Szkoły Publicznej w Nisku ulica Kościuszki 8

Jest to szkoła pomaturalna, prowadzona w systemie zaocznym, nauka trwa 2 lata.

Po złożeniu egzaminu dyplomowego słuchacze otrzymują dyplom z tytułem technika informatyka.

Szkoła nie posiada własnego obiektu. Wynajmuje pomieszczenia w Domu Nauczyciela i Liceum Ogólnokształcącym.

W szkole kształcą się 37 słuchaczy, zatrudnionych jest 7 wykładowców.

7.4.2. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.

Nad ludnością powiatu niżańskiego (oprócz wydzielonej gminy Krzeszów) sprawuje opiekę fachowy personel medyczny zatrudniony w Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej (SPZZOZ).

Obsługa ludności odbywa się przez następujące placówki:

◆ Szpital w Nisku ul. Kościuszki 1

250 łóżek rzeczywistych
39 lekarzy medycyny
211 średni personel medyczny
366 zatrudnienie w szpitalu ogółem

◆ Przychodnie rejonowe (powiat)

34 gabinety lekarskie
33 lekarzy medycyny
80 osób personel medyczny

◆ Wiejskie ośrodki zdrowia (powiat)

20 gabinetów lekarskich
14 lekarzy medycyny
38 średni personel medyczny

Kolumna Pogotowia Ratunkowego Nisko ul. Mickiewicza – 8 karetok
w tym w gminie Nisko:

Tabela Nr 30.

Służba zdrowia w gminie.

Stan na 31.XII.98 wg danych SPZZOZ	Liczba gabinetów lekarskich	Zatrudnienie				
		lekarzy medycyny	lekarzy stomatologów	inny wyższy	średni medyczny	pozostali
1) Przychodnia rejonowa i specjalistyczna w Nisku	23	26	8	8	57	54
2) WOZ Nowosielec	1	1	–	–	2	1
3) WOZ Zarzecze	2	1	1	–	5	5

◆ Apteki:

NISKO

1. „CEFARM” – ul. Rzeszowska 2b;
2. „CENTRUM” – ul. Wolności 8a (prywatna);
3. „ARNIKA” – ul. Wolności 43 (prywatna);
4. Apteka – ul. Sandomierska 31 (prywatna);
5. Apteka – ul. Kwiatkowskiego 2b (prywatna).

ZARZECZE

Apteka – ul. Mickiewicza (prywatna)

◆ Z ewidencji działalności gospodarczej w gminie w 1999 r. wynotowano w Nisku:

26 gabinetów lekarskich prywatnych, w tym:

1 gabinet optyczno – okulistyczny;

1 logopeda;

1 psycholog;

1 gabinet analiz lekarskich;

1 gabinet rehabilitacji;

3 gabinety masażu;

15 gabinetów stomatologicznych.

w Zarzeczcu:

– 2 gabinety stomatologiczne.

Tabela Nr 31.

Personel służby zdrowia w gminie w latach 1992, 1995 i 1997.

Personel służby zdrowia									
stan na 31.XII.	lekarze	stomatolog	pielęgniarki	wskaźnik na 10 tys. ludności			apteki	liczba ludności na 1 aptekę	żłobki miejsca
				lekarze	stomatolog	pielęgniarki			
1997									
O	67	11	243	29,8	4,9	108,1	6	3747	80
M	66	10	238	41,9	6,4	151,3	5	2147	80
W	1	1	5	–	–	–	1	6745	–
1995									
O	64	10	242	29,3	4,6	110,7	4	5467	80
M	63	10	236	41,4	4,6	155,0	4	3807	80
W	1	–	6	1,5	–	9,0	–	–	–
1992									
O	54	8	211	–	–	–	2	–	75
M	53	7	206	36,2	4,8	140,5	2	7330	75
W	1	1	5	1,5	1,5	7,7	–	–	–

W mieście Nisko funkcjonuje 1 żłobek na 80 miejsc, który obsługuje całą gminę.

Pomoc społeczna.

W mieście działa Ośrodek Pomocy Społecznej.

W budżecie gminy środki na pomoc społeczną stanowią 4% z czego budżet OPS to 384 500 zł., 150 640 zł. na dodatki mieszkaniowe dla około 300 rodzin oraz 35 000 zł na Stację Opieki „Caritas”.

W 1998 r. z różnych form pomocy społecznej skorzystało 1 224 rodziny tj. prawie 2 800 osób z czego 660 rodzin objęto pomocą tylko z uwagi na bardzo niski dochód w rodzinie.

Od 9.XII.1997 r. działa uruchomiony przez OPS Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób psychicznie chorych, w którego zajęciach uczestniczy 27 osób. Dzięki temu poszerzono bazę lokalową o pracownię rehabilitacyjną i pracownię zajęciową dla mężczyzn (pracowania stolarska).

Funkcjonuje tu także świetlica środowiskowo – profilaktyczna, która umożliwia pobyt w godzinach popołudniowych dzieci i młodzieży z rodzin patologicznych, obejmuje swoim działaniem około 30 dzieci.

W ramach udostępnionych pomieszczeń działa Stacja Opieki „Caritas”, która zatrudnia 2 pielęgniarki świadczące pomoc około 100 osobom obłożnie chorym niepełnosprawnym, samotnym i w podeszłym wieku. Stacja dysponuje gabinetem zabiegowym, łazienką, wypożyczalnią sprzętu rehabilitacyjno – pielęgniarstwa oraz 2 samochodami. Stacja Opieki „Caritas” działa dzięki wsparciu władz miasta, „CARITASU” Niemiec oraz „CARITASU” Diecezji Sandomierskiej.

W Caritasie przy kościele w parafii św. Józefa w Nisku oraz parafii MBSZ w Zarzeczcu działają też osoby świadczące pomoc najuboższym w gminie, przekazują używaną odzież, oraz talony na żywność. Opiekują się osobami samotnymi i więźniami. W czasie wakacji organizują wypoczynek letni dla około 150 dzieci z rodzin najuboższych i patologicznych.

Pomimo tak szeroko rozwiniętej akcji pomocy prowadzonej w gminie nadal środki przeznaczane na ten cel są niewystarczające, a z roku na rok liczba rodzin wymagających pomocy rośnie czego powodem jest pogorszenie kondycji finansowej społeczeństwa i wzrost liczby rodzin patologicznych.

7.4.3. Usługi kultury.

W mieście działa Nizańskie Centrum Kultury „Sokół” przy ul. Kościuszki 9. Spełnia rolę miejskiego i gminnego ośrodka kultury z kinem, kawiarnią.

Mieści się w wybudowanym w 1904 r. ze składek społeczeństwa, budynku Towarzystwa Gimnastycznego „SOKÓŁ”.

Kino posiada 213 miejsc na widowni, na 1 miejsce statycznie przypada 106 osób ogólnej ludności gminy lub 74 ludzi miasta, kino organizuje rocznie około 226 seansów filmowych, a w 1997 r. przyjęło 8,3 tys. widzów co stanowi 371 osób na 1 000 ludności w gminie lub 530 osób na 1 000 ludności w mieście.

Placówka inspiruje inicjatywy artystyczne w mieście i prowadzi działalność upowszechniającą edukację artystyczną i kulturalną dla dorosłych i dzieci poprzez koła zainteresowań i kluby.

Obiekt położony jest w centralnym punkcie miasta, jego stan techniczny jest bardzo dobry.

W gminie działa także Katolicki Dom Kultury „Arka” w Raclawicach przy ulicy Rudnickiej 1. Działa tam znany w regionie Zespół Pieśni i Tańca „Raclawice”. Uczestniczy w nim 120 osób – dzieci i młodzieży od 5 do 25 lat ze wszystkich miejscowości gminy. Od 12 lat zespół pielęgnuje tradycyjne tańce i pieśni polskie, patriotyczne i religijne programy artystyczne. Zespół finansowany jest przez rodziców, sponsorów oraz Urząd Gminy i Miasto Nisko.

W mieście działa także Społeczne Ognisko Muzyczne przy ul. Kwiatkowskiego 2b.

Galeria „Salon Sztuki” przy ul. Wolności 1 upowszechnia plastykę profesjonalną poprzez organizowanie wystaw czasowych. Pomieszczenie zajmuje powierzchnię 40 m².

Zaspakajaniem potrzeb w zakresie bibliotekarstwa zajmuje się Biblioteka Miejska w Nisku przy ul. Kościuszki 1, która prowadzi też 1 punkt filialny w mieście na Malcach i punkty filialne na wsiach: Zarzeczce, Raclawice, Nowosielec. Biblioteka posiada księgozbiór 76,3 tys. woluminów oraz zarejestrowanych 4 134 czytelników z czego 3 193 w mieście i 941 na wsi.

W Budynku Biblioteki Miejskiej murowanej oficynie pałacowej, pozostałości z dawnego zespołu pałacowego, zajmowana w okresie międzywojennym przez Prywatne Gimnazjum Realne, pięknie odnowionym, znajduje się Izba Pamięci Jana Marii Gisgesa (1914–1983), urodzonego w Nisku poety, prozaika, działacza kulturowego, a także zbiory etnograficzne związane z Lasowiakami.

Przed budynkiem stoi pomnik Orłąt Lwowskich ku czci 2 uczniów gimnazjum z Niska poległych w obronie Lwowa.

Od 1994 r. działa w Nisku przy parafii p.w. św. Józefa ul. Mickiewicza 3 Towarzystwo Kultury Chrześcijańskiej „LOGOS”. Towarzystwo prowadzi bibliotekę parafialną, propaguje różne działania kulturalne i organizuje wiosną rokrocznie Tydzień Kultury Biblijnej oraz kiermasze książki.

Rokrocznie w gminie Nisko odbywa się szereg stałych imprez kulturalnych. Są to: Przegląd Zespołów Oazowych, Tydzień Kultury Biblijnej, Familiada, Konkurs Plastyczny dla Dzieci i Młodzieży, Promocyjne Dni Niska, Przegląd – Piosenki Religijnej, Wystawy.

Tabela Nr 32.

Ilość placówek bibliotecznych w gminie.
(stan na 1999 r.)

Placówki biblioteczne	Powierzchnia użytkowa w m ²	Ilość woluminów			
		OGÓLE M	w tym		
			czytelnia	wypożyczalnia dla dorosłych	wypożyczalnia dla dzieci
miasto Nisko	155	42482	5912	23539	13031
filia Malce	14	5853			
filia Nowosielec	32	7238			
filia Raclawice	34	7105			
filia Zarzecze	133	13628			
Razem	368	76306			

Tabela Nr 33.

Obiekty kultury w gminie.
(stan na 1999 r.)

	Powierzchnia użytkowa w m ²
Dom Kultury w Nisku	472
Dom Kultury w Raclawicach	310
Dom Kultury w Zarzeczcu	450
Świetlica w Nisku w budynku Spółdzielni Mieszkaniowej	113
Świetlica w Nowosielcu	100
Galeria Sztuki	40
Magazyn dzieł sztuki w budynku Urzędu Miasta i Gminy (brak sali ekspozycyjnej)	25
Razem	1510

W zakresie usług kultury sakralnej na terenie gminy funkcjonuje 6 parafii rzymsko – katolickich prowadzących ożywione życie religijne, działalność kulturalną i charytatywną.

- Parafia p.w. św. Józefa – Nisko;
- Parafia NMP Królowej Polski – Nisko – Malce;
- Parafia p.w. Jana Chrzciciela – Nisko – Warchoły;
- Parafia p.w. NMP Królowej Polski – Nowosielec;
- Parafia p.w. św. Stanisława – Raclawice;
- Parafia p.w. MB Śnieżnej i św. Tadeusza Judy – Zarzecze oraz kaplice:
- Kaplica Nisko – Moskale (parafia Nisko);
- Kaplica Cmentarna Barce (parafia Warchoły).

Jak na tak niewielką społeczność gminy i niewielkie miasto Nisko działalność kulturalna jest bardzo bogata, rozwija się niezwykle prężnie. Stanowi o tożsamości społeczeństwa i jest ważnym elementem rozwoju przestrzennego gminy. Władze gminy i powiatu powinny uwzględnić w swoich działaniach konieczność zapewnienia środków finansowych na ten cel.

7.4.4. Sport i turystyka.

- ◆ Kultura sportowa w Nisku wyrosła na bazie Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, które powstało na przełomie XIX i XX w., a już w 1904 r. otworzyło swoją siedzibę.

W 1991 r. oddano do użytku miejski stadion sportowy, istniały wówczas sekcje sportowe piłki nożnej, gimnastyki i cyklistów.

Po wojnie niżański klub sportowy zrzeszony w LZS posiadał sekcję piłki nożnej, która liczyła 6 drużyn. W ogólnopolskich rozgrywkach drużyn LZS w piłce nożnej NKS „Zenit” zdobył Puchar Polski.

Obecnie działa Niżański Klub Sportowy „Sokół”, który boryka się z trudnościami materialnymi w utrzymaniu 4 drużyn sekcji piłki nożnej. Pierwszy zespół tego klubu walczy w rozgrywkach IV ligi.

Klub organizuje też liczne imprezy sportowe.

Oprócz stadionu sportowego w Nisku (pow. 1,63 ha) na terenie gminy znajdują się jeszcze:

- boisko sportowe w Zarzeczcu;
- oraz boiska nieurządzone: w Raławicach ul. Lubelska, w Wolinie ul. Błonie i w Nowosielcu;
- i place sportowe: Nisko – Podwolina, ul. Dąbrowskiego;
Nisko – Moskale ul. Wańkowicza.

Klub Sportowy „Orkan” prowadzący sekcję piłki siatkowej korzysta z sali gimnastycznej Liceum Ogólnokształcącego w Nisku.

Od lat, z powodu trudności finansowych, budowany jest Ośrodek sportowo – rekreacyjny w Nisku (hala sportowa i basen). Obiekt w ostatnim roku został sprzedany osobie prywatnej, w związku z czym nie ma pewności co do dalszej kontynuacji budowy i jego ostatecznej funkcji.

- ◆ Usługi turystyki są reprezentowane w gminie bardzo skromnie.

Nisko nie jest centrum turystycznym jednakże położone jest na szlaku turystycznym w Bieszczady i powinno tę okoliczność wykorzystywać dla zatrzymania turystów u siebie zachęcając urokami krajobrazu, obfitością lasów, interesującymi zabytkami ale także dobrze zorganizowaną i wyposażoną bazą hotelowo – turystyczną.

Nisko posiada punkt informacji turystycznej, który działa przy Salonie Sztuki w Nisku ul. Wolności 1 oraz kilka hoteli:

- Hotel Pracowniczy ZM Nimet ul. Sandomierska 18 (31 miejsc noclegowych);
- Hotel „U Lecha” ul. Paderewskiego 24 a (9 miejsc noclegowych);
- Hotel „Niżański” ul. Sandomierska 6 (36 miejsc noclegowych);
- Jednostka Wojskowa w Nisku także prowadzi hotel przy Konsumach Wojskowych;
- a przy głównym węźle komunikacyjnym w mieście, przy drodze Nr 19 otwarty jest hotel „WOTEX” z możliwością parkowania samochodów TIR (27 miejsc noclegowych);
- w Raławicach znajduje się HOTEL – BAR „POLONEZ”;
- ponadto w budynku Liceum Ogólnokształcącego w Nisku funkcjonuje „Szkolne Schronisko Młodzieżowe”.

W sumie obiekty te zapewniają znacznie ponad 100 miejsc noclegowych o standardzie tzw. popularnym o nie najwyższej jakości usług, ale też stosunkowo niskich cenach.

- ◆ Zieleń urządzona to przede wszystkim wspaniały zabytkowy park miejski w Nisku o powierzchni 15,31 ha z wieloma rzadkimi okazami drzew objętymi szczególną ochroną. Park położony jest w centrum miasta i mają do niego dostęp wszyscy mieszkańcy.

Główny plac w mieście urządzone jest w formie zielonego skweru i też stanowi obszar zieleni miejskiej neutralizującej uciążliwość komunikacyjną w centrum miasta.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują ogrody działkowe:

- w Nisku o powierzchni 4,3 ha
- w Raławicach o powierzchni 3,28 ha

Cmentarze w gminie Nisko zlokalizowane są przy parafiach w następujących miejscowościach:

Nisko Barce	o powierzchni	
	2,77 ha	
Raławice	o powierzchni	
	2,22 ha	
Zarzecze	o powierzchni	
	0,85 ha	
Nowosielec	o powierzchni	
	2,00 ha	
Razem	powierzchnia	7,84 ha
cmentarzy		

7.4.5. Usługi handlu, gastronomii i rzemiosła.

◆ Handel

Wyposażenie gminy w usługi handlu jest bardzo dobre, szczególnie miasto posiada dostateczną sieć drobnych sklepów.

Handel skupia się głównie w centrum miasta wzdłuż wytworzonych ciągów handlowych wzdłuż ulic: Wolności, Sandomierskiej, Rzeszowskiej, Paderewskiego i Placu Wolności ale też w każdej wsi gminy znajdują się sklepy spożywczo – przemysłowe więc dostępność ludności do usług handlu można uznać za zadowalającą. W handlu działa jak nigdzie indziej prawo podaży i popytu więc wszelkie niedobory są natychmiast wyrównywane przez bardzo pracowite i przedsiębiorcze społeczeństwo gminy Nisko.

Zgodnie z rejestrem działalności gospodarczej w gminie działalnością handlową zajmuje się 486 jednostek, w tym w:

Nisku	– 430
Zarzeczu	– 29
Raławicach	– 11
Nowosielcu	– 9
Wolinie	– 4
Kończycach	– 2
Nowej Wsi	– 1

Jakość placówek handlowych jest różna. Od bardzo dobrze urządzonych i funkcjonujących dużych sklepów do placówek prowizorycznych o dość niskim standardzie.

◆ Placówki gastronomii

Z rejestru pozwoleń na działalność gospodarczą wynika, że na terenie gminy działa 30 placówek gastronomicznych w tym 6 placówek typu restauracja, 3 kawiarnie oraz liczne bary przekąskowe, piwne, zajazdy przydrożne o bardzo różnym standardzie wyposażenia i obsługi.

Oprócz Woliny, Nowej Wsi i Kończyc na terenie pozostałych wsi również znajdują się bary i zajazdy. W Nowosielcu 1, a w Raławicach i Zarzeczu po kilka.

Lokalizacja placówek gastronomii jest korzystna i wynika bądź z największego natężenia ruchu pieszych w mieście lub przy najbardziej ruchliwych drogach przelotowych w gminie, w szczególności przy trasie drogi Rzeszów – Lublin, oraz Sandomierz – Nisko – Przemyśl, z nastawieniem na obsługę ruchu turystycznego. Działalność placówek gastronomii łączona jest wielokrotnie z prowadzeniem dyskotek.

◆ Usługi różne

Analiza rejestru zezwoleń wydanych na działalność gospodarczą pozwala na stwierdzenie, że sytuacja na rynku usług jest dobra. Ogółem na prowadzenie różnych usług wydano 590 pozwoleń, z czego najwięcej na usługi budowlane 145 i transportowo – samochodowe 104, przy czym najwięcej w Nisku i 2 największych wsiach gminy tj. Zarzeczcu i Raclawicach.

Przekrój usług jest bardzo zróżnicowany. Zauważa się bardzo słabe nasycenie rynku usługami obsługującymi rolnictwo.

Ponieważ ilość usług z każdym rokiem rośnie należy oczekiwać wyrównania braków w dziedzinach, które wymusi popyt.

Nie należy zapominać o bardzo znaczącej roli drobnej przedsiębiorczości w tworzeniu nowych miejsc pracy w niewielkich zakładach przemysłowych i zakładach drobnej wytwórczości oraz właściwego nasycenia rynku niezbędnymi w gminie towarami, często produkowanymi z miejscowych surowców (jak np. materiały budowlane).

Dynamikę zmian w przedmiotach gospodarki narodowej pokazuje tabela jednostek zarejestrowanych w systemie REGON według sekcji EKD.

Tabela Nr 34.

Jednostki zarejestrowane w systemie REGON według sekcji EKD.

	1992		1995			1997		
	Miasto	Wieś	Gmina	Miasto	Wieś	Gmina	Miasto	Wieś
OGÓLEM	225	34	753	618	135	951	768	183
w tym:								
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	30 sektor publiczny	5	20	17	3	25	16	9
	195 sektor prywatny	29						
działalność produkcyjna			128	90	38	132	90	42
zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę			–	–	–	–	–	–
budownictwo			79	53	26	89	62	27
handel i naprawy			281	251	30	389	337	52
hotele i restauracje			25	21	4	31	21	10
transport, składowanie, łączność			45	33	12	45	33	12
pośrednictwo finansowe			8	8	-	21	19	2
obsługa nieruchomości i finanse			56	50	6	97	85	12
administracja publiczna i obrona narodowa			6	6	–	7	7	–
edukacja			19	13	6	25	17	8
ochrona zdrowia i opieka społeczna			41	37	4	44	41	3
pozostała działalność usługowa, komunalna, socjalna i indywidualna			44	38	6	44	38	6

W podsumowaniu można jeszcze prześledzić sytuację powiatu nizańskiego na tle innych powiatów województwa podkarpackiego w ilości i strukturze podmiotów gospodarki narodowej w 1997 r.

Powiat nizański przedstawia się nieco powyżej średniej w porównaniu z innymi powiatami ziemskimi, natomiast gmina Nisko na tle powiatu nizańskiego wypada niezwykle korzystnie i jest niewątpliwie najprężniej rozwijającą się gminą.

Tabela Nr 35.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w 1997 r.
w województwie.
Stan w dniu 31.XII.

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym				
		przedsiębiorstwa państwowe	Spółki prawa handlowego		Spółdzielnie	Osoby fizyczne
			Razem	W tym z udziałem kapitału zagranicznego		
PODKARPACKIE	105756	124	2683	377	902	86312
<i>Miasta na prawach powiatu:</i>						
Krosno	4853	8	145	17	20	3938
Przemyśl	6525	7	215	22	40	5307
Rzeszów	14372	33	883	108	84	10804
Tarnobrzeg	3701	6	141	141	19	2900
<i>Powiaty:</i>						
bieszczadzki	3452	4	60	10	20	2949
brzozowski	2806	2	15	2	23	2476
dębicki	5534	4	124	24	47	4476
jarosławski	5841	4	117	10	67	4760
jasielski	6622	8	92	9	48	5684
kolbuszowski	1671	3	31	4	29	1299
krośnieński	5066	3	52	10	26	4411
leżajski	2448	4	38	9	29	2004
lubaczowski	1835	3	27	4	34	1485
łańcucki	3813	3	52	13	37	3200
mielecki	6533	2	153	31	46	5310
nizański	2040	4	30	2	29	1657
przemyski	2563	–	30	1	36	2136
przeworski	2288	1	38	3	42	1803
ropczycko – sędziszowski	2812	3	26	6	29	2364
rzeszowski	6164	6	108	20	67	5166
sanocki	5271	5	103	17	44	4386
stalowowolski	5276	7	155	29	41	4191
strzyżowski	2245	2	25	4	28	1893
tarnobrzeski	2015	2	23	4	17	1713

7.5. Zasoby mieszkaniowe gminy.

Sytuacja gminy Nisko pod względem zasobów mieszkaniowych na tle gmin sąsiednich przedstawia się bardzo podobnie.

Tabela Nr 36.

Zasoby mieszkaniowe w powiecie nizańskim.
(stan na 31.XII.1997 r. według – danych WUS)

Lp.	Gmina	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa w tys. m ²	Przeciętna			
					Powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	liczba osób na		
						1 mieszkanie	1 izba	
1.	Nisko	Ogółem	5763	21759	411	18,7	3,81	1,01
		Miasto	4162	15646	283,4	18,6	3,67	0,98
		Wieś	1601	6113	127,6	18,9	4,21	1,10
2.	Rudnik	Ogółem	2704	10227	206,3	20,7	3,68	0,97
		Miasto	1867	7256	141,0	21,3	3,54	0,91
		Wieś	837	2971	65,3	19,5	4,00	1,13
3.	Ulanów	Ogółem	2317	8150	180,9	20,5	3,81	1,08

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nisko

		Miasto	461	1805	39,4	28,7	2,98	0,76
		Wieś	1856	6345	141,5	18,9	4,02	1,18
4.	Harasiuki		1610	4980	109,9	17,2	3,97	1,28
5.	Jarocin		1271	4728	100,4	18,4	4,29	1,15
6.	Jeżowe		2160	7348	158,9	16,6	4,43	1,30
7.	Krzyszów		1197	4165	93,8	21,7	3,61	1,04
Powiat ogółem			17022	–	–	19,0	–	–

Powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę kształtuje się od 16,6 m² w gminie Jeżowe do 21,7 m² w gminie Krzeszów, średnia w powiecie niżańskim wynosi 19 m²/1 osobę, przy średniej w województwie podkarpackim 17,6 m²/1 osobę.

Tabela Nr 37.

Zasoby mieszkaniowe w gminie Nisko w latach 1992, 1995 i 1997.

(według danych WUS)

		Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa w tys. m ²	Przeciętna		
					powierzchnia. użytkowa mieszkania na 1 osobę	liczba osób na	
						1 mieszkanie	1 izba
31.XII.1992	Gmina	5472	20372	385,1	18,6	3,80	1,05
	Miasto	3938	14632	264,9	18,6	3,62	0,97
	Wieś	1534	5740	120,2	18,5	4,24	1,13
31.XII.1995	Gmina	5677	21347	403,0	18,8	3,78	1,0
	Miasto	4094	15334	277,5	18,7	3,62	0,97
	Wieś	1583	6013	121,9	18,9	4,19	1,10
31.XII. 1997	Gmina	5763	21759	411,0	18,7	3,81	1,01
	Miasto	4162	15646	283,4	18,6	3,67	0,98
	Wieś	1601	6113	127,6	18,9	4,21	1,10

Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 1992 – 1997 wzrosły w latach 1992 – 1995 o 205 mieszkań, natomiast w latach 1995 – 1997 zaledwie o 86. Wyraźnie zarysowuje się regres budownictwa mieszkaniowego.

Wskaźnik przeciętnej liczby osób na mieszkanie i na izbę oraz przypadająca przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę są dość stabilne, ale to świadczy też o tym, że nie polepszają się warunki zamieszkania społeczności gminy, przy czym są znacznie gorsze na terenach wiejskich niż w mieście Nisko.

Tabela Nr 38.

Mieszkania, izby i powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytku w latach 1972, 1975 i 1997.

		Mieszkania		Izby		Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²		Przeciętna powierzchnia użytkowa i mieszkaniowa w m ² stanowiącego własność	
		ogółem	w tym w indywidualnym budownictwie mieszkaniowym	ogółem	w tym w indywidualnym budownictwie mieszkaniowym	ogółem	w tym w indywidualnym budownictwie mieszkaniowym	publiczne i spółdzielni mieszkaniowych	indywidualne
	Miasto	58	57	249	245	4929	4869	60,0	85,4
	Wieś	42	42	210	210	4036	4036	–	96,1
1995	Gmina	125	26	507	140	8074	2670	54,6	102,7
	Miasto	11	12	430	63	6649	1245	54,6	102,8
	Wieś	14	14	77	77	1425	1425	–	101,8

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nisko

1997	Gmina	25	25	139	139	2932	2932	–	117,3
	Miasto	15	15	88	88	1824	1824	–	121,6
	Wieś	10	10	51	51	1108	1108	–	110,8

W 1992 r. oddano w gminie do użytku 100 mieszkań z czego 99% w budownictwie indywidualnym.

W 1995 r. – 125 (był to najlepszy rozpatrywany rok) z czego 28% w budownictwie indywidualnym.

W 1997 r. – tylko 25 mieszkań, przy czym 100% w budownictwie indywidualnym.

Zasoby mieszkaniowe komunalne w gminie Nisko na koniec 1998 r. wynosiły 308 mieszkań co stanowi około 5% wszystkich zasobów mieszkaniowych gminy.

Dokładniej sytuację tę przedstawiono w tabelach:

Tabela Nr 39.

Zasoby mieszkaniowe w budynkach stanowiących własność lub współwłasność gminy – Miasto Nisko.

(stan w dniu 31.XII.1998 r.)

Wyszczególnienie				Budynki z lokalami mieszkalnymi, będące współwłasnością gminy, w których występują wspólnoty mieszkaniowe					Budynki komunalne z lokalami mieszkalnymi, nie objęte wspólnotami mieszkaniowymi	
				Ogółem w mieście	z większościowym udziałem					
					gminy		osób fizycznych			
					do 10 lokali	powyżej 10 lokali	do 10 lokali	powyżej 10 lokali		
Liczba budynków				01	16	1	11	1	3	11
Liczba lokali	mieszkalnych (w budynkach wykazanych w wierszu 01)	Razem		02	352	6	273	8	65	100
		stanowiących własność	gminy	03	207	5	173	1	28	100
			osób fizycznych	04	145	1	100	7	37	–
	użytkowych (w budynkach wykazanych w wierszu 01)	Razem		05	1	–	–	–	1	6
stanowiących własność		gminy	06	1	–	–	–	1	6	
		osób fizycznych	07	–	–	–	–	–	–	
Powierzchnia użytkowa	lokali mieszkalnych (wykazanych w wierszach 05 – 07)	Razem		08	16596	212	12921	468	2992	4360
		stanowiących własność	gminy	09	9732	161	8232	51	1286	4360
			osób fizycznych	10	6864	51	4689	417	1706	–
	lokali użytkowych	Razem		11	24	–	–	–	24	687
		stanowiących własność	gminy	12	24	–	–	–	24	687
			osób fizycznych	13	–	–	–	–	–	–
Liczba budynków z zarządem sprawowanym przez		gminę		14	16	1	11	1	3	11
		inne jednostki		15	–	–	–	–	–	–
Liczba budynków z administracją sprawowaną przez		jednostki gminy		16	16	1	11	1	3	11
		osoby fizyczne		17	–	–	–	–	–	–
		inne (np. spółdzielnie mieszkaniowe)		18	–	–	–	–	–	–
Liczba wspólnot mieszkaniowych (istniejących w budynkach wskazanych w wierszu 01)				19	16	–	–	–	–	–

Tabela Nr 40.

Zasoby mieszkaniowe stanowiące własność gminy – miasto Nisko.
(stan na 31.XII.1998 r.)

Wyszczególnienie		Ogółem
Mieszkania	Razem	307
	w tym wyposażone w centralne ogrzewanie	284
Izby		1102
Powierzchnia użytkowa w m ² (bez znaku po przecinku)	Razem	14092
	w tym mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie	13240

Tabela Nr 41.

Zasoby mieszkaniowe w budynkach stanowiących własność lub współwłasność gminy – na wsiach.
(stan w dniu 31.XII.1998 r.)

Wyszczególnienie				Budynki z lokalami mieszkalnymi, będące współwłasnością gminy, w których występują wspólnoty mieszkaniowe					Budynki komunalne z lokalami mieszkalnymi, nie objęte wspólnotami mieszkaniowymi		
				Ogółem na wsiach	z większościowym udziałem						
					gminy		osób fizycznych				
				do 10 lokali	powyżej 10 lokali	do 10 lokali	powyżej 10 lokali				
Liczba budynków				01	1	-	-	1	-	1	
Liczba lokali	mieszkalnych (w budynkach wykazanych w wierszu 01)	Razem		02	2	-	-	2	-	1	
		stanowiących własność	gminy	03	-	-	-	-	-	1	
			osób fizycznych	04	2	-	-	2	-	-	
		użytkowych (w budynkach wykazanych w wierszu 01)	Razem		05	1	-	-	1	-	4
	stanowiących własność		gminy	06	1	-	-	1	-	4	
			osób fizycznych	07	-	-	-	-	-	-	
Powierzchnia użytkowa	lokali mieszkalnych (wykazanych w wierszach 05 – 07)	Razem		08	137	-	-	137	-	76	
		stanowiących własność	gminy	09	-	-	-	-	-	76	
			osób fizycznych	10	137	-	-	137	-	-	
	lokali użytkowych	Razem		11	29	-	-	29	-	173	
		stanowiących własność	gminy	12	29	-	-	29	-	173	
			osób fizycznych	13	-	-	-	-	-	-	
Liczba budynków z zarządem sprawowanym przez				gminę	14	1	-	-	1	-	
				inne jednostki	15	-	-	-	-	-	
Liczba budynków z administracją sprawowaną przez				jednostki gminy	16	1	-	-	1	-	1
				osoby fizyczne	17	-	-	-	-	-	
				inne (np. spółdzielnie mieszkaniowe)	18	-	-	-	-	-	
Liczba wspólnot mieszkaniowych (istniejących w budynkach wskazanych w wierszu 01)				19	1	-	-	-	-	-	

Tabela Nr 42.

Zasoby mieszkaniowe stanowiące własność – na wsiach.
(stan w dniu 31.XII.1998 r.)

Wyszczególnienie		Ogółem
Mieszkania	Razem	1
	w tym wyposażone w centralne ogrzewanie	-
Izby		3
Powierzchnia użytkowa w m ² (bez znaku po przecinku)	Razem	76
	w tym mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie	-

Na koniec 1997 r. w mieście Nisko 46,2% ogółu ludności korzystało z wodociągu, 38,8% z kanalizacji, a 64,3% z gazu. Są to wskaźniki znacznie niższe od średniej w województwie. Natomiast standard wyposażenia mieszkań w instalacje przedstawia się znacznie lepiej szczególnie w mieszkaniach zlokalizowanych w mieście Nisko i jest znacznie wyższy niż wskaźnik w województwie.

Tabela Nr 43.

Mieszkania w gminie wg wyposażenia w podstawowe instalacje.
(stan na 31.XII.1997 r. według danych WUS)

	Miasto		Wieś	
	Ilość	%	Ilość	%
Ogółem mieszkań	3938	100	1534	100
wyposażenie w:				
wodociąg	3117	79	897	58
ustęp spłukiwany	3054	78	855	56
łazienka z możliwością kąpieli	3061	78	878	57
gaz sieciowy	2471	63	358	23
centralne ogrzewanie	2657	68	613	40

Stan techniczny zasobów jest ogólnie dobry, zabudowa jest wyraźnie zadbana, a w ostatnich latach zauważa się wyraźną tendencję do przeprowadzania kapitalnych remontów i modernizacji zabudowy co jest związane z rozwojem rynku materiałów budowlanych.

Tabela Nr 44.

Zasoby mieszkaniowe w gminie na koniec 1998 r.
(według danych Urzędu Gminy i Miasta)

Miejscowość	Ilość mieszkań	Liczba osób/mieszkanie	Średnia powierzchnia użytkowa na osobę w m ²
Kończyce	85	4,08	19,6
Nowa Wieś	73	4,60	17,2
Nowosielec	314	5,10	15,7
Raclawice	296	4,20	18,2
Wolina	100	4,61	17,4
Zarzecze	599	4,50	17,8
Razem wsie	1467	-	-
miasto Nisko	4096	3,80	20,9
w tym:			

budownictwo jednorodzinne	2157		
budownictwo wielorodzinne	1939		
Ogółem zasobów mieszkaniowych w gminie	5563		

Mieszkania w budownictwie wielorodzinnym są w większości własnością Spółdzielni Mieszkaniowych – 74%, komunalną – 24% i 2% Nadleśnictwa Rudnik.

W tym:

Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorska – własność Nisko	– 579 mieszkań;
Zakładowa Spółdzielnia Budownictwa Mieszk. Stalowa Wola	– 496 mieszkań;
Spółdzielnia „SEMAFOR”	– 139 mieszkań;
Spółdzielnia „NIMET”	– 99 mieszkań;
Spółdzielnia „METALOWIEC”	– 65 mieszkań;
Miejski Zarząd Administracji Mieszkaniowej Nisko (komunalne)	– 452 mieszkań;
Nadleśnictwo Rudnik	– 35 mieszkań.

7.6. Charakterystyka ruchu budowlanego w gminie.

Analizując ilość wydanych pozwoleń na budowę w gminie w latach 1995 – 1999 zauważa się pewną stabilność, przy czym wyraźnie najlepsze lata to 1996, 97 i 98 związane z tzw. dużą ulgą budowlaną. Potwierdza to rosnący w tych latach procent wydanych pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych od 33% w 1996 r., 38% 1997 r. i 42% w 1998 r.

Oczywiście proporcjonalnie do wielkości atrakcyjności jednostki rozkłada się ilość wydanych pozwoleń na poszczególne jednostki osadnicze, w mieście nieco ponad 50% wszystkich pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych, tradycyjnie najmniej we wsiach Kończyce, Nowa Wieś i Wolina.

Duży niepokój budzą dane z ostatniego roku wprowadzie tylko za pierwszych 5 miesięcy, ale to właśnie wiosna jest tym okresem, gdy wzrasta zainteresowanie budowlami. Do końca maja 1999 r. wydano w gminie tylko 72 pozwolenia na budowę w tym 27 na budynki mieszkalne. Jeżeli tempo ruchu budowlanego z początku roku utrzyma się będzie to oznaką załamania się na rynku budowlanym, czego powodem może być likwidacja ulg budowlanych ale i pogorszenie sytuacji materialnej mieszkańców.

Tabela Nr 45.

Ruch budowlany w gminie Nisko w latach 1995 – 1999.

Ilość wydanych pozwoleń		W tym na budynki mieszkalne							Razem wieś
Rok	Ogółem	Nisko	Kończyce	Nowa Wieś	Nowosielec	Raclawice	Wolina	Zarzeczce	
1995	159	39	2	1	5	3	–	8	19
1996	211	40	3	1	7	2	1	16	30
1997	202	41	1	2	7	8	4	14	36
1998	211	56	1	3	7	7	1	13	32
do 31.05.1999 r.	72	19	–	–	2	1	1	4	8

7.7. Uwarunkowania wynikające z jakości życia mieszkańców.

7.7.1. Uwarunkowania wynikające ze stosunków demograficznych.

Uwarunkowania korzystne to:

- wzrastająca ogólna liczba ludności gminy, chociaż przyrost naturalny w gminie w ostatnich latach spada to jednak należy sądzić, że utrzyma się na poziomie dodatnim;

- wskaźniki ruchu naturalnego (przyrost naturalny, migracje) dodatnie, kształtują się na poziomie średniej wojewódzkiej, a nawet ją przekraczają, w szczególności w odniesieniu do powiatu niżańskiego;
- korzystna struktura wiekowa, najniższy w powiecie procent ludności w wieku poprodukcyjnym;
- najkorzystniej zarysowuje się rozwój demograficzny miasta Nisko, wyraźnie zarysowują się cechy urbanizacji NISKA – ośrodka gminy i powiatu.

Uwarunkowania mniej korzystne to:

- zmniejszająca się liczba ludności wsi małych: Kończyce, Nowa Wieś, Wolina;
- należy liczyć się z tym, że wysoki wskaźnik ludności w wieku produkcyjnym z czasem zasili grupę w wieku poprodukcyjnym, a najwyższy w powiecie wskaźnik ludności w wieku przedprodukcyjnym zasili grupę w wieku produkcyjnym i powstanie problem zapewnienia im nowych miejsc pracy.

7.7.2. Uwarunkowania wynikające z sytuacji na rynku pracy, struktury zatrudnienia i bezrobocia.

Uwarunkowania korzystne:

- położenie w paśmie aktywności gospodarczej regionu;
- zróżnicowanie wielkości podmiotów gospodarczych;
- wzrost liczby zatrudnionych w usługach, gospodarce komunalnej i administracji;
- systematyczny przyrost liczby podmiotów gospodarczych w gminie.

Uwarunkowania niekorzystne:

- zła ogólnie sytuacja gospodarcza w regionie;
- w strukturze zatrudnienia wyraźnie dominuje zatrudnienie w jednym dziale gospodarki – działalność produkcyjna;
- ponad połowa zatrudnionych w działalności produkcyjnej dojeżdża do pracy w Stalowej Woli;
- zjawisko dwuzawodowości w rolnictwie co nie przyczynia się do pozytywnego przekształcania się struktury rolnictwa w gminie;
- pomimo pewnego spadku bezrobocia w stosunku do lat ubiegłych wskaźnik ten jest nadal wysoki;
- struktura bezrobocia, najliczniejsza grupa to ludzie młodzi z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym;
- istniejący rynek pracy nie będzie wywoływał napływu migracyjnego.

7.7.3. Uwarunkowania wynikające z dostępności do usług.

◆ oświata

- W mieście oprócz wyższej uczelni funkcjonują 2 szkoły pomaturalne zawodowe. Ponadto młodzież z gminy Nisko ma możliwość korzystania z placówek wyższych uczelni w pobliskiej Stalowej Woli, a także w Sandomierzu i nieco dalej w Rzeszowie i Lublinie.
- Gmina posiada na swoim terenie 2 dobrze wyposażone i prowadzone na wysokim poziomie placówki szkolnictwa średniego. Oferta nauki zawodu nie jest zbyt duża, ale wyrównuje ją bliskość szkół średnich w Stalowej Woli, skąd młodzież również bardzo chętnie korzysta z nauki w Nisku.
- Dostępność do szkół podstawowych uważa się za przeciętną i zadawalającą. Średnio na 1 szkołę w mieście przypada 378 uczniów i prawie 180 na wsi, nie jest to wysoki wskaźnik. Lokalizacja szkół jest prawidłowa. Izochrona dojazdu do szkoły dla prawie wszystkich uczniów mieści się w przyjętej normie 15 min. Gorzej przedstawia się sytuacja dzieci zamieszkałych we wsi Kończyce skąd powinny być

dowożone do szkoły w Nowosielcu, oraz dzieci z osiedli Malce i Moskale, gdzie zdecydowanie brak jest nowej szkoły podstawowej i gimnazjum, a są to największe rozwijające się osiedla zabudowy jednorodzinnej znacznie oddalonej od centrum miasta. Część dzieci uczęszcza do istniejącej szkoły na Malcach a większość dojeżdża do szkół w Nisku.

◆ **usługi zdrowia**

- W Nisku funkcjonuje szpital z liczbą łóżek 250 co daje wskaźnik 90 mieszkańców gminy na 1 łóżko. Jest to wskaźnik średnio korzystny a ponadto należy pamiętać, że szpital ten obsługuje ludność całego powiatu co podnosi ten wskaźnik do wysokości 270 mieszkańców na łóżko szpitalne. W związku z istnieniem szpitala Nisko charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem lekarzy i pielęgniarek na 10 tysięcy mieszkańców.
- Znacznie gorzej wygląda sytuacja w zakresie przychodni zdrowia. Ludność w mieście ma daleko do placówek służby zdrowia, które zlokalizowane są zasadniczo w centrum miasta, a ludność wiejska znajduje się w jeszcze gorszej sytuacji gdzie bliski dostęp do lekarza mają tylko mieszkańcy Zarzecza i Nowosielca, a do dentysty tylko Zarzecze. Pozostałe sołectwa mają tę dostępność poważnie ograniczoną odległością.
- Z analizy ewidencji działalności gospodarczej w gminie wynika, że wszystkie prywatne gabinety lekarskie również znajdują się w mieście oraz 2 gabinety stomatologiczne w Zarzeczu.
- W mieście działa 5 aptek, a na wsiach 1 w Zarzeczu.
- W Nisku funkcjonuje 1 żłobek na 80 miejsc, który obsługuje całą gminę.
- Odnośnie opieki społecznej – brak jest na terenie gminy domu pomocy społecznej, a rozwój tej formy pomocy wiązałby się z zapewnieniem pewnej liczby miejsc pracy.

◆ **kultura**

- Usługi kultury ocenia się bardzo wysoko, oferta w tej dziedzinie jest szeroka i ma znaczne osiągnięcia nawet w skali kraju, szczególnie prężne ośrodki to Raclawice i Nisko. Nieco słabsza jest oferta działalności kulturalnej w pozostałych wsiach gminy.

◆ **usługi sportu, rekreacji i turystyki**

- Kultura sportowa rozwija się w gminie bardzo prężnie, choć jak wszędzie boryka się z trudnościami materialnymi. W mieście jest stadion sportowy, a we wszystkich większych wsiach boiska sportowe najczęściej słabo urządzone, ale umożliwiające uprawianie sportu.
- Brak jest w gminie ośrodków rekreacyjnych powiązanych z turystyką, doliną rzeki San i istniejącymi lasami.
- Obsługa ruchu turystycznego w gminie jest niewystarczająca, gmina nie wykorzystuje w pełni swoich zasobów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju turystyki kwalifikowanej, przejazdowej oraz możliwości rozwoju agroturystyki, w szczególności w pięknie położonych wsiach Nowosielec, Kończyce i Nowa Wieś, dla których turystyka mogłaby być szansą rozwoju.

◆ **usługi handlu, gastronomii i rzemiosła**

- W zakresie handlu gmina, a w szczególności miasto, posiada dostateczną sieć drobnych sklepów, placówki gastronomii wyraźnie rozwijają się choć jeszcze oferta

ta jest bardzo miernej jakości. Pomimo dużego rozwoju sieci placówek usługowych i rzemieślniczych uważa się, że w tej właśnie branży oraz w rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego należy upatrywać rozwoju gospodarczego (jednostek wiejskich w szczególności) zapewniających nowe miejsca pracy.

- Brak jest w mieście placu targowego (bazaru handlowego) z prawdziwego zdarzenia.

7.7.4. Uwarunkowania wynikające ze stanu zasobów mieszkaniowych.

Wskaźniki ilustrujące warunki mieszkaniowe wykazują, że ilość mieszkań w gminie sukcesywnie rośnie choć w niezadowalającym tempie, gdyż nie poprawiają się wskaźniki powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę oraz przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie i 1 izbę, które są gorsze w gminie Nisko niż w województwie podkarpackim chociaż utrzymują się na poziomie średniej dla powiatu. Spada też ilość mieszkań oddawanych corocznie do użytku. Około 30 % wszystkich zasobów mieszkaniowych w gminie to mieszkania w budynkach wielorodzinnych, wszystkie zlokalizowane są w mieście Nisko.

Podsumowanie:

Poprawa warunków życia mieszkańców uzależniona jest od:

- liczby oddawanych do użytku nowych mieszkań;
- przeprowadzania remontów i modernizacji starych budynków mieszkalnych;
- zwiększenia zasobów mieszkaniowych w budynkach komunalnych dla ludności nisko zarabiającej;
- położenia większego nacisku na stworzenie warunków rozwoju inwestycji w budownictwie indywidualnym;
- stworzenia warunków do lepszego wykorzystania istniejącej infrastruktury technicznej i rozwój nowej sieci w celu przygotowania terenów pod zabudowę i wyrównanie dysproporcji pomiędzy obsługą komunalną w mieście i na wsiach;
- poprawy warunków dostępności do placówek oświaty, a w szczególności placówek służby zdrowia o odpowiednim wyposażeniu i zatrudnieniu;
- poprawy stanu technicznego, wyposażenia i dostępności komunikacyjnej miasta i wsi oraz rozdzielenia ruchu komunikacyjnego tranzytowego od komunikacji wewnętrznej,
- poprawa warunków życia mieszkańców uwarunkowana jest również od aktywności gospodarczej samych mieszkańców w usługach, drobnej wytwórczości, przetwórstwie rolno – spożywczym i obsłudze ruchu turystycznego.

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z FUNKCJONOWANIA SYSTEMU TRANSPORTOWEGO.

8.1. Komunikacja drogowa.

Drogi krajowe i wojewódzkie przebiegające przez obszar gminy Nisko tworzą układ o charakterze promienistym, zbiegający się w rejonie miasta Nisko. Zapewnia on bezpośrednie i pośrednie połączenia we wszystkich kierunkach, co warunkuje dobrą dostępność komunikacyjną obszaru.

Układ ten jest zaakceptowany tak, jak został ukształtowany historycznie, czego dowodzi mapka Nr 25 w porównaniu z mapką Nr 26.

8.1.1. Układ drogowo – uliczny.

Wykaz dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych, gminnych wraz z podstawowymi parametrami realizujących powiązania komunikacji zewnętrznej i wewnętrznej gminy przedstawia tabela Nr 46.

Tabela Nr 46.

Układ drogowo – uliczny.

Nr ewidencyjny drogi	Nazwa drogi (ulicy)	Klasa drogi / ulicy	Długość odcinka w granicach gminy (km)	Rodzaj nawierzchni			Szerokość (m)	
				Twarda	Gruntowa nieulepszona	Gruntowa ulepszona	Jezdni	Korony
1	2	3	4	5	6	7	8	9
DROGI KRAJOWE								
19	Granica państwa – Budzisko – Suwałki – Augustów – Korycin – Białystok – Bielsk Podlaski – Siemiatycze – Międzyrzecz Podlaski – Kock – Lubartów – Lublin – Kraśnik – Janów Lubelski – Nisko – Sokółów Małopolski – Rzeszów	GP/G	20,332	20,332	–	–	6,2 9,5 6,5 7,8 6,7 6,2	9,5 11,5 11,0 11,0 9,0 8,5
84	Stalowa Wola – Nisko	GP/G	5,508	5,508	–	–	10,0	12,0
862	Nisko – Kopki – Leżajsk – Tryńcza – Jarosław	G	3,649	3,649	–	–	6,2	7,5
DROGI WOJEWÓDZKIE								
858	Zarzecze – Biłgoraj – Zwierzyniec – Szczebrzeszyn	G	5,200	5,200	–	–	5,5 6,0 6,0	8,0 7,5 8,0
860	Majdan Królewski – Bojanów – Nisko	G	5,554	5,554	–	–	5,0	7,0
DROGI POWIATOWE								
Zamiejskie								
42590	od drogi krajowej 19 – Huta Deręgowska	Z	0,786	0,786	–	–	5,5	8,5
42737	Zarzecze – Pysznica – Musików – Rzeczyca Długa	Z	1,727	1,727	–	–	5,0	7,5
42743	Rudnik – Kończyce	Z	5,980	5,980	–	–	5,0	7,5
42770	Wolina – Nowa Wieś – Przędzel	Z	1,686	1,686	–	–	5,0	6,5
42771	Droga przez wieś Zarzecze	Z	1,361	1,361	–	–	5,0	6,5
Miejskie								
01	ul. Dąbrowskiego	Z	0,760	0,760	–	–	5,5;4,0	7,0
02	ul. Długa	Z	1,870	1,870	–	–	6,0	*
03	ul. Dworcowa	Z	0,250	0,250	–	–	6,0	plac
04	ul. Kolejowa	Z	0,690	0,690	–	–	6,0	plac
05	ul. Kościuszki	Z	1,995	1,995	–	–	6,0	7,0
06	ul. Nowa	Z	2,020	2,020	–	–	5,5	*
07	ul. Osiedle	Z	1,490	1,490	–	–	4,0	7,0
08	ul. Polskiego Czerwonego Krzyża	Z	0,123	0,123	–	–	6,0	chodnik
09	ul. Rzeszowska	Z	1,094	1,094	–	–	6,5	chodnik
10	ul. Słoneczna	Z	0,750	0,750	–	–	5,6	7,5
11	ul. Sopocka	Z	3,750	3,750	–	–	6,0	*
12	ul. Tysiąclecia	Z	1,300	1,300	–	–	6,0	chodnik
DROGI GMINNE								
Osiedle Malce								
001	ul. Generała Andersa	L	0,250	–	–	0,250	5,0	*
002	ul. Armii Krajowej	L	0,280	–	0,280	–	–	6,0
003	ul. Broniewskiego	D	0,150	0,150	–	–	5,0	*
004	ul. Czerwonych Maków	D	0,200	–	–	0,200	5,5	*
005	ul. Górka	D	0,300	–	0,300	–	–	4,0
006	ul. Gutki	D	0,300	0,150	0,150	–	6,0	*
007	ul. Jezioro	D	0,150	–	–	0,150	5,0	*

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nisko

008	ul. Końcowa	D	0,120	–	–	0,120	4,0	*
009	ul. Korczaka	D	0,060	0,060	–	–	5,0	*
010	ul. Krzywa	D	0,280	–	0,180	0,100	5,5	*
011	ul. Legionów	D	0,240	–	–	0,240	5,0	*
012	ul. Matejki	D	0,070	0,070	–	–	*	*
013	ul. Mostowa	D	0,240	–	–	0,240	*	6,0
014	ul. Ogrodowa	D	0,100	–	–	0,100	*	5,0
015	ul. Piękna	L	0,200	0,200	–	–	0,6	*
016	ul. Podwale	D	0,140	–	–	0,140	*	6,0
017	ul. Potok	L	0,350	0,350	–	–	5,0	*
018	ul. Pszenna	D	0,200	–	–	0,200	*	5,0
019	ul. Sadowa	D	0,450	–	–	0,450	4,0	*
020	ul. Sanowa	L	0,711	0,711	–	–	5,0	*
021	ul. Skłodowskiej	D	0,180	0,180	–	–	5,0	*
022	ul. Tęczowa	D	0,300	–	0,300	–	–	5,0
023	ul. Księdza Węgrzynowskiego	D	0,180	0,180	–	–	5,0	*
Osiedle Moskałe								
024	ul. Leśna	L	0,530	0,530	–	–	5,5	*
025	ul. Mała	D	0,280	–	–	0,280	5,5	*
026	ul. Sandomierska – boczna	L	0,450	0,450	–	–	*	14,4
027	ul. Sosnowa	D	0,250	–	0,250	–	*	4,0
028	ul. Szklarniowa	L	0,430	0,430	–	–	5,5	*
029	ul. Wańkowicza	L	0,650	–	–	0,650	5,0	*
030	ul. Wesoła	L	0,670	0,670	–	–	6,0	*
031	ul. Zagrody	D	0,050	–	0,050	–	–	5,0
032	ul. Zamknięta	D	0,150	0,150	–	–	5,0	*
Osiedle Barce								
033	ul. Błonie	L	0,300	–	0,300	–	–	5,0
034	ul. Górna	L	0,180	–	0,180	–	–	5,0
035	ul. Dolna	L	1,200	1,200	–	–	5,0	*
036	ul. Okrężna	L	0,100	–	0,100	–	–	4,5
037	ul. Pętla	D	0,200	–	–	0,200	4,0	*
038	ul. Podleśna	L	1,100	–	1,100	–	–	5,5
Osiedle Warchoły								
039	ul. Bajaka	D	0,250	0,250	–	–	5,0	*
040	ul. Borowa	L	0,200	–	–	0,200	4,0	*
041	ul. Chabrowa	D	0,200	–	0,200	–	–	4,0
042	ul. Czerniawy	D	0,230	–	–	0,230	4,0	*
043	ul. Dąbka	L	0,260	0,260	–	–	5,0	*
044	ul. Gruntowa	L	0,250	–	–	0,250	3,5	*
045	ul. Krucza	D	0,270	–	–	0,270	5,0	*
046	ul. Lasowiaków	D	0,120	–	0,120	–	–	4,0
047	ul. Niecała	L	0,300	–	–	0,300	5,0	*
048	ul. Nowa – boczna	L	1,250	1,000	–	0,250	5,0	*
049	ul. Partyzantów	D	0,120	–	–	0,120	5,0	*
050	ul. Piaskowa	L	0,630	0,200	–	0,430	4,5	5
051	ul. Rzeczna	L	0,750	–	–	0,750	4,0	*
052	ul. Rzemieślnicza	D	0,200	–	0,200	–	–	4,5
053	ul. Rzeszowska – boczna I	L	0,230	0,230	–	–	4,0	*
054	ul. Rzeszowska – boczna II	L	0,520	–	–	0,520	4,0	*
055	ul. Tulipanowa	D	0,200	–	0,200	–	–	4,0
056	ul. Usługowa	D	0,250	–	0,250	–	–	5,0
057	ul. Wąska	L	0,370	–	–	0,370	4,0	*
058	ul. Wiejska	D	0,260	0,260	–	–	4,5	*
059	ul. Wilcza	L	1,080	–	–	1,080	4,0	*
060	ul. Zielona	L	0,290	0,290	–	–	5,0	*
Osiedle Podwolina								
061	ul. Dąbrowskiej	D	0,350	–	–	0,350	5,0	*
062	ul. Karasia	L	0,400	0,400	–	–	5,0	*
063	ul. Kochanowskiego	D	0,240	–	–	0,240	4,5	*
064	ul. Lipowa	D	0,230	–	–	0,230	5,0	*
065	ul. Moniuszki	L	0,350	–	–	0,350	4,5	*

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nisko

066	ul. Polskiego Sierpnia	D	0,310	–	–	0,310	*	8
067	ul. Reja	D	0,210	–	–	0,210	4,5	*
068	ul. Rondo	D	0,130	–	0,130	–	–	4,5
069	ul. Raclawicka	L	0,400	–	–	0,400	*	*
070	ul. Szarych Szeregów	L	0,340	–	–	0,340	–	5,0
Nisko – miasto								
071	ul. Asnyka	D	0,130	0,130	–	–	6,0	*
072	ul. Bema	D	0,200	0,200	–	–	6,0	*
073	ul. Czarnieckiego	D	0,100	0,100	–	–	6,0	*
074	ul. Daszyńskiego	L	0,910	0,610	–	0,30	6,0	*
075	ul. Fredry	D	0,150	0,150	–	–	5,0	*
076	ul. Fornalskiej	D	0,100	0,100	–	–	6,0	*
077	ul. Gisgesa	D	0,250	0,250	–	–	6,0	*
078	ul. Kopernika	D	0,110	0,110	–	–	5,5	*
079	ul. Krasickiego	D	0,230	0,230	–	–	5,5	*
080	ul. Kręta	L	0,360	0,360	–	–	5,0	*
081	ul. Krótka	D	0,180	0,180	–	–	4,5	*
082	ul. Kilińskiego	L	0,990	0,570	–	0,42	6,0	*
083	ul. Kwiatkowskiego	L	0,300	0,300	–	–	5,0	6,5
084	ul. Legutki	L	0,100	0,100	–	–	4,0	*
085	ul. 3-go Maja	L	0,700	0,700	–	–	5,0	*
086	ul. 8-go Marca	L	0,320	0,320	–	–	4,5	*
087	ul. Mickiewicza	L	0,200	0,200	–	–	6,0	*
088	ul. Olszyna	L	0,280	0,280	–	–	5,5	*
089	ul. Paderewskiego	L	0,470	0,470	–	–	5,0	*
090	ul. Podsanie	L	0,620	–	–	0,620	4,0	*
091	ul. Polna	L	0,460	0,200	–	0,260	5,0	*
092	ul. Przemysłowa	L	0,250	–	–	0,250	6,0	*
093	ul. Piłsudskiego	L	0,350	0,350	–	–	5,5	*
094	ul. Reymonta	L	1,45	0,600	–	0,850	5,0; 4,0	*
095	ul. Sienkiewicza	L	0,340	0,340	–	–	4,5	*
096	ul. Słowackiego	L	0,420	0,420	–	–	6,0	*
097	ul. Sportowa	D	0,300	0,300	–	–	5,0	*
098	ul. Chopina	L	0,420	0,420	–	–	5,5	*
099	ul. Strażacka	L	0,230	0,230	–	–	5,0	*
100	ul. Targowa	L	0,170	0,170	–	–	6,0	*
101	ul. Torowa	L	1,350	–	–	1,350	5,0	*
102	ul. Plac Wolności	D	0,320	0,320	–	–	5,5	*
103	ul. Wojska Polskiego	L	0,200	0,200	–	–	5,0	*
104	ul. Wyszyńskiego	L	0,600	0,600	–	–	5,0	*
105	ul. Żeromskiego	D	0,240	0,240	–	–	5,5	*
106	ul. Żurawia	L	0,600	0,350	–	0,250	5,5	*
107	ul. Zasanie	L	2,090	1,190	–	0,900	5,0	*
108	ul. 11-go Listopada	L	0,470	0,470	–	–	5,5	*
Zarzecze								
109	ul. Błonie	D	0,500	–	–	0,500	4,0	*
110	ul. Bukowina	L	1,600	–	0,80	0,800	*	8,0
111	ul. Gozdowa	L	1,600	–	1,600	–	4,0	*
112	ul. Hawryły	L	4,200	–	–	4,200	5,0	*
113	ul. Kopernika	L	1,150	0,15	–	4,200	5,0	*
114	ul. Kolonia	D	0,700	–	0,50	0,200	4,0	*
115	ul. Kościuszki	L	0,700	–	–	0,700	5,0	*
116	ul. Kręta	L	0,600	–	–	–	4,0	*
117	ul. Krótka	D	0,200	–	–	0,200	4,0	*
118	ul. Leśna	L	0,800	–	–	0,800	4,0	*
119	ul. 22-go Lipca	L	0,700	–	–	0,700	4,0	*
120	ul. Lubelska	L	0,400	–	–	0,400	4,0	*
121	ul. Ogrodowa	D	0,600	–	–	0,600	4,0	*
122	ul. Piaskowa	L	0,200	–	–	0,200	4,0	*
123	ul. Polna	L	2,200	–	–	2,200	4,0	*
124	ul. Sanowa	D	0,150	–	–	0,150	4,5	*
125	ul. Słoneczna	D	0,100	–	–	0,100	4,5	*

126	ul. Słowackiego	D	0,350	–	–	0,350	5,0	*
127	ul. Sosnowa	L	1,400	–	–	1,400	4,0	*
128	ul. Stara	L	0,700	–	–	0,700	4,0	*
129	ul. Szoje	L	0,900	–	–	0,900	5,0	*
130	ul. Chopina	L	0,200	–	–	0,200	5,0	*
131	ul. Tysiąclecia	L	0,250	0,250	–	–	5,5	*
132	ul. Wiśniowa	L	0,600	–	–	0,600	4,5	*
133	ul. Zielona	L	0,710	–	–	0,710	4,0	*
134	ul. Zapacz	D	1,100	–	0,700	0,400	4,0	*
135	ul. Ługowa – boczna	D	*	–	–	–	*	*
136	ul. Konopnickiej	D	0,300	–	0,300	–	4,0	*
Raclawice								
137	ul. Św. Jana	L	1,680	1,28	–	0,400	4,5/3,5	*
138	ul. Krótka	L	0,510	–	–	0,510	4,4	*
139	ul. Lubelska – boczna	D	0,480	–	–	0,480	4,5	*
140	ul. Nadjeziorze	L	0,460	–	–	0,460	3,6	*
141	ul. Nowowiejska	L	0,500	0,350	–	0,150	5,0	*
142	ul. Piaskowa	D	0,300	–	–	0,300	5,0	*
143	ul. Polna	L	0,460	–	–	0,460	4,0	*
144	ul. Torowa	L	0,350	–	–	0,350	4,0	*
145	ul. Zielona	L	0,690	0,690	–	–	5,0	7,0
Wolina								
146	ul. Wolina – Błonie	L	0,550	0,350	–	0,200	4,0	*
147	ul. Piaskowa	L	0,320	–	–	0,320	4,0	*

*** – Brak danych**

Klasy techniczne dróg zamiejskich i ulic oznaczone w tabeli symbolami literowymi:

GP – główna ruchu przyspieszonego

G – główna

Z – zbiorcza

L – lokalna

D – dojazdowa

określone zostały na podstawie funkcji pełnionej w układzie komunikacyjnym. Podane podstawowe parametry wskazują, że większość dróg i ulic zaliczonych do jednej z kategorii, nie posiada parametrów technicznych i użytkowych odpowiadających przypisanym im klasom technicznym.

Zestawienie długości dróg pod względem rodzaju nawierzchni przedstawia tabela:

Tabela Nr 47.

Rodzaj nawierzchni dróg i ulic.

Kategoria dróg	Rodzaje nawierzchni (km)			
	Twarda		Gruntowa	
	ulepszona (bitumiczna)	nieulepszona	nieulepszona (naturalna)	ulepszona
Krajowe	29.489	–	–	–
Wojewódzkie	10.754	–	–	–
Powiatowe	27.632	–	–	–
Gminne	21.920	4.18/	8.193	36.840
Razem	89.795	4.18/	8.193	36.840

W ogólnej długości zewidencjonowanych dróg 139.009 km, 64,6% stanowią drogi o nawierzchni bitumicznej. Dla dróg gminnych, w tym również ulic miejskich na ogólną długość (według ewidencji) 71.134 km, drogi o nawierzchni bitumicznej stanowią 30,8%.

Wskaźniki gęstości sieci drogowej określone zostały dla dróg o nawierzchni twardej ulepszonej i nieulepszonej:

- przestrzenny dla dróg zamiejskich i ulic w odniesieniu do obszaru gminy wraz z miastem Nisko;

$$a_p = \frac{93.976}{1.4246} = 65.97 \text{ km}/100 \text{ km}^2$$

- przestrzenny dla dróg zamiejskich krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych z wyłączeniem ulic miejskich i obszaru miasta Niska;

$$a_p = \frac{56.063}{0.8144} = 68.83 \text{ km}/100 \text{ km}^2$$

- demograficzny dla całego obszaru gminy;

$$a_d = \frac{93.976}{2.2468} = 41.83 \text{ km}/10000 \text{ mieszkańc} \text{ów}$$

- demograficzny z wyłączeniem miasta Niska;

$$a_d = \frac{56.063}{0.6743} = 83.14 \text{ km}/10000 \text{ mieszkańc} \text{ów}$$

Wielkość przestrzennego wskaźnika gęstości zamiejskiej sieci dróg twardych obsługujących obszar w sposób zadawalający, docelowo według programu potrzeb określa się dla obszarów o charakterze użytkowania:

- przemysłowo – rolniczym 62,50 km/100 km²;
- rolniczym 54,80 km/100 km².

8.1.2. Obciążenie ruchem zewnętrznym i docelowo – źródłowym dróg krajowych i wojewódzkich.

Źródłem uzyskania danych o natężeniu i strukturze ruchu są publikacje „Transprojektu” Warszawa zawierające dane statystyczne o ruchu drogowym, opracowane na podstawie generalnego pomiaru ruchu na drogach krajowych przeprowadzonego kolejno w latach 1985, 1990 i 1995. Następny generalny pomiar ruchu będzie prowadzony w roku 2000. Wyniki z 1985, 1990 i 1995 r. przedstawione zostały w tabeli Nr 48 oraz graficznie na schemacie Nr 4.

Tabela Nr 48.

Obciążenie dróg krajowych i wojewódzkich średniorocznym dobowym ruchem w obszarze i rejonie gminy Nisko.

Nr drogi	Badany odcinek	Średni dobowy ruch (pojazdy)					Procentowy udział w ruchu samochodowym (%)								
		85	90	Wskaźnik wzrostu 85/90	95	Wskaźnik wzrostu 90/95	Samochody osobowe			Samochody ciężarowe			Autobusy		
							85	90	95	85	90	95	85	90	95
19	Zdziary – Zarzecze	2300	2000	0,87	2900	1,45	36	54	69	33	19	17	8	7	4
	Zarzecze – Nisko	2700	3100	1,15	4300	1,39	44	57	70	22	16	14	10	8	5
	Nisko – Nowosielec	1900	3800	2,00	2900	0,76	40	61	64	26	13	17	1	5	5
84	Stalowa Wola – Nisko	5900	7100	1,20	8900	1,25	47	60	78	21	14	9	12	9	6
860	Nisko – Przyszów	800	650	0,81	700	1,08	58	60	76	14	9	7	4	5	4
862	Nisko – Rudnik	2100	2800	1,33	3600	1,28	50	59	73	27	18	13	7	4	3
858	Zarzecze – Ulanów	900	1500	1,67	1200	0,80	42	41	78	17	22	7	14	10	5

Analiza wyników trzech kolejnych pomiarów wykazuje następujące zjawiska:

- ◆ droga krajowa Nr 19

Średni dobowy ruch wykazuje wahania zwłaszcza na odcinku Nisko – Nowosielec, gdzie po dwukrotnym wzroście natężenia w latach 1985 – 90, w 1995 zanotowany został spadek z 3 800 pojazdów/dobę (360 pojazdów/h) do 2 900 pojazdów/dobę (275 pojazdów/h).

◆ droga krajowa Nr 84

Ruch regularnie rośnie, wskaźniki wzrostu dla kolejnych pięcioletnich okresów między badaniami, wynoszą 1,20 i 1,25 to jest z 5 900 pojazdów/dobę (560 pojazdów/h) do 8 900 pojazdów/dobę (800 pojazdów/h).

◆ droga krajowa Nr 862

Regularny wzrost w latach 1985 – 95 od wielkości 2100 pojazdów/dobę (200 pojazdów/h) do 3 600 pojazdów/dobę (342 pojazdów/h).

◆ droga wojewódzka Nr 860

Ruch ustabilizowany ze słabą tendencją wzrostu. W 1995 r. osiągnął wielkość 700 pojazdów/dobę (67 pojazdów/h).

◆ droga wojewódzka Nr 858

Ruch ustabilizowany o tendencji malejącej. W 1995 r. osiągnął wielkość 1 200 pojazdów/dobę (114 pojazdów/h).

Najbardziej obciążonym odcinkiem jest droga krajowa Nr 84 Stalowa Wola – Nisko do włączenia w drogę Nr 19. Zwraca uwagę dynamiczny wzrost (procentowy i ilościowy) udziału w ruchu samochodów osobowych z 47% do 78%, to jest 2 773 pojazdów/dobę do 6 942 pojazdów/dobę. Maleje natomiast udział w ruchu samochodów ciężarowych z 1 240 pojazdów/dobę w 1985 r. do wielkości 800 pojazdów/dobę wykazanej badaniem ruchu w 1995 r.

W ogólnokrajowej skali oceny typu, drogi w obszarze i okolicach gminy Nisko określone zostały jako:

- ① **o gospodarczym charakterze ruchu** – odcinki dróg, na których występują niewielkie sezonowe wahania ruchu, tzn. średni dobowy ruch dla poszczególnych miesięcy zbliżony jest do SDR, natomiast średni dobowy ruch w dni robocze jest większy od średniego dobowego ruchu w dni świąteczne;
- ① **o turystycznym charakterze ruchu** – odcinki dróg, na których w sezonowych wahanach ruchu występuje znaczny (około 50%) wzrost średniego dobowego ruchu w miesiącach lipcu i sierpniu. Tygodniowe wahania ruchu są takie, jak dla odcinków dróg o gospodarczym charakterze ruchu;
- ① **o rekreacyjnym charakterze ruchu** – odcinki dróg, na których występują niewielkie sezonowe wahania ruchu, jak dla dróg o gospodarczym charakterze ruchu, natomiast tygodniowe wahania ruchu wykazują zawsze większy (o około 20%) średni dobowy ruch w niedzielę i dni świąteczne od średniego dobowego ruchu w dni robocze.

Badania ruchu przeprowadzone w 1995 r. wykazały, że na terenie gminy Nisko ukształtował się ruch o charakterze gospodarczym. W poprzednich okresach zmienność wykazywała droga Nr 858 (obecnie wojewódzka) zwłaszcza na odcinku Zarzecze – Ulanów od ruchu o charakterze rekreacyjnym poprzez turystyczny do ruchu o charakterze gospodarczym. Charakter ruchu i jego zmiany na drogach krajowych i wojewódzkich w obszarze i okolicach gminy Nisko pokazane zostały na schemacie Nr 5.

8.1.3. Ocena funkcjonowania układu drogowego.

W latach 1979 – 1983 dokonana została korekta trasy drogi krajowej Nr 19 w rejonie miasta Nisko. Przełożenie trasy poza obszar zabudowy w niewielkiej od niego odległości lub na jego obrzeże wprawdzie poprawiło warunki ruchu tranzytowego, lecz nie wyeliminowało w sposób skuteczny pełnienia przez drogę funkcji bezpośredniej obsługi usytuowanych przy jej trasie miejscowości. Dostępność do drogi następuje przez włączenie dróg i ulic układu komunikacyjnego, obsługującego tereny zabudowane co 150 – 200 m. Dotyczy to szczególnie dróg gminnych w Zarzeczu i ulic lokalnych osiedla Warchoły. Występują również bezpośrednie,

indywidualne wjazdy z posesji na drogę. W przebiegu przez wieś Nowosielec droga krajowa stanowi jedyną trasę komunikacji lokalnej na długości charakterystycznej, pasmowej zabudowy ciągnącej się około 6 km.

Droga krajowa Nr 84 Stalowa Wola – Nisko i jej przedłużenie w kierunku południowo – wschodnim do Jarosławia jako drogi krajowej Nr 862, jest typowym przykładem wprowadzenia drogi zamiejskiej do wnętrza obszarów zurbanizowanych. Wprowadzenie drogi w środowisko miejskie, gdzie ruch tranzytowy nie ma ani swojego źródła ani celu (lub w znikomym stopniu), ustanowiło element, któremu towarzyszy wiele zjawisk konfliktowych:

- dla ruchu tranzytowego środowisko miasta stanowi czynnik zakłócający ciągłość poruszania się, straty czasu i wzrost kosztów (większe zużycie paliwa), a także zwiększenie zagrożenia bezpieczeństwa ruchu na skutek znacznie większej liczby punktów zagrożenia;
- dla środowiska miejskiego ruch samochodowy (zwłaszcza tranzytowy) wywiera wiele ujemnych skutków jak zanieczyszczenie powietrza spalinami, hałas, zagrożenie bezpieczeństwa pieszych, zagrożenie budowli itp.

Próba łagodzenia konfliktu stała się decyzją o przeprowadzeniu ciężarowego ruchu tranzytowego (samochody o ładowności powyżej 3,5 t) z ominięciem obszaru miasta najbardziej wrażliwego na ujemne skutki ruchu. Trasę tę stanowią ulice: Tysiąclecia – Głowackiego – Kolejowa – Dworcowa – Rzeszowska do drogi krajowej Nr 19. Usytuowanie jej w przestrzennym układzie istniejących ulic, poza walorem wyprowadzenia ciężkiego ruchu z centrum nie zapewnia spełnienia kilku podstawowych zaleceń i uwarunkowań:

- ulica Tysiąclecia, która z założenia miała pełnić funkcję ulicy lokalnej, obsługującej osiedle Tysiąclecia, nie jest przystosowana pod względem konstrukcji nawierzchni do przenoszenia ruchu ciężkiego;
 - geometryczny układ ulic nie gwarantuje przejrzystości i ciągłości przebiegu trasy; częste załamania w planie pozbawiają ją płynności, utrudniają orientację oraz wydłużają czas przejazdu przez miasto;
 - na wyznaczonej trasie tranzytowej występuje nakładanie się funkcji tranzytu z funkcją obsługi obszarów bezpośrednio przyległych.
- wyznaczone uliczne odcinki trasy nie zapewniają warunków drogowo – ruchowych zbliżonych do tych, które panują na odcinkach zamiejskich, dotyczy to w szczególności:
 - prędkości ruchu;
 - przepustowości;
 - stopnia dostępu z przyległego do trasy terenu;
 - jednorodności rozwiązań technicznych (w granicach na jakie pozwala środowisko miejskie).

Według generalnego pomiaru ruchu trasą tą w 1995 r. przejeżdżało około 800 samochodów ciężarowych w ciągu doby (około 80 samochodów ciężarowych/h).

Według prognozy na rok 2000 przewidywany średni dobowy ruch samochodów ciężarowych osiągnie wielkość 947 pojazdów/dobę.

Zminimalizowanie wydłużenia czasu przejazdu przez miasto, wynikającego z przyczyn wywołanych przez środowisko miejskie oraz stworzenie w obszarze miejskim warunków drogowo – ruchowych zbliżonych do warunków zamiejskich może zapewnić przewidywana przebudowa drogi krajowej Nr 84 odcinek Stalowa Wola – Nisko.

8.1.4. Komunikacja zbiorowa.

Obsługę komunikacyjną zbiorową tworzą autobusy Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej oraz Miejskiego Zakładu Komunalnego w Stalowej Woli. Uzupełnieniem jest prywatna komunikacja autobusowa i mikrobuserowa koordynowana przez Polską Izbę Gospodarczą Transportu Samochodowego i Spedycji w Rzeszowie.

Za podstawę analizy standardów obsługi gminy komunikacją zbiorową przyjęto odległość dojazdu do przystanku autobusowego 1,0 km (około 15 minut marszu pieszego). Tym samym wyznaczona została strefa obsługi, na granicy której i w przyległym rejonie znajdują się:

- w Nisku
 - ul. Kościuszki;
 - ul. Podsanie;
 - Osiedle Warchoły: ul. Nowa – boczna;
 - Osiedle Barce: ul. Podleśna;
- w Raławicach
 - ul. Torowa.
- w Zarzeczcu
 - przysiółek Krzaki.
- Całkowicie poza strefą obsługi znalazło się:
 - w Nisku
 - Osiedle Podwolina;
 - Grądy.
 - w Zarzeczcu
 - przysiółki Hawryły, Kamień i Bartoniovice.

W standardzie obsługi z góry zakłada się możliwość i konieczność podróży przesiadkowej. Wyznaczone miejscowości pozbawione obsługi znajdują się na granicy strefy lub stanowią kolonie o kilku do kilkunastu zabudowań. Wprowadzenie komunikacji zbiorowej w obszary mało intensywnej zabudowie byłoby nieuzasadnione ze względów ekonomicznych.

8.1.5. Komunikacja indywidualna.

Polityka komunikacyjna gminy zakłada podporządkowanie układu komunikacyjnego dla swobodnego korzystania z samochodu osobowego. Nie stwarza się ograniczeń odnośnie użytkowania pojazdów poza nakazem przejazdu trasą obwodową ruchu tranzytowego samochodów ciężarowych o ładowności powyżej 3,5 t.

Uzyskane dane dotyczą całego obszaru gminy bez wydzielenia obszaru miasta.

Tabela Nr 49.

Rozwój motoryzacji w ostatnich 8 latach dla obszaru gminy.

Rok	Motocykle i skutery			Samochody osobowe			Samochody ciężarowo – osobowe			Samochody ciężarowe			Pojazdów ogółem		
	Sektor		Razem	Sektor		Razem	Sektor		Razem	Sektor		Razem	Sektor		Razem
	Publiczny	Prywatny		Publiczny	Prywatny		Publiczny	Prywatny		Publiczny	Prywatny		Publiczny	Prywatny	
1991	17	446	463	24	2613	2637	47	64	111	373	388	761	788	3863	4651
1992	17	294	311	24	2516	2540	42	75	117	258	299	557	648	3540	4188
1993	17	260	277	17	2802	2819	37	69	106	241	307	548	571	3825	4396
1994	17	257	274	25	2924	2949	31	81	112	233	317	550	557	3960	4517
1995	16	272	288	23	3240	3263	27	90	117	234	302	536	533	4277	4810
1996	14	283	297	25	3502	3527	28	96	124	237	339	576	536	5149	5685
1997	12	282	294	21	3764	3785	24	98	122	193	328	521	444	5395	5839
1998	–	236	236	27	4014	4041	35	92	127	214	376	590	442	5631	6073

Wykres rozwoju motoryzacji w latach 1991 – 1998

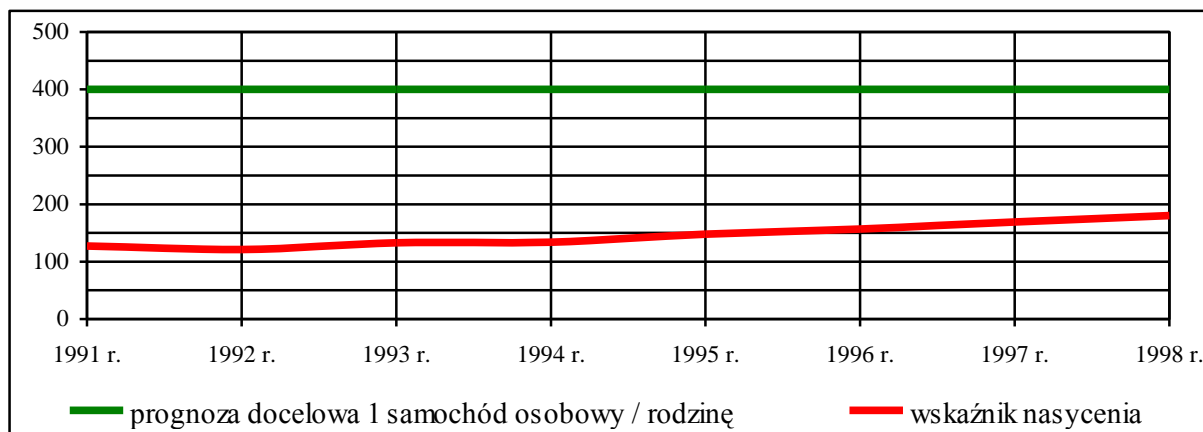
Prognozę motoryzacyjną docelową ustala się na poziomie 400 i więcej samochodów osobowych na 100 mieszkańców, czyli przeciętnie jeden samochód na rodzinę.

Tabela Nr 50.

Wskaźnik motoryzacji.

Rok	Ludność gminy	Ilość samochodów osobowych (prywatnych)	Wskaźnik wzrostu ilości samochodów osobowych	Wskaźnik nasycenia (samochodów osobowych / 1000 mieszkańców)
1991	20517	2613	–	127
1992	20736	2516	0,96	121
1993	21000	2802	1,11	133
1994	21833	2924	1,04	134
1995	21831	3240	1,11	148
1996	22195	3502	1,08	157
1997	22304	3764	1,07	169
1998	22468	4041	1,07	180

Dynamika wzrostu motoryzacji.

Przy utrzymaniu się dotychczasowej tendencji wzrostu wskaźnika nasycenia, szacuje się, że docelowa prognoza zakładająca posiadanie jednego samochodu w rodzinie (400 samochodów osobowych / 1000 mieszkańców) osiągnięta zostanie w latach 2015 – 2017.

8.1.6. Obsługa motoryzacyjna.

Tabela Nr 51.

Stacje paliw w Nisku.

Lokalizacja	Wyposażenie										
	Ilość dystrybutorów							Sprzedaż olejów i akcesoriów samochodowych	Stanowisko obsługowe samochodów	Kolumna ze sprężonym powietrzem	Woda do mycia pojazdów
	94	95 uniwersalna	Pb		ON	G	Razem				
ul. Nowa	–	2	1	–	1	1	5	+	–	–	–
ul. Rzeszowska – boczna	1	–	1	1	1	–	4	+	–	–	–
ul. Sandomierska	3	–	3	3	4	1	14	+	Na parkingu przy stacji benzynowej	–	Myjnia i odkurzanie

Urządzone i wydzielone ogólnodostępne place do parkowania na terenie miasta znajdują się w rejonie szpitala, na rynku – Plac Wolności w jego północnej części oraz przy obiektach

Urzędu Miasta i Gminy, Policji, hotele – zajazdy, stacja paliw. Brak wydzielonych parkingów zwłaszcza przy kościołach i cmentarzach, gdzie potrzeby takie występują zawsze bez względu na odległość dojazdu. Parkowanie pojazdów odbywa się wzdłuż jezdni i na wolnych, nieurzędzonych placach.

8.1.7. *Ruch pieszy i rowerowy.*

Chodniki dla ruchu pieszego usytuowane wzdłuż ulic występują przy drogach krajowych przechodzących przez tereny zabudowane, przy drogach wojewódzkich – w Zarzeczcu (Nr 858) jednostronny i w Nisku (Nr 860) przy ul. Głowackiego jako obustronny. Spośród dróg powiatowych i ulic sklasyfikowanych jako miejskie drogi powiatowe, w chodniki zaopatrzone są ulice PCK, Rzeszowska i Tysiąclecia. Miejskie ulice lokalne posiadają chodniki w rejonie centrum miasta, natomiast brak ich generalnie występuje przy drogach gminnych.

Ze względów bezpieczeństwa pieszych i ruchu pojazdów, na każdej ulicy bez względu na jej klasę i funkcję powinna występować segregacja ruchu, to jest fizyczne oddzielenie ruchu pieszych i pojazdów tam gdzie zachodzi tego potrzeba.

Wspólne użytkowanie jezdni odbywa się równocześnie z ruchem rowerowym. Nasilający się w ostatnich latach ruch rowerowy potwierdza znaczącą jego rolę dla obsługi transportowej miasta i gminy jak również dla czynnej rekreacji mieszkańców. Jak zostało to powiedziane w informacji o mieście przy okazji wydania planu ulic „Nisko jest dobrą bazą wypadową i turystyczną. Można urządzać stąd wycieczki w leśne tereny resztek Puszczy Sandomierskiej, do pobliskich miejscowości o sporych walorach krajoznawczych (m.in. Ulanów, Krzeszów, Rudnik, Harasiuki)”.

Konieczność wydzielenia ruchu rowerowego z ogólnego potoku ruchu jest uzasadniona zarówno wzrastającą wielkością natężenia ruchu rowerowego, jak również wielkością natężeń i prędkościami ruchu samochodowego na ulicach układu podstawowego miasta i miejscowości gminnych. Znaczna różnica w stosunku prędkości między samochodem i rowerem jest główną przyczyną ciężkości wypadków z udziałem tych kategorii uczestników ruchu. Rowerzysta również nie jest akceptowany na chodnikach przeznaczonych wyłącznie dla ruchu pieszego.

Wobec powyższych uwarunkowań bardzo słuszną staje się inicjatywa lokalnych władz miejscowości Nowosielec budowy ścieżki rowerowej. Usytuowanie wsi przy drodze krajowej, pasmowa zabudowa wzdłuż tej drogi na długości około 6,5 km, sprawia, że indywidualna komunikacja rowerowa staje się jedynie skuteczną, efektywną i bezpieczną komunikacją wewnętrzną.

8.1.8. *Bezpieczeństwo ruchu.*

Założone kryterium oceny występowania min. 10 wypadków drogowych na odcinku 1 km w ciągu 5 lat lokalizuje i identyfikuje miejsca szczególnie niebezpieczne tzw. „czarne punkty” charakteryzujące się wysokim wskaźnikiem wypadkowości i dużą liczbą zabitych i rannych. Liczba i lokalizacja tych miejsc będą ulegały zmianom wraz ze wzrostem natężenia ruchu oraz zabudowy otoczenia dróg. Dotyczy to szczególnie odcinków dróg przechodzących przez tereny zabudowane miasta Niska i miejscowości gminnych. Na podstawie danych z lat 1996 – 1998 stwierdza się:

- w Nisku:
 - ul. Sandomierska (84) – 23 wypadki
 - Plac Wolności (84) – 7 wypadków
 - ul. Rzeszowska (19) – 16 wypadków
 - ul. Lubelska (19) – 8 wypadków
- w Raławicach:
 - ul. Rudnicka (862) – 27 wypadków

- w Zarzeczcu:
 - ul. Lubelska (19) – 17 wypadków
- w Nowosielcu (19) – 15 wypadków

Według kategorii „czarnego punktu” już dane z 3 lat kwalifikują przebieg dróg krajowych Nr 84 przez Nisko, Nr 19 przez Zarzecze, Nisko, Nowosielec oraz Nr 862 przez Raclawice, jako odcinki o bardzo dużym wskaźniku wypadkowości. W ciągu ostatnich 3 lat na ogólnych ciągach komunikacyjnych w gminie Nisko zdarzyło się 120 wypadków (22 osoby zabite, 152 ranne) oraz 361 kolizji drogowych.

Z prowadzonych przez Policję statystyk wynika, że najczęściej zdarzeń (wypadki i kolizje) występują w poniedziałki i czwartki w godzinach od 9-tej do 18-tej.

Sprawcami zdarzeń są:

- kierujący samochodami osobowymi – 61,1%;
- kierujący samochodami ciężarowymi – 19,1%;
- kierujący rowerami – 5,7%;
- piesi – 6,7%.

Do najbardziej niebezpiecznych miejsc zalicza się:

1. Skrzyżowanie dróg krajowych Nr 84, 19 i 862 – zła geometria skrzyżowań.
2. Odcinek drogi krajowej Nr 19 w przebiegu przez Nowosielec – zły stan nawierzchni i poboczy, występowanie kolein, szerokość jezdni 6,0 m, poboczy po 1,0 m, nakładanie się ruchu lokalnego i tranzytowego dalekobieżnego, nadmierna prędkość jazdy w terenie zabudowanym.
3. Przejazd nad linią kolejową LHS w Zarzeczcu – geometria rozwiązania sugerująca kierunek jazdy na wprost przy niezrealizowanym wiadukcie nad torami.

8.1.9. Drogi transportu rolniczego.

Układ dróg wewnętrznych transportu rolniczego ukształtowany został od dawna i jest konsekwencją stanu władania gruntami na terenach o gospodarce indywidualnej. Jego struktura (zwłaszcza prywatne indywidualne dojazdy) ma cechy przypadkowości, zależnie od podziału pól.

Sieć dróg transportu rolniczego stanowią:

transport zewnętrzny:

- drogi publiczne niższego rzędu:
 - lokalne miejskie;
 - miejskie drogi powiatowe.

transport wewnętrzny:

- drogi ogólnodostępne (publiczne) nazwane przez ustawę o drogach publicznych „drogi wewnętrzne”:
 - drogi osiedli o wiejskim charakterze zabudowy;
 - dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych.

Pewną regularność wykazują drogi rolnicze wsi Nowosielec, które można sklasyfikować jako dojazdowe, połączone zbiorczą drogą rolniczą.

Drogi rolnicze są głównie drogami o nawierzchni gruntowej. Niewielki procent tych dróg jest wyposażonych w nawierzchnię utwardzoną lub ulepszoną, najczęściej wykonaną samorzutnie (przez zainteresowanych użytkowników) dokonywaną w przypadkach niezbędnych, kiedy wymaga tego potrzeba przejazdu. Drogi gruntowe powodują ewidentne straty w postaci wzrostu kosztów eksploatacji pojazdów transportowych i maszyn rolniczych (przejazd samochodu ciężarowego po drodze gruntowej wymaga od 60 – 100% większego zużycia paliwa w stosunku do jazdy po nawierzchni twardej i ulepszonej), dotyczy to zwłaszcza dróg na gruntach piaszczystych o grząskiej nawierzchni. Drogi położone na gruntach spoistych sprawiają

trudności poruszającym się po nich pojazdom w okresie wiosennym i jesiennym. Niektóre odcinki takich dróg są wręcz nieprzejezdne dla pojazdów zaprzęgowych, do czego przyczynia się ruch ciągników powodujących powstawanie głębokich kolein.

8.2. Komunikacja kolejowa.

Przez obszar gminy Nisko przebiegają linie kolejowe:

1. Linia hutniczo – siarkowa Hrubieszów – Olkusz (Bukowno)

o długości w granicach gminy 16,954 km, wybudowana w latach siedemdziesiątych, przeznaczona przede wszystkim dla przewozów rudy żelaza importowanej z byłego ZSRR dla Huty Katowice, jak również przewozów eksportowych węgla i innych ładunków. Na trasie znajdują się dwie zamierzone, niezrealizowane inwestycje to jest:

- wiadukt dla drogi krajowej Nr 19 w Nowosielcu;
- wiadukt na drodze wojewódzkiej Nr 858 w Zarzeczcu.

ulegają w chwili obecnej dewastacji i zwłaszcza w Zarzeczcu z powodu nieczytelności kierunku jazdy rozpoczęta i nie dokończona inwestycja stwarza poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu samochodowego.

Przewozy towarowe odbywają się nieregularnie w zależności od potrzeb i zamówień. realizowane i koordynowane są przez Dyрекcję Przewozów Towarowych „CARGO” oddziały w Warszawie, Krakowie i Katowicach. Zarządcą LHS jest jeszcze w chwili obecnej PKP – Dyrekcja Okręgu Infrastruktury Kolejowej.

2. Zwierzyniec – Stalowa Wola Południe

drugorzędna, jednotorowa, w 1975 r. wdrożony został do eksploatacji odcinek Stalowa Wola Południowa – Biłgoraj, co w połączeniu z przebudowanym w 1971 r. z kolei wąskotorowej odcinkiem Zwierzyniec – Biłgoraj, utworzyło ciąg równoleżnikowy Kielce – Tarnobrzeg – Zamość.

Na terenie gminy Nisko długość jej osiąga 11,000 km, lecz dla obsługi ma znaczenie marginesowe. Nie posiada na terenie gminy przystanków osobowych. Ruch pasażerski odbywa się ze stacji Stalowa Wola Południe lub ze stacji Kłyżów (na granicy gmin) i Huta Deręgowska.

3. Lublin – Przeworsk

drugorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana. Linia na odcinku Rozwadów – Przeworsk uruchomiona została w 1900 roku. Długość jej w granicach gminy wynosi 9,344 km. Generalnie wykonuje obsługę pasażerską i towarową dla miasta i gminy.

Stację kolejową Nisko tworzy grupa 6–ciu torów przyjazdowo – odjazdowych, z czego dwa są wydzielone jako postojowe dla pociągów znaczenia miejscowego. Od strony północno – zachodniej od skrajnego toru stacyjnego podwiązany jest tor bocznicowy przemysłowej do Zakładów Metalowych „NIMET”.

Ze stacji Nisko realizowane są połączenia pasażerskie:

◆ pośpieszne:

• Chełm przez Lublin	1/dobę;
• Przemyśl	1/dobę;
• Rzeszów p. Przeworsk	1/dobę;
• Warszawa przez Sandomierz i Skarżysko Kamienna	1/dobę;

◆ osobowe:

• Przeworsk p. Rudnik i Łętownię	8/dobę
• Rudnik (docelowo)	6/dobę
• Rozwadów	12/dobę

- Skarżysko Kamienna p. Sandomierz 2/dobę
- Tarnobrzeg p. Sandomierz 1/dobę
- Tarnobrzeg 2/dobę.

Położenie stacji kolejowej w bezpośrednim sąsiedztwie przystanku dworcowego dla autobusów PKS, daje duże możliwości współpracy w obsłudze podróżnych zwłaszcza podróży dalekobieżnych tworząc tak zwany węzeł transferowy (przesiadkowy).

9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYPOSAŻENIA I OBSŁUGI UZBROJENIA TECHNICZNEGO.

9.1. Elektroenergetyka.

Miasto i obszar gminy zasilany jest w energię elektryczną napięciem średnim 15 kV generalnie z Głównego Punktu Zasilania GPZ 110/15 kV „Nisko” zlokalizowanego w północnej części miasta oraz częściowo z GPZ 110/15 kV „Stalowa Wola” i GPZ 110/15 kV „Rudnik”.

GPZ „Nisko” włączony jest w krajowy system zasilania liniami wysokiego napięcia:

- 110 kV „Stalowa Wola – Nisko”;
- 110 kV „Niska – Biłgoraj”.

Miejską sieć rozdzielczą tzw. „MSR” zasilającą centrum miasta stanowi 17 stacji transformatorowych 15/0,4 kV z czego 12 to stacje transformatorowe wewnętrzne typu MSTw 20/630; 3 stacje to stacje wbudowane, oraz linie kablowe 15 kV pracujące w układzie pierścieniowym zasilane z GPZ 110/15 kV „Nisko”.

Wykaz stacji transformatorowych wewnętrznych 15/0,4 kV zasilających centrum miasta przedstawia tabela Nr 52.

Tabela Nr 52.

Wykaz stacji transformatorowych wewnętrznych 15/0,4 kV.

Lp.	Nazwa stacji (według RE – Stalowa Wola)	Typ stacji	Moc transformatora zainstalowanego w stacji (w kVA)
1	2	3	4
1.	Nisko – Szopena	MSTw 20/630	400
2.	Nisko – ZSZ – Elektryczna	wbudowana	400
3.	Nisko – ZOR	wbudowana	400
4.	Nisko – Szpital	MSTw 20/630	2 x 400
5.	Nisko – Świerczewskiego	MSTw 20/630	250
6.	Nisko – Przychodnia	MSTw 20/630	250
7.	Nisko – Słowackiego	MSTw 20/630	400
8.	Nisko – Osiedle Tysiąclecia Nr 1	MST w 20/630	630
9.	Nisko – Osiedle Tysiąclecia Nr 2	wbudowana	630
10.	Nisko – Osiedle Tysiąclecia Nr 6	MSTw 20/630	400
11.	Nisko – Osiedle Tysiąclecia Nr 9	MSTw 20/630	400
12.	Nisko – Osiedle Tysiąclecia Nr 10	MSTw 20/630	400
13.	Nisko – Pawilon	MSTw 20/630	630
14.	Jednostka Wojskowa 1	MSTw 20/630	400
15.	Jednostka Wojskowa 2	na majątku odbiorcy	
16.	Nisko Młyn	WSTp 20/400	400
17.	Nisko – osiedle Tysiąclecia Nr 8	MSTw 20/630	400
18.	Nisko PE Żeromskiego	MSTw 20/630	630

19.	Tartak	na majątku odbiorcy	
RAZEM			7 820

Suma mocy zainstalowanej w 19 stacjach transformatorowych zasilających odbiorców w centrum miasta wynosi 7820 kVA (3 stacje są własnością użytkownika).

Pozostały obszar miasta zasilany jest z 5-ciu stacji typu MSTw, 1 – stacji WSTp (wieżowa murowana) oraz z 23 stacji napowietrznych typu STS w tym 1 typu najnowszego STSpbw (Nisko – Polna). Stacje typu MSTw i WSTp zasilane są linią 15 kV napowietrzno – kablową, zaś stacje typu STS linią napowietrzną.

Wszystkie w/w stacje obniżają napięcie z 15 kV na 0,4 kV i stanowią źródło zasilania konsumpcyjnej i oświetleniowej sieci obsługującej odbiorców w mieście.

Tabela Nr 53.

Wykaz stacji transformatorowych zasilających obrzeża miasta i osiedla.

Lp.	Nazwa stacji	Typ stacji	Moc transformatora zainstalowanego w stacji (kVA)
1	2	3	4
1.	Malce 1	STS 20/100	160
2.	Malce 2	STS a 20/250	250
3.	Malce 3	STS a 20/250	250
4.	Malce 4	STS a 20/250	250
5.	Moskale 1	STS a 20/250	250
6.	Moskale 2	MSTw 20/630	400
7.	Nisko – Sopot	MSTw 20/630	400
8.	Nisko – Osiedle	MSTw 20/630	400
9.	Nisko – Zakłady Mięsne	majątek użytkownika	
10.	Nisko – wysypisko śmieci	majątek użytkownika	
11.	Nisko – oczyszczalnia ścieków	ZH 20/100	160
12.	Nisko – Ciastkarnia	STSa 20/250	160
13.	Nisko – Polna	STSpbw 20/250	100
14.	Nisko – Torowa	STSpbw 20/250	160
15.	Nisko – WZGS	MSTw 20/630	160
16.	Zasanie 1	STSa 20/250	50
17.	Zasanie 2 PKP	STS 20/100	100
18.	Barce 1	STS 20/100	160
19.	Barce 2	STSRp 20/250	100
20.	Barce 3	STSKp 20/250	250
21.	Warchoły 1	STSa 20/250	160
22.	Warchoły 2	STSa 20/250	160
23.	Warchoły 3	STSa 20/250	100
24.	Warchoły 4	STSa 20/250	250
25.	Warchoły 5 – WSTW	WsTp 20/630	400
26.	Warchoły 6	STSa 20/250	250
27.	Warchoły 7	STSpbw 20/250	100
28.	Warchoły 8	STSRp 20/400	400
29.	Warchoły 9	STSRp 20/250	160
30.	Grądy 1	MSTW 20/630	250
31.	Grądy 2	MSTW 20/630	250

32.	Grądy 3	MSTW 20/630	250
33	Podwolina 1	STSa 20/250	160
34.	Podwolina 2	STSa 20/250	160
35	Podwolina 3	STSpbw 20/250	100
RAZEM			6 910

Suma mocy zainstalowanej w 35 stacjach transformatorowych zasilających obrzeża miasta i osiedla wynosi 7205 kVA (2 stacje są na majątku użytkownika).

Obszar gminy zasilają wyprowadzone z GPZ 110/15 kV „Nisko”, „Stalowa Wola” i „Rudnik” napowietrzne linie magistralne:

- 15 kV „Nisko – Piskorowy Staw”;
- 15 kV „Nisko – Rudnik”;
- 15 kV „Nisko – Kameralne”;
- 15 kV „Nisko – Zarzecze”;
- 15 kV „Stalowa Wola – Rudnik”;
- 15 kV „Rudnik – Przędzel (zasila tylko 1 stację w miejscowości Nowa Wieś).

Linie te rozgałęziają się na terenie gminy i doprowadzają napięcie do 30 napowietrznych stacji transformatorowych 15/0,4 kV znajdujących się we wszystkich miejscowościach gminy zasilając odbiorców bytowo – komunalnych, usługi, drobną wytwórczość i oświetlenie uliczne.

Większość stacji bo aż 22 szt. to stacje typu STS, 4 – stacje są najnowsze typu STSpbw 20/250, 1 – w Nisku – Podwolinie, 3 – w Nowosielcu, oraz 3 stacje są najstarszego typu na słupach drewnianych D2B i B2B, 2 – w Nowosielcu, 1 – w Zarzeczu.

Tabela Nr 54.

Wykaz stacji transformatorowych zasilających obszar gminy.

Lp.	Nazwa stacji	Typ stacji	Moc transformatora zainstalowanego w stacji (kVA)
1.	Raławice – kościół	STSa 20/250	160
2.	Raławice – WUT	STSa 20/250	100
3.	Raławice – Młyn	STSa 20/250	250
4.	Raławice – Waldekówka	ŻH	75
5.	Raławice 5 Rudnicka	STSR 20/250	100
6.	Raławice 6 Stadion	STSp 20/250	100
7.	Zarzecze 1	STSa 20/250	100
8.	Zarzecze 2 GS	ŻH 100	160
9.	Zarzecze 3 POM	D2B	50
10.	Zarzecze 4	STSa 20/250	160
11.	Zarzecze 5	STSa 20/250	100
12.	Zarzecze 6	STSa 20/250	160
13.	Zarzecze 7	STSa 20/250	100
14.	Zarzecze 8	STSa 20/250	100
15.	Zarzecze 9	STSa 20/250	63
16.	Zarzecze 10	STSa 20/250	30
17.	Zarzecze 11	ŻH	75
18.	Zarzecze PKP LHS (nieczynna)		
19.	Nowa Wieś 1	STSpbw 20/250	100
20.	Wolina 1	STS-20/250	160
21.	Wolina 2	STSR 20/250	100

22.	Wolina 3	STSRp 20/250	100
23.	Szoje RE – Janów Lubelski	ŻH	40
24.	Hawryły-Ferm RE – Janów Lubelski	STSa 20/250	75
25.	Hawryły wieś RE – Janów Lubelski	ŻH	50
26.	Nowosielec 1	STSa 20/250	250
27.	Nowosielec 2	D2B	100
28.	Nowosielec 3	D2B	100
29.	Nowosielec 4	STSa 20/250	100
30.	Nowosielec 5	STSpbw 20/250	100
31.	Nowosielec 6	STSpbw 20/250	100
32.	Nowosielec 7	STSpbw 20/250	100
33.	Nowosielec Telef. Kom.	majątek użytkownika	
34.	Nowosielec Tartak	majątek użytkownika	
35.	Kończyce 1	ŻH	100
36.	Kończyce 2	STSpbw 20/250	100
37.	Kończyce 3	STSpbw 20/250	100
RAZEM			3 658

Suma mocy zainstalowanej w 37 stacjach transformatorowych zasilających centrum miasta wynosi 3703 kVA (2 stacje są własnością użytkownika).

Obszar miasta i gminy zasilany jest w sumie z 76 stacji transformatorowych 15/0,4 kV o łącznej mocy zainstalowanej 15 198 kVA to jest 15,198 MVA (do sumy nie wliczono stacji będących na majątku użytkownika).

Przez obszar gminy przebiegają tranzytem nie biorąc bezpośredniego udziału w zasilaniu gminy linie wysokiego napięcia:

- 110 kV „Stalowa Wola – Sarzyna”;
- 110 kV „Stalowa Wola – Boguchwała”;
- 2 x 110 kV „Stalowa Wola – Przyszów” (linia bez napięcia w części północno – wschodniej).

Na osiedlu „Energetyków” znajduje się fragment linii 220 kV (bez napięcia), która jest własnością Zarządu Huty Stalowa Wola, linia ta przeznaczona jest do likwidacji.

Urządzenia elektroenergetyczne miasta i gminy oraz linie WN – wysokiego napięcia przedstawia Mapka Nr 27 Elektroenergetyka.

Wszystkie przebiegające przez obszar gminy linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV wymagają strefy ochronnej wynoszącej 20 m od osi linii, w obrębie której nie należy lokalizować obiektów kubaturowych ze względu na ochronę ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pola elektromagnetycznego zgodnie z wymogami Zarządzania MGİE z dnia 28.01.1985 r. ogłoszonego w MP Nr 3 z dnia 28.02.1985 r. poz. 24.

Przebiegające przez obszar gminy linie napowietrzne 15 kV zasilające stacje transformatorowe również wymagają strefy ochronnej która wynosi 7,5 m od osi linii.

Lokalizacja i wznoszenie budynków oraz innych obiektów w pobliżu istniejących linii w odległościach mniejszych niż w/w wymaga uzgodnienia z Rzeszowskim Zakładem Elektroenergetycznym S.A. dla linii 110 kV, z Rejonem Energetycznym w Stalowej Woli dla linii 15 kV.

Analiza urządzeń elektroenergetycznych gminy: głównych źródeł zasilania, sieci średniego napięcia, stacji transformatorowych 15/0,4 kV, sieci niskiego napięcia wykazuje że:

- ❶ Główny Punkt Zasilania GPZ 110/15 kV, w którym pracują 2 transformatory 2 x 16/16 MVA posiada znaczną rezerwę mocy, która wynosi ~ 70% mocy zainstalowanej. Przyjmując stan awaryjny, że 1 transformator nie pracuje, rezerwa ta również jest znaczna.

- ① Rozdzielnia średniego napięcia składająca się z 32 pól, posiada 6 pól wolnych.
- ① Stan techniczny stacji zasilających miasto jest dobry.
- ① Stan techniczny linii kablowych średniego napięcia jest średni (systematycznie trwa wymiana kabli niesieciowanych, które są awaryjne na sieciowane, w tym roku planowana jest wymiana ~ 2 km).
- ① Stan techniczny sieci niskiego napięcia zasilających miasto jest w dobrym stanie technicznym.
- ① Większość stacji transformatorowych jest w dobrym stanie technicznym
- ① Większość linii średniego napięcia w gminie jest w dobrym stanie technicznym.
- ① Większość linii niskiego napięcia jest przestarzała za małe przekroje, długie obwody, wymaga modernizacji i rekonstrukcji.

Generalnie wszystkie miejscowości w gminie wymagają dobudowy stacji transformatorowych w celu poprawy warunków napięciowych odbiorców.

Budowa stacji transformatorowych pociąga za sobą budowę sieci średniego napięcia 15 kV zasilających te stacje, oraz budowę sieci niskiego zasilającą odbiorców.

Budowa urządzeń elektroenergetycznych stacji transformatorowych, sieci średniego i niskiego napięcia będzie realizowana ze środków finansowych UGiM Nisko, oraz Rzeszowskiego Zakładu Energetycznego S.A.

Wszystkie dane dotyczące urządzeń elektroenergetycznych pochodzą z Rejonu Dystrybucji Energii w Stalowej Woli, któremu podlega gmina pod względem administracyjno – gospodarczym w zakresie elektroenergetyki, oraz wykonuje obsługę odbiorców i eksploatację urządzeń elektroenergetycznych.

9.2. Telekomunikacja.

Usługi telekomunikacyjne w zakresie obsługi abonentów i eksploatacji sieci teletechnicznej w mieście i gminie pełni Rejon Telekomunikacji w Nisku

Abonentów miasta obsługują 2 centrale elektroniczne o łącznej pojemności 4176 NN, a zajętość tych central wynosi 3751 abonentów.

Obszar gminy obsługują elektroniczne centrale cyfrowe:

- w Zarzeczcu o pojemności 576 NN – zajętości 566 abonentów, obsługuje miejscowości Zarzeczce i Hutę Deręgowską z gminy Ulanów;
- Wolina o pojemności 290 NN – zajętości 193 abonentów, obsługuje miejscowości: Raclawice, Wolinę, Podwolinę i Nową Wieś;
- w Nowosielcu o pojemności 272 NN – zajętości 264 abonentów, obsługuje miejscowości: Nowosielec i Kończyce.

Sieć telekomunikacyjną gminy stanowi:

- ① kabel światłowodowy „Stalowa Wola – Nisko – Raclawice – Rudnik”;
- ① kabel światłowodowy „Nisko – Nowosielec – Jeżowe”;
- ① kabel światłowodowy Nisko – Zarzeczce;
- ① kable sieci miejscowej;
- ① kable doziemne abonenckie;
- ① linie napowietrzne abonenckie;

Telefonia komórkowa.

Na terenie miasta znajdują się stacje bazowe radiowo - odbiorcze

- Telefonii Cyfrowej Plus GSM 900
- Polska Telefonia Komórkowa „ERA” GSM

- Polska Telefonia Komórkowa „ORANGE”
- Stacja Bazowa „POLKONTEL” w Nowosielcu.

Na terenie miasta i gminy działa Pilicka Telefonia S.A., która jest operatorem niezależnym wykorzystującym do tworzenia sieci system radiowy, oraz światłowodowe sieci transmisji danych. Daje ona możliwość łączenia nie tylko z abonentami wewnątrz obszaru działania Pilickiej Telefonii, ale również z abonentami z innych miast i poza granicami kraju, dzięki podłączeniu się do ogólnopolskiej sieci telekomunikacyjnej.

Cała gmina miejsko – wiejska Nisko liczy 452 abonentów MINI Jelcom – zarządzająca Telefoniami Pilicką

Nisko – 326

Nowosielec – 60

Raławice – 16

Zarzecze – 27

Kończyce – 22.

9.3. Zaopatrzenie w wodę.

Z uwagi na możliwość pozyskania wody w głębszej obszar miasta i gminy można podzielić na dwa różniące się pod tym względem części. Podział czyni rzeka San, lewobrzeżna część obszaru ma korzystne warunki hydrogeologiczne.

Strop nieprzepuszczalnego ilowego podłoża zalega na głębokości 25 do 30 m nad stropem warstwy nieprzepuszczalnej zalega czwartorzędowa wodonośna warstwa żwirowo – piaskowej wynosi 16 – 18 m, natomiast w rejonie Nowosielec wzrasta do 20 m.

Korzystne jednolite warunki hydrogeologiczne tworzą obszar wodonośny o powierzchni około 59 km². Zasilany jest on przez opady atmosferyczne i ciekły wodne przepływające w tym obszarze.

Dotychczasowe badania hydrogeologiczne pozwoliły na ustalenie zasobów wodnych obszaru wodonośnego.

Zasoby dynamiczne zatwierdzone w kategorii „B” przez Centralny Urząd Geologii wynoszą:

$$Q = 1057,25 \text{ m}^3/\text{h}$$

Na terenie miasta istnieje kilkanaście większych ujęć wody eksploatujące wodę z w/w poziomu przy pomocy studni wierconych. Przy pomocy tych studni eksploatuje się około 500 m³/godz. wody, co stanowi około 30% zatwierdzonych zasobów wodnych.

Z większych ujęć należy tutaj wymienić ujęcia Miejskiego Zakładu Komunalnego „Sopot”, składające się z czynnych studni o łącznej wydajności około 160,0 m³/h oraz ujęcie wody dawnych Zakładów Mięśnych i Jednostki Wojskowej.

Wodociągi miejskie w Nisku bazują na ujęciu wody podziemnej, które pierwotnie zaopatrywało w wodę Kombinat Szklarniowy w Nisku – Sopocie. Ujęcie to, wykonane w 1978 r. składało się z 5–ciu studni wierconych, dla których ustalono pierwotne zasoby w kategorii „B” wynoszą:

$$Q = 196 \text{ m}^3/\text{h} \text{ przy depresji } s = 3,3 - 5,9 \text{ m}$$

Woda z ujmowanego poziomu wodonośnego charakteryzuje się bardzo dużą zawartością związków żelaza (do 12 mg Fe/l) i manganu (0,7 – 2,0 mg Mn/l), co stwarza warunki do szybkiej kolmatacji filtrów studziennych i rurociągów tłocznych, zwłaszcza przy nieracjonalnej eksploatacji.

Kilkunastoletni okres pracy ujęcia spowodował spadek wydajności eksploatacyjnych poszczególnych studni wywołany kolmatacją. Eksploatacja odbywała się bowiem w sposób mało racjonalny – nie wykorzystywano w pełni zbiorników wyrównawczych, co wymuszało pracę studni z wydajnością maksymalną. Przy tym najczęściej pracowały 2 studnie, a pozostałe w tym czasie były wyłączone, co dodatkowo wpływało na skrócenie czasu użytkowania poszczególnych otworów.

Pośrednim efektem takiego sposobu eksploatacji ujęcia jest zmniejszenie prześwitu niektórych odcinków rur tłocznych, wywołanych osadzaniem się związków żelaza wytrącających się z wody.

Obecny właściciel ujęcia Miasto i Gmina Nisko oraz użytkownik Miejski Zakład Komunalny, dla zapewnienia ciągłości dostaw wody podjęli kroki celem przywrócenia pierwotnej wydajności ujęcia. Wykonano już szereg studni zastępczych, w miarę potrzeb budowane będą następne. Istnieje również możliwość przejścia aktualnie nie eksploatowanych studni głębinowych po byłych Zakładach Mięsnych.

Planowane jest również czyszczenie bądź wymiana zakolmatowanych odcinków rur tłocznych. Komunalizacja mienia nastąpiła decyzją Wojewody Tarnobrzeskiego znak: G.III.7223 k/6124/91 z dnia 1999.12.20 – załącznik Nr 1.

Ujęcie przy ulicy Szklarniowej jest eksploatowane przez Miejski Zakład Komunalny w Nisku dla potrzeb wodociągu komunalnego w Nisku. Jest to jedyne eksploatowane ujęcie wody na terenie miasta dla tych potrzeb. Z ujęcia tego korzystają również mieszkańcy sołectwa Nowa Wieś i częściowo Raławic. Mieszkańcy ulicy Zasania zasilani są w wodę z ujęcia w Pysznicy. Osiedla Podwolina, Barce, Grądy nie są zwodociągowane.

Z ujęć wód podziemnych przy ulicy Szklarniowej, korzysta obecnie około 10700 mieszkańców.

Łączna długość sieci wodociągowej na terenie miasta wynosi około 55,6 km. Stan techniczny ocenia się jako średni.

Sołectwa z obszaru gminy Zarzeczce, Nowosielec i Kończyce są zwodociągowane i zaopatrują się w wodę z ujęć lokalnych. Miejscowość Zarzeczce posiada ujęcia wody zrealizowane w roku 1997 składające się z trzech studni wierconych ujmujących wodę z utworów czwartorzędowych.

S-1 o wydajności $16,8 \text{ m}^3/\text{h}$, $S_e=10,2\text{m}$

S-2 awaryjna o wydajności $5,2 \text{ m}^3/\text{h}$

S-3 o wydajności $6,75 \text{ m}^3/\text{h}$, $S_e=9,20\text{m}$

Zgodnie z pozwoleniem wodno – prawnym, pobór wód z ujęcia zlokalizowanego w Zarzeczcu nie może przekroczyć $Q_{\text{maxd}}=394,8 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{maxh}}=16,8 \text{ m}^3/\text{h}$. ujęcie zaopatruje w wodę dla potrzeb socjalno – bytowych mieszkańców wsi Zarzeczce i obejmuje swoim zasięgiem następujące przysiółki Zarzeczca: Krzaki, Wypycha, Cierpisówka, Stara Wieś, Ług, Podbprek, Zapacz, Bukowina, Piaski, Kubelki, Nowa Wieś, Błonie.

Ujęcie posiada zatwierdzoną strefę ochrony bezpośredniej oraz strefę ochrony pośredniej i na tych obszarach obowiązują ograniczenia zawarte w decyzji Wojewody Tarnobrzeskiego OS XI 6210/26/96/HH z dnia 25.07.1996. Zrealizowano sieć wodociągową PCV:

– Ø 160 –2196 mb;

– Ø 110 –14482 mb;

– Ø 90 –12397 mb;

– Ø 60 –1503 mb.

zapewniającą obsługę około 1750 mieszkańców sołectwa. jest ono w dobrym stanie technicznym i należy ją jedynie rozbudować zabezpieczając potrzeby wszystkich mieszkańców.

Roczne zużycie wody wynosi około 80 tysięcy m^3 .

Zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym, pobór wód z ujęcia zlokalizowanego we wsi Nowosielec, składającego się ze studni zasadniczej S-1 o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych $Q_e=48 \text{ m}^3/\text{h}$, przy $S_e=2,25\text{m}$ nie może przekroczyć $Q_{\text{śrd}}=485,2 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}}=608,2 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{maxh}}=30,0 \text{ m}^3/\text{h}$, dla potrzeb wodociągu wsi Nowosielec i Kończyce. Strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej ustanowione zostały decyzją Starosty Niżańskiego – OLR.I.6226-1/00/B z dnia 27.12.2000r. która już obecnie wygasła.

Najpilniejsze potrzeby to realizacja wodociągu do osiedla Grądy, Barce i Podwolina.

Zasoby eksploatacyjne całego ujęcia dla miasta Nisko nadal pozostają bez zmian w ilości: $Q = 278,5 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 5,78 \text{ m}^3$. Decyzja Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska, Gospodarki Wodnej i Geologii znak: OS.III.8530/9/88 z dnia 15.02.1988 r.

Zgodnie z pozwoleniem wodno – prawnym, pobór wód z ujęcia „SOPOT” zlokalizowanego w Nisku, składającego się z 6 studni nie może przekroczyć $Q_{\text{śrd}}=1800\text{m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}}=3600\text{m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{maxh}}=150\text{m}^3/\text{h}$, dla potrzeb wodociągu komunalnego.

Zasoby eksploatacyjne studni wynoszą:

S-1A	$Q_e = 55,50 \text{ m}^3/\text{h}$	$Se = 5,20 \text{ m}^3$
S-5A	$Q_e = 48,85 \text{ m}^3/\text{h}$	$Se = 4,80 \text{ m}^3$
S-6 (S-IV)	$Q_e = 62,10 \text{ m}^3/\text{h}$	$Se = 6,05 \text{ m}^3$
S-7A (S-III)	$Q_e = 52,00 \text{ m}^3/\text{h}$	$Se = 6,00 \text{ m}^3$
S-2A	$Q_e = 42,00 \text{ m}^3/\text{h}$	$Se = 4,40 \text{ m}^3$
S-3A	$Q_e = 45,00 \text{ m}^3/\text{h}$	$Se = 4,50 \text{ m}^3$
S-4A - niepodłączona	$Q_e = 47,00 \text{ m}^3/\text{h}$	$Se = 2,60 \text{ m}^3$

Studnie będą pracowały w ramach zatwierdzonych zasobów.

Na koniec 2007 roku ujęcie pracowało w układzie 6 studni: S-1A, S-2A, S-3A, S-5A, S-6, S-7A. Potrzeby wody na 1998 r. mieściły się w zasobach ujęcia.

Stan prawny nieruchomości usytuowanych w zasięgu szkodliwego oddziaływania zamierzonego korzystania z wód.

Teren wokół studni jest wygradzony, tworzy strefę ochrony bezpośredniej ujęcia. Teren ten i stacja uzdatniania wody jest własnością gminy Nisko. Promień leja depresji obliczony w dokumentacji hydrogeologicznej z 1987 roku na podstawie, którego zatwierdzono zasoby ujęcia wynosi $R_{\text{śr}}$ z trzech metod czyli 852 m, tak się przedstawił R przy pracujących studniach od 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8. Obecnie pozostała studnia S-6, zlikwidowano studnię S-8 dowiercono studnie bisowe dla S-1, S-2, S-3, S-5 i S-7.

W aneksach do dokumentacji hydrogeologicznej nie przeprowadzono obliczeń zasięgu leja depresji w nowym układzie. Próbné pompowanie dokumentowanych studni zastępczych wykonane zostało podczas normalnej eksploatacji pozostałych studni ujęcia. W związku z tym warunki w jakich przeprowadzono próbné pompowanie studni zastępczych można traktować jako zbliżone do warunków eksploatacyjnych całego ujęcia według dokumentacji hydrogeologicznej.

Orientacyjnie można przyjąć więc zasięg leja depresji 852 m. W zasięgu $2R$ występują tereny byłych Zakładów Mięśnych i Jednostki Wojskowej w Nisku. W dokumentacji hydrogeologicznej nie wyznaczono wspólnego zasięgu oddziaływania ujęć.

Firma powstała po Zakładach Mięśnych, Jednostka Wojskowa w Nisku korzystają ze swoich ujęć o zatwierdzonych zasobach i nie stwierdziły szkodliwego oddziaływania ujęcia komunalnego na pobór wody przez ich ujęcia. Faktyczny pobór wody z ujęcia komunalnego w Nisku jest znacznie mniejszy od zatwierdzonych zasobów, tym bardziej nie przewiduje się oddziaływania ujęcia na sąsiednie ujęcia.

Dla miejskiego ujęcia komunalnego „SOPOT” zostały ustanowione strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej Rozporządzeniem Dyrektora RZGW w Krakowie i ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego nr 11 z dnia 8 lutego 2003 roku.

Uwarunkowania w zakresie procesów technologicznych stacji uzdatniania wody

Pierwotnie stacja uzdatniania wody dla PGO Miała wydajność $80 \text{ m}^3/\text{h}$. W 1990 roku zaprojektowano zwiększenie wydajności urządzeń uzdatniających do $160 \text{ m}^3/\text{h}$. Rozbudowę SUW wykonano na podstawie pt.: „Rozbudowa ujęcia i SUW dla osiedla 1000–lecia w Nisku,

obiekt: Budynek Stacji Uzdatniania Wody” opracowanego przez Biuro Projektów Budownictwa Komunalnego w Rzeszowie.

Uzdatnianie wody z nowo dowiezionych wtedy studzien S-5, S-6, S-7, S-8 wykonano według badań technologicznych w sposób identyczny do zastosowanego w istniejącej SUW. Uzdatnianie wody polegało na koagulacji jej nadmanganianem potasu, napowietrzaniu i filtracji. Dodatkowo wprowadzono proces dezynfekcji podchlorynem sodu. Proces ten nie był stosowany w I etapie czyli wydajności 80 m³/h celowość prowadzenia dezynfekcji na stałe należało rozważyć we wstępnej fazie eksploatacji. Tłoczenie wody z ujęcia do odbiorców zaprojektowano w układzie trójstopniowego pompowania. zaprojektowano rozwiązanie, iż:

Pomponię I-go stopnia stanowią pompy głębinowe zamontowane w poszczególnych studniach wierconych. Pompy te tłoczą wodę z ujęcia do dwu areatorów kaskadowych po uprzednim dodaniu roztworu KMnO₄ skąd woda spływa grawitacyjnie do osadników o czasie zatrzymania t = 0,1 h, w celu wytrącenia zawiesiny związków żelaza i manganu.

Z 8 sztuk osadników, V = 25 m³ każdy woda jest odprowadzana przelewami grawitacyjnie do zbiorników pośrednich, skąd pobierają ją, pompy II – stopnia i tłoczą przez filtry ciśnieniowe – 8 sztuk do 4 sztuk zbiorników retencyjnych wody czystej V = 300 m³. Woda tych zbiorników pobierana będzie, pompami III – stopnia i przez hydrofornię podawana do odbiorców.

Osad z osadników będzie odprowadzany grawitacyjnie na poletka do suszenia osadu. Celem rozwiązania tego problemu zlecono Koncepcję modernizacji technologii uzdatniania wody w Stacji Uzdatniania Wody z ujęcia przy ulicy Osiedle w Nisku, którą wykonało Centrum Badawczo – Wdrożeniowe „UNITEX” z Gdańska, dr inż. Ewa Łasińska, mgr inż. Tadeusz Sapiego – w 1996 roku.

Podstawowym założeniem proponowanej modernizacji technologii odżelaziania i odmanganiania wody jest rozdzielenie dwu fizykochemicznych procesów usuwania żelaza i manganu poprzez ich realizację w dwustopniowej filtracji.

Przeanalizowano, że przy aktualnym zużyciu wody wystarczyłoby obciążać urządzenia wydajnością 120 m³/h i rozdzielić pracę istniejących 8 filtrów Ø 1800 mm na dwa stopnie, 4 sztuki filtrów pracowałyby jako pierwszy stopień filtracji – odżelazianie w drugim stopniu w pozostałych 4 filtrach następowaloby przede wszystkim usuwanie manganu.

Takiego układu pracy filtrów nie wykonano, filtry nadal pracują równolegle. Liniowa prędkość filtracji przy godzinowej obecnej wydajności stacji 120 m³/h i pracy 4 sztuk filtrów w każdym ze stopni wynosiłaby około 12 m³/h.

Dla planowanego zużycia wody uzdatnionej 3000 m³/d i założeniu godzinowej produkcji wody uzdatnionej 160 m³/h według koncepcji należałoby w każdym z ciągów – odżelaziania i odmanganiania dostawić po dwie sztuki zbiorników Ø 1800 mm. Wówczas liniowa prędkość filtracji wynosiłaby około 10,5 m³/h

Powierzchnię do posadowienia tych zbiorników można wygospodarować w istniejącej hali filtrów przez eliminację zbiorników hydroforowych i zastąpienie ich układem stałego ciśnienia.

Projektuje się drugi stopień filtracji na złożu katalityczno-brausztynowym. Decyzja o wdrożeniu przedstawionej koncepcji modernizacji technologii uzdatniania wody w SUW przy ulicy Osiedle musiałaby zostać poprzedzona badaniami technologicznymi.

Tabela. Zaopatrzenie w wodę

Nazwa gmin	Identyfikator podziału terytorialnego	Wodociągi			Woda dostarczona
		Długość czynnej sieci rozdzielczej	Połączenia do sieci wodociągowej budynków mieszkalnych i zbiorowego	Woda pobrana z ujęć	

		(bez przyłączy)	zamieszkania		Razem	Razem	W tym gosp. domowych i indywid. gosp. rol.
			Długość	Liczba			
			Stan na koniec roku				
		W km		W dam			
0	1	2	3	4	5	6	
Nisko	8,0						
Nisko	35,3	20,5	885	586,8	420,2	280,8	
Raławice	5,5	2,8	89	-	12,8	4,8	
Nowa Wieś	6,8	2,2	70	-	0,3	0,3	
Zarzecze	31,8	11,9	620	80,2	60,4	55,5	
Nowsielec	16,9	13,0	313	45,6	24,7	22,7	
Kończyce	4,2	2,8	66	-	3,6	3,6	
Warchoły	17,0						
Ogółem	125,5	53,2	2043	712,6	522,0	367,7	

Ilość osób korzystających z wodociągu na koniec 2007 r. wynosi 14080.

9.4. Odprowadzenie ścieków.

Miasto Nisko jest częściowo skanalizowane. Powstanie dotychczasowych urządzeń kanalizacyjnych wiąże się z powstaniem Zakładów Mięśnych i koniecznością zapewnienia im właściwej gospodarki ściekowej. Obecnie urządzenia kanalizacyjne wykorzystywane są przez miasto w szerokim zakresie.

Kanalizację miasta stanowi kolektor ogólnospławny, przebiegający centralnie przez miasto do Zakładów Mięśnych przy ulicy Sandomierskiej i Kościuszki do oczyszczalni ścieków nad Sanem. Kolektor posiada średnicę od \varnothing 0,30 m poprzez \varnothing 0,70 m, \varnothing 0,80 m, \varnothing 1,00 m do \varnothing 1,20/1,65. Do tego kolektora podłączone są kanały ogólnospławne zbierające ścieki z zabudowy wielorodzinnej w różnych rejonach miasta.

Są to kanały z ulicy Rzeszowskiej – \varnothing 0,50 m;

z ulicy Kościuszki, Kilińskiego i Bema – \varnothing 0,50 m i \varnothing 0,60 m.

W ostatnim okresie zmodernizowano odcinek kolektora ogólnospławnego w ulicy Sandomierskiej. Pomimo tego ogólny stan starego systemu ogólnospławnego kanalizacji należy ocenić jako zły. Dotyczy to w szczególności końcówki kolektora \varnothing 120/165 w ulicy Kościuszki. Obecnie trwają prace (projektowe i budowlane), zmierzające do odciążenia kolektora w ul. Sandomierskiej i ul. Kościuszki w Nisku, poprzez budowę odcinków sieci kanalizacyjnej, którymi ścieki z osiedli: Grądy, części osiedla Warchoły i osiedla Podwolina zostaną skierowane w kierunku Raławic i dalej rurociągiem tłocznym bezpośrednio do oczyszczalni w Nisku. Ścieki z osiedla Barce, osiedla Warchoły II i III oraz z części obszaru Niska zlokalizowanego przy ul. Sandomierskiej, zostaną skierowane do drugiego głównego kolektora „A”.

Drugim głównym kolektorem zrealizowanym na obszarze miasta jest tzw. kolektor sanitarny „A”: od rejonu oczyszczalni ścieków do byłych Zakładów Mięśnych z odnogą w stronę linii kolejowej Stalowa Wola – Biłgoraj – Hrubieszów, o średnicy od \varnothing 0,30 do \varnothing 1,20 m pozwalający potencjalnie na przejęcie ścieków z północno – zachodniej części miasta w tym z osiedla Moskale, Malce I i Malce II, oraz z osiedla Barce, osiedla Warchoły II i III oraz z części obszaru Niska zlokalizowanego przy ul. Sandomierskiej.

Tabela. Kanalizacja.

Nazwa gmin	Kanalizacja
------------	-------------

	Długość czynnej sieci sanitarnej (bez przykanalików)		Połączenia do sieci kanalizacyjnej budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania		Ścieki odprowadzone
			Długość	Liczba	
	Stan na koniec roku				
0	Km	Szt.	W dam		
	1	2	3	4	
Nisko	61,8	15,4	1264	483,7	
Raławice	12,5	4,3	219	25,8	
Nowa Wieś	-	-	-	-	
Zarzecze	-	-	-	-	
Nowsielec	-	-	-	-	
Kończyce	-	-	-	-	
Warchoły	-	-	-	-	
Ogółem	74,3	19,7	1483	509,5	

Ilość osób korzystających z kanalizacji na koniec 2007 r. wynosi 11250.

Opisane powyżej systemy kanalizacji odprowadzają ścieki sanitarne na uruchomioną w 1997 roku mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną przy ulicy Kościuszki. Oczyszczalnia ta o wysokim standardzie wyposażenia zautomatyzowanym procesem technologicznym wysokim stopniem redukcji zanieczyszczeń, o przepustowości 7 147 m³/d stwarza możliwości zabezpieczenia aktualnych i po rozbudowie kierunkowych potrzeb odbioru ścieków zarówno z obszaru samego miasta jak i sołectw z obszaru gminy.

Podstawowym warunkiem dalszego rozwoju obszaru zurbanizowanego miasta jest:

- realizacja systemów kanalizacji na osiedlu Malce, częściowo Warchoły, Barce oraz skanalizowanie sołectw: częściowo Raławic, Nowej Wsi, Zarzecza Nowosielca, Kończyce i Woliny i skierowanie ścieków na miejską oczyszczalnię ścieków.

Dlatego też uznaje się za celowe podjęte działania Zarządu Miasta w kierunku opracowań w systemie grawitacyjno – podciśnieniowym Pozwoli to:

- wypłylenie kanałów;
 - wyeliminowanie części przepompowni;
 - wyeliminowanie zjawiska infiltracji;
 - uproszczenie wykonawstwa;
 - ograniczenie kosztów eksploatacji;
 - uzyskanie wysokiej niezawodności systemu;
 - obniżenie kosztów budowy
- racjonalna modernizacja istniejącego systemu ogólnospławnego z kierunkowym przejściem na system rozdzielczy.

9.5. Gazownictwo.

Przez teren gminy z południa na północ przebiegają 2 gazociągi wysokoprężne o znaczeniu krajowym:

- Ø 700 CN 64 Jarosław – Puławy;
- Ø 250/350 Jarosław – Sandomierz;

Z kopalni gazu w Jeżowym prowadzony jest gazociąg wysokoprężny Ø 150, który włączony jest do gazociągu Ø 300 relacji Jarosław – Sandomierz w rejonie Podwolicy. Gmina Nisko jest w pełni zgazyfikowana. Zasilanie sieci gazowej dystrybucyjnej odbywa się w czterech stacjach redukcyjno – pomiarowych I i II°:

- stacja I^o Raławice o przepustowości 2 200 Nm³/h obsługująca teren Raławic, Zarzecza, Huty Deręgowskiej, Woliny, Nowej Wsi i Podwolicy. Obecnie stacja jest

w pełni obciążona, jednak istnieje możliwość modyfikacji poprzez wymianę reduktorów i zwiększeniu jej przepustowości co zabezpieczy w pełni potrzeby tego rejonu związane z planowanym dalszym jego rozwojem,

- stacja I^o Nowosielec o przepustowości 2 200 Nm³/h włączona w gazociąg Ø 150 relacji Jeżowe – Podwolina (może korzystać również z gazociągu Ø 300 Jarosław – Sandomierz) obsługuje sołectwa Nowosielec oraz Kończyce. Stacja obciążona jest w 50% i w pełni zabezpiecza potrzeby rozwojowe w/w sołectw do 2020 roku,
- stacja I^o Nisko ul. Rzeszowska o przepustowości 4 500 Nm³/h włączona do gazociągu Ø 300 Jarosław – Sandomierz zasila sieć średnioprężną i obsługuje teren miasta Niska wraz z przyległymi osiedlami. Stacja posiada 50% rezerwę przepustowości i w pełni zabezpiecza potrzeby rozwojowe miasta Niska wraz z osiedlami,
- stacja redukcyjno – pomiarowa II° Nisko Osiedle Tysiąclecia zasilona gazociągiem średnioprężnym Ø 125 ze stacji I^o Nisko ul. rzeszowska posiada rezerwę przepustowości około 30% stacja ta obsługuje rejon osiedla bloków wielorodzinnych.

Podstawowe dane dotyczące sieci i odbiorców przedstawia poniższa tabela:

Tabela Nr 56.

Lp.	Miejscowość	Długość sieci [mb]	Długość przyłączy [m]	Ilość przyłączy [m]	Ilość odbiorców [szt.]
1.	Nisko	70 029	47 016	2104	3 269
2.	Wolina i Nowa Wieś	9 284	4 654	211	162
3.	Raławice	13 873	9 615	353	336
4.	Podwolina	4 660	2 812	153	158
5.	Nowosielec	15 465	4 987	317	252
6.	Kończyce	4 287	1 299	63	22
7.	Zarzecze	35 383	13 439	627	432

Tabela Nr. 57

Zużycie gazu w gminie Nisko w latach 2000 – 2003 w m³.

Rok	Zużycie gazu przez odbiorców w m ³	
	komunalno – bytowych	innych (usługi, handel, przemysł)
2000	3 448 601	636 809
2001	3 442 343	816 950
2002	2 749 770	871 380
2003	3 136 646	1 117 268

Wg informacji Biura Obsługi Klienta w Rudniku

Powyższa tabela nie zawiera danych dla odbiorców przemysłowych obsługiwanych bezpośrednio przez zakład gazowniczy w Sandomierzu (dotyczy: ALMET, Huta Szkła w Raławicach. Dane te zostały zebrane odpowiednio u odbiorców i wynoszą:

Tabela Nr 58.

Zużycie gazu zakładów rozliczających się przez Zakład Gazowniczy w Sandomierzu w 2003r. w m³.

Nazwa Zakładu	Ilość zużytego gazu [m ³]

ALMET	33 400
Huta Szkła w Raclawicach	301 096

Do ważniejszych odbiorców gazu na terenie Gminy i Miasta Nisko można zaliczyć:

- Huta Szkła „Szkutnik” w Raclawicach,
- Huta Szkła na Warchołach,
- ARMATOORA ,
- ARMES,
- Kotłownia gazowa NCK,
- Kotłownia gazowa „Areszt”,
- Kotłownia gazowa Gimnazjum Nr 1 ul. Szopena – 210kW,
- Planowana do budowy kotłownia gazowa Przedszkola Nr 1 ul. Szopena – 130kW,
- Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 4 w Podwolinie – 203 kW,
- Żłobek Miejski w Nisku – 107 kW,
- Kotłownia gazowa przy Przychodni 130 kW,
- Zespół Szkół Nr 3 w Nisku Warchołach – 285 kW,
- Leśnictwo Rudnik – bloki ul. Rzeszowska kotłownia gazowa,
- Straż Pożarna w Nisku.

Stan techniczny stacji redukcyjnych oraz stalowej sieci gazowej na terenie Gminy Nisko oceniony jest przez Biuro Obsługi Klienta w Rudniku jako dobry. Obszar Gminy i Miasta Nisko obsługiwany jest w zakresie obsługi klientów wraz z inkasem przez Biuro Obsługi Klienta w Rudniku (12 osób łącznie z inkasem).

Od strony technicznej i spraw sieciowych obsługę prowadzi Rejon Obsługi Sieci w Stalowej Woli, całość podlega Zakładowi Gazowniczemu w Sandomierzu.

9.6. Ciepłownictwo.

System ciepłowniczy m. Niska od początku istnienia związany jest ze źródłem EC Stalowa Wola i nadal ze względu na produkcję energii w procesie skojarzonym traktowane jest jako jedyne źródło ciepła.

Elektrownia Stalowa Wola w pełni zabezpiecza potrzeby cieplne odbiorców istniejących oraz jest w stanie zbilansować potrzeby perspektywiczne miasta.

Zgodnie z w/w koncepcją docelowe potrzeby rozwojowe uwzględniające rozwój miasta planowane były w wysokości ok. 60 MW i ok. 738 t/h przepływu czynnika grzewczego. Obecnie należy stwierdzić, że potrzeby te uległy zmniejszeniu z powodu postępujących działań racjonalizacji zużycia energii cieplnej jak również zahamowania procesu rozwoju urbanistycznego miasta Niska.

Miejski system sieci magistralnych i odbiorczych m. Niska przyłączony jest do źródła ciepła magistralami napowietrznymi 2×Dn500, 1×Dn600 na odcinku od EC do węzła rozdziału WR3. magistrala Dn600 na tym odcinku, z uwagi na istniejące zmniejszenie zapotrzebowania ciepła została wyłączona z eksploatacji celem ograniczenia strat przesyłu.

Węzeł WR3 traktuje się jako punkt rozgraniczenia sieci ciepłowniczej miasta Niska i Stalowej Woli.

Od węzła WR3 ciepłociągami 2×dn-400, 1×dn500 oraz 2×dn250 zasilani są odbiorcy przy ul. Szklarniowej, ul. Sandomierskiej i ul. Osiedle. Wcześniej z tego rurociągu poprzez węzeł wymiennikowy dostarczane było ciepło dla potrzeb technologicznych szklarni.

Obecnie rurociąg dn-500 od WR3 do obiektów szklarni został wyłączony z ruchu dla uniknięcia strat ciepła, jest opróżniony z wody i zaplanowany do demontażu.

Od węzła WR3 dalej w kierunku m. Niska przebiega magistrala napowietrzna, dwururowa 2×dn400, 2×dn350, 2×dn300 oraz w kanale 2×dn300 do Osiedla 1000 Lecia.

Końcowy odcinek magistrali dla zaopatrzenia w ciepło średnicy m. Niska został dobudowany jako preizolowany o średnicy 2×Dn300, 2×dn200. w wyniku realizowanych inwestycji dokonano likwidacji wszystkich kotłowni lokalnych eksploatowanych przez PEC, przyłączając odbiorców do miejskiej sieci ciepłowniczej.

W ramach systemu sieci ciepłowniczej miasta Niska występują odpowiednio poszczególne magistrale o średnicach i długościach:

magistrala napowietrzna w kierunku szklarni od węzła WR3

- 2×dn400, 1×dn500 dł. 1350mb,
- 2×dn250 dł. 250mb,
- 2×dn100 dł. 896mb,
- 2×dn80 dł. 440mb,

w kierunku miasta Niska sieć napowietrzna

- 2×dn400 od węzła WR3 do węzła WR4. dł. 1435mb,
- 2×dn350 od 2K17-PS38 dł. 877mb,

oraz sieć tradycyjna kanałowa

- 2×dn350 od PS14 do 2K17 dł. 360mb,
- 2×dn300 od PS38 do WR6 Osiedle 1000 Lecia dł. 480mb.

Od Osiedla 1000 Lecia zrealizowana została inwestycja budowy nowej sieci preizolowanej

- 2×dn300 dł. 995mb,
- 2×dn250 dł. 141mb,
- 2×dn200 dł. 192mb,
- 2×150 dł. 166mb,
- 2×dn125 dł. 689mb.

System zaopatruje w ciepło odbiorców komunalnych i użytkowych. Magistrale ciepłe w większości ułożone są napowietrznie i kanałowo w technologii tradycyjnej. W technologii preizolowanej wykonywane są wszystkie sieci nowe oraz sieci podlegające wymianie. Wykonane sieci preizolowane stanowią ok. 30% sieci magistralnych. Stan techniczny sieci jest zróżnicowany, wykazując awaryjność na odcinkach najstarszych.

Sieć pracuje w układzie promieniowym.

W systemie ciepłowniczym m. Niska występują węzły wymiennikowe indywidualne i grupowe oraz bezpośrednie w ilościach jak niżej:

węzły wymiennikowe zbudowane	– 23 szt.
grupowe wymiennikowe	– 12 szt.
budynki indywidualne	– 74 szt.
węzły bezpośrednie	– 6 szt.

Węzły zaopatrują w ciepło obiekty o łącznej powierzchni grzewczej 166 019m², w tym:

Powierzchnia mieszkalna ogółem	– 111 544m ²
Powierzchnia wielorodzinna	– 106 856m ²
Powierzchnia jednorodzinna	– 4 688m ²
Powierzchnia użytkowa	– 54 475m ²

W stanie obecnym grupa węzłów ciepłych wymiennikowych została w 100% zautomatyzowana z regulacją pogodową temperatury centralnego ogrzewania i centralnej ciepłej wody.

W węzłach stosowana jest zasada zastosowania urządzeń regulacji oraz pomiarów o następujących funkcjach:

- regulacja różnicy ciśnień wody sieciowej przepływającej przez węzeł ciepły,

- regulacja stałowartościowa temperatury ciepłej wody użytkowej wypływającej z II stopnia wymiennika c.c.w. z możliwością realizacji priorytetu c.c.w.,
- regulacja nadążna pogodowa temperatury zasilania instalacji c.o. i c.t. z możliwością ograniczenia temperatury powrotu wody sieciowej z wymiennika w zależności od temperatury zewnętrznej,
- ograniczenia temperatury w instalacjach c.c.w. oraz c.o. wykonanych z tworzyw sztucznych,
- ograniczenie różnych ciśnień w instalacjach wyposażonych w zawory termostatyczne przygrzejnikowe,
- pomiar ilości ciepła za pomocą ciepłomierzy z możliwością chwilowego pomiaru natężenia przepływu wody sieciowej oraz pomocy cieplnej.

PEC Sp. z o.o dokonał kompleksowego opomiarowania wszystkich węzłów ciepłych i budynków zasilanych z wymiennikami grupowych, co stworzyło sprzyjające warunki do oszczędnego gospodarowania energią cieplną. Opomiarowanie poboru energii cieplnej pozwala jednoznacznie docenić skutki działania istniejącej automatyki w węzłach ciepłych i mobilizuje do dalszego udoskonalania rozwiązań technicznych regulacji węzłów dla uzyskania wymiernych korzyści finansowych.

Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o w Stalowej Woli eksploatuje także większość sieci ciepłych niskoparametrowych, głównie pozostałe po zlikwidowanych kotłowniach lokalnych oraz z wymiennikami grupowych Osiedla 100 Lecia.

Dostawą ciepła objęte są osiedla budownictwa wielorodzinnego. Są to sieci tradycyjne, w kanałach cztero i dwu przewodowych c.o.w, z rur stalowych czarnych i ocynkowanych.

Sieci niskoparametrowe są zróżnicowane pod względem stanu technicznego, najstarsze z nich wykazują awaryjność, w tym szczególnie rurociągi c.c.w.

Dokonano wymiany rurociągów c.c.w. zasilających i cyrkulacyjnych z wymiennikami W1 i częściowo z W2 Osiedla 1000 Lecia. Rurociągi wykonano w technologii preizolowanej PEX, zostały ułożone w ziemi, równoległe do kanałów istniejących, w których funkcjonują rurociągi c.o. Dalsza wymiana planowana jest do wykonania w tej samej technologii uzyskując maksymalne ograniczenie awaryjności dostawy c.c.w. dla odbiorców wielorodzinnych, przez wyeliminowanie rur stalowych ocynkowanych, wykazujących bardzo krótką żywotność eksploatacyjną.

Sieci dwuprzewodowe c.o. sukcesywnie odtwarzane są z zastosowaniem technologii preizolowanej.

Osiągnięty etap ucieplnienia miasta Niska nie w pełni wykorzystuje możliwości przesyłowe istniejącej sieci magistralnej od źródła ciepła EC Stalowa Wola do Niska. Powoduje to znaczne straty przesyłu z uwagi na przewymiarowane rurociągi i brak dochowania ekonomicznych prędkości przepływu. Przepustowość sieci magistralnych od źródła ciepła wykorzystywana jest w ok. 33% w okresie sezonu grzewczego. Szczególnie niekorzystnie wypada wykorzystywanie istniejących magistrali ciepłowniczych od węzła WR3 w kierunku szklarni, które dla sezonu grzewczego obciążone są zaledwie w 4% swoich możliwości przesyłowych.

W okresie lata przesył ciepła dla potrzeb przygotowania c.c.w. obarczony jest jeszcze większymi stratami, zaś przesył ciepła dla budynków w rejonie szklarni nie znajduje uzasadnienia ekonomicznego, ponieważ straty przesyłu przeważają zapotrzebowanie ciepła odbiorców.

Bilans cieplny systemu ciepłowniczego miasta Nisko

Rok 2007

Zamówiona moc cieplna z źródła ciepła – 16,27MW

w tym:

zapotrzebowanie mocy dla celów c.o. – 12,92MW

zapotrzebowanie mocy dla celów c.c.w. – 3,35MW

Powyższe dane należy traktować jako skorygowane w stosunku do obliczeniowych, uzyskanych na podstawie dokumentacji technicznych. Współczynnik korygujący przyjęto na podstawie parametrów pracy źródła ciepła w okresie występowania znamionowych warunków zewnętrznych jak również na podstawie zgłoszeń zapotrzebowania mocy przez odbiorców. W związku z kompleksowym opomiarowaniem całego systemu grzewczego spodziewane są dalsze korekty bilansu w kierunku obniżenia zapotrzebowania mocy cieplnej.

Poprawę efektywności przesyłu ciepła w kierunku Niska można osiągnąć przez intensyfikację rozwoju przestrzennego i przyłączanie zabudowy do miejskiej sieci ciepłowniczej. Na dzień dzisiejszy, działaniem wspólnym władz samorządowych i urzędników biorących udział w procesie planowania rozwoju miasta, realizowania procedur objętych prawem budowlanym należałoby w interesie wspólnym przyjąć kierunek przyłączenia nowych i istniejących obiektów do miejskiej sieci ciepłowniczej. Będzie to wprost kontynuacją działań podjętych przez poprzednie władze samorządowe, które nie małym wysiłkiem doprowadziły do ucieplnienia starej części Niska przez wspólne finansowanie inwestycji realizowanych przez PEC.

Ponadto dla dociążenia istniejącego systemu ciepłowniczego miasta Niska PEC widzi możliwość rozbudowy systemu sieci ciepłowniczych w najbliższej przyszłości:

1. Kontynuacja ucieplnienia zabudowy ul. Kościuszki, Słowackiego
 - budowa sieci rozdzielczej 2×dn 139 dł. 206mb
 - budowa sieci rozdzielczej 2×dn 100 dł. 163mb
 - budowa przyłączy dla odbiorców 2×Dn 40 dł. 100mb
2. Ucieplnienie rejonu ulic Mickiewicza, 1-go Maja
 - kontynuacja dla budownictwa jednorodzinnego,
 - budowa odgałęzienia 2×dn 80 dł. 200mb
 - budowa odgałęzienia 2×dn 60 dł. 180mb
 - budowa przyłączy dla odbiorców 2×dn 40 dł. 250mb
3. Ucieplnienie Os. Daszyńskiego w Nisku
 - budowa sieci ciepłowniczej osiedlowej 2×Dn 50 dł. 1,4km
4. Kontynuacja odgałęzienia sieci cieplnej wzdłuż ul. Paderewskiego
 - budowa sieci 2×Dn 50/60/40 dł. ok. 400mb
5. Ucieplnienie Os. Błonie – etapowo

Wymienione zadania mogą być podejmowane w ramach istniejącego systemu sieci ciepłych. Dalszy wzrost potrzeb ciepłych /zgodnie z koncepcją Os. Warchoły, Os. Polna/ spowoduje konieczność budowy nowych odcinków magistrali ciepłowniczej tj.

- przedłużenie magistrali od wymiennikowi ul. rzeszowska odcinkiem 2×Dn 200/150 dł. ok. 1500mb do granic Os. Warchoły,
- budowa odgałęzienia 2×dn 100 dł. 500mb w kierunku Os. Polna.

Przy sporządzaniu „projektu założeń do planu zaopatrzenia gminy Nisko w ciepło, energię elektryczną i gaz” należy przeanalizować i określić granice ekonomiczne celowości przyłączenia osiedli do m.s.c. z uwagi na odległość.

Zadania planowane do wykonania w węzłach i sieciach ciepłych, zmierzające do ograniczenia zapotrzebowania mocy cieplnej Odbiorców nie mogą dać spodziewanych wyników bez podjęcia działań w kierunku modernizacji instalacji wewnętrznych i ograniczenia strat ciepłych przez przegrody budynków.

Tak więc właściciele budynków winni zadbać aby instalacja c.o. w budynkach była wyposażona w termostaty przygrzejnikowe, regulatory podpionowe, odpowietrzniki automatyczne i nowoczesne grzejniki o małej pojemności wodnej, punkty poboru ciepłej i zimnej wody winny być opomiarowane wodomierzami. W budynkach nowych instalacje winny być zaprojektowane w układzie poziomym z indywidualnym licznikiem ciepła dla mieszkania. Budynki o dużym współczynniku U przegród budowlanych powinny być poddane termorenowacji.

Dla uzyskania pozytywnego efektu z wprowadzonych zmian w systemie ciepłowniczym należy koordynować wysiłki modernizacyjne poszczególnych podmiotów biorących udział w produkcji, dystrybucji i konsumpcji ciepła.

Oprócz scentralizowanego systemu ciepłowniczego istnieje kilka lokalnych kotłowni opalanych paliwem stałym jak i gazem.

Do większych należy wymienić:

- kotłownia w Zakładach Metalowych „Nimet” o wydajności 20 Gcal/h = 23,5 MW wybudowana w 1989 r. opalana węglem;
- kotłownia w Zakładach Mięsnych o wydajności około 11 t/h wybudowana w 1989 r. opalana gazem;
- Nadleśnictwo Rudnik – kotłownia opalana gazem;
- Jednostka Wojskowa – kotłownia.

Jak z powyższego wynika, bardzo duża część (około 70%) zabudowy mieszkaniowej jest ogrzewana indywidualnie. W wyniku rozeznania przeprowadzonego, w wyniku inwentaryzacji ogólnej przyjęto, że około 60% zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ogrzewane jest lokalnymi układami C.O.

Pozostała zabudowa wyposażona jest w tradycyjne trzony piecowe. Stosowane jest również ogrzewanie przy zastosowaniu przyborów opalanych gazem. Ogrzewanie za pomocą lokalnych instalacji centralnego ogrzewania posiada około 50% zabudowy mieszkaniowej. Ten sposób ogrzewania jest stosowany przede wszystkim w nowych budynkach, posiadających wyższy standard wyposażenia technicznego. Należy zaznaczyć, że około 60% zabudowy wykorzystuje już jako czynnik grzewczy – gaz.

9.7. Regulacja stosunków wodnych.

Obszar miasta i gminy położony jest pod względem hydrograficznym w całości w zlewni rzeki San. Przez obszar miasta i gminy przepływa San oraz jego dopływy: lewobrzeżna Barcówka i prawobrzeżne Chodźca. Zlewnia rzeki Barcówki w podziale na zlewnie cząstkowe przedstawia się następująco:

- Nowy kanał do mostu drogowego w Nowosielcu – $F = 65,1 \text{ km}^2$;
- Nowy kanał od mostu drogowego w Nowosielcu do dopływu w Barcach – $F = 50,4 \text{ km}^2$;
- Barcówka od dopływu w Barcach do ujścia do Sanu – $F = 40,7 \text{ km}^2$;
- Zlewnia całkowita rzeki Barcówki – $F = 156,2 \text{ km}^2$;
- Zlewnia całkowita rzeki Chodźca – $F = 27,5 \text{ km}^2$.

Na Sanie w km 39,400 w Nisku (most drogowy) znajduje się wodowskaz Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Zlewnia rzeki San w przekroju wodowskazowym wynosi $F = 15600,3 \text{ km}^2$

Rzędna „0” wodowskazu – 160.158 mnps. Adr.

Charakterystyczne stany i przepływy wg. krzywej konsumpcyjnej wodowskazu Nisko za lata 1926 – 55:

– NNW	– 136 cm	– 19,3 m ³ /e;
– SNW	– 168 cm	– 38,0 m ³ /e;

- SRW – 254 cm – 128,0 m³/e;
- SWW_{50%} – 588 cm – 1390,0 m³/e;
- WW₁₀₀₁ – 750 cm – 4300,0 m³/e;
- WW_{1927r} – 728 cm – 3500,0 m³/e.

W dolinie Sanu, w rejonie Niska występują liczne starorzecza, rowy melioracyjne i podmokłe łąki.

Rzeka Barcówka w górnym biegu jest ciekim sztucznym o nazwie Nowy Kanał, który wypływa z dużego obszaru podmokłych łąk, w obrębie Równiny Tarnobrzeskiej. Płaska zlewnia w znacznej części podmokła, utrudnia odpływ.

Obszar pocięty jest gęstą siecią rowów melioracyjnych i niewielkich cieków. Ponad 75% zlewni Barcówki pokrywają lasy. Katastrofalne przepływy powodziowe Sanu i dopływów z braku obwałowań powodują zalewanie znacznych obszarów terenu w obrębie gminy.

Dla umożliwienia spływu wód z płaskich terenów wykonano dotychczas szeroki zakres robót melioracyjnych dla poprawienia stosunków wodnych, przede wszystkim na użytkach zielonych.

Według danych w Tarnobrzegu, Oddział Rejonowy w Nisku, na obszarze miasta i gminy Nisko wielkości wykonanych robót melioracyjnych przedstawiają się następująco:

- melioracje podstawowe (regulacje cieków, renowacje koryt itp.) na długości 64,5 km, w tym:
 - regulacja rzeki Barcówki – 19,9 km;
 - regulacja potoku Stary Kanał – 4,0 km;
 - rzeka Chodźca – 4,5 km.
- melioracje szczegółowe użytków zielonych (sieć rowów, drenaż uzupełniających) na powierzchni – 927 ha.
- melioracje szczegółowe gruntów ornych (drenaż, rowy odpływowe) na powierzchni – 94 ha.

Ogółem zmeliorowano w gm. 1121 ha użytków rolnych.

- Obiekt Chodźca – Pyszanka II cz. I
 - trwale użytki zielone 161 ha;
 - rowy i cieki 3,2 km;
 - budowla na urządzeniach 5 km;
 - sieć drenarska 161 ha;
- Obiekt Chodźca – Pyszanka II cz. II
 - grunty orne zmeliorowane 87 ha;
 - trwale użytki zielone 155 ha;
 - rowy i cieki naturalne 7,5 km;
 - budowle na urządzeniach 15;
 - sieć drenarska 240 km;
- Obiekt Pogoń
 - trwale użytki zielone 529 ha;
 - rowy i cieki naturalne 7,7 km;
 - budowle na urządzeniach 105;
- Obiekt Podwolina
 - trwale użytki zielone 39 ha;
 - rowy i cieki naturalne 44 km;
- Obiekt Wolina
 - grunty orne 7 ha;
 - trwale użytki zielone 43 ha;
 - rowy i cieki naturalne 6,0 ha;
 - budowle na urządzeniach 10.

9.8. Gospodarka odpadami.

Rodzaj i ilość odpadów poddawanych poszczególnym procesom unieszkodliwienia i odzysku.

Kod Rodzaj odpadu	2005 (cały rok)		2006	
	Ilość (Mg)	Oznaczenie procesu unieszkodliwienia	Ilość (Mg)	Oznaczenie procesu unieszkodliwienia
20 01 odpady komunalne i gromadzone selektywnie (z wyłączeniem 1501)	3326,6	Składowanie Składowisko Nisko (57,8) Składowisko Sigielki	2561,7	2150 – odzysk Składowisko Nisko 411,7 składowanie Składowisko Pysznica i Sigielki
20 02 odpady z ogrodów i parków (w tym cmentarzy)	15,0	Składowanie Składowisko w Pysznicy	20,0	Składowisko w Pysznicy
20 03 01 niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	3311,6	Składowanie Składowisko Nisko (57,8) Składowisko Sigielki	2541,7	2150 – odzysk Składowisko Nisko 391,7 składowanie Składowisko Pysznica i Sigielki
15 01 01 odpady – opakowania z papieru i tektury	19,3	Odzysk	41,1	Odzysk
15 01 02 odpady – opakowania z tworzyw sztucznych	27,3	Odzysk	64,6	Odzysk
15 01 07 odpady – opakowania ze szkła gospodarczego	58,26	Odzysk	153,5	Odzysk

Powyższe dane zestawiono na podstawie raportów przedłożonych przez wszystkie podmioty prowadzące działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych na terenie Gminy i Miasta Nisko.

Analizując powyższe dane stwierdzono:

- 1) Spadek ilości zebranych odpadów komunalnych w roku 2006 o 23%, nie znajduje potwierdzenia merytorycznego, może być wynikiem zawyżonego wskaźnika stosowanego w przeliczaniu objętości odpadów na masę – w 2005r. 98% odpadów było składowanych na składowisku w Nisku, które nie posiadało wagi do ważenia przewożonych odpadów.
- 2) W 2006r. nastąpił wzrost odzysku:
 - odpadów opakowaniowych z papieru i tektury (kod 15 01 01) o 21,8Mg, tj. 113%
 - odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych (kod 15 01 02) o 37,3Mg, tj. 137%
 - odpadów opakowaniowych ze szkła gospodarczego (kod 15 01 07) o 95,3Mg, tj. 163%.

Na terenie Gminy i Miasta Nisko prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów wg systemu „u źródła” oraz wg systemu „gniazdowego” zorganizowanego w ramach akcji „POWIAT”, gdzie ze wspólnych środków, zarówno funduszu ochrony środowiska, jak też budżetu gminy, zakupione zostały pojemniki do zbiórki opakowań szklanych i plastikowych.

Obsługę systemów gniazdowych zbiórki opakowań ze szkła gospodarczego, w ramach zawartych z gminą umów zapewnia Firma „RECYKLING” z Jarosławia, natomiast zbiórkę

opakowań z tworzyw sztucznych z systemu gniazdowego zapewnia Gminny Zakład Komunalny w Krzeszowie.

Działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości prowadziły następujące uprawnione podmioty, posiadające zezwolenia wydane przez Burmistrza Gminy i Miasta Nisko:

1. Gminny Zakład Komunalny w Pysznicy;
Nr zezwolenia ITP.-7551/4/05, data wydania 2005.12.08
zmienionego zezwolenia nr ITP.-7051/3/06 z dnia 2006.12.04
2. Zbiórka i Transport Odpadów Komunalnych
Józefa Hausner, Wolina ul. Sienkiewicza 84;
Nr zezwolenia ITP.-7051/1/06, data wydania 2006.03.01;
okres ważności – 2011.01.22
3. Usługi Transportowe Marianna Sudoł
Huta Deręgowska 45;
Nr zezwolenia ITP.-7051/5/99, data wydania 1999.06.22;
zmienionego zezwoleniem nr ITP.-7051/6/06 z dnia 2006.12.29;
okres ważności – 2019.12.31;
4. Zakład Gospodarki Komunalnej w Krzeszowie
Krzeszów, ul. Biłgorajska 16;
Nr zezwolenia ITP.-7051/2/05, data wydania 2005.12.02;
okres ważności – 2015.11.30.

Do 31 grudnia 2005r. zebrane od właścicieli odpady kierowane były na składowisko odpadów w Nisku, przy czym składowanie było formą ich unieszkodliwiania. Natomiast od 1 stycznia 2006r. do dnia 12 października 2006r. składowane na składowisku odpady wykorzystywane były jako odzysk do kształtowania powierzchni składowiska. Ogółem w roku 2006 przywiezionych zostało 7 592,95Mg przy czym:

1. Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Rzeszowie przywiozło 6 670,50Mg;
2. Gminny Zakład Komunalny w Pysznicy 669,98 Mg;
3. Firma Jarema AKRYL Sędziszów Małopolski 233,88 Mg;
4. Gospodarka Komunalna w Błazowej Sp. z o.o. 18,59 Mg.

Wg prowadzonej przez Urząd Gminy i Miasta w Nisku ewidencji zawartych jest ogółem 1985 umów na odbiór odpadów komunalnych.

Z podanej wyżej liczby na terenie miasta zawartych jest 1433 umów z prywatnymi właścicielami nieruchomości, co stanowi 59% ogólnej liczby zamieszkałych budynków (2411 budynków), a nie ma zawartych umów 978 właścicieli nieruchomości.

Na terenie sołectw wchodzących w skład gminy Nisko wg posiadanej ewidencji sytuacja przedstawia się następująco:

1. w sołectwie Zarzeczce zawartych jest 153 umowy, co przy ogólnej liczbie zamieszkałych nieruchomości 664 stanowi 23%, bez umów pozostaje 511 nieruchomości;
2. w sołectwie Raclawice zawartych jest 141 umów, co przy ogólnej liczbie zamieszkałych nieruchomości 270 stanowi 52%, bez umów pozostaje 129 nieruchomości;
3. w sołectwie Nowosielec zawartych jest 97 umów, co przy ogólnej liczbie zamieszkałych nieruchomości – 333 stanowi 29%, bez umów pozostaje 236 nieruchomości;
4. w sołectwie Wolina zawartych jest 48 umów, co przy ogólnej liczbie zamieszkałych nieruchomości – 108 stanowi 44%, bez umów pozostaje 60 nieruchomości;

5. w sołectwie Nowa Wieś zawartych jest 23 umowy, co przy ogólnej liczbie zamieszkałych nieruchomości – 79 stanowi 29%, bez umów pozostaje 56 nieruchomości;
6. w sołectwie Kończyce wg stanu na 31 grudnia 2006r. nie było zawartej żadnej umowy na odbiór odpadów od właścicieli nieruchomości przy ogólnej liczbie 87 zamieszkałych budynków.

Na przedstawionym odcinku sytuację należy określić jako wymagającą podjęcia radykalnych działań, które zmuszą właścicieli do zawarcia umów.

Wagi sprawie dodaje fakt, że w obrębie miejscowości Nisko, Zarzecze, Nowosielec i Kończyce znajdują się strefy ochronne ujęć wody pitnej (służącej do zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców), na terenie których często pojawiają się dzikie składowiska odpadów, będące potencjalnym źródłem zanieczyszczenia tychże ujęć.

W grupie odpadów niebezpiecznych na terenie Gminy i Miasta Nisko rozwiązania wymagają problemy dotyczące odpadów zawierających azbest. Był on szeroko stosowany do produkcji płyt i rur azbestowo – cementowych, stosowanych jako pokrycia dachowe, a także do wykonywania instalacji wodociagowych i kanalizacyjnych.

Szczegółowej inwentaryzacji dotyczącej ilości azbestu brak. Informacje, jakie do Urzędu Gminy i Miasta przedłożyli właściciele i zarządcy nieruchomości są niepełne i nie przedstawiają pełnej ilości eternitu, znajdującego się na terenie gminy.

Najbliższym składowiskiem, gdzie mogą być gromadzone odpady, zawierające azbest jest składowisko odpadów w Pysznicy, które na swoim terenie posiada wydzieloną kwaterę do zbiórki tego rodzaju odpadów. Składowane tam odpady, zawierające azbest, są odpowiednio zabezpieczone, w ten sposób następuje ich unieszkodliwienie. Odpady te nigdzie nie są przewożone.

W okresach corocznych, do Wojewody Podkarpackiego jest podawana informacja o liczbie zgłoszonych nieruchomości, na terenie których znajduje się eternit.

Właściciele nieruchomości zgłaszają konieczność zabezpieczenia przez Gminę środków finansowych na unieszkodliwienie tych odpadów, w celu pokrycia choćby w części kosztów związanych z unieszkodliwieniem np. kosztów transportu lub utylizacji.

Gospodarka odpadami medycznymi jest uregulowana, wytwarzający odpady z grupy odpadów medycznych mają zatwierdzone programy gospodarki tymi odpadami.

W odniesieniu do terenów, stanowiących własność Gminy Nisko, a także w odniesieniu do przystanków autobusowych i dróg gminnych zadania w zakresie utrzymania porządku i czystości, realizował Miejski Zakład Komunalny Sp. z o.o. w Nisku. Świadczenie tych usług przez MZK Sp. z o.o. zostało wyłonione w drodze przetargu, gdzie kryterium głównym była zaoferowana cena za usługę.

10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU.

10.1. Charakterystyka stanu istniejącego zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy NISKO.

Struktura funkcjonalno – przestrzenna miasta i gminy charakteryzuje się skoncentrowaną zabudową jednorodzinną i zagrodową.

Sieć osadnicza trzystopniowego modelu hierarchii, połączona systemem komunikacji drogowej i kolejowej:

Miasto Nisko gminny ponadlokalny ośrodek administracyjno – usługowy, pełniący funkcję regionalnego ośrodka skupia na swoim obszarze również funkcję przemysłową oraz rolną. Na model funkcjonalno przestrzenny miasta składa się:

- zespół mieszkaniowo – usługowy i przemysłowy „śródmieście” o historycznym układzie funkcjonalno – przestrzennym;
- zespół usługowy (centrum) i przemysłowy z zabudową jednorodziną i wielorodzinną, oraz ważny węzeł komunikacji drogowej o znaczeniu międzyregionalnym i krajowym;
- osiedla: Moskałe, Malce – zespół mieszkaniowo – usługowy ciągnący się po obu stronach drogi krajowej relacji Nisko – Stalowa Wola;
- osiedla: Barce, Warchoły, Podwolina – zespół mieszkaniowy i przemysłowo – skladowy położony po południowej stronie linii kolejowej Przeworsk – Sandomierz..

Zarzecze i Raclawice jako wspierające ośrodki usługowo – rolnicze miasto Nisko.

Pozostałe jednostki: Nowa Wieś, Wolina, Nowosielec, Kończyce – podstawowe ośrodki produkcji żywności.

Obszar północno – wschodni gminy zagospodarowany jest rolniczo, natomiast w części południowo – zachodniej zalegają kompleksy leśne Puszczy Sandomierskiej.

Tabela Nr 59.

Struktura użytkowania gruntów w gminie Nisko.

(stan na 1999 r. wg danych Urzędu Gminy i Miasta Nisko)

	Powierzchnia ogółem	Użytki rolne	Lasy	Grunty zadrzewione	Wody stojące, wody płynące, rowy	Użytki kopane	Nieużytki i inne	Tereny komunikacyjne		Tereny osiedlowe			Ogółem tereny zainwestowane		Gęstość zaludnienia terenów zainwestowanych M / 1 ha	
								drogi	koleje	zabudowane	nie zabudowane	zieleni urządzona	ha	%		
NISKO	6102,0	1510,0	3807,0	37,0	79,0	-	69,0	120,0	46,0	MU 309	P 46	50,0	25,0	596,0	10	26
Kończyce	1303,7	409,4	814,2	4,8	5,9	5,3	8,5	36,4	-	18,3	-	-	-	54,7	4,2	6
Nowa Wieś	134,5	98,0	5,2	7,0	7,0	0,2	-	2,3	-	11,9	2,9	-	-	17,1	12,7	20
Nowosielec	3873,9	1218,4	2498,9	1,4	14,6	14,0	1,8	30,5	1,6	62,5	28,3	-	-	122,9	3,2	13
Raclawice	592,77	465,8	21,8	5,6	24,0	1,59	2,68	25,0	0,73	39,7	4,12	-	-	69,55	11,7	19
Wolina	237,00	186,9	11,3	3,1	14,2	1,3	0,3	6,0	-	11,6	-	-	-	17,6	7,4	26
Zarzecze	2002,70	1355,0	311,4	52,2	64,9	8,9	2,6	55,0	4,4	92,4	46,9	-	-	198,7	10	14
OGÓLEM	14246,57	5243,5	7469,8	111,1	209,6	31,29	84,88	275,2	52,73	591,4	132,22	25,0		1076,55	7,6	21
														Ogółem wsie		14

Bilans terenów o różnym sposobie użytkowania miasta i gminy przedstawia się następująco:

- 7,6% – tereny zainwestowane, przekształcone antropogenicznie;
- 37% – tereny gospodarki rolnej;
- 58% – tereny leśne i wód powierzchniowych.

Analizując wykaz ewidencji gruntów w mieście 87% obszaru miasta to tereny niezabudowane a pozostałe 13% to tereny zabudowane.

W stosunku do powierzchni terenów zabudowanych strefy miejskiej:

- 7% stanowią osiedlowe zabudowy mieszkaniowej;
- około 1% to tereny zabudowy przemysłowej produkcyjnej, składów i magazynów;
- około 5% to tereny administracji, usług podstawowych tj. obiekty handlu, zdrowia, oświaty i kultury.

Wskaźnik wykorzystania przestrzeni tj. wskaźnik powierzchni terenów zainwestowanych w mieście w m² na mieszkańca wynosi w Nisku 379 m²/1 mieszkańca przy średniej krajowej dla miast tej wielkości 250 – 300 m²/1 mieszkańca. Wskazuje to na mało ekonomiczne wykorzystanie terenów miejskich – niską intensywność zabudowy.

Na terenie miasta i gminy dominuje mieszkalnictwo typu jednorodzinne związane z obsługą miejskiego rynku pracy, zabudowa zagrodowa wykazuje tendencję przekształcania się w budownictwo jednorodzinne.

Przez teren miasta i gminy przebiega korytarz infrastruktury technicznej, trzy szlaki kolejowe relacji Przeworsk – Nisko – Rozwadów, Stalowa Wola Biłgoraj i przemysłowa linia szerokotorowa oraz ważny węzeł komunikacyjny – skrzyżowanie dróg krajowych Nr 19 Lublin – Rzeszów, Nr 84 Nisko – Stalowa Wola i Nr 862 Nisko – Jarosław.

Droga krajowa Nr 84 przebiegająca przez centrum niesie wyjątkowo dużą uciążliwość w prawidłowym funkcjonowaniu miasta, bardzo dużą uciążliwość drogi krajowej Nr 862 Nisko – Jarosław odczuwają mieszkańcy Raławic i Woliny wsi położonych bezpośrednio przy tej trasie.

10.2. Działania na rzecz prawidłowego zagospodarowania miasta i gminy Nisko.

- Stworzenie zwartych kompleksów zabudowy w nawiązaniu do istniejących zespołów zabudowy.
- Zachowanie historycznych układów przestrzennych miasta Niska.
- Zachowanie wartości architektoniczno – krajobrazowych i kulturowych.
- Rozwiązanie węzła drogowego poprzez przełożenie ruchu tranzytowego poza śródmieście miasta co jest warunkiem prawidłowego funkcjonowania centrum administracyjno – usługowego gminy.
- Zachowanie korytarzy ekologicznych wiążących tereny nad Sanem z obszarami leśnymi.
- W oparciu o istniejące walory środowiskowe (lasy o dużych wartościach rekreacyjnych) są dogodne warunki do rozwoju funkcji rekreacyjnej.
- Przeciwdziałanie rozpraszaniu się zabudowy na terenach chronionego obszaru rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.

Z analizy wniosków i informacji, które wpłynęły do „Studium” z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego wynikają następujące zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych:

◆ Komunikacja:

- projektowana droga ekspresowa S 74 Piotrków Trybunalski – Tarnobrzeg – Stalowa Wola – Rzeszów – Barwinek (docelowo Bukareszt);
- projektowana droga ekspresowa S 19 Augustów – Białystok – Lublin – Nisko (Zarzecze), (modernizacja istniejącej drogi krajowej Nr 19 Augustów – Białystok – Lublin – Rzeszów);
- droga krajowa nr **862** Stalowa Wola – Nisko – Kopki – Leżajsk – Tryńcza – Jarosław;
- droga wojewódzka nr 858 Zarzecze – Biłgoraj – Zwierzyniec – Szczebrzeszyn;
- droga wojewódzka nr **860** Majdan Królewski – Bojanów – Nisko;
- linia kolejowa dwutorowa zelektryfikowana (na obszarze gminy Nisko) Lublin – Przeworsk;
- linia kolejowa jednotorowa Zwierzyniec – Stalowa Wola Południe;
- linia kolejowa szerokotorowa Katowice – Hrubieszów.

◆ Sieć gazownicza wysokoprężna:

- gazociąg Ø 700 CN 64 Jarosław – Rozwadów – Puławy;
- gazociąg Ø 250/350 CN 40 granica państwa – Kopki – Rozwadów – Sandomierz;
- gazociąg Ø 125 CN 40 Nisko – Jeżowe – Kopalnia Gazu Krzywdy.

◆ System energetyczny:

- projekt. GPZ 110 kV wraz z liniami 110 kV zasilającymi ten GPZ z nacięcia linii 110 kV Stalowa Wola – Sarzyna;
- GPZ 110/15 kV Nisko;
- linia wysokiego napięcia 110 kV Stalowa Wola – Nisko;
- linia wysokiego napięcia 110 kV Stalowa Wola – Biłgoraj;
- linia wysokiego napięcia 110 kV Stalowa Wola – Sarzyna;
- linia wysokiego napięcia 110 kV Stalowa Wola Boguchwała (na niewielkim fragmencie);
- linia wysokiego napięcia 2 x 110 kV Stalowa Wola – Przyszów (na niewielkim fragmencie).

◆ Sieć telekomunikacyjna:

- kabel światłowodowy Stalowa Wola – Nisko – Rudnik;
- kabel światłowodowy Stalowa Wola – Nowosielec – Jeżowe;
- kabel dalekosiężny tradycyjny Stalowa Wola – Nisko – Janów Lubelski;
- kabel dalekosiężny tradycyjny Stalowa Wola – Nisko – Biłgoraj.

- ◆ Zabezpieczenie przeciwpowodziowe:
 - obwałowanie lewostronne rzeki San od Stalowej Woli do Niska;
 - obwałowanie cofkowe na Barcównce.
- ◆ Infrastruktura społeczna o znaczeniu wojewódzkim:
 - utrzymanie i rozbudowa ponadlokalnej infrastruktury społecznej (w tym nowa siedziba starostwa powiatowego).

Podstawowe uwarunkowania służące realizacji tych celów koncentrują się w następujących strefach formalno – prawnych:

- Reforma administracyjna kraju;
- Utrata ważności miejscowych planów ogólnych zagospodarowania przestrzennego, a proces inwestycyjny – ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym.

W wyniku reformy administracyjnej w kraju gmina Nisko usytuowana została w nowym województwie podkarpackim. Reforma administracyjna wprowadziła szereg zmian w różnych ustawach, a przede wszystkim w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym. Ustawa ta, nie wprowadziła istotnych zmian na poziomie gmin, natomiast zmieniła znaczenie systemu planistycznego na poziomie wojewódzkim. Do podstawowych zadań nowoutworzonych **województw samorządowych** będzie należało sporządzenie następujących dokumentów:

- Strategia rozwoju województwa;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa;
- Programy wojewódzkie;
- Okresowa aktualizacja planu zagospodarowania przestrzennego.

Kompetencje administracji samorządowej na szczeblu gmin

Zarząd gminy:

- ① sporządza „*Programy rozwoju gospodarczego gminy*”, które przedkłada Radzie Gminy celem uchwalenia;
- ① sporządza „*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy*”, które:
 - opiniują jednostki wymienione w ustawie;
 - zatwierdza Rada Gminy.
- ① sporządza „*Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego*”, które:
 - uzgadniają jednostki wymienione w ustawie;
 - zatwierdza Rada gminy.
- ① sporządza „*Ocenę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym*”, którą przedkłada Radzie gminy celem uchwalenia.

W wyniku analizy przepisów znowelizowanej ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym należy stwierdzić, że:

- ◆ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy ma uwzględniać ustalenia strategii rozwoju województwa, zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa (Dz. U. z 1999 r. Nr 15 poz. 139 art. 6 ust. 2);

Ważną sferą formalno – prawną na rozwój inwestycji ponadlokalnych będą miały te wymogi prawne ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, które stwierdzają, że aktualnie obowiązujące plany ogólne miast i gmin tracą ważność przed 2002 rokiem. Oznacza to, że prawem miejscowym nie będą zabezpieczone rezerwy terenowe pod projektowane inwestycje

gminne, a przede wszystkim pod inwestycje ponadlokalne tj.: drogi krajowe i wojewódzkie, które są tak niezwykle istotne dla gminy. W związku z tym władze gminy będą zabiegać o wprowadzenie inwestycji ponadlokalnych do programów zadań rządowych i wojewódzkich oraz wpisanie ich do rejestru wojewody.

W procesie inwestycyjnym najważniejszą rolę będą spełniały miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uchwalone przez Radę Gminy i Miasta Nisko i jeżeli najważniejsze inwestycje gminy zostaną wpisane do programów zadań rządowych i wojewódzkich to Wojewoda i Marszałek będą mieli obowiązek negocjować warunki wprowadzenia tych zadań do miejscowych planów.

Elementem negocjacji są przede wszystkim koszty związane ze sporządzeniem planu oraz skutki finansowe wynikające z zatwierdzenia planu tj. zabezpieczenie środków finansowych na wykup gruntów lub wypłacenie stosownych odszkodowań dla właścicieli lub użytkowników wieczystych, jeżeli w wyniku uchwalenia planu spadnie wartość gruntu.

Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z realizacji zadań ponadlokalnych.

Podstawowym uwarunkowaniem rozwoju **GMINY NISKO** i poprawy warunków życia mieszkańców jest realizacja ponadlokalnych zadań inwestycyjnych, a przede wszystkim dróg krajowych i wojewódzkich. W związku z tym niezbędne jest:

Wprowadzenie tych zadań do programów rządowych i wojewódzkich i wpisanie ich do rejestru Wojewody.

Wynegocjowanie z Wojewodą i Marszałkiem warunków wprowadzenia tych zadań do miejscowego planu.

Sporządzenie i uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

12. PODSTAWOWE PROBLEMY GMINY I SZANSE ICH ROZWIĄZANIA

12.1. W wyniku przeprowadzonej analizy uwarunkowań zidentyfikowano szereg problemów rozwojowych gminy.

Za problem uważane jest zjawisko, które:

- jest długotrwałe;
- obejmuje znaczny procent ludzi narażonej na negatywne oddziaływania;
- ma duży zasięg przestrzenny;
- ma dużą siłę oddziaływania (uciążliwość);
- wymaga wysokich nakładów, które należy ponieść w celu jego rozwiązania.

Występujące problemy podzielono na 4 grupy:

- 🕒 problemy strukturalne;
- 🕒 problemy społeczne;
- 🕒 problemy ekologiczne;
- 🕒 problemy środowiska kulturowego.

♦ Problemy strukturalne:

- struktury funkcjonalno – przestrzennej:
 - niekorzystna sytuacja gospodarczo – ekonomiczna, problemy restrukturyzacyjne;
 - brak zaawansowanego przetwórstwa płodów rolnych;
 - dominacja jednostek działających w granicach podwyższonego ryzyka inwestycyjnego;

- niedobór terenów dla rozwoju działalności gospodarczej i usług o dobrej dostępności komunikacyjnej i wyposażonych w infrastrukturę techniczną;
- występowanie nieuporządkowanej i nie w pełni wyposażonej w infrastrukturę zabudowy mieszkaniowej w otoczeniu śródmieścia, na peryferiach i we wsiach.
- wyposażenie w usługi:
 - brak terenów w śródmieściu dla rozwoju usług komercyjnych;
 - niski standard większości usług (w tym niektórych obiektów szkolnych – brak boisk i sal gimnastycznych);
 - niedostateczne wyposażenie w usługi typu rzemieślniczego;
 - niedostateczne rozwinięte usługi specjalistyczne ponadlokalne.
- gospodarczo – ekonomiczne:
 - mała efektywność rolnictwa;
 - brak szerszego wykorzystania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych miasta i gminy jako podstawy rozwoju agroturystyki i turystyki kwalifikowanej,
- problemy w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej:
 - ruch tranzytowy w centrum miasta;
 - zła jakość dróg pod względem parametrów technicznych;
 - brak obwodnic;
 - kolizyjne przejazdy kolejowe;
 - nie wystarczająca sieć infrastruktury technicznej;
 - brak kanalizacji w całej gminie.
- ◆ Problemy społeczne:
 - wysokie bezrobocie w gminie oraz zagrożenie jego zwiększenia wskutek pogarszania się sytuacji w przemyśle;
 - zagrożenie stabilizacji materialnej mieszkańców;
 - niekorzystna struktura zatrudnienia w mieście ze względu na dominację pracujących w przemyśle oraz dużą liczbę dojeżdżających do pracy w Stalowej Woli,
 - wysoki udział ludności w wieku przed i produkcyjnym, sytuacja taka stwarzać może istotny problem z zapewnieniem zatrudnienia ale i być szansą dla dalszego rozwoju miasta i gminy;
 - zbyt mały udział w strukturze zatrudnienia wsi gminy Nisko pracujących poza rolnictwem, szczególnie w usługach.
- ◆ Problemy ekologiczne:
 - konieczność zachowania wysokich walorów środowiska przyrodniczego oraz przestrzeganie ochrony środowiska przyrodniczego na terenach prawnie chronionych przy jednoczesnej potrzebie rozwoju działalności gospodarczych stanowiących źródło utrzymania mieszkańców;
 - występowanie negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze powstających w obrębie gminy oraz poza jej granicami;
 - konieczność ochrony zbiornika wód podziemnych charakteryzującego się dużą podatnością na zanieczyszczenia;
 - wysoki stopień zanieczyszczenia rzek;
 - konieczność ograniczenia uciążliwości związanej z hałasem komunikacyjnym i spalinami w centrum Niska;
 - wyczerpanie się pojemności składowiska odpadów i jego niedostateczne zabezpieczenie.

◆ Problemy środowiska kulturowego:

- konieczność zachowania zasobów kultury i walorów krajobrazowych gminy przy jednoczesnym zagrożeniu wynikającym z:
 - zachodzących przekształceń struktury funkcjonalno – przestrzennej miasta i wsi;
 - małej wartości użytkowej i technicznej niektórych obiektów chronionych;
 - brak środków publicznych na ochronę obiektów zabytkowych.

12.2. Szanse rozwiązania podstawowych problemów występujących w gminie.

Rozwiązanie podstawowych problemów zależy od szeregu czynników. Przy czym najistotniejszymi są czynniki ekonomiczne.

Są to:

- możliwości finansowe gminy;
- fundusze przystosowawcze i pomocowe z zakresu ochrony środowiska;
- środki możliwe do uzyskania z zaciągniętych kredytów lub emisji obligacji;
- efektywne wykorzystanie mienia gminnego;
- pomoc państwa (inwestycje programu zadań rządowych służące również gminie).

Bardzo ważnymi czynnikami są:

- aktywność i zdolności organizacyjne lokalnego samorządu przy jednoczesnym zapewnieniu sprzyjających warunków poprzez tworzenie i aktualizację prawa lokalnego (plany miejscowe);
- aktywność i przedsiębiorczość lokalnej społeczności włączającej się w procesy przekształceń gospodarczych, tworzącej usługi komercyjne i zakłady drobnej wytwórczości oraz obsługi mieszkańców gminy;
- dostępność i korzystanie z nowoczesnej technologii.

13. DIAGNOZA STANU I UWARUNKOWANIA DOTYCZĄCE TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA NISKO UCHWALONĄ UCHWAŁĄ NR LII/454/10 Z DNIA 10.11.2010 R.

13.1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu.

Teren w granicach objętych opracowaniem zmiany studium stanowi obszar zainwestowany w przeważającej części funkcją przemysłową, o powierzchni około 24 ha. Położony jest w środkowej części miasta Nisko, po północnej stronie ul. Sandomierskiej, leżącej w ciągu drogi krajowej nr 77 relacji Lipnik – Przemyśl. Od strony zachodniej przylega do Jednostki Wojskowej, od wschodu ograniczony jest Parkiem Miejskim natomiast północna granica przylega do terenów rolnych.

Teren posiada przeznaczenie określone w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego obszaru przemysłowo-usługowego w rejonie ul. Sandomierskiej w Nisku, uchwalonego uchwałą Nr XX/218/08 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 1 lipca 2008 r. Przeznaczenie to jest zgodne z ustaleniami obowiązującego Studium, według którego teren położony jest w III STREFIE – rozwoju gospodarczego i usług, w obszarze adaptacji, uzupełnień i przekształceń terenów przemysłu, składów, transportu i drobnej wytwórczości.

13.2. Stan ladu przestrzennego i wymogi jego ochrony.

Teren obejmuje obszar o wykształconej i nadal rozwijającej się funkcji przemysłowej związanej z historycznie ukształtowanym ośrodkiem przemysłu, położonego na terenie TARNOBRZESKIEJ SPECJALNEJ STREFY EKONOMICZNEJ (TSSE EURO – PARK WISŁOSAN). W obecnym stanie w większości zainwestowany jest obiektami hal produkcyjnych (o dużej powierzchni użytkowej i kubaturze), warsztatowych i magazynowych. Są to obiekty dawnych zakładów TOORA POLAND SA. Ponadto na przedmiotowym terenie znajdują się obiekty o funkcji usługowej, handlowej, biurowej oraz obszar na którym dopuszcza się lokalizację placu targowego. Na przedmiotowym terenie może być dopuszczona lokalizacja obiektów handlowych, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², z zachowaniem proporcji w stosunku do funkcji produkcyjnej jako dominującej.

13.3. Stan środowiska, rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i zasobów wodnych oraz wymogów środowiska i krajobrazu.

Teren w granicach zmiany Studium stanowi obszar zurbanizowany położony w centrum miejscowości Nisko, na którym nie występują grunty użytkowane rolniczo oraz składniki przyrody o cennych wartościach. Położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 425 Dębica-Stalowa Wola-Rzeszów ustalonego decyzją Ministra Ochrony Środowiska Zasobów naturalnych i Leśnictwa z dnia 18 lipca 1997 r. (KDH 1/013/6037/97) w związku z czym obowiązują szczególne nakazy i zakazy zagospodarowania i użytkowania terenów mające na uwadze ochronę wód podziemnych.

Teren znajduje się w znacznej odległości od obszaru specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000 oraz poza obszarami proponowanymi do wpisu na listę siedlisk chronionych europejskiej ochrony NATURA 2000.

13.4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Na terenie znajduje się następujące obiekty zabytkowe:

- 1) kamiennie – ceramiczna figura kultowa Serca Pana Jezusa z 1907 roku usytuowana na działce nr ewid. 1733/3 położonej w bezpośrednim sąsiedztwie pasa drogowego ul. Sandomierskiej – ujęta w gminnej ewidencji zabytków,
- 2) budynek dawnego browaru z początku XX w. murowany, przykryty dachem stromym, usytuowany na działce nr ewid. 1739/1, użytkowany obecnie jako usługi wielobranżowe – ujęty w gminnej ewidencji zabytków,
- 3) budynek stolarni z początku XX w, murowany, przykryty dachem stromym, usytuowany na działce nr ewid. 1751/10, użytkowany obecnie jako usługi i handel – ujęty w gminnej ewidencji zabytków.

Ponadto w bezpośrednim sąsiedztwie przedmiotowego terenu znajdują się:

- 1) dawna cegielnia z suszarnią wpisana do rejestru zabytków pod numerem rejestru 257/A decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znak KL.VI-5340/62/81 z dnia 8 kwietnia 1981 roku,
- 2) Park Miejski w Nisku wraz ze strefami ochrony konserwatorskiej wpisany do rejestru zabytków pod numerem 144/A decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znak KL.VI-5340/71/86 z dnia 27 maja 1986 r., na terenie którego znajdują się cztery pomniki przyrody.

13.5. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrona zdrowia.

W tym zakresie, w odniesieniu do terenu objętego zmianą studium aktualne są uwarunkowania określone w studium.

13.6. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i mienia.

Przedmiotowy teren nie leży w zasięgu zagrożenia wodami powodziowymi, nie jest też narażony na osuwanie się mas ziemnych.

13.7. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.

Teren objęty ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, stanowiący w większości obszar produkcyjno - usługowy zainwestowany obiektami dawnych zakładów TOORA POLAND SA (w stanie upadłości), wymaga w celu zwiększenia jego atrakcyjności i możliwości inwestycyjnych rozszerzenia funkcji przeznaczenia terenu.

13.8. Stan prawny gruntów.

Grunty objęte zmianą studium stanowią własność prywatną oraz skarbu państwa w użytkowaniu wieczystym. Stan prawny gruntów nie stanowi istotnego uwarunkowania dla zakresy zmiany Studium.

13.9. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.

Poza w/w obiektami wpisanymi do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków, teren objęty granicami zmiany przylega do jednostki wojskowej mającej status terenu zamkniętego, dla którego mogą być ustanawiane strefy ochronne.

13.10. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.

Nie występują naturalne zagrożenia geologiczne.

13.11. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych.

Nie występują udokumentowane złoża kopalin. Przedmiotowy teren położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 425 Dębica-Stalowa Wola-Rzeszów ustalonego decyzją Ministra Ochrony Środowiska Zasobów naturalnych i Leśnictwa z dnia 18 lipca 1997 r. (KDH 1/013/6037/97) w związku z czym obowiązują szczególne nakazy i zakazy zagospodarowania i użytkowania terenów mające na uwadze ochronę wód podziemnych.

13.12. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.

Nie występują tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych.

13.13. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.

Teren położony jest bezpośrednio przy drodze publicznej kategorii krajowej nr 77, która przebiega przez środek miasta. W ciągu tej drogi przebiega kolektor kanalizacji sanitarnej o wysokim stopniu awaryjności w związku z powyższym ul. Sandomierska jest zamknięta dla ruchu ciężarowego powyżej 3,5 ton.

W odniesieniu do terenu objętego zmianą studium nie ulegają zmianie uwarunkowania dotyczące infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej i energetycznej. W zakresie gospodarki odpadami obowiązuje „Plan gospodarki odpadami dla gminy i miasta Nisko”.

13.14. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko nie zgłoszono żadnych wniosków dotyczących uwzględnienia zadań, służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych powiatowych, wojewódzkich lub krajowych. Uzyskano informacje od właściwych organów, że zadania takie nie występują na obszarze objętym zmianą studium.

13.15. Wpływ uwarunkowań na ustalenia kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego terenu objętego zmianą studium.

Teren wskazany pod lokalizację obiektów handlowych, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² winien nawiązywać do istniejącej i projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. Wprowadzone dopuszczenie obiektów handlu nie powinno zaburzać istniejącego charakteru zabudowy produkcyjnej, nie powinno przejąć roli dominującej w przedmiotowym terenie. Dopuszczenia lokalizacji obiektów należy ograniczyć w ustaleniach planu miejscowego mając na uwadze istniejące zabytkowe objekty.

III. CELE ROZWOJU GMINY

III. CELE ROZWOJU GMINY

Strategia rozwoju gminy określiła wizję gminy i główne pole działania na przyszłość w haśle tzw. **misji gminy**:

NISKO – PRZYJAZNE DLA MIESZKAŃCÓW, ROZWIJAJĄCE GOSPODARKE, NAUKĘ, KULTURĘ I SPORT, ATRAKCYJNE DLA SĄSIADÓW I INWESTORÓW

Następnie został wyselekcjonowany i zhierarchizowany system celów strategicznych obejmujący dziedziny życia społeczno – gospodarczego, w których koncentrować się będzie strategia tzw. „obszary strategiczne”.

Strategia rozwoju gminy określiła 7 obszarów strategicznych:

- ◆ infrastruktura techniczna;
- ◆ przedsiębiorczość (w tym handel i usługi);
- ◆ rolnictwo;
- ◆ administracja;
- ◆ kultura;
- ◆ ochrona środowiska;
- ◆ sport i rekreacja.

Cele strategiczne, określone w strategii rozwoju zostały w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przełożone na cele kierunkowe zagospodarowania przestrzennego przy uwzględnieniu wyników analiz i oceny stanu gminy, a także przy założeniu równoważenia rozwoju poprzez oszczędne dysponowanie zasobami z myślą o następnych pokoleniach.

Przy takich założeniach rozwój gminy musi koncentrować się przede wszystkim na kierunkach zagospodarowania terenów już zainwestowanych zarówno w mieście Nisko jak i we wsiach gminy.

Strategia realizacji głównego celu rozwoju gminy tzw. misji ma polegać na równoległej i skoordynowanej realizacji celów kierunkowych zagospodarowania przestrzennego.

Cele kierunkowe wyrażają następujące aspekty tego rozwoju:

- ◆ **Cele ekonomiczne** wyrażają się w tworzeniu warunków przestrzennych rozwoju przedsiębiorczości umożliwiających rozwój gospodarczy gminny.

Zadania realizacji tych celów:

- przygotowanie terenów do ofert lokalizacyjnych pod różnego rodzaju działalności gospodarcze i usługowe;
- rozwój usług o znaczeniu ponadlokalnym;
- restrukturyzacja rolnictwa z szczególnym uwzględnieniem tworzenia warunków przestrzennych dla rozwoju przetwórstwa rolnego i rozwoju agroturystyki;

- zabezpieczenie potrzebnej infrastruktury;
- efektywne wykorzystanie zasobów gruntów komunalnych.

- ◆ **Cele społeczne** ukierunkowane są na obniżanie bezrobocia oraz poprawę jakości życia mieszkańców poprzez rozwijanie infrastruktury społecznej, porządkowanie struktury przestrzennej miasta i gminy decydujących o warunkach zamieszkania, pracy, usług i wypoczynku.

Zadania realizacji tych celów:

- zwiększanie i modernizowanie zasobów mieszkaniowych;
- tworzenie rezerw terenowych pod nową zabudowę;
- poprawa stanu wyposażenia w usługi lokalne;
- zapewnienie sprawnej komunikacji wewnętrznej;
- poprawa zdrowotności mieszkańców;
- tworzenie warunków do rozwoju nowoczesnej edukacji i nauki z uwzględnieniem potrzeb gminy i regionu oraz aspiracji młodzieży;
- wzmocnienie funkcji Niska jako ponadlokalnego ośrodka życia kulturalnego.

- ◆ **Cele przyrodnicze i kulturowe** wyrażają się w ochronie i racjonalnym kształtowaniu środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Zadania realizacji tych celów:

- racjonalna gospodarka wszystkimi zasobami ze szczególnym uwzględnieniem ochrony zasobów wód podziemnych;
- zachowanie otwartych przestrzeni krajobrazu przyrodniczo – kulturowego doliny Sanu i ochrona ich przed rozproszoną zabudową;
- zachowanie istniejących wartości środowiska oraz tożsamości kulturowej;
- rozszerzenie zakresu ochrony prawnej obiektów i zespołów zabudowy;
- kształtowanie atrakcyjnego wizerunku miasta i gminy;
- ukształtowanie współczesnych układów zabudowy wsi w nawiązaniu do tradycji kulturowej.

- ◆ **Cele przestrzenne** ukierunkowane są na podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania miasta i gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych oraz efektywnego wykorzystania zasobów.

Zadania realizacji tych celów:

- porządkowanie zagospodarowania terenów osadniczych, usługowych i przemysłowych;
- tworzenie warunków przestrzennych umożliwiających rozwój atrakcyjnych miejsc zamieszkania, pracy i wypoczynku z zachowaniem harmonijnego krajobrazu otwartego na obszarze gminy.

IV. POLITYKA ROZWOJU I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

IV. POLITYKA ROZWOJU I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

Dla osiągnięcia określonych wyżej celów ustalono zasady polityki przestrzennej. Przy formułowaniu zadań polityki wyodrębniono następujące zagadnienia dotyczące poszczególnych sektorów działalności związanej z użytkowaniem przestrzeni:

- ochrony środowiska i wartości kulturowych;
- rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- ponadlokalnych celów publicznych;
- gospodarowanie mieniem gminy;
- zagrożenia żywiołowe i katastrofalne;
- pozarolniczy rozwój społeczno – gospodarczy.

1. POLITYKA I KIERUNKI ROZWOJU W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA.

Przy formułowaniu generalnych ustaleń dotyczących ochrony środowiska na obszarze gminy Nisko kierowano się zasadą zrównoważonego rozwoju tj. rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem czynników środowiskowych. Określono kierunki takiego przebiegu nieuchronnego i pożądanego rozwoju gospodarczego, który nie naruszałby w sposób istotny i nieodwracalny środowiska życia człowieka, nie doprowadzałby do degradacji biosfery i godziłby prawa przyrody, ekonomii i kultury.

Wychodząc od wniosków sformułowanych w pierwszej części opracowania, a mianowicie uwarunkowań wynikających ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego terenu gminy, jak również uwarunkowań zewnętrznych przyjęto następujące zasady polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i krajobrazu:

1.1. Ochrona wód powierzchniowych.

Celem zapewnienia warunków ochrony wód powierzchniowych jako podstawowy wymóg określa się realizację sieci kanalizacyjnej obejmującej wszystkie jednostki osadnicze w gminie oraz zorganizowanie systemu odbioru i oczyszczania ścieków w oparciu o istniejącą oczyszczalnię ścieków w Nisku.

Zadania powyższe przewidziane są programem inwestycyjnym do realizacji do 2010 roku.

Rzeka San pomimo tendencji poprawy nadal wymaga działań prowadzących do ochrony i poprawy jakości jej wód. Powierzchniowy dopływ zanieczyszczeń sanitarnych pochodzących głównie z osiedli wiejskich terenu gminy zostanie wyeliminowany poprzez wyposażenie w sieć kanalizacyjną i system oczyszczania ścieków, uruchomi to proces samooczyszczania rzeki w konsekwencji doprowadzi do poprawy stanu sanitarnego. Na terenie gminy taką szansę stwarza nowoczesna oczyszczalnia o wysokiej sprawności oraz zamierzenia inwestycyjne w zakresie budowy kanalizacji.

Pozytywny wpływ na wody powierzchniowe będzie miała również realizacja systematycznej, selektywnej zbiórki odpadów (zgodnie z opracowanym gminnym planem gospodarki odpadami) z terenu całej gminy i bieżąca likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów.

Uzyskanie poprawy jakości wód rzeki Sanu wymaga ponadto działań kompleksowych w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej (budowa kanalizacji i oczyszczalni komunalnych, poprawa skuteczności oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych) w

górnym odcinku biegu rzeki i całej zlewni. San wprowadza na teren gminy wody o znacznym stopniu degradacji.

1.2. Ochrona wód podziemnych.

Teren gminy zasobny jest w wody podziemne, utworzony tu dla zasobów czwartorzędowych GZWP Nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów obejmuje niemal całą powierzchnię gminy.

Ze względu na brak warstwy izolacyjnej zbiornik narażony jest na przenikanie zanieczyszczeń z powierzchni. Zasoby zbiornika są źródłem zaopatrzenia ludności w wodę. Wobec powyższego obszar Zbiornika podlega ochronie przed możliwością skażenia wód podziemnych, powierzchniowych i gruntów. W jego obrębie nie należy lokalizować przedsięwzięć, które mogłyby negatywnie wpłynąć na jakość zasobów wodnych.

Celem zapewnienia ochrony wód wglębnych, pitnych kierunki polityki w tym zakresie dotyczą:

- kontynuacji wzmożonej ochrony sanitarnej w obrębie stref ochrony bezpośredniej ujęć wody pitnej;
- respektowania zasad zagospodarowania, ograniczeń, nakazów i zakazów w odniesieniu do stref ochrony pośredniej ujęć wody, określonych w decyzjach ustanawiających strefy.

Należy kontynuować monitoring jakości wód wglębnych w ramach istniejącej sieci punktów pomiarowych oraz rozszerzyć doraźnie kontrolę w sąsiedztwie obiektów stwarzających zagrożenie.

1.3. Ochrona powietrza atmosferycznego.

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego celem jest zachowanie norm czystości określonych stosownymi przepisami prawa.

Określa się następujące warunki dotyczące całej gminy, a w szczególności miasta Nisko, gdzie skupia się większość źródeł emisji i koncentrują zanieczyszczenia:

- stałe obniżanie emisji substancji szkodliwych w obiektach istniejących stanowiących zagrożenie dla środowiska poprzez montaż odpowiednio sprawnych urządzeń i instalacji neutralizujących;
- podjęcie działań, w tym edukacyjnych i promocyjnych na rzecz ograniczenia niskiej emisji poprzez zmianę stosowanego paliwa stałego na gazowe w lokalnych kotłowniach i indywidualnych systemach grzewczych;
- działalność kontrolna w celu podejmowania przeciwdziałań;
- ograniczenie zanieczyszczeń motoryzacyjnych głównie w centrum Niska poprzez eliminację z układu miejskiego tras szybkiego ruchu tranzytowego oraz poprzez promowanie korzystania z komunikacji zbiorowej, tworzenie warunków do korzystania z ruchu rowerowego - budowa ścieżek rowerowych, wprowadzanie zieleni izolacyjnej.

Dotrzymanie tych warunków jest realne w kontekście programu zadań inwestycyjnych przewidzianych do realizacji poprzez samorząd, zgodnie z Gminnym Programem Ochrony Środowiska. Zdecydowanie większy efekt dla poprawy środowiska przyniosłoby kompleksowe, analogiczne dla Stalowej Woli rozwiązanie problemów w tym zakresie, z uwagi na wpływ uciążliwości tego miasta wynikający z bliskiego położenia.

Ponadto w związku z powstaniem obowiązku opracowania przez Marszałka Województwa naprawczego Programu Ochrony Powietrza dla strefy tarnobrzeško – leżajskiej, w obrębie której położona jest gmina, w Programie zostanie określony zakres niezbędnych działań prowadzących do poprawy warunków aerosanitarnych.

1.4. Ochrona klimatu akustycznego.

W zakresie ograniczenia uciążliwości związanej z hałasem komunikacyjnym za niezbędne określa się:

- odciążenie centrum Niska od ruchu tranzytowego poprzez realizację obwodnicy;
- nasadzanie zieleni izolacyjnej wysokiej i niskiej lub doraźną realizację ekranów akustycznych;
- poprawę nawierzchni dróg od jakości której zależy poziom emisji hałasu;
- prowadzenie działań edukacyjnych, m.in. promujących środki transportu zbiorowego i rowerowego.

Nowe przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska wprowadziły wymóg opracowania przez starostę map akustycznych, w oparciu o mapy akustyczne sporządzone przez zarządzających drogami dla terenów zagrożonych hałasem, na podstawie których opracowane będą naprawcze programy ochrony przed hałasem. W programie będą określone obszary wymagające działań eliminujących uciążliwość hałasową. Terminy wykonania takich map są odległe. Pierwsze mapy akustyczne prawdopodobnie powstaną po roku 2010, co wynika z konieczności prowadzenia długofalowych pomiarów hałasu komunikacyjnego.

1.5. Ochrona zasobów surowcowych, gospodarka surowcami, ochrona powierzchni ziemi.

- udokumentowane zasoby surowcowe winny być chronione przed zainwestowaniem celem umożliwienia ich racjonalnego wykorzystania, zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze;
- tereny górnicze podlegają ochronie przed zainwestowaniem z uwagi na konieczność zapewnienia wykonywania uprawnień wynikających z koncesji;
- w celu zapewnienia racjonalnej gospodarki surowcami konieczna jest eliminacja „dzikiej” eksploatacji, pozyskiwanie surowców może odbywać się w obrębie obszarów udokumentowanych złóż, wyłącznie na podstawie koncesji, jeśli złoża występują poza obszarami gdzie eksploatacja jest zabroniona na podstawie przepisów odrębnych lub prawa lokalnego;
- należy dokonać rekultywacji terenów po zakończeniu eksploatacji o kierunku wskazanym w decyzji koncesyjnej;
- dopuszcza się prowadzenie prac geologiczno-wiertniczych na terenie gminy, mających na celu poszukiwanie i rozpoznawanie złóż gazu ziemnego i ropy naftowej na podstawie posiadanych koncesji udzielonych przez Ministra Środowiska przy zachowaniu obowiązujących przepisów branżowych;
- udostępnia się obszar gminy do prowadzenia prac geologicznych, mających na celu poszukiwanie i rozpoznawanie złóż surowców pospolitych. Rozpoznawanie, dokumentowanie i eksploatacja złóż może odbywać się na warunkach określonych w przepisach Ustawy Prawo geologiczne i górnicze, z wyłączeniem terenów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody;
- tereny skarpy nadszańskej z uwagi na zagrożenie jej stabilności i walory krajobrazowe winny być wyłączone z zainwestowania.

1.6. Ochrona gruntów rolnych i leśnych.

W myśl ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych zaleca się oszczędne dysponowanie gruntami o wysokiej bonitacji (w tym glebami pochodzenia organicznego), oraz terenami leśnymi w przeznaczaniu ich na cele nierolnicze i nieleśne. Przeznaczenie takie odbywa się w planie zagospodarowania przestrzennego w sposób określony stosownymi przepisami.

Na terenie gminy część lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, pozostających w Zarządzie Nadleśnictwa Rudnik i Nadleśnictwa Rozwadów została uznana za ochronne (wodochronne i położone w granicach administracyjnych miast oraz wokół miast liczących powyżej 50 tysięcy mieszkańców). Powierzchnia lasów ochronnych wynosi 4 873 ha.

W myśl ustawy o lasach szczególnej ochronie podlegają kompleksy leśne posiadające status lasów ochronnych. W obrębie lasów ochronnych ustala się podporządkowanie funkcji produkcyjnej funkcjom ochronnym.

Gospodarka leśna winna być prowadzona w sposób zapewniający ciągłe spełnianie przez nich celów, dla których zostały wydzielone, w szczególności poprzez:

- dbałość o stan zdrowotny i sanitarny lasów;
- preferowanie naturalnego odnowienia lasu;
- dbałość o utrzymanie naturalnych stosunków wodnych;
- ograniczenie stosowania zrębów zupełnych.

Wg zaktualizowanego w 2003r. „Krajowego Programu Zwiększania Lesistości na lata 2001-2020” gmina Nisko zaliczona jest do grupy gmin o umiarkowanych preferencjach zalesieniowych. Wynika to głównie z dużego udziału powierzchni leśnych na terenie gminy. Generalnie większa lesistość gminy wskazuje na mniejsze potrzeby zalesieniowe.

Zasady gospodarki leśnej i kierunki ochrony lasów są określone i realizowane zgodnie z planami urządzenia lasów opracowanymi przez Nadleśnictwa.

1.7. Obszary i obiekty objęte ochroną prawną i proponowane do ochrony.

- ◆ Dla obszaru położonego w granicach otuliny Parku Krajobrazowego „Lasy Janowskie” wprowadza się zakaz lokalizowania przedsięwzięć, które mogłyby znacząco oddziaływać na zasoby przyrodnicze Parku. Nowy akt prawny ustanawiający Park bez zmiany jego granic i granic otuliny został wydany w związku ze zmianą podstawy prawnej jego powołania tj. ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku. Nowe Rozporządzenie ustanawia Park wraz z otuliną, lecz nie określa zasad zagospodarowania oraz nakazów i zakazów dla terenu otuliny. Również opracowany i zatwierdzony plan ochrony dla Parku Krajobrazowego (Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego Nr 13 z dnia 6 maja 2005 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony Parku Krajobrazowego Lasy Janowskie – Dz.Urz. Województwa Lubelskiego 2005/117 z dnia 2 czerwca 2005 roku) obejmuje wyłącznie obszar samego Parku.
- ◆ Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody obszary Natura 2000 wymagają docelowo opracowania planów ochrony, wyprzedzająco dla obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (znajdujących się na liście przesłanej do KE) mogą zostać opracowane plany zadań ochronnych. Ustalenia tych dokumentów stają się wiążące dla SUiKZP gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Z uwagi na brak w chwili obecnej w/w planów w odniesieniu do ustanowionego i projektowanego na terenie gminy obszaru Natura 2000, zgodnie z art. 33 ust 1 ustawy o ochronie przyrody zabronione jest podejmowanie działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności: pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 lub pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.
- ◆ Ochronie przed zainwestowaniem i działaniami obniżającymi potencjał przyrodniczy podlegają 3 użytki ekologiczne położone na terenach leśnych.

- ◆ W stosunku do pomników przyrody zgodnie z obowiązującymi przepisami (ustawa o ochronie przyrody), zabrania się:
 - niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu;
 - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym;
 - uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
 - dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
 - likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
 - wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
 - umieszczania tablic reklamowych.

Zakazy, o których mowa wyżej, nie dotyczą:

- prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody,
 - realizacji inwestycji celu publicznego,
 - zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa,
 - likwidowania zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.
- ◆ Zgodnie z obowiązującym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego na terenie gminy projektuje się:
 - utworzenie Parku Krajobrazowego Puszczy Sandomierskiej, który na terenie gminy obejmuje znaczne powierzchnie lasów państwowych, pozostałości Puszczy Sandomierskiej, położonych na zachód i południowy-zachód od doliny Sanu. Projektowany na terenie województwa Park powstanie z połączenia istniejących obszarów chronionego krajobrazu oraz obszarów gmin lub ich części głównie zalesionych, dotychczas nie objętych ochroną prawną.
 - utworzenie Zaklikowsko-Ulanowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który na terenie gminy obejmuje obszar otuliny parku Krajobrazowego „Lasy Janowskie” bez jej prawnej likwidacji.
 - utworzenie rezerwatu leśnego „Jeżowe”, położonego na gruntach pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Rudnik. Teren projektowanego rezerwatu o powierzchni 349,96 ha obejmuje głównie grunty gminy Jeżowe oraz Rudnik. Na terenie gminy Nisko zajmuje powierzchnię ok. 50ha. Wg informacji uzyskanych w Nadleśnictwie Rudnik, w stanie obecnym teren ten utracił wartości przyrodnicze, kwalifikujące go do ochrony rezerwatowej (drzewostany jesionowe w fazie zamierania). Fakt ten został zgłoszony przez administratora lasów do Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.

Ustanowienie wymienionych form ochrony przyrody w proponowanych granicach będzie poprzedzone opracowaniem dokumentacji potwierdzających walory przyrodnicze tych terenów.

1.8. System powiązań ekologicznych – tereny otwarte, ochrona bioróżnorodności.

Na terenie gminy tworzą go dolina Sanu (korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym i międzynarodowym w sieci ECONET), ekosystemy leśne i ekosystemy łąk naturalnych. Obszary te winny być wyłączone z intensywnego zagospodarowania, posiadają predyspozycje do pełnienia funkcji biotycznej – systemu terenów otwartych w gminie dla zapewnienia pożądanego przewietrzania, migracji gatunków, zachowania enklaw roślinności i ostoi zwierząt. Znaczna część terenów leśnych podlega ochronie prawnej lub jest proponowana do wprowadzenia różnych form ochrony przyrody.

Ponadto dolina Sanu podlega ochronie poprzez włączenie w sieć ekologiczną ECONET-PL, co wiąże się z wdrożeniem międzynarodowego programu ochrony środowiska, którego celem jest zachowanie naturalnych powiązań przyrodniczych Europy, a zadaniem priorytetowym ochrona wód.

W zakresie ochrony bioróżnorodności i przeciwdziałania jej ubożeniu (utrata cennych siedlisk, wymieranie gatunków) niezbędna jest ochrona przed zainwestowaniem i negatywnym oddziaływaniem elementów ważnych dla jej zachowania, występujących na terenie gminy. Są to chronione siedliska przyrodnicze i siedliska bytowania zróżnicowanej pod względem fauny, występujące w obrębie ustanowionych i projektowanych obszarów i obiektów, chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody, w tym w obrębie obszaru leśnego, spełniającego kryteria naukowe do wyznaczenia obszaru Natura 2000

1.9. Ochrona przed zagrożeniem powodzią.

W zakresie ochrony przed powodzią ustala się:

- ◆ obowiązek stosowania zakazów, nakazów, ograniczeń i dopuszczeń określonych w obowiązujących przepisach szczególnych, dotyczących ochrony przed powodzią, w odniesieniu do obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią tj. terenów położonych w zasięgu wód powodziowych 1% (o prawdopodobieństwie pojawienia się nie częściej niż raz na sto 100 lat);
- ◆ realizację działań chroniących przed skutkami powodzi i nagłych wezbrań wód Sanu i jej dopływów.

Zadaniowy opis przedsięwzięć związanych z ochroną przeciwpowodziową na terenie gminy wskazano w pkt. 9.6.

2. POLITYKA I KIERUNKI ROZWOJU W ZAKRESIE OCHRONY DÓBR KULTURY.

2.1. Zewidencjonowane 88 obiekty zabytkowe na terenie gminy stanowią niejednokrotnie wartości kulturowe rangi regionalnej.

Uzupełnienie tych zasobów stanowią liczne stanowiska archeologiczne (20 osad i cmentarzysk) świadczące o tradycji osadnictwa w tym rejonie w czasach prehistorycznych.

- ◆ Do rejestru zabytków wpisano 15 najcenniejszych:
 - zespół kościoła parafialnego p.w. św. Józefa w Nisku wraz z terenem cmentarza przykościelnego;
 - park miejski w Nisku wraz ze strefami ochrony konserwatorskiej;
 - park krajobrazowy Waldekówka w Raclawicach;
 - obiekt przemysłowy cegielni z suszarnią w Nisku;
 - kaplicę grobową w Nisku – Warchołach;
 - cmentarz wojenny z I wojny światowej w Nisku;
 - dom przy ul. Kościuszki 11;
 - neogotycka kaplica w Nisku – Malcach;
 - figura świętej rodziny w Nisku – Malce;
 - cmentarz przykościelny bez kościoła parafialnego i dzwonnicy oraz plebania z jej otoczeniem w Raclawicach;
 - najstarsza część cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego w Zarzeczu;

- cmentarz wojenny z I wojny światowej w Zarzeczcu – Podborek;
 - 3 stanowiska archeologiczne w Nisku, Nisku – Warchołach i Zarzeczcu.
- ◆ Do objęcia ochroną konserwatorską na terenie Gminy Nisko proponuje się wszystkie elementy charakterystyczne zespołów zabudowy wsi i miasta Nisko oraz związanych z nimi elementów krajobrazu naturalnego, a w tym:
- układ urbanistyczny Niska;
 - układy ruralistyczne wsi;
 - krajobraz kulturowy (w tym charakter zabudowy) i elementy dopełniające go tj. kapliczki, figury przydrożne, cmentarze i zabytki techniki;
 - stanowiska archeologiczne;
 - obszar chronionego krajobrazu oraz elementy krajobrazu naturalnego.
- ◆ Dlatego też na obszarze gminy Nisko wyznacza się następujące rodzaje stref ochrony konserwatorskiej:
- A – strefa pełnej ochrony konserwatorskiej
- B – strefa ochrony zachowanych elementów zabytkowych
- E – strefa ochrony ekspozycji
- K – strefa ochrony krajobrazu

Ochroną konserwatorską obejmuje się także obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w gminnej ewidencji zabytków, tereny z punktami widokowymi, układy ruralistyczne a także stanowiska archeologiczne. Ponadto określa się zasady postępowania wobec zabudowy dyszharmonizującej z otoczeniem.

Utrzymanie obiektów zabytkowych w należyтым stanie wynika z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 roku (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami).

Strefa „A” – pełnej ochrony konserwatorskiej

Strefa ta obejmuje obszary szczególnie wartościowe pod względem historycznym, o dobrze zachowanej, jednorodnej strukturze układu przestrzennego i związanego z nim integralnie terenu i krajobrazu wraz z obiektami zabytkowymi.

Dominujące w nim elementy kompozycji przestrzennej obrazują czytelnie pochodzenie zespołu zarówno pod względem rozplanowania jak i zabudowy.

W tej strefie zakłada się bezwzględny priorytet wymagań konserwatorskich, które winny zmierzać do możliwie najpełniejszej rewaloryzacji historycznego założenia.

Strefę „A” na obszarze gminy Nisko ustala się dla następujących terenów:

A – 1 obejmuje teren zespołu kościoła parafialnego p.w. Św. Józefa w Nisku

Remonty, rozbudowa obiektów zabytkowych jak i realizacja nowej zabudowy wymaga uzgodnienia ze służbą konserwatorską. Uzgodnieniom z konserwatorem zabytków podlegają również wszelkie prace ziemne, w czasie których należy zapewnić nadzór archeologiczny. Ochronie podlega również istniejący w zespole starodrzew.

A – 2 obejmuje teren zespołu kościoła parafialnego p.w. Św. Stanisława BM w Raclawicach

Remonty, rozbudowa obiektów zabytkowych jak i realizacja nowej zabudowy wymaga uzgodnienia ze służbą konserwatorską. Uzgodnieniom z konserwatorem zabytków podlegają

również wszelkie prace ziemne, w czasie których należy zapewnić nadzór archeologiczny. Ochronie podlega również istniejący w zespole starodrzew. Wymóg ten dotyczy również budynku nowego kościoła.

A – 3 obejmuje teren zespołu kościoła parafialnego p.w. MB Śnieżnej w Zarzeczcu

Remonty, rozbudowa obiektów zabytkowych jak i realizacja nowej zabudowy wymaga uzgodnienia ze służbą konserwatorską. Uzgodnieniom z konserwatorem zabytków podlegają również wszelkie prace ziemne, w czasie których należy zapewnić nadzór archeologiczny. Ochronie podlega również istniejący w zespole starodrzew. Wymóg ten dotyczy również budynku nowego kościoła i plebani.

A – 4 obejmuje teren kościoła parafialnego p.w. MB Królowej Polski w Nisku – Malcach

Remonty, rozbudowa obiektów zabytkowych jak i realizacja nowej zabudowy wymaga uzgodnienia ze służbą konserwatorską. Uzgodnieniom z konserwatorem zabytków podlegają również wszelkie prace ziemne, w czasie których należy zapewnić nadzór archeologiczny. Ochronie podlega również istniejący w zespole starodrzew.

A – 5 obejmuje teren zespołu podworskiego w Raclawicach – Waldekówce

Ochronie podlega zabytkowe założenie parkowe wraz z budynkiem dawnego spichlerza.

Remonty, rozbudowa obiektów zabytkowych jak i realizacja nowej zabudowy wymaga uzgodnienia ze służbą konserwatorską. Uzgodnieniom z konserwatorem zabytków podlegają również wszelkie prace ziemne, w czasie których należy zapewnić nadzór archeologiczny. Ochronie podlega również istniejący w zespole starodrzew.

A – 6 obejmuje teren zespołu podworskiego w Zarzeczcu

Remonty, rozbudowa obiektów zabytkowych jak i realizacja nowej zabudowy wymaga uzgodnienia ze służbą konserwatorską. Uzgodnieniom z konserwatorem zabytków podlegają również wszelkie prace ziemne, w czasie których należy zapewnić nadzór archeologiczny. Ochronie podlega również istniejący w zespole starodrzew.

Strefa „B” ochrony zachowanych elementów zabytkowych

Strefa ta obejmuje tereny usytuowane w sąsiedztwie najcenniejszych części układu przestrzennego o zachowanym historycznym rozplanowaniu, z zabudową o wartościach kulturowych, która częściowo uległa likwidacji lub zniekształceniu a znajdujące się na tym terenie obiekty współczesne nadają mu zróżnicowany charakter. W strefie tej obowiązuje wymóg zachowania istniejących elementów o wartościach kulturowych i dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji.

B – 1 obejmuje układ urbanistyczny Miasta Niska wraz z historyczną zabudową i zachowanym podziałem działek

Ochronie konserwatorskiej podlega zachowane położenie planistyczne miasta: istniejące place, drogi, teren zespołu pałacowo – parkowego, zespół koszar wojskowych, drewniana i murowana zabudowa, założenie gospodarczo – przemysłowe, wglądy na główne dominanty miejscowości (d. park pałacowy, kościół parafialny).

Obiekty zabytkowe oraz posiadające tradycyjny charakter winny być remontowane w uzgodnieniu ze służbą konserwatorską. Należy zachować ich skalę, bryłę charakterystyczną dla miasta (tj. wysokość obiektów, kształt dachów) oraz posiadany skromny detal architektoniczny. Nowe obiekty mogą być lokalizowane na niezabudowanych działkach z koniecznością zachowania historycznej linii zabudowy. Wskazana jest stopniowa wymiana pokryć dachowych na dachówkę ceramiczną lub materiał ją imitujący fakturą i kolorem. Takie pokrycie należy stosować obligatoryjnie na obiektach nowowznoszonych.

Na obszarze strefy wszelkie prace remontowo – budowlane i roboty ziemne muszą być uzgadniane ze służbą konserwatorską.

B – 2 obejmuje układ ruralistyczny wsi Raclawice wraz z historyczną zabudową i zachowaniem podziału działek

Ochronie konserwatorskiej podlega założenie planistyczne wsi: istniejące drogi, cmentarz parafialny, zespół kościoła parafialnego oraz posiadające tradycyjny charakter zabudowa (murowana i drewniana), wglądy na dominanty miejscowości (kościół parafialny).

Obiekty zabytkowe oraz posiadające tradycyjny charakter winny być remontowane w uzgodnieniu ze służbą konserwatorską. Należy zachować ich skalę i bryłę charakterystyczną dla wsi (tj. wysokość obiektów i kształt dachów) oraz posiadany skromny detal architektoniczny.

Nowe obiekty mogą być lokalizowane na niezabudowanych działkach z koniecznością zachowania historycznej linii zabudowy. Wskazana jest stopniowa wymiana pokryć dachowych na dachówkę ceramiczną lub materiał ją imitujący fakturą i kolorem. Takie pokrycie należy stosować obligatoryjnie na obiektach.

Ochronie konserwatorskiej podlega również istniejące ukształtowanie terenu, które należy zachować.

Strefa „E” ochrony ekspozycji obiektów zabytkowych

Strefa ta obejmuje tereny stanowiące zabezpieczenia właściwego eksponowania zespołów i obiektów zabytkowych.

Ochrona konserwatorska w tej strefie polega przede wszystkim na zakazie wznoszenia budynków kubaturowych mogących zniekształcić ekspozycję zespołów zabytkowych.

E – 1 obejmuje teren na lewym brzegu Sanu (od strony Niska) od mostu na rzece San w kierunku wschodnim ok. 300m, będący naturalnym przedpołem widokowym na terenie dawnego zespołu dworsko – parkowego w Zarzeczcu

Teren ten jest naturalnie związany z obszarem dawnego założenia dworsko – parkowego i stanowi podstawę ekspozycji całego założenia od południa, wschodu i zachodu. Na ten teren nie należy wprowadzać nowej zabudowy.

E – 2 obejmuje teren d. starorzecza rzeki San, stanowiący odstawę ekspozycji na zespół dworsko – parkowy w Raclawicach – Waldekówce

Teren ten jest naturalnie związany z obszarem założenia dworsko – parkowego i stanowi podstawę ekspozycji założenia od pn. wsch. dworsko – parkowego i stanowi podstawę ekspozycji założenia od pn., wsch. i południa. Na teren ten nie należy wprowadzać nowej zabudowy.

E – 3 obejmuje teren od wsch. od drogi Rzeszów – Lublin do ul. Prudnickiej stanowiącej podstawę ekspozycji na zabudowę wsi Raclawice

Teren ten stanowi naturalne przedpole widokowe na historyczne założenie wsi Raclawice. Stanowi też podstawę ekspozycji na współczesny murowany a dawnej drewniany kościół parafialny oraz ekspozycję całego założenia planistycznego wsi od strony wschodniej. Na teren nie należy wprowadzać nowej zabudowy.

E – 4 obejmuje teren na skraju trasy nadzalewowej rzeki San od strony Zarzecza, od przystanku kolejowego Kłyżów na zachodzie do drogi Lublin – Rzeszów na wschodzie

Teren ten jest naturalnie związany z historycznym układem urbanistycznym Miasta Niska i stanowi podstawę ekspozycji miasta Niska od północy. Na teren ten nie należy wprowadzać nowej zabudowy, celem zachowania prawidłowej ekspozycji sylwety miasta.

Strefa „K” ochrony krajobrazu kulturowego

Strefa ta obejmuje obszary bezpośrednio związane z układem historycznym, znajdujące się w jego otoczeniu, często z interesującą przyrodą.

Działalność konserwatorska w tej strefie winna zmierzać do zachowania bądź częściowego odtworzenia elementów krajobrazu urządzonego.

Dla obszarów gminy wyznaczono strefy „K” obejmujące tereny krajobrazu naturalnego związanego integralnie z układem urbanistycznym.

Zabrania się lokalizacji na obszarze strefy obiektów o dużej kubaturze, funkcji szkodliwej dla środowiska i dysharmonizujących z tradycyjną zabudową i naturalnym otoczeniem.

Nowa zabudowa winna być lokalizowana na historycznie zagospodarowanym terenie, zgodnie z wytycznymi dla ochrony układów ruralistycznych.

Należy zachować naturalną rzeźbę terenu, z płynącymi ciekami wodnymi, zadrzewieniem itp.

Zaleca się zachowanie bez zabudowy naturalnych kompleksów łąk i terenów podmokłych.

Wyznacza się następujące tereny objęte ochroną krajobrazu kulturowego:

K – 1 obejmuje teren historycznego układu urbanistycznego miasta Niska wraz z naturalnym przedpolem od strony rzeki San, z zachowaną historyczną zabudową, naturalnym zadrzewieniem, ciekami i oczkami wodnymi.

2.2. W celu zachowania wartości historycznych dla przyszłych pokoleń jako generalne ustalenia w zakresie ochrony dóbr kultury określa się również:

- objęcie stałą ochroną obiektów wpisanych do rejestru zabytków jednocześnie wnioskowanie o poszerzenie listy o obiekty wyżej wymienione;
- przywracanie wartości (rewaloryzacja obiektów i zespołów zabytkowych) i właściwe wykorzystanie w sposób nie kolidujący z ich charakterem;
- zachowanie naturalnego otoczenia zarówno układów urbanistycznych i zieleni towarzyszącej szczególnie zespołów parkowych;
- w ramach planów miejscowych tworzenie nowych wartości podnoszących estetykę krajobrazu kulturowego (dbałość o wprowadzenie estetycznych form architektonicznych i zachowanie harmonii z otoczeniem przyrodniczym);
- przestrzeganie zasad ochrony stanowisk archeologicznych zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi warunkującymi inwestowanie w rejonie ich występowania.

3. POLITYKA I KIERUNKI ROZWOJU W ODNIESIENIU DO ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

Rozwój rolnictwa na terenie miasta i gminy Nisko ograniczony jest mało korzystnymi warunkami glebowymi wynikającymi z naturalnych walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 63,9 punktów (dla kraju 67 punktów).

Na terenie gminy przeważają lasy i grunty leśne, a powierzchnia gruntów zagospodarowanych rolniczo stanowi 36,8% ogólnej powierzchni gminy. Tak mały udział użytków rolnych, słabe warunki glebowe – ponad 45% użytków rolnych stanowią klasy V i VI świadczy, że gmina posiada mało korzystne warunki do rozwoju intensywnej produkcji rolnej.

Zarówno obsada bydła jak i trzody chlewnej w porównaniu do lat wcześniejszych uległa zmniejszeniu, spowodowane jest to brakiem opłacalności produkcji zwierzęcej.

Naturalne walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Nisko pogarsza w dużym stopniu niekorzystna struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 2,6 ha.

- ◆ Podstawowym celem polityki przestrzennej miasta i gminy Nisko dotyczącej rolniczej przestrzeni produkcyjnej w oparciu o przedstawione uwarunkowania jest:
 - wyprodukowanie zdrowej żywności i zaopatrzenia mieszkańców miasta i gminy w świeże produkty;
 - tworzenie gwarancji dla zbytu i opłacalności produkcji rolnej – stworzenia korzystnych cen;
 - w związku z dużą liczbą małych obszarowo gospodarstw istnieje potrzeba tworzenia zorganizowanych grup producentów;
 - stworzenie trwałych warunków pracy i zamieszkania rolnikom decydującym się na wyłączenie utrzymywanie z rolnictwa (stworzenie dostępności do kredytów i właściwa polityka kredytowa).
- ◆ Zgodnie z przyjętą polityką przestrzenną określa się następujące kierunki rozwoju i zasady użytkowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:
 - w produkcji roślinnej będzie dominował kierunek zbożowo – okopowy, w dolinie Sanu gdzie warunki glebowe są korzystniejsze dominować będzie uprawa pszenicy, jednak podstawowym zbiorem będzie żyto, które stanowi 28% ogólnej powierzchni zasiewów;
 - w dolinie rzeki San oraz jej dopływów występują najlepsze gleby w klasach od I – IV, jednak położenie ich w strefie zalewowej Sanu powoduje, że rolnictwo na tych obszarach posiada zróżnicowane warunki do swego rozwoju;
 - w produkcji ogrodniczej – uprawa warzyw i truskawek;
 - ze względu na naturalne uwarunkowania (47% użytków rolnych stanowią użytki zielone) predysponujące do hodowli bydła należy dążyć do zwiększania obsady bydła, a szczególnie krów mlecznych oraz obsady trzody chlewnej. Przemawia również za tym bliskość ośrodków przetwórczych: tj. Spółdzielni Mleczarskiej w Stalowej Woli oraz Zakładów Mięsnych S.A. w Nisku;
 - korzystne warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb i powietrza stwarzają możliwości produkcji zdrowej żywności o bardzo dobrych warunkach żywieniowych tzw. żywności ekologicznej w otulinie Parku Krajobrazowego Lasy Janowskie. Produkcja tej żywności przyczyni się do zwiększania dochodów mieszkańców gminy;

- grunty rolne, które w większości zostały zmeliorowane stanowią obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączone z zabudowy, które ze względu na poniesione nakłady i przeznaczenie ich do produkcji rolnej nie powinny być przeznaczone na cele nierolnicze oraz pod zalesienie;
- w miejscowościach położonych wśród lasów tj.: Nowosielec i Kończyce, które stanowią miejsce niedzielnych wycieczek mieszkańców Niska, lasy przyciągają amatorów grzybobrania proponuje się rozwój agroturystyki.

◆ Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- obszary o bardzo dobrych glebach w klasach I – III stanowiące 21,8% użytków rolnych oraz gleby klasy IV – 33,2% użytków rolnych należy chronić, gdyż stanowią one bazę dla rozwoju rolnictwa (zgodnie z ustawą z dnia 3.07.1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych);
- gleby pochodzenia organicznego – torfowe znajdujące się w miejscowościach: Wolina i Nowosielec nie należy przeznaczać na cele nierolnicze;
- zapobiegać procesom degradacji i szkodom w produkcji rolnej powstającym wskutek działalności nierolniczej;
- na cele nierolnicze powinny być przeznaczane nieużytki, a w przypadku ich braku grunty o najniższych klasach bonitacyjnych.

Ważnym elementem ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest uporządkowanie przestrzeni rolno – leśnej i zalesienie gruntów klas niskich bonitacyjnie bezpośrednio przylegających do użytków leśnych i nie rokujące możliwości racjonalnego prowadzenia gospodarki rolnej.

Do zalesienia niekiedy przeznaczone zostały grunty rolne wyższych klas bonitacyjnych stanowiące enklawy śródleśne.

Na terenie miasta i gminy Nisko powierzchnia przewidziana do zalesienia według granicy rolno – leśnej wynosi 713,00 ha w miejscowościach:

– Kończyce	– 157,2 ha;
– Nisko	– 178,9 ha;
– Nowa Wieś	– 5,3 ha;
– Nowosielec	– 177,3 ha;
– Raławice	– 17,4 ha;
– Wolina	– 13,2 ha;
– Zarzecze	– 164,1 ha.

Na terenach przewidzianych do zalesienia należy pozostawić pasy terenu bez zadrzewień o szerokościach: dla linii 110 kV – 20 m, dla linii 15 kV – 11 m.

Należy dążyć do zmniejszania powierzchni gruntów odłogujących i ugorów, których powierzchnia w roku 1997 wynosiła 1 161,00 ha i znalezienia instrumentów w polityce rolnej do zapewnienia opłacalności produkcji rolnej.

Grunty zmeliorowane w latach wcześniejszych, część tych systemów melioracyjnych już się zestarzała i należy ją odbudować aby zapewnić prawidłową gospodarkę wodną na tych terenach.

4. POLITYKA REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PUBLICZNYCH.

4.1. Polityka w zakresie zabezpieczenia ponadlokalnych celów publicznych.

W przekazanych przez Wojewodę Podkarpackiego wnioskach do niniejszego STUDIUM zaznaczono brak zadań rządowych służących do realizacji ponadlokalnych celów publicznych na obszarze gminy Nisko.

Natomiast z analizy wniosków wynikających z materiałów wstępnych do planu zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego wyłoniono szereg zdań, które będą miały istotne znaczenie dla rozwoju społeczno – gospodarczego i przestrzennego gminy.

W zakresie środowiska przyrodniczego i kulturowego:

- tereny i obiekty podlegające ochronie:
 - obszary górnicze surowców pospolitych;
 - elementy dziedzictwa kulturowego.
- tereny systemu ekologicznego:
 - obszary położone w otulinie Parku Krajobrazowego Lasy Janowskie;
 - obszary położone w granicach obszaru Natura 2000 OSO Puszcza Sandomierska;
 - obszary w obrębie proponowanych w PZPWP form ochrony przyrody;
 - lasy ochronne i gospodarcze;
 - dolina rzeki San włączona do sieci ECONET-PL jako korytarz ekologiczny o znaczeniu regionalnym.
- inwestycje związane z rozbudową sieci wodno – kanalizacyjnej;
- prawidłowe ukierunkowanie gospodarki odpadami obejmujące całą gminę, oraz włączenie Niska w powiatowy lub wojewódzki program gospodarki odpadami.

W zakresie gospodarki wodnej:

- budowa obwałowań na rzece San, lewy wał długości 11 km;
- obwałowanie cofkowe Barcówki około 2 km;
- melioracje wodne:
 - regulacja kanału Nowosielec.
- budowa zbiorników wodnych małej retencji:
 - Wolina, zasilany z cieków wodnych;
 - Zarzecze, zasilany z cieków wodnych;
 - Grądy, zasilany z Barcówki.

W zakresie komunikacji:

- inwestycje drogowe związane z odciążeniem ruchu:
 - droga ekspresowa S 74 Piotrków Trybunalski – Tarnobrzeg – Nisko – Rzeszów – granica państwa (do realizacji po roku 2015);
 - S 19 Budzisko – Augustów – Białystok – Lublin – Zarzecze (Nisko) do połączenia z drogą ekspresową S 74 – po śladzie modernizowanej drogi krajowej Nr 19;
 - modernizacja drogi Nr 19 na całym przebiegu do roku 2015;
 - modernizacja drogi krajowej Nr 862 Nisko – Leżajsk – Jarosław z projektowanym odcinkiem przedłużenia tzw. południowej obwodnicy do włączenia do projektowanej drogi ekspresowej;
 - alternatywny przebieg drogi krajowej Nr 84 równoległe do rzeki San.

W zakresie infrastruktury technicznej:

- inwestycje związane z zabezpieczeniem urządzeń magistralnych, elektroenergetycznych, telekomunikacyjnych, gazowniczych i ciepłowniczych o znaczeniu ponadlokalnym (w tym rezerwa pod nowy GPZ 110 – 15 kV – Malce wraz z liniami wprowadzającymi 110 kV)

W zakresie infrastruktury społecznej:

- inwestycje związane z rozbudową szkolnictwa wyższego, średniego i specjalistycznego;
- budowa ośrodka kształcenia ustawicznego;
- inwestycje związane z rozbudową obiektów administracji publicznej o znaczeniu ponadlokalnym;
- budowa Powiatowego Domu Pomocy Społecznej na 80 – 100 miejsc (z udziałem finansowym środków samorządowych).

Powyższe zadania powinny znaleźć się w rejestrze zadań rządowych, przy czym powinny być uzupełniane na etapie planów miejscowych w konsultacjach z lokalnym samorządem i władzami wojewódzkimi.

Z zabezpieczeniem ponadlokalnych celów publicznych wiążą się elementy funkcjonujące na obszarze gminy i wywołujące różne uwarunkowania i ograniczenia w zagospodarowaniu otoczenia jak korytarze technologiczne dla przebiegu magistralnych ciągów uzbrojenia o znaczeniu ponadlokalnym oraz obszary uciążliwości od komunikacji drogowej i kolejowej.

Określenie lokalnych przedsięwzięć publicznych

Komunikacja

- modernizacja sieci drogowo – ulicznej;
- wprowadzenie tras ruchu rowerowego;
- budowa chodników dla ruchu pieszego ze szczególnym uwzględnieniem jednostek wiejskich;
- przystosowanie układu komunikacyjnego dla osób niepełnosprawnych;
- poprawa stanu bezpieczeństwa ruchu.

Infrastruktura społeczna

- budownictwo komunalne;
- budowa sal gimnastycznych i boisk sportowych przy wszystkich szkołach podstawowych i gimnazjach, które tych urządzeń nie posiadają;
- budowa miejskiego parku wypoczynku i rozrywki;
- budowa parku wiejskiego w Zarzeczcu.

Zaopatrzenie w wodę

- modernizacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej na terenie gminy
- realizacja systemu pierścieniowo – rozdzielczego obejmująca miasto Nisko w tym: systemu przesyłowego Nisko ujęcie – Warchoły – Podwolina oraz systemów osiedlowych:
 - wodociąg osiedle Podwolina;
 - wodociąg osiedle Barce;
 - wodociąg osiedle Grądy;
 - uzupełnienie brakujących odcinków sieci wodociągowej.
- realizacja wodociągów obejmujących sołectwa:
 - wodociąg sołectwa Raclawice;
 - wodociąg sołectwa Wolina;

- modernizacja ujęcia wody SOPOT poprzez budowę i włączenie do eksploatacji studni zastępczych oraz wymianę odcinków rurociągów tłoczonych co pozwoli przywrócić pierwotną wydajność ujęcia oraz wykonać modernizację układu technologicznego stacji uzdatniania wody dla uzyskania normatywnych parametrów jakości wody.

Gospodarka ściekowa

- remont i przebudowa wyeksploatowanych odcinków sieci kanalizacyjnej;
- realizacja systemu kanalizacji:
 - osiedla Malce;
 - osiedla Barce i Warchoły;
 - uzupełnienie brakujących odcinków sieci kanalizacyjnej;
- realizacja kanalizacji sanitarnej sołectw:
 - Zarzecze;
 - Wolina;
 - Nowa Wieś;
 - częściowo Raclawice;
 - Nowosielec;
 - Kończyce;
 - realizacja systemu kanalizacji deszczowej wraz z oczyszczalnią i osadnikami wód.

Elektroenergetyka

- budowa stacji transformatorowych 15/0,4 kV:
 - w mieście:
 - ulica Kilińskiego – 1 stacja;
 - osiedle Barce – Śniegowiec – 1 stacja;
 - w gminie:
 - Nowa Wieś – 2 stacje;
 - Raclawice – 2 stacje.
- budowa linii średniego napięcia 15 kV zasilających w/w stacje transformatorowe,
- budowa linii niskiego napięcia do zasilania odbiorców,
- remont linii niskiego napięcia:
 - w mieście:
 - na osiedlu Warchoły;
 - na osiedlu Barce – Śniegowiec;
 - na osiedlu Malce I;
 - na osiedlu Moskale II;
 - na osiedlu Podwolina.
 - w gminie:
 - w Nowosielcu;
 - w Kończycach;
 - w Wolinie;
 - w Nowej Wsi;
 - w Zarzeczcu;
- budowa drugostronnego zasilania dla odbiorców energii elektrycznej Osiedla Warchoły, Barce – Śniegowiec i Zarzecza.

Telekomunikacja

- rozbudowa istniejących central cyfrowych:

- w Nisku;
- w Nowosielcu;
- w Zarzeczcu;
- w Wolinie.

przez Telekomunikacje Polską S.A. – Zakład Telekomunikacji w Tarnobrzegu.

- rozbudowa sieci telekomunikacyjnej rozdzielczej przez TP S.A.;
- rozbudowa sieci przez Pilicką Telefonię S.A. operatora niezależnego opartą na systemie radiowym.

Gospodarka odpadami

- rekultywacja wysypiska w Nisku;
- rozwój segregacji odpadów;
- wprowadzenie koncesjonowania usług w zakresie odbioru i wywozu odpadów komunalnych z terenu gminy.

Regulacja stosunków wodnych

- obwałowanie rzeki San – lewy wał od Stalowej Woli długość 11km;
- obwałowanie całkowite Barcówki około 2km;
- realizacja zbiorników małej retencji w tym w pierwszej kolejności:
 - Podwolina – Grądy powierzchnia wody ok. 14ha
 - Wolina powierzchnia 1,6ha pojemności 24 tysięcy m³.

Gospodarka rolna

- odbudowa melioracji, obiektu Podwolina;
- przeprowadzenie prac scaleniowo – wymiennych mających na celu poprawienie rozłogu gruntów oraz ich scalenie.

4.2. Polityka gospodarowania mieniem komunalnym.

Majątek gminy obejmuje następujący zakres rzeczowy:

- 🕒 nieruchomości gruntowe;
- 🕒 budynki i lokale mieszkalne;
- 🕒 lokale usługowe;
- 🕒 obiekty użyteczności publicznej;
- 🕒 drogi.

Wielkość mienia gminnego to zaledwie 861 ha – 6% ogólnego obszaru gminy; 216 ha stanowią grunty zabudowane z czego 645 ha stanowią grunty niezabudowane, co jest stosunkiem korzystnym dla gminy, gdyby nie fakt, że większość z tych terenów nie nadaje się pod zabudowę ze względu na znaczne oddalenie od obszarów osadniczych, położenia na gruntach zalewowych lub bardzo podmokłych.

Gospodarowanie tym majątkiem wymaga podejmowania rozważnych decyzji, które przyniosą korzyści dla gminy, a jednocześnie nie powodują zbyt dużych obciążeń dla użytkowników. Powinna je cechować duża aktywność niezbędna dla osiągnięcia podstawowych celów jakimi są:

- poprawa warunków życia mieszkańców;
- zapewnienie dochodów gminie;
- pozyskanie narzędzia do sterowania rozwojem przestrzennym i osiągnięcie warunków ładu przestrzennego.

Za szczególnie istotne w gospodarowaniu mieniem gminnym uważa się następujące działania;

- ① dokonywanie sprzedaży w drodze przetargu gruntów nie stwarzających dla gminy perspektyw aktywnego gospodarowania, w tym użytków rolnych oraz pojedynczych niewielkich działek w ramach terenów istniejącego lub przewidywanego zainwestowania;
- ① dokonywanie sprzedaży w drodze przetargów gruntów przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele mieszkaniowe lub mieszkań z zasobu komunalnego, a uzyskane środki przeznaczając na uzbrojenie terenów i zapewnienie dostępności komunikacyjnej nowych obszarów mieszkaniowych (szczególnie tych, które stanowią mienie gminne);
- ① nabywanie gruntów przyległych do terenów stanowiących mienie gminne oraz pojedynczych działek dla realizacji ustalonych celów publicznych;
- ① szerokie korzystanie z prawa pierwokupu we wszystkich korzystnych dla gminy przypadkach;
- ① stosowanie instrumentu scaleń w warunkach niekorzystnego układu przestrzennego własności (w tym nabywanie gruntów dla uzyskania wymaganego udziału gruntów gminnych w procesie scalenia) oraz dokonywanie dobrowolnej wymiany gruntów z podmiotami społecznymi i prywatnymi dające wspólne korzyści;
- ① gromadzenie środków finansowych na udział w wykupie terenów, które mogą stanowić ofertę dla inwestycji strategicznych (nowe miejsca pracy, stały dopływ środków z podatków i dzierżawy);
- ① przeznaczenie lub dokonywanie zmian w zapisach planów miejscowych dla obszarów, na których występują grunty mienia gminnego dla umożliwienia realizacji celów publicznych oraz inwestycji istotnych dla rozwoju gminy (dotyczy sytuacji braku istotnych przeciwwskazań z zakresu ochrony dóbr kultury i środowiska naturalnego oraz uwarunkowań lokalnych).

W konkretnych uwarunkowaniach proponuje się zróżnicowanie przestrzenne polityki gospodarowania mieniem gminy w dostosowaniu do występujących uwarunkowań i ustalonych stref polityki przestrzennej. Szczególnie aktywna polityka gospodarowania mieniem gminnym winna następować w obszarach przewidzianych do urbanizacji.

4.3. Polityka w zakresie aspektów obronnych, ochrony przed zagrożeniami żywiołowymi i katastrofalnymi.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nisko uwzględnia potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa.

Na obszarze gminy znajdują się nieruchomości wojskowe i tereny ćwiczebne, które zostały uwzględnione na rysunku studium w celu zabezpieczenia interesów Wojska Polskiego.

Ponadto w planowanym rozwoju struktury przestrzennej zwrócono uwagę na aspekty obronne, czyli odporność struktury przestrzennej na zagrożenia wojny, klęsk żywiołowych i awarii przemysłowych; odpowiednio, w miarę możliwości, ukształtowanie sieci osadniczej, odpowiednia lokalizacja przemysłu, poprawa warunków transportu i sieci komunikacyjnej w gminie, wielokierunkowe kształtowanie infrastruktury technicznej odpornej na awarie i przekształcenia z uwzględnieniem możliwości wykorzystania zasobów miasta i gminy pod kątem możliwości czasowego rozmieszczenia jednostek własnych i sojuszniczych na wypadek prowadzenia akcji ratowniczych w warunkach zagrożenia i wojny.

Za szczególne istotne w zakresie zagrożeń żywiołowych i katastrofalnych uważa się następujące działania:

◆ w zakresie zagrożeń powodziowych:

- budowa wałów przeciwpowodziowych na Sanie i Barcówce;
- w przypadku wystąpienia bezpośredniego zagrożenia dla ludzi i zwierząt podstawową formą ochrony jest ewakuacja.

Najbardziej zagrożona ludność południowych przysiółków wsi Zarzecze będzie ewakuowana do wyżej położonej centralnej części wsi Zarzecze, natomiast mieszkańcy Raclawic i Nowej Wsi kierowani będą w kierunku południowo – zachodnim na Warchoły i Podwolinę.

◆ w zakresie zagrożeń pożarowych:

- zapewnienie możliwości i warunków prowadzenia działań ratowniczych, w tym zaopatrzenie w wodę do celów przeciwpożarowych, planowanie dróg i dojazdów o właściwych parametrach;
- utrzymywanie w stałej gotowości sprzętu ratowniczego, szczególna dbałość o zabezpieczenie przeciwpożarowe, stały monitoring zagrożeń.

W szczególności w zakładach przemysłowych o największym zagrożeniu jak ZM „Nimet”, młyny, punkt przeładunku paliw płynnych w Nisku.

◆ w zakresie zagrożeń chemicznych (amoniak i pochodne):

- Największe zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi może nastąpić w wyniku awarii, uszkodzenia lub zniszczenia zbiorników, magazynów i instalacji z toksycznymi środkami przemysłowymi wykorzystywanymi w procesach technologicznych znajdującymi się na terenie Zakładów Mięśnych w Nisku lub w trakcie ich transportu do zakładów;
- W przypadku wystąpienia sytuacji awaryjnej może nastąpić konieczność doraźnej ewakuacji ludzi i zwierząt na obszary południowej części gminy tj. od Warchołów, przez Podwolinę po Nowosielec i Kończyce w zależności od rozmiaru prowadzonej ewakuacji;
- Na bieżąco winien być prowadzony monitoring zagrożeń, zabezpieczenie odpowiednich środków neutralizujących i ochronnych, uświadomienie i pouczenie pracowników zakładu.

◆ w zakresie zagrożeń w transporcie drogowym i kolejowym:

Praktycznie wszystkie drogi krajowe, wojewódzkie i kolejowe wyznaczone są do transportu ładunków niebezpiecznych, co stwarza ogromne zagrożenia w przypadku wystąpienia sytuacji awaryjnych (wypadków).

- Konieczne jest zapewnienie sprawnej, dobrze zorganizowanej pomocy ratunkowej przy wystąpieniu odpowiednio przygotowanych zespołów ratowniczych i specjalistycznego sprzętu.
- Na bieżąco dbałość o stan dróg i systematyczna modernizacja układów komunikacyjnych.

Za szczególnie istotne w zakresie zadań obrony cywilnej uważa się następujące działania:

- ◆ w zakresie budownictwa ochronnego:
 - w rejonie budownictwa jednorodzinnego przewidzieć ukrycia wykonane w podpiwniczeniach budynków przez mieszkańców we własnym zakresie, w okresie podwyższonej gotowości obrony państwa;
 - dla zakładów pracy nie posiadających budowli ochronnych należy zarezerwować tereny pod doraźną realizację budowli na podstawie typowej lub powtarzalnej dokumentacji budowlanej. Dla nowo budowanych zakładów pracy i obiektów użyteczności publicznej, które będą kontynuować działalność w czasie wojny przewidzieć budowę schronów dla załóg.
- ◆ w zakresie alarmowania:

Dążyć do pokrycia terenu gminy syrenami elektrycznymi dla celów alarmowych i powiadomienia mieszkańców w przypadku zagrożeń (słyszalność syreny do 300 m w zabudowie zagęszczonej). Zainstalowane syreny włączyć do obowiązującego w województwie systemu radiowego sterowania.
- ◆ w zakresie zaciemnienia:

W razie prowadzenia modernizacji, rozbudowy lub budowy nowej instalacji elektrycznej oświetlenia zewnętrznego przysposobić ją do potrzeb zaciemniania i wygaszania.
- ◆ w zakresie zaopatrzenia w wodę:
 - zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej lub wytypować je z już istniejących. Odległość studni wody pitnej od miejsc zamieszkania ludności powinna wynosić nie więcej niż 800 m i posiadać wydajność min. 7,5 l na jedną osobę na dobę;
 - istniejące ujęcie wody przysposobić do funkcjonowania w warunkach specjalnych według obowiązujących przepisów.
- ◆ w zakresie urządzeń specjalnych:

Nowo budowane obiekty sanitarne (łazienki, pralnie, myjnie samochodowe) przystosować do potrzeb prowadzenia zabiegów specjalnych – likwidacji skażeń.
- ◆ w zakresie energetyki:

Dążyć do bezawaryjnego zasilania w energię elektryczną zakładów i wszystkich obiektów ważnych dla zapewnienia warunków do przetrwania ludności.
- ◆ w zakresie formy przestrzennej i struktury wewnętrznej:
 - Sytuować strefy budownictwa mieszkaniowego z dala od obiektów zagrożonych TSP oraz od terenów zalewowych zagrożonych przez powodzi;
 - Unikać nadmiernego zagęszczania budynków w celu zminimalizowania możliwości rozprzestrzeniania się pożarów oraz powstawania zawałów ciągłych.
 - Sytuować budynki po obu stronach ulic tak, by odległość między nimi nie była mniejsza niż suma ich wysokości – 10 metrów;
 - Sieć ulic i terenów zielonych wraz z drogami wylotowymi powinny stanowić jednolity system ciągów komunikacyjnych promienistych i pierścieniowych, powinien on zapewniać pełną przelotowość umożliwiającą sprawną ewakuację ludności oraz manewr sił ratowniczych.

5. POLITYKA PRZESTRZENNA – STREFY POLITYKI PRZESTRZENNEJ.

5.1. Podział na strefy polityki przestrzennej.

W wyniku oceny istniejącego stanu zagospodarowania oraz uwarunkowań rozwoju stwierdzono zróżnicowane możliwości rozwoju funkcji w poszczególnych obszarach gminy Nisko.

Elementy decydujące o przyjętej polityce i kierunkach rozwoju poszczególnych obszarów są następujące:

- uwarunkowania przyrodnicze i walory krajobrazowe;
- stan zainwestowania i rodzaj użytkowania;
- stopień dostępności i występujące rezerwy;
- predyspozycje obszaru.

Zgodnie ze stanem istniejącym użytkowania i przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań przedstawiono politykę przestrzenną w ujęciu obszarowym i strefowym w odniesieniu do określonych wcześniej celów rozwoju gminy i polityk w ujęciu sektorowym.

Wydzielono 3 strefy polityki przestrzennej:

- ◆ I Strefa wartości przyrodniczych i kulturowych;
- ◆ II Strefa rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- ◆ III Strefa rozwoju gospodarczego, mieszkalnictwa i usług.

5.2. Ustalenia wynikające z przyjętej polityki przestrzennej.

Podstawowym ustaleniem polityki przestrzennej jest zapewnienie warunków rozwoju gospodarczego w gminie oraz efektywnej poprawy warunków życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o ochronę środowiska i dobra kultury.

- ◆ I STREFA – wartości przyrodniczych i kulturowych.

W ramach strefy wydzielono 2 obszary:

- 9) Obszar Puszczy Sandomierskiej z projektowanymi dolesieniami – jako węzeł ekologiczny o znaczeniu ponadregionalnym.
- 10) Obszar doliny Sanu z rzeką San – tworzącej ciąg powiązań przyrodniczych o znaczeniu ponadregionalnym

🕒 Ustalenia wynikające z przyjętej polityki przestrzennej to:

- ochrona i konserwacja wartości naturalnych środowiska przyrodniczo – czynnego;
- rekultywacja zniszczonych elementów krajobrazu naturalnego;
- zakaz wycinki drzewostanu;
- zakaz wprowadzenia zabudowy i innego zainwestowania za wyjątkiem istniejących obiektów szkoleniowych własności Wojska Polskiego oraz urządzeń i sieci infrastruktury technicznej, których funkcjonowanie nie jest sprzeczne z wymogami ochrony środowiska;
- pełna ochrona użytków ekologicznych,
- ochrona zasobów przyrodniczych (przestrzeni życiowej chronionych gatunków ptaków) w obrębie ustanowionego Obszaru Natura 2000, zgodnie z przepisami prawa w tym zakresie;
- ochrona i uzupełnienie zieleni łąkowej, dążenie do zachowania w najszerszym zakresie istniejących środowisk naturalnych i otwartych przestrzeni krajobrazu

przyrodniczo – kulturowego doliny Sanu i ochrona ich przed rozproszoną zabudową;

- podjęcie szczegółowego rozpoznania na rzecz objęcia szczególną ochroną konserwatorską terenów kwalifikujących się do ochrony krajobrazu;
- prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi według planu urządzania lasu.

◆ II STREFA – rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Obejmuje tereny użytkowania rolniczego przeznaczone jako źródło utrzymania ludności i zaplecza produkcji żywności.

W ramach tej strefy wskazano:

- obszary wyłączone z zabudowy ze względu na walory przyrodnicze i sposób zainwestowania oraz tereny szczególnie chronione na glebach pochodzenia organicznego (wytworzonych na torfach);
- obszary z ograniczeniami w zagospodarowaniu wynikającymi z położenia w otulinie Parku Krajobrazowego Lasy Janowskie przeznaczone do prowadzenia upraw ekologicznych;
- obszary z ograniczeniami w zagospodarowaniu związane z korytarzami technologicznymi sieci magistralnych infrastruktury technicznej, oraz głównej komunikacji drogowej i kolejowej przebiegające przez tereny rolne;
- obszary o zróżnicowanych warunkach dla rozwoju rolnictwa położone w strefie zalewowej tzw. wód stuletnich rzeki San oraz w obszarach oddziaływania gminnego wysypiska śmieci, oczyszczalni ścieków oraz ochrony ujęć wód głębinowych dla miasta i wsi;
- obszary z ograniczonym dopuszczeniem zabudowy obejmujące występujące na terenie gminy Nisko fragmenty rozproszonej zabudowy zagrodowej;
- obszary leśne, zalesione i dolesienia przewidziane na najsłabszych glebach.

① Ustalenia wynikające z przyjętej polityki przestrzennej to:

- utrzymanie i pełna ochrona kompleksów rolnych przed lokalizowaniem rozproszonej zabudowy kubaturowej;
- nastawienie produkcji rolniczej odpowiednio do walorów danego obszaru;
- intensywne przechodzenie na uprawy ogrodnicze, w szczególności w rejonach istniejącego osadnictwa z nastawieniem na zaopatrzenie powiększającego się rynku zbytu miasta Nisko, jak i okolicznych miast w świeże produkty;
- stworzenie trwałych warunków pracy i zamieszkania rolnikom decydującym się na wyłączenie utrzymania z rolnictwa z dopuszczeniem drobnego przetwórstwa na terenach rolnych nie wyłączonych z zabudowy;
- odnośnie terenów leśnych położonych pomiędzy istniejącym zainwestowaniem umożliwienie wykorzystania na cele zieleni rekreacyjnej, tworzenie parków leśnych z dopuszczeniem ścieżek rowerowych, do jazdy konnej i na nartach w ziemie;
- zapewnienie warunków ochrony czwartorzędowych wód podziemnych (GZWP Nr 425) stanowiących źródło zaopatrzenia w wodę całej lewobrzeżnej części gminy;
- budowa systemów i urządzeń wodno – melioracyjnych służących poprawie jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- zapewnienie warunków ochrony obiektów podlegających ochronie prawnej tj. pomnikom przyrody, stanowiskom archeologicznym, obszarom udokumentowanych złóż surowców pospolitych występujących na obszarze rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz obiektom analogicznym proponowanym do objęcia ochroną prawną.

◆ III STREFA – rozwoju gospodarczego, mieszkalnictwa i usług.

W ramach strefy wydzielono:

- obszary adaptacji, uzupełnień i modernizacji istniejącego zainwestowania mieszkalnictwa i usług towarzyszących z wydzieleniem intensywnej zabudowy mieszkaniowej;
- obszary, które mogą być przeznaczone pod mieszkalnictwo i usługi towarzyszące z wydzieleniem intensywnej zabudowy mieszkaniowej;
- obszary adaptacji, uzupełnień i przekształceń terenów przemysłu, składów, transportu i drobnej wytwórczości, **w tym teren oznaczony symbolem 1PU-UC, na którym dopuszcza się rozmieszczenie obiektów handlowych, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²**;
- obszary, które mogą być przeznaczone dla rozwoju przemysłu, składów, transportu, drobnej wytwórczości i gospodarki komunalnej;
- ważniejsze usługi publiczne istniejące i projektowane (nauki i oświaty, kultury, administracji, sportu i zdrowia);
- główne ciągi handlowe w mieście Nisko;
- tereny preferowane do lokalizacji usług turystyczno – rekreacyjnych;
- tereny zieleni urządzonej (parki i cmentarze);
- obszary wskazane dla prowadzenia korytarzy ekologicznych obejmujące zachowane fragmenty zieleni naturalnej;
- główne ciągi komunikacyjne w gminie.

🕒 Ustalenia wynikające z przyjętej polityki przestrzennej to:

- Stworzenie warunków przestrzennych dla poprawy jakości życia mieszkańców.
Kierunki polityki przestrzennej w tym zakresie dotyczą:
 - zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych zarówno terenowych – intensyfikacja i porządkowanie zainwestowania, jak i budowlanych – zwiększenie i modernizowanie zasobów mieszkaniowych;
 - zapewnienia odpowiedniej wielkości terenów mieszkaniowych w obszarach najlepiej nadających się na ten cel;
 - tworzenia warunków do rozwoju usług i rzemiosła usługowego;
 - rozbudowy i modernizacji systemu komunikacyjnego dla zapewnienia warunków dostępności do wyznaczonych terenów mieszkaniowych i usługowych.
- Stworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju ożywienia życia gospodarczego gminy.
Kierunki polityki w tym zakresie dotyczą:
 - pełnego wykorzystania istniejących zasobów kubaturowych;
 - zapewnienia przestrzennych warunków realizacji inwestycji na obszarach przydatnych na ten cel poprzez uzupełnienie i uporządkowanie istniejących zespołów przemysłu, wytwórczości i usług oraz wyznaczenie nowych terenów dla rozwoju funkcji gospodarczych mając na uwadze istniejące uwarunkowania;
 - modernizacji i rozbudowy systemu komunikacyjnego oraz kompleksowego uzbrojenia technicznego zapewniających właściwą obsługę terenów dla rozwoju funkcji gospodarczych.
- Zapewnienie realizacji przestrzennych aspektów ochrony środowiska.
Kierunki polityki przestrzennej w tym zakresie dotyczą:
 - zapewnienia warunków ochrony czwartorzędowych wód podziemnych (GZWP Nr 425) między innymi przez pełne wyposażenie w kanalizację sanitarną i deszczową obszaru całej gminy ze szczególnym uwzględnieniem obszarów przemysłu i drobnej wytwórczości;

- zapewnienie warunków ochrony kulturowej dla wszystkich obiektów objętych ochroną konserwatorską oraz pomników przyrody i stanowisk archeologicznych;
- spełnienie wymogu nieuciążliwości dla otoczenia obiektów wprowadzanych, w tym zapobieganie niskiej emisji przez stosowanie ogrzewania w oparciu o paliwa ekologiczne i wykorzystywanie w maksymalnym stopniu możliwości z korzystania z ciepła zdalaczynnego;
- spełnienie wymogów dotyczących doprowadzenia do ograniczenia uciążliwości istniejących zakładów do poziomu spełniającego wymogi normatywów w zakresie ochrony powietrza, wód, gleb i hałasu;
- spełnienie wymogów możliwości gospodarowania w zasięgu strefy uciążliwości od magistralnych sieci infrastruktury technicznej, komunikacji drogowej i kolejowej, które określają przepisy szczególne.

6. PROGNOZY I HIPOTEZY ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO.

6.1. Prognoza rozwoju demograficznego.

Prognoza ma charakter szacunkowy i powstała na następujących założeniach prognostycznych:

- porównano i zaktualizowano prognozę przedstawioną dla gminy Nisko w studium zagospodarowania przestrzennego województwa tarnobrzeskiego;
- przeanalizowano dane o stosunkach demograficznych w gminie w ciągu ostatnich 10 lat;
- wzięto pod uwagę specyficzne cechy stosunków ludnościowych określonych przez GUS dla obszaru województwa takie jak:
 - obniżające się wskaźniki przyrostu naturalnego;
 - niskie saldo migracji, w szczególności dla wsi;
 - stopniowy wzrost długości życia aż do osiągnięcia w roku 2020 72,9 lat dla mężczyzn i 79,5 lat dla kobiet w tym rejonie kraju;
 - narastający proces starzenia się ludności;
 - stabilna równowaga liczby mężczyzn i kobiet w gminie z niewielką 0,5% przewagą na korzyść kobiet.

Na podstawie przedstawionych powyżej założeń wyliczono prognozowane stany ludności dla okresu 1995 – 2020 i przedstawiono w tabeli.

Tabela Nr 60.

Prognoza demograficzna dla gminy Nisko. Prognoza demograficzna dla gminy Nisko w liczbach bezwzględnych.

	Stan ludności w tys. osób w latach							Przyrost w tys. osób				
	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020	1996 – 2000	2001 – 2005	2006 – 2010	2011 – 2015	2016 – 2020
ogółem gmina	20,1	21,8	22,5	23,2	24,1	25,0	26,0	0,8	0,6	0,9	1,0	1,0
same wsie	6,4	6,5	6,8	7,0	7,3	7,5	7,7	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2
miasto Nisko	13,7	15,2	15,8	16,2	16,8	17,5	18,3	0,6	0,4	0,6	0,7	0,8
Kończyce	0,35	0,36	0,36	0,38	0,4	0,42	0,42	0	0,02	0,02	0,02	0
Nowa Wieś	0,33	0,33	0,34	0,34	0,35	0,36	0,36	0,01	0	0,01	0,01	0
Nowosielec	1,46	1,56	1,6	1,65	1,8	1,8	1,84	0,04	0,05	0,15	0	0,04
Raławice	1,22	1,27	1,3	1,36	1,41	1,45	1,52	0,03	0,06	0,05	0,04	0,07
Wolina	0,44	0,45	0,5	0,51	0,52	0,55	0,56	0,05	0,01	0,01	0,03	0,01
Zarzecze	2,6	2,63	2,7	2,76	2,82	2,92	3,0	0,07	0,06	0,06	0,10	0,08

- Liczbę ludności gminy określono docelowo na poziomie 26 000, przyrost w latach 1999 – 2020 wielkości 3 500 osób, średnioroczny przyrost ludności zakłada się na poziomie około 170 osób.
- Zmiany ogólnej liczby ludności będą ściśle powiązane z przyrostem naturalnym, napływ ludności niewielki, utrzymywać się będzie niewielkie dodatnie saldo migracji, szczególnie dla miasta Nisko.
- Przyrost ludności będzie proporcjonalny do obecnej liczby ludności zamieszkującej poszczególne sołectwa i miasto Nisko.
- Przekształcenie struktury wiekowej wskazuje, że ludność gminy rozwijać się będzie w kierunku przyrostu ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym – wyż demograficzny będzie wchodził w wiek prokreacji.

W gminie Nisko występuje wyraźny podział na:

- znacznie zurbanizowane miasto Nisko;
 - Zarzecze, Raclawice i Nowosielec wsie stanowiące potencjalne tereny rozwojowe gminy;
 - wsie o ograniczonych możliwościach rozwojowych dla mieszkalnictwa: Nowa Wieś, Wolina, Kończyce.
- Przewiduje się znaczniejszy wzrost liczby ludności w pięcioletcu 2006 – 2010, który jest wynikiem przesunięcia się wyżu demograficznego do grupy wieku produkcyjnego, zakładania rodzin i wchodzenia w etap reprodukcji i najwyższej płodności kobiet w wieku 25 – 29 lat.
 - Zahamowanie przyrostu liczby ludności przewiduje się w pięcioletcu 2016 – 2020, kiedy to zauważalne będą skutki spadku przyrostu naturalnego w latach 1997 – 2000.

Tabela Nr 61.

Prognoza demograficzna – struktura wiekowa ludności.

Wyszczególnienie	1999		2005		2010		2015		2020	
	ludność	%	ludność	%	ludność	%	ludność	%	ludność	%
ludność gminy ogółem	22 507	100	23,2	100	24,1	100	25,0	100	26,0	100
ludność w wieku przedprodukcyjnym	7 098	32	7,2	31	6,8	28	7,1	28,5	7,5	29
ludność w wieku produkcyjnym	12 409	55	12,8	55	13,7	57	14,0	56	14,3	55
ludność w wieku poprodukcyjnym	3 000	13	3,2	14	3,6	15	3,9	15,5	4,2	16
wskaźnik obciążenia demograficznego		82		81		76		78,5		82

6.2. Prognoza rozwoju społeczno – gospodarczego.

Funkcje społeczno – gospodarcze gminy.

Zgodnie z założonymi celami rozwoju gminy Nisko oraz biorąc pod uwagę istniejący potencjał gospodarczy i społeczny, także uwarunkowania przyrodnicze oraz konieczność tworzenia alternatywnych miejsc pracy przyjmuje się wielofunkcyjny rozwój gospodarczy gminy, który określają następujące funkcje społeczno – gospodarcze:

- Utrzymanie funkcji przemysłowej gminy jako jednej z wiodących z uwagi na zgromadzony potencjał miasta Nisko.
- Utrzymanie i wzrost znaczenia funkcji usługowej o znaczeniu ponadlokalnym związany z odzyskaniem ośrodka powiatowego z siedzibą w Nisku.
- Utrzymanie i wzrost znaczenia funkcji rolniczej gminy w oparciu o jakościowy rozwój rolnictwa głównie we wsiach gminy.

Polityka rozwojowa gminy.

Przyjmuje się, że ustalone zamierzenia będą zgodne z prowadzoną polityką rozwojową, która zapewni:

- maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału społeczno – gospodarczego gminy oraz możliwości produkcyjnych podmiotów gospodarczych;
- zachowanie równowagi pomiędzy rozwojem sektora wytwórczego, szeroko pojętych usług i rolnictwa;
- stworzenie struktury gospodarczej odpornej na zmiany koniunktury poprzez duże zróżnicowanie branż i wielkości przedsiębiorstw oraz rozwój drobnej wytwórczości;
- w odniesieniu do funkcji usługowej polityka rozwojowa będzie dążyła do podniesienia atrakcyjności miasta jako ponadlokalnego (powiatowego) ośrodka obsługi poprzez wzbogacenie struktury usług wyższego rzędu w zakresie szkolnictwa pomaturalnego, administracji, kultury i zdrowia i tzw. usług otoczenia biznesu oraz zabezpieczenia możliwości rozwoju usług komercyjnych, zarówno poziomu podstawowego jak i wyższego, oferujących wysoki standard obsługi.

6.3. Hipoteza warunków życia mieszkańców.

6.3.1. Mieszkalnictwo

Rozwój mieszkalnictwa w gminie uzależniony jest od:

- zmian demograficznych i przyrostu liczby mieszkańców, przemian struktury wiekowej, przyrostu liczby osób w wieku zakładania rodzin;
- konieczności poprawy standardów zamieszkania i rozgęszczenia mieszkańców, doposażenia w media infrastruktury;
- konieczności zapewnienia wolnego rynku mieszkalnictwa;
- zapewnienia mieszkań socjalnych dla ludności biednej.

Możliwość zapewnienia potrzeb mieszkaniowych uzależniona jest przede wszystkim od:

- ekonomicznej sytuacji ludności;
- prowadzonej polityki gminy;
- krajowych systemów finansowania w zakresie gospodarki mieszkaniowej.

Polityka mieszkaniowa gminy będzie zmierzać do:

- ① zabezpieczenia odpowiednich terenów pod budownictwo mieszkaniowe zarówno pod jednorodzinne jak i wielorodzinne, zgodnie ze zgłoszonym zapotrzebowaniem;
- ① zaspakajania standardów mieszkaniowych zgodnie z aspiracjami mieszkańców w dostosowaniu do możliwości finansowych ludności;
- ① zabezpieczenia realizacji budownictwa socjalnego dla biednej ludności;
- ① zapewnienia warunków realizacji różnych form i standardów zabudowy mieszkaniowej w dostosowaniu do możliwości wyposażania w infrastrukturę techniczną uzależnioną od uwarunkowań lokalnych.

Realizacja budownictwa będzie się rozwijać w 3 głównych grupach inwestorów:

- ① budownictwo indywidualne realizowane środkami własnymi mieszkańców, przede wszystkim o niskiej intensywności jednorodzinne i zagrodowe, zgodnie z zapotrzebowaniem we wszystkich sołectwach i mieście Nisko;

- ① budownictwo komunalne (socjalne) przewidywane do realizacji ze środków samorządowych, dla ludności najuboższej;
 - może to być adaptacja budynków istniejących we władaniu gminy na cele mieszkalnictwa socjalnego;
 - budowy mieszkań o obniżonych standardach wyposażenia w infrastrukturę techniczną na terenach, na których uwarunkowania znacznie utrudniają kompleksowe uzbrojenie terenu.
- ② budownictwo spółdzielcze, przede wszystkim jako budownictwo wielorodzinne i wysokiej intensywności zabudowy realizowane przez członków spółdzielni.

Przyjmuje się następujące standardy intensywności wykorzystania terenów:

- w zabudowie wielorodzinnej o średniej intensywności w granicach od 230 – 300 osób na 1 ha tj. od 70 do 90 mieszkań na 1 ha;
- w zabudowie jednorodzinnej o wysokiej intensywności 80 – 100 osób na 1 ha;
- w zabudowie jednorodzinnej wolnostojącej i zagrodowej 40 – 50 osób na 1 ha.

Dla projektowanych terenów rozwojowych zaproponowano w studium stosowanie mieszanych typów zabudowy.

Ustalenia szczegółowe dotyczące intensywności wykorzystania terenów, struktury i wielkości mieszkań itp. w dostosowaniu do bieżących potrzeb winny być określone na etapie sporządzania planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego oraz planów realizacyjnych nowych terenów dla budownictwa mieszkalnego.

Z prognozy demograficznej wynika, że ludność gminy wzrośnie o 3 500 osób w tym:
 w mieście Nisko – 2 500;
 we wsiach gminy – 1 000.

W stanie istniejącym:

ilość mieszkań w gminie – 5 763;

w tym:

miasto Nisko – 4 162 w budownictwie wielorodzinnym – 1 939

wsie – 1 601;

średnia powierzchnia użytkowa mieszkania / 1 osobę			
powierzchnia użytkowa na 1 osobę	gmina	w powiecie	– 19,11
	– 18,7		
	miasto	w województwie podkarpackim	– 17,6
	– 18,6		
	wieś	w Polsce	– 18,6
	– 18,9		

liczba osób na 1 mieszkanie

gmina – 3,81;

miasto – 3,67;

wieś – 4,21.

Wskaźniki zagęszczenia osób na mieszkanie i izbę nie są wysokie więc nie występuje potrzeba ich obniżenia czyli rozgęszczenia mieszkań, są to jednak dane uśrednione i rzeczywiste potrzeby zazwyczaj są od danych uśrednionych różne.

Nie mniej przyjmując wskaźnik zagęszczenia na poziomie 3,8 (obecny) liczba osób na 1 izbę – 1, powierzchnia użytkowa na osobę 19 m², potrzeby mieszkaniowe będą się przedstawiały następująco:

Tabela Nr 62.

Potrzeby mieszkaniowe miasta i gminy Nisko.

Lata	Ludność			Mieszkania			Powierzchnia użytkowa w tys. m ²		
	Ogółem	Miasto	Gmina	Ogółem	Miasto	Gmina	Ogółem	Miasto	Gmina
2000	22,6	15,8	6,8	5950	4160	1790	429,4	300,2	129,2
2005	23,2	16,2	7,0	6100	4260	1840	440,8	307,8	133
2010	24,1	16,8	7,3	6340	4420	1920	457,9	319,2	138,7
2015	25,0	17,5	7,5	6580	4600	1980	475	332,5	142,5
2020	26,0	18,3	7,7	6840	4810	2030	494	347,7	146,3

Po uwzględnieniu potrzeb około 20% mieszkań dla działania wolnego rynku docelowe potrzeby ilości mieszkań do roku 2020 wynoszą około 1 300 mieszkań w tym 790 w mieście Nisko i 510 w sołectwach.

Nowe tereny wyznaczone dla lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i usług towarzyszących zajmują powierzchnię 243 ha przy czym na obszarze miasta Nisko to tereny o powierzchni 164 ha w tym 13,0 ha pod zabudowę wielorodzinną, natomiast tereny wyznaczone na obszarze wsi zajmują powierzchnię 79 ha.

Rezerwy te przewyższają dwukrotnie potrzeby gminy w zakresie rozwoju budownictwa mieszkaniowego i powinny być na etapie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego poważnie ograniczone w wyniku analizy uwarunkowań i przyjęcia najkorzystniejszych i najtańszych rozwiązań.

6.3.2. System obsługi ludności.

Zakłada się utrzymanie i dalszy rozwój trzystopniowego poziomu obsługi mieszkańców gminy:

◆ **Poziom I elementarny:**

- a) wsie: Kończyce, Nowa Wieś, Wolina;
- b) wyposażenie w niepełny zestaw usług podstawowych:
 - UK – kluby, świetlice, punkty biblioteczne;
 - UH – handel (sklepy, kioski);
 - UG – mała gastronomia;
 - UR – usługi rzemiosła;
 - US – place sportowe;
 - UO – ewentualnie szkoła podstawowa.

◆ **Poziom II podstawowy:**

- a) wsie: Raclawice, Zarzecze, Nowosielec;
- b) wyposażenie w pełny zestaw usług podstawowych:
 - UZ – przychodnia zdrowia, ewentualnie żłobki;
 - UO – przedszkole, szkoła podstawowa, ewentualnie gimnazjum;
 - UK – kluby, świetlice, punkty biblioteczne, wiejskie domy kultury, usługi sakralne;
 - UH, UG, UR – usługi komercyjne;

- US – sklepy ogólne, bary, mała gastronomia, zakłady rzemieślnicze, drobna wytwórczość;
- US – boiska sportowe.
- ◆ Poziom III ponadpodstawowy:
- a) miasto Nisko;
- b) wyposażenie w usługi poziomu I i II oraz usługi ogólnomiejskie i ponadlokalne zlokalizowane w centrum handlowo – usługowo – administracyjnym miasta usługi poziomu III;
- UZ – przychodnie specjalistyczne, szpital miejski, przychodnie przemysłowe, dom pomocy społecznej, zakład dla przewlekłe chorych, apteki specjalistyczne;
- UO – szkoły pomaturalne i wyższe:
szkoły specjalne;
zakłady wychowawcze;
internaty;
rodzinne domy dziecka;
- UK – wielofunkcyjne ośrodki kultury:
kino, biblioteki specjalistyczne;
kluby, świetlice;
ośrodek kultury sakralnej;
muzeum, izby pamięci, galeria itp.;
- UH, UG, UR – usługi komercyjne:
sklepy wysokiej specjalności;
restauracje;
wyspecjalizowane zakłady usługowe;
zakłady usług komunalnych;
- US – stadion sportowy:
ośrodek sportu i rekreacji;
basen otwarty, pływalnia, hala sportowa.

6.3.3. Standardy obsługi ludności.

Rozwój infrastruktury społecznej zależy będzie od potrzeb wynikających:

- ze zmiany ilości przyszłych użytkowników urządzeń obsługi;
- z konieczności poprawy dostępności mieszkańców do usług;
- z konieczności poprawy standardów obsługi ludności.

Uwzględniając powyższe potrzeby zakłada się następujące standardy obsługi ludności w zakresie:

a) oświata i wychowanie:

- objęcie opieką przedszkolną dzieci w wieku 3 – 6 lat;
2 istniejące przedszkola zaspakajają, docelowe potrzeby (przy założeniu 1 placówka przedszkolna na minimum 12 tysięcy, a maksymalnie 20 tysięcy mieszkańców);
- w zakresie szkolnictwa podstawowego system i standard obsługi został ukształtowany reformą oświaty;
System ten został oparty na likwidacji szkół filialnych i zorganizowanym dowozie dzieci do szkół lepiej wyposażonych i o wyższym poziomie nauczania.

– uzupełnienie istniejących niedoborów: rezerwa terenu pod szkołę podstawową na Malcach,

Zakłada się dążenie do następujących standardów w zakresie warunków do nauki:

25 – 30 uczniów na oddział;

1 – 1,2 wskaźnik zmianowości.

- szkolnictwo średnie;

główne założenia polityki w zakresie szkolnictwa to utrzymanie szkolnictwa na odpowiednim poziomie i rozwój profilu nauczania w zależności od potrzeb i aspiracji młodzieży.

– Zakładany standard warunków do nauki – 30 uczniów na 1 oddział.

- szkolnictwo pomaturalne;

zapotrzebowanie na obsługę w tym zakresie będzie rosło wraz ze wzrostem świadomości społecznej, że wykształcenie daje szansę na odpowiednią pracę.

Uzupełnieniem potrzeb w tej dziedzinie jest rozbudowa bazy lokalowej, wskazane tereny lokalizacji to osiedla Malce – Moskale, lub tereny koło parku.

a) kultura:

- możliwość korzystania z biblioteki i filii bibliotecznych w mieście i we wszystkich sołectwach;
 - uzupełnienia brakujących filii bibliotecznych we wsiach Kończyce, Wolina i Nowa Wieś;
 - wskazana realizacja nowej placówki w projektowanej dzielnicy Warchoły – Podwolina.
- ośrodki kultury, kluby, świetlice;
 - zakładany standard zaspokojenia potrzeb 150 m² powierzchni użytkowej / 100 M w stanie istniejącym 1510 m² powierzchni użytkowej – docelowo 3 900 m² powierzchni użytkowej;
 - uzupełnienie brakujących świetlic – klubów w każdym sołectwie (Wolina, Kończyce, Nowa Wieś przy wykorzystaniu między innymi obiektów po zlikwidowanych szkołach filialnych);
 - proponowana lokalizacja osiedlowego domu kultury na nowym osiedlu Warchoły.
- kina – istniejące kino zaspakają potrzeby gminy w tej dziedzinie.
- obiekty sakralne;
istniejące 6 kościołów parafialnych i 2 kaplice zaspakają potrzeby (wskaźnik 1 obiekt/ 10 000 mieszkańców)

b) ochrona zdrowia i opieka społeczna:

- Wprowadzany aktualnie system opieki zdrowotnej zakłada przede wszystkim lepszą dostępność do lekarza pierwszego kontaktu. Zakłada się, że system ten będzie działał zgodnie z założeniami reformy i został przestrzennie dopasowany do potrzeb mieszkańców i możliwości gminy.
- Ze względu na istniejący szpital w Nisku gmina charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem lekarzy i pielęgniarek na 10 tys. mieszkańców.
- W zakresie opieki społecznej istnieje potrzeba uzupełniania braków w wyposażeniu miasta i gminy w placówki dla przewlekle chorych oraz całodobowego domu pomocy społecznej.
- Zakładany standard zaspokojenia potrzeb 3 – 5 miejsc na 1000 mieszkańców.
- W zakresie rodzinnych domów dziecka według wskaźnika 1 miejsce na 1000 mieszkańców.
- W zakresie objęcia opieką dzieci 0 – 3 lat w żłobkach – według zapotrzebowania społecznego.
- Możliwość nabycia leków – wskaźnik zaspokojenia potrzeb 4 000 mieszkańców / 1 aptekę, docelowo uzupełnienie o 2 apteki.

c) zieleni urządzona:

- Cmentarze;
wskaźnik 2,5 m² / mieszkańca – potrzeby terenowe 6,5 ha – istniejące cmentarze zaspakajają potrzeby.
- Zieleni miejska – parki, ogrody osiedlowe, skwery;
Wskaźnik zaspokojenia potrzeb 10 – 15 m²/1 mieszkańca tj. 26 – 39 ha docelowo, pożądane uzupełnienie istniejącej zieleni miejskiej.

d) tereny sportu:

- wskazane dokończenie budowy hali sportowej z pływalnią w Nisku;
- pożądane tereny imprez rozrywkowych plenerowych – około 2 ha;
- wskazane place sportowe – boiska w każdym sołectwie (brak w Kończycach i Nowej Wsi)

e) usługi komercyjne (handel, gastronomia, rzemiosło usługowe):

- handel – nasycenie placówkami handlu zapewnia bardzo dobrą dostępność, wskazane wzbogacenie branżowe, podniesienie jakości placówek;
 - brak w Nisku sklepów o podwyższonym standardzie
 - brak w Nisku dużego placu targowegoWskaźnik zaspokojenia potrzeb 800 m² powierzchni użytkowej/1000 mieszkańców
- gastronomia – konieczność podniesienia jakości obsługi i standardu pomieszczeń, uzupełnienie oferty gastronomicznej uzależnione od potrzeb mieszkańców i natężenia ruchu turystycznego.
Wskaźnik zaspokojenia potrzeb 200 m² powierzchni użytkowej/1000 mieszkańców.
- rzemiosło – należy popierać i promować każdą inicjatywę tworzenia rzemiosła. Są to najtańsze miejsca pracy ożywiające sytuację gospodarczą wsi.
Wskaźnik zaspokojenia potrzeb 400 m² powierzchni użytkowej/1000 mieszkańców.

7. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY.

7.1. Ustalenia ogólne.

Na przyjęte w niniejszej części opracowania studium ustalenia ogólne zasadniczy wpływ miało rozpoznanie istniejących warunków, diagnoza stanu zagospodarowania gminy Nisko oraz analiza zgłoszonych wniosków do studium, przeprowadzone w pierwszej fazie opracowania.

Uwarunkowania przyrodnicze i historyczno – kulturowe przesądziły o pasmowym układzie rozwoju przestrzennego gminy, który ograniczają z jednej strony kompleksy leśne Puszczy Sandomierskiej z drugiej obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej rozciągający się wzdłuż doliny Sanu.

W takim też układzie funkcjonalno – przestrzennym będzie następował dalszy rozwój gminy.

W układzie osadniczym województwa miasto Nisko pełnić będzie nadal funkcję powiatowego ośrodka obsługi ponadlokalnej, w układzie osadniczym gminy – gminnego ośrodka obsługi.

Miasto Nisko posiada wykształcone i nadal rozwijane następujące funkcje:

- usługowo – administracyjną związaną z obsługą powiatu i gminy;
- przemysłową związaną z historycznie ukształtowanym ośrodkiem przemysłu maszynowego, drzewnego i rolno – spożywczego oraz obecnie rozwijającą się drobną wytwórczość;
- rolną związaną z produkcją rolno – hodowlaną na bazie gleb nadszańskich i na znacznych obszarach użytków zielonych oraz z organizacją obsługi rolnictwa na szczeblu powiatu i gminy;

- leśnictwa jako funkcja uzupełniająca związana ze znacznym udziałem 52% powierzchni zalesionej o dużym znaczeniu gospodarczym.

Wieś Zarzecze, Raclawice i Nowosielec największe i najlepiej rozwinięte jednostki osadnicze gminy to ośrodki podstawowe o funkcji usługowej lokalnej oraz funkcji rolniczej. Funkcją uzupełniającą jest funkcja mieszkaniowa, jak we wszystkich jednostkach gminy Nisko, wiążąca się z położeniem w paśmie aktywności gospodarczo – przemysłowej, gdzie ponad połowa mieszkańców jedynie mieszka na terenie gminy, a do pracy dojeżdża do innych ośrodków.

Pozostałe wsie: Kończyce, Wolina i Nowa Wieś to wsie elementarne o wykształconej funkcji rolniczej.

Nowosielec i Kończyce ze względu na położenie w otoczeniu obszarów leśnych Puszczy Sandomierskiej wykształciły uzupełniającą funkcję związaną z gospodarką leśną, a obecnie przewidziane są do rozwoju funkcji turystycznej w oparciu o doskonałe warunki do rozwoju agroturystyki.

Dotychczasowy rozwój zainwestowania przestrzennego gminy Nisko determinuje w sposób zasadniczy docelowy układ funkcjonalno – przestrzenny i wpływa na sposób użytkowania terenów rozwojowych gminy.

Analiza dotychczas obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko pozwala na stwierdzenie, że ustalenia planu dotyczące kierunków rozwoju i sposobu użytkowania terenów należy uznać za prawidłowe i stanowią podstawę do kontynuacji kierunków rozwoju gminy.

7.2. Kierunki zagospodarowania terenów zabudowanych.

Tereny te obejmują następujące rodzaje użytkowania:

- tereny istniejącego mieszkalnictwa i usług towarzyszących o różnej intensywności (wielorodzinne, jednorodzinne i zagrodowe);
- tereny usług publicznych;
- tereny przemysłu, drobnej wytwórczości, składów, transportu i gospodarki komunalnej;
- tereny Wojska Polskiego;
- tereny zieleni urządzonej (parki i cmentarze);
- **tereny rozmieszczenia obiektów handlowych, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².**

◆ Na terenach istniejącego mieszkalnictwa i usług ustala się następujące kierunki działania:

- adaptacja istniejących zasobów z uporządkowaniem i uzupełnieniem zabudowy w sytuacjach plombowych;
- podnoszenie walorów estetycznych i użytkowych zasobów poprzez modernizację i uzupełnienie brakujących elementów wyposażenia w infrastrukturę społeczną, techniczną i komunikacyjną;
- tworzenie pasaży handlowo – usługowych wzdłuż głównych ulic śródmieścia Niska o odpowiedniej i prawidłowej ekspozycji budynków z lokalizacją usług o znaczeniu ogólnomiejskim;
- w stosunku do obiektów objętych ochroną konserwatorską i wnioskowanych do objęcia ochroną prawną przez wpis do rejestru zabytków wnioskuje się spełnienie wymogów konserwatorskich, podjęcie działań rewaloryzacyjnych, tam gdzie to jest potrzebne, podnoszenie walorów użytkowych poprzez wyznaczenie odpowiedniej funkcji;

- w stosunku do zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej rozproszonej ustala się działania związane z możliwością uzupełnień i modernizacji zabudowy dla uzyskania zwartych zespołów, jednakże w przypadku położenia w strefie zagrożonej zalaniem wodami stuletnimi możliwość uzupełnień uzależniona winna być od budowy wałów przeciwpowodziowych;
 - możliwość lokalizacji zabudowy letniskowej we wsiach i na terenach rozproszonej zabudowy w Nisku na działkach o charakterze zabudowy plombowej oraz na zasadach przekształcania istniejącej zabudowy zagrodowej na letniskową.
- ◆ Na terenach przemysłu i drobnej wytwórczości, składów, transportu i gospodarki komunalnej ustala się następujące kierunki działania:
- pełne wykorzystanie terenów wyposażonych w infrastrukturę techniczną;
 - działania modernizacyjne związane z przekształceniami i intensyfikacją wykorzystania terenów dla wprowadzenia dodatkowych inwestorów;
 - porządkowanie dla uzyskania efektów funkcjonalnych i estetycznych;
 - porządkowanie i uzupełnianie uzbrojenia technicznego;
 - modernizacja istniejących ulic w dostosowaniu do potrzeb miasta;
 - dbałość o otoczenie poprzez zarządzanie zieleni izolacyjnej.
- ◆ Na terenach Wojska Polskiego ustala się następujące kierunki działania:
- adaptacja istniejących obiektów z uporządkowaniem i możliwością intensyfikacji zabudowy z zachowaniem warunków wynikających z przepisów szczególnych;
 - podnoszenie walorów estetycznych i użytkowych poprzez modernizację zasobów, uzupełnienie brakującej, a koniecznej infrastruktury technicznej i komunikacji, maksymalne wykorzystanie zieleni w zagospodarowaniu terenu;
 - ochrona zasobów wód podziemnych poprzez uzupełnienie brakującej kanalizacji sanitarnej i deszczowej.
- ◆ Na terenach zieleni urządzonej ustala się następujące kierunki działania:
- adaptacja istniejącej zieleni miejskiej urządzonej z uwzględnieniem szczególnej ochrony obiektów objętych ochroną konserwatorską (parki zabytkowe, cmentarze zabytkowe, pomniki przyrody);
 - porządkowanie i stała rewitalizacja zespołów zieleni z dopuszczeniem powszechnej dostępności (zapewnienie ciągów spacerowych);
 - możliwość rozbudowy istniejących cmentarzy w zależności od wyczerpywania się wolnych terenów i potrzeb.
- ◆ Na terenach rozmieszczenia obiektów handlowych, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oznaczonych symbolem IPU-UC ustala się następujące kierunki działania:
- Wytyczne do planów miejscowych**
- dopuszcza się przeznaczenie w planie pod lokalizację obiektów handlowych, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², maksymalnie 40 % powierzchni terenu,
 - przeznaczając w planie tereny pod lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², należy uwzględnić obiekty zabytkowe figurujące w gminnej ewidencji zabytków (stolarska i młyn) oraz obiekty wpisane do rejestru zabytków (cegielnia oraz przylegający od strony wschodniej parki miejski),
 - dopuszcza się lokalizację obiektów handlowych powyżej 2000 m² na obszarze pomiędzy dawną Cegielią a halą Nimetu.

Wskaźniki zagospodarowania terenu wskazanego w planie pod lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²

- powierzchnia terenu biologicznie czynnego nie mniejsza niż 5% powierzchni terenu oznaczonego symbolem IPU-UC,
- powierzchnia zabudowy nie większa niż 40% powierzchni terenu oznaczonego symbolem IPU-UC,
- wskaźniki miejsc postojowych – niemniej niż 3 miejsca postojowe na 100 m² powierzchni usług,
- parametry budynków: obiekty nie wyższe niż 2 kondygnacje nadziemne o dachach płaskich lub spadowych,

7.3. Kierunki rozwoju obszarów preferowanych do zainwestowania.

Obszary te obejmują następujące rodzaje użytkowania:

- tereny zabudowy mieszkaniowej i usług towarzyszących o różnej intensywności z wyznaczeniem terenów predysponowanych dla zabudowy wielorodzinnej;
- tereny produkcyjno – magazynowe i usług technicznych;
- tereny preferowane dla lokalizacji usług turystyczno – rekreacyjnych;
- obszary wskazane do prowadzenia korytarzy ekologicznych;
- tereny obiektów użyteczności publicznej usytuowanych na wydzielonych działkach.

- ◆ Tereny zabudowy mieszkaniowej i usług towarzyszących koncentrują się w następujących regionach:

Miasto Nisko

- rejon osiedli Malce:
 - pomiędzy lasem, a drogą nr 84 – powierzchnia około 18,5 ha;
 - osiedle MALCE II – powierzchnia ok. 31ha i MALCE III – powierzchnia ok. 11ha;
 - północny fragment terenu położony przy granicy ze Stalową Wolą – powierzchnia około 4 ha;
- rejon ulicy Osiedle – powierzchnia około 5 ha;
- rejon pomiędzy ul. Kilińskiego, a Parkiem Miejskim (wymaga opracowania planu) – powierzchnia około 4 ha;
- obszar położony w rejonie ulic Kościuszki i Wyszyńskiego do granicy administracyjnej miasta i gazociągu wysokoprężnego ok. 10ha;
- teren położony pomiędzy ul. Tysiąclecia a tzw. południową obwodnicą – powierzchnia ok. 12ha;
- osiedle Śniegowiec – powierzchnia około 23 ha;
- duża rezerwa terenu pod zabudowę mieszkaniowo – usługową położona pomiędzy gazociągiem, a projektowaną tzw. małą obwodnicą południową – powierzchnia około 30 ha (wymaga opracowania planu ze względu na dostępność komunikacyjną);
- osiedle przy ul. Polnej z częścią przeznaczoną pod zabudowę wielorodzinną – powierzchnia około 10 ha w tym pod budownictwo wielorodzinne około 5,5 ha;
- rejon osiedla Warchoły III – powierzchnia około 22 ha;
- rejon osiedla Warchoły położony pomiędzy linią kolejową, a ul. Nową – powierzchnia około 13 ha;
- rejon osiedla Warchoły pomiędzy lasem, a Barcówką – powierzchnia około 8 ha (wymaga opracowania planu);
- rejon osiedla Grądy przy ul. Nowej – powierzchnia około 11 ha;

- rejon osiedla Podwolina pomiędzy istniejącą zabudową, a linią kolejową – powierzchnia około 13 ha;
- obszar położony pomiędzy ul. Nową, osiedlem Podwolina i rzeką Barcówką – powierzchnia ok. 12 ha.

Wieś Raclawice

- teren położony po południowej stronie drogi Nr **862** w rejonie cmentarza (wymaga opracowania planu) – powierzchnia około 25 ha;
- obszar położony pomiędzy ul. Grądy a granicą administracyjną wsi i miasta Nisko – powierzchnia ok. 10 ha.

Wieś Zarzeczce

- rejon przysiółka Kamień wzdłuż drogi do Kłyżowa – powierzchnia około 13 ha;
- 3 osiedla w rejonie głównej części wsi (o powierzchniach 1,5 ha, 2,5 ha, 8 ha);
- niewielkie rezerwy terenowe w rejonie przysiółków Podborek, Szoje, Dąbrowa 4,5 ha, 6 ha, 5 ha, 4 ha, 2 ha, 3,5 ha;
- obszar o powierzchni około 12 ha położony w Zadąbrowiu-Hawryły.

Wieś Nowosielec

- obszar w drugim rzędzie zabudowy w stosunku do istniejącej zabudowy wsi – po zachodniej stronie drogi krajowej Nr 19;
- obszar położony po wschodniej stronie drogi krajowej Nr 19 do granicy lasu położony za istniejącą zabudową.

Wieś Kończyce

- 2 niewielkie fragmenty terenu położone w ciągu istniejącej zabudowy wsi – powierzchnia około 1,5 ha, 1,5 ha.

Wsie Wolina i Nowa Wieś

- nie wyznaczono specjalnych terenów pod rozwój osadnictwa gdyż uznano za wystarczające rezerwy znajdujące się pomiędzy istniejącą zabudową, których wykorzystanie korzystnie wpłynie na koncentrację zabudowy.

Ⓞ Na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową z usługami towarzyszącymi ustala się następujące kierunki działania:

- proporcjonalna rozbudowa systemów i urządzeń infrastruktury technicznej na terenach rozwojowych;
- zapewnienie dostępności nowych terenów przez rozwinięcie układu komunikacyjnego i budowę dróg niezbędnych do obsługi tych terenów;
- zapewnienie lokalizacji zabudowy o odpowiedniej intensywności tj. około 80 – 100 osób/1 ha z programem usług i urządzeń obsługi, a także niezbędnej zieleni osiedlowej;
- w stosunku do terenów przeznaczonych pod zabudowę wielorodzinną ustala się realizację nowego programu mieszkalnictwa i usług przy zapewnieniu intensywności brutto około 0,5 tj. 300 osób/1 ha w budownictwie mieszanym wysokiej i średniej intensywności, sporadycznie uzupełnionym zabudową niskiej intensywności o charakterze zorganizowanym, a także pełnego wyposażenia w program usług komercyjnych, garaży i zieleni osiedlowej;
- spełnienie wymogu nieuciążliwości dla otoczenia obiektów wprowadzonych (w tym stosowanie ogrzewania w oparciu o źródła scentralizowane a gdzie jest to nieopłacalne w oparciu o paliwa ekologiczne);

- możliwość lokalizacji zabudowy lotniskowej na wybranych terenach położonych peryferyjne w stosunku do skupionej zabudowy miasta i głównych trzonów zabudowy wsi w formie zabudowy zespołowej;
 - lokalizacja projektowanej zabudowy w stosunku do istniejących urządzeń elektroenergetycznych winna odpowiadać aktualnym przepisom szczególnym i normom;
 - na terenach położonych w zasięgu tzw. wód stuletnich, narażonych na powódzie, należy uwzględnić ograniczenia wynikające z przepisów szczególnych przy planowanym zagospodarowaniu tych terenów oraz unikać w miarę możliwości lokalizowania na tych terenach zabudowy mieszkalnej;
 - przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z ustanowienia stref ochronnych ujęć wody.
- ◆ Tereny produkcyjno – magazynowe i usług technicznych koncentrują się w następujących rejonach:
- Miasto Nisko
- teren pomiędzy Zakładami Mięsnymi, a projektowaną tzw. małą obwodnicą – powierzchnia około 5 ha;
 - rejon koncentracji istniejącego przemysłu pomiędzy Jednostką Wojskową, a Parkiem Miejskim (teren wymaga opracowania planu) – powierzchnia około 20 ha;
 - rejon Nowosielca, była baza rolno – hodowlana – powierzchnia około 27 ha;
 - rejon Podwoliny wzdłuż torów kolejowych – powierzchnia około 55 ha z możliwością dalszego rozwoju.
- Zarzecze
- rejon przysiółka Hawryły, była baza hodowlana – powierzchnia około 6 ha;
 - obszar położony pomiędzy drogą wojewódzką Nr 858 z terenem kolejowym, lasem i byłą lisiarnią – powierzchnia ok. 85 ha.
- ① Na terenach przewidzianych dla rozwoju przemysłu, drobnej wytwórczości, składów i transportu ustala się następujące kierunki działania:
- realizacja nowego programu dla strefy produkcyjno – usługowej i magazynowej z możliwością lokalizacji usług publicznych przy spełnieniu wymogów normatywnych zapewnienia nieuciążliwości dla otoczenia we wszystkich elementach (powietrze, gleby, wody), w szczególności zapewnienie warunków ochrony wód czwartorzędowych;
 - realizacja sieci uzbrojenia dla terenów rozwojowych (w szczególności oczyszczania ścieków);
 - rozbudowa i modernizacja układu komunikacji dla zapewnienia bezpiecznego i zgodnego z parametrami technicznymi dojazdu do terenów przewidzianych pod inwestycje;
 - lokalizacja projektowanej zabudowy w stosunku do istniejących urządzeń elektroenergetycznych winna odpowiadać aktualnym przepisom szczególnym i normom;
 - na terenach położonych w zasięgu tzw. wód stuletnich, narażonych na powódzie, należy uwzględnić ograniczenia wynikające z przepisów szczególnych przy planowanym zagospodarowaniu tych terenów oraz unikać w miarę możliwości lokalizowania na tych terenach zabudowy kubaturowej;

- przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z ustanowienia stref ochronnych ujęć wody.
- ◆ Tereny preferowane dla lokalizacji usług turystyczno – rekreacyjnych koncentrują się w następujących rejonach:
 - pas terenu w Zarzeczcu wzdłuż rzeki San aż po Bukowinę – powierzchnia ok. 12 ha;
 - rejon przygraniczny z gminą Rudnik – teren położony pomiędzy Barcówką i lasami, a projektowaną drogą ekspresową S 74 uzależniony od realizacji projektowanej drogi i funkcjonalnie z nią związany jako przyszła baza turystyczno – rekreacyjna przy trasie tranzytowej – powierzchnia około 37 ha (wymaga opracowania planu);
 - niewielkie tereny funkcjonalnie związane z obsługą ruchu turystycznego i transportowego przy trasie drogi krajowej Nr 19 położone na obszarze miasta Nisko – powierzchnia około 1 ha i 2 ha;
 - proponuje się aktywizację turystyczno – rekreacyjną terenów nadszańskich w Nisku skoordynowaną z pracami związanymi z budową wałów przeciwpowodziowych, w rejonie doliny Sanu przy moście drogowym na Sanie.
- ⌚ Na terenach usług turystyczno – rekreacyjnych ustala się następujące kierunki działania:
 - realizacja usług w rejonie drogi ekspresowej możliwa łącznie z realizacją drogi lub później;
 - uzbrojenie terenu w lokalne urządzenia uzbrojenia technicznego zabezpieczające środowisko przed zanieczyszczeniem, w szczególności zapewnienie ochrony wód podziemnych;
 - maksymalne wykorzystanie zieleni izolacyjnej wysokiej i niskiej w kształtowaniu zagospodarowania terenów związanych z obsługą ruchu tranzytowego przy drodze ekspresowej i krajowej;
 - zakaz wycinki drzewostanu za wyjątkiem zabiegów pielęgnacyjnych, co powinno się wiązać z nowymi nasadzeniami.
- ◆ Obszary wskazane do prowadzenia korytarzy ekologicznych:
 - rejon projektowanego obszaru produkcyjno – usługowego w Nisku;
 - rejon Warchołów.
- ⌚ Na terenach przeznaczonych do prowadzenia korytarzy ekologicznych ustala się następujące kierunki działania:
 - ochrona terenu przed zabudową kubaturową;
 - wykorzystywanie w maksymalnym stopniu istniejącej zieleni naturalnej, uzupełnienie zielenią wysoką i niską, w zależności od sposobu wykorzystania korytarza;
 - wykorzystywanie korytarzy ekologicznych do lokalizacji ogrodów osiedlowych, urządzeń sportu i rekreacji dla rejonu Warchołów.
- ◆ Tereny projektowanych obiektów użyteczności publicznej usytuowanych na wydzielonych działkach oraz zabudowy usługowo – handlowej:

Miasto Nisko

 - szkoła na Malcach;
 - teren w rejonie gospodarstwa SOPOT (pod uczelnie wyższe);
 - usługi sakralne na osiedlu 1000-lecia (centrum pielgrzymkowe);
 - usługi sportu (budowy hali sportowej – dokończenie);

- budowa sal gimnastycznych przy szkołach na osiedlu 1000-lecia, na Warchołach, przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Nisku (jest mała sala) oraz dokończenie budowy sali gimnastycznej w Podwolinie;
- budowa boiska sportowego przy szkole na Warchołach;
- teren usług i handlu w rejonie skrzyżowania ul. Szklarniowej i ul. Sandomierskiej i ul. Sandomierskiej i Jednostki Wojskowej oraz przy parkingu śródleśnym przy drodze Nr 19.

Raławice

- przy skrzyżowaniu dróg Nr 19 i Nr 862;
- budowa sali gimnastycznej i boiska sportowego;
- centrum sportowo – rekreacyjne.

Zarzecze

- tereny usług i handlu w rejonie drogi krajowej Nr 19, ul. Starej, ul. Mickiewicza.

Nowosielec

- teren pod usługi sakralne oraz parking w sąsiedztwie cmentarza i kościoła parafialnego.

Wolina

- teren pod zabudowę usługową w rejonie terenów sportowo – rekreacyjnych.

① Na terenach przeznaczonych dla lokalizacji obiektów użyteczności publicznej oraz zabudowy usługowo - handlowej ustala się następujące kierunki działania:

- zapewnienie dostępności nowych terenów przez rozbudowę układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej;
- spełnienie wymogów normatywnych zapewnienia nieuciążliwości dla otoczenia we wszystkich elementach (powietrze, gleby i wody) obiektów wprowadzanych;
- maksymalne wykorzystanie zieleni izolacyjnej wysokiej i niskiej w kształtowaniu zagospodarowania terenów usług;
- lokalizacja projektowanej zabudowy w stosunku do istniejących urządzeń elektroenergetycznych winna odpowiadać aktualnym przepisom szczególnym i normom;
- na terenach położonych w zasięgu tzw. wód stuletnich, narażonych na powódzie, należy uwzględnić ograniczenia wynikające z przepisów szczególnych przy planowanym zagospodarowaniu tych terenów oraz unikać w miarę możliwości lokalizowania na tych terenach zabudowy mieszkalnej;
- przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z ustanowienia stref ochronnych ujęć wody;
- utrzymanie co najmniej normatywnej odległości zabudowy kubaturowej od dróg publicznych dla zagwarantowania ochrony przed uciążliwościami a także ładu przestrzennego;
- dopuszczenie lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży do 2000m²;
- respektowanie zasad ochrony konserwatorskiej na obszarach położonych w strefach ochrony konserwatorskiej.

7.4. Zasady rozwoju przestrzennego.

Generalne zasady rozwoju przestrzennego wiążą się z:

- ◆ funkcjonującym i przewidzianym do rozbudowy układem komunikacyjnym;

- ◆ uwarunkowaniami przyrodniczymi i kulturowymi oraz ochroną środowiska;
 - ◆ uwarunkowaniami historycznymi i dążnością lokalnego społeczeństwa do zachowania tożsamości poszczególnych jednostek osadniczych (miasta, poszczególnych osiedli oraz wsi i przysiółków).
1. Układ komunikacyjny winien zapewnić przestrzenną integrację wszystkich jednostek osadniczych gminy, a ponadto zapewnić sprawne powiązania wewnętrzne i tranzytowe.
 - Realizacja tego celu wiąże się z budową drogi ekspresowej S 74 oraz modernizacją i rozbudową całego obecnego systemu dróg krajowych przebiegających przez gminę. Ogromne znaczenie ma tutaj budowa południowego obejścia miasta Nisko w ciągu drogi krajowej Nr 84, które w dużym stopniu odciążą centrum miasta od ruchu tranzytowego. Alternatywnym rozwiązaniem jest projektowane obejście miasta północną stroną wzdłuż rzeki San, które przejęłoby ruch z drogi krajowej Nr 84, w przypadku realizacji tej alternatywy projektowana obwodnica południowa spełniałaby zadanie zbiorczej ulicy miejskiej. Podobnie ważną jest budowa południowego obejścia wsi Raclawice w ciągu drogi krajowej nr 862 eliminującego ruch tranzytowy z ciasnej zabudowy Raclawic i Woliny.
 - Utrzymanie pozostałego układu drogowego dróg wojewódzkich, powiatowych, gminnych o odpowiednich parametrach i stanie technicznym zapewni powiązania komunikacyjne na obszarze całej gminy oraz zintegruje społeczeństwo łatwością przemieszczania się.
 - Istniejący i rozwijający się pasmowy układ sieci osadniczej wynikającej z występujących uwarunkowań przyrodniczych tworzy oś wzdłużną opartą o główny ciąg komunikacyjny przebiegający ulicami Sandomierską, Wolności i Rudnicką. Wzdłuż tego ciągu koncentrują się tereny mieszkaniowe, usługowe i wytwórcze w zwartych, czytelnych kompleksach.
 - W rejonie centrum miasta oś krystalizująca układ miasta przejmuje rolę pasażu handlowo – usługowego koncentrując usługi o różnorodnym programie.
 - Uzupełnieniem istniejących terenów budowlanych będą tereny położone pomiędzy linią lasu, a linią obecnego zainwestowania. W pozostałych jednostkach osadniczych gminy rezerwy budowlane przewidziane zostały jako uzupełnienie i wypełnienie istniejących układów.
 - Nieco inny charakter mają wsie położone w południowej części gminy ograniczone kompleksami lasów. Są to typowe pasmowe ulicówki koncentrujące się wzdłuż jednej drogi. Ze względu na historyczne uwarunkowania układ ten będzie kontynuowany, ale bez rozciągania wzdłużnego nowej zabudowy, a raczej lokalizowanie jej w drugim pasie zabudowy równoległej do istniejącej.
 - Stosunkowo nowym pasmem jest układ rozwijający się w Nisku wzdłuż ulicy Nowej do Barcówki. Koncentruje on tereny mieszkaniowe jak i usługowo – przemysłowe.
 - Rozwój układu przestrzennego wiąże się także z koniecznością zapewnienia odpowiedniego i kompleksowego rozwoju infrastruktury technicznej oraz komunikacji wewnętrznej.
 2. Pasmowy rozwój osadnictwa w mieście Nisko i w gminie związany z położeniem pomiędzy doliną rzeki San, ograniczony zwartymi kompleksami leśnymi z drugiej strony wymaga zachowania powiązań tych dwóch systemów zieleni. Powiązania te, tzw. korytarze ekologiczne, należy kształtować przy pomocy zachowanej istniejącej zieleni naturalnej, śródpolnej i łąkowej występującej wzdłuż cieków wodnych, łączyć przy pomocy zieleni osiedlowej oraz zieleni towarzyszącej zabudowie usługowej i mieszkaniowej

jednorodzinnej ekstensywnej. W przypadku braku innych możliwości funkcję korytarza ekologicznego służącego przewietrzaniu układu pełnić będą ulice łączące obydwie środowiska przyrodnicze leśne i doliny Sanu.

Należy też pamiętać o doborze odpowiednich gatunków zieleni odpornej na zanieczyszczenia miejskiego środowiska, oraz odpowiedniego jej kształtowania w zależności od przeznaczenia i funkcji.

Bardzo ważnym zagadnieniem jest ochrona krajobrazu przyrodniczo – kulturowego terenów otwartych wzdłuż doliny Sanu przed rozproszoną zabudową kubaturową.

3. Rozwój przestrzenny gminy powinien zapewniać możliwość kultywowania miejscowych tradycji, utrzymania i podkreślania lokalnych tożsamości poszczególnych jednostek osadniczych poprzez kultywowanie miejscowego charakteru zabudowy, harmonijnego rozwijania istniejących układów osadniczych, dbałość o obiekty świadczące o historii kultury i odpowiednie ich eksponowanie. Na obszarze gminy brak jest szczególnie cennych układów zabytkowych co powinno zmuszać miejscową społeczność do zwiększania uwagi nad ochroną i wykorzystaniem zachowanych obiektów i zespołów zabytkowych zarówno tych wpisanych do rejestru jak i tych wartych ochrony przed zaprzepaszczaniem.

7.5. Gospodarka terenami.

Ustala się następujące zadania gospodarki gruntami wynikające z kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy:

- wykup i gromadzenie terenów dla prowadzenia aktywnej polityki lokalizacyjnej w obszarach budowlanych określonych dla uzupełnienia zabudowy mieszkaniowej oraz na terenach przeznaczonych dla wytwórczości także jako działki zamienne za działki przejmowane na cele publiczne, w szczególności na:
 - realizację odcinków ulic wpływających na poprawę układu komunikacyjnego oraz niezbędne poszerzenie pasów ulicznych w celu zapewnienia realizacji uzbrojenia technicznego oraz dojazdu pożarowego i wozów służb specjalnych;
 - realizację głównych ciągów infrastruktury technicznej z urządzeniami umożliwiającymi inwestowanie na terenach rozwojowych;
 - realizację budownictwa wielorodzinnego w tym komunalnego;
 - realizację usług publicznych (administracji, kultury, oświaty i nauki);
- pomoc w przeprowadzaniu wywłaszczeń lub wykupu terenu na cele programu strategicznego (nie mieszczącego się w celach publicznych w rozumieniu przepisów szczególnych) istotnych dla rozwoju miasta.

7.6. Określenie obszarów, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe lub pożądane z uwagi na istniejące uwarunkowania.

1. Stosownie do wymogów art. 10 ust. 2, pkt 8 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003r. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami) w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy określa się w szczególności:
„8) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m² oraz obszary przestrzeni publicznej”.

2. Przepisem szczególnym nakładającym na gminę obowiązek sporządzania planu miejscowego jest ustawa z 4 lutego 1994 roku – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96 z późniejszymi zmianami). Ustawa ta w art. 53 stanowi, że „Dla terenu górniczego sporządza się plan zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego w trybie określonym odrębnymi przepisami, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej”. Z ustępu 6 artykułu wynika, że sporządzanie planu miejscowego dla terenu górniczego jest obligatoryjne w odniesieniu do terenów górniczych, na których prowadzona jest eksploatacja kopalin podstawowych (w porozumieniu art. 5 ust. 1 ustawy – Prawo geologiczne i górnicze), natomiast w przypadku eksploatacji terenów kopalin pospolitych można odstąpić od sporządzania takiego planu, jeżeli nie przewiduje się ujemnych wpływów na środowisko. Na obszarze gminy Nisko nie ma terenów, dla których winien być sporządzony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zgodnie z postanowieniami ustawy Prawo geodezyjne i górnicze.
3. Obowiązek sporządzenia planu miejscowego istnieje również w przypadku obszarów, dla których rada gminy wprowadziła lub wprowadzi formę ochrony przyrody na mocy art. 34 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody poprzez:
 - wyznaczenie obszarów chronionego krajobrazu;
 - wprowadzenie ochrony indywidualnej w drodze uznania danego obszaru za zespół przyrodniczo – krajobrazowy.Zaznacza się jednak, że wymóg ten istnieje tylko w przypadku wprowadzenia ochrony przez Radę Gminy, a nie przez Wojewodę. W chwili sporządzania niniejszego „Studium” nie ma innych przepisów szczególnych, z których wynikałby obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, niemniej jednak w ramach „Studium” wskazuje się na tereny związane z doliną Sanu, które winne stanowić przedmiot ochrony i konsekwencją tych propozycji może być podjęcie stosownych uchwał wprowadzających formy ochrony przyrody, a więc i obowiązku opracowania planu miejscowego.
4. Określa się natomiast obszary przestrzeni publicznej w Nisku, dla których będzie obowiązkowe sporządzenie planu miejscowego obejmujące teren parku miejskiego, ciąg komunikacyjny ul. Sandomierskiej do Placu Wolności, łącznie z placem, następnie ciąg komunikacyjny ul. Paderewskiego z obszarem dworców PKP i PKS. Ustalenia tekstu planu miejscowego dotyczące wymagań wynikających z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznej powinny zawierać w szczególności: określenie zasad umieszczania w przestrzeni publicznej obiektów małej architektury, nośników reklamowych, tymczasowych obiektów usługowo – handlowych, urządzeń technicznych i zieleni, w tym określenie nakazów, zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu terenów.
5. W odróżnieniu od wcześniej omówionych przypadków, określenie obszarów wymagających sporządzenia planów miejscowych ze względu na istniejące uwarunkowania jest wyrazem celów i kierunków polityki przestrzennej gminy, wyrażonej w „Studium” i ma charakter suwerennej decyzji.

Gmina, nie będąc ustawowo zobligowana do sporządzania planu miejscowego dla danego obszaru, po rozpoznaniu uwarunkowań ustala w „Studium” tereny dla których opracowanie planu miejscowego jest celowe i pożądane:

 - po północnej stronie jednostki wojskowej i byłego zakładu TOORA w Nisku pod zabudowę produkcyjną, usługową (drobna wytwórczość) oraz związaną z transportem i gospodarką komunalną;
 - po zachodniej stronie ul. 1000-lecia w Nisku pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z usługami towarzyszącymi;

- po wschodniej stronie parku miejskiego w Nisku w rejonie ul. Kilińskiego i Krętej pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z usługami towarzyszącymi;
- teren w Nisku zawarty pomiędzy PKP, ul. Reymonta, Głowackiego, planowaną południową drogą obwodową Niska i tzw. Kirkutem pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z usługami towarzyszącymi;
- teren w Nisku zawarty pomiędzy linią kolejową PKP Rozwadów – Przeworsk, ul. Gruntową, osiedlem budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego Warchoły IV, tzw. planowaną południową drogą obwodową Niska, Raclawic i Woliny pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z usługami towarzyszącymi;
- teren położony po południowej stronie Barcówki, po północnej stronie ul. Wilczej i wschodniej ul. Rzeszowskiej pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z usługami towarzyszącymi;
- teren położony w Nisku w rejonie osiedla Podwolina zawarty pomiędzy planowaną drogą ekspresową S-19 a drogą relacji Wolina – Podwolina, położony na północ od ul. Moniuszki i na południe od granicy administracyjnej Niska i Woliny pod zabudowę produkcyjną, usługową (drobna wytwórczość), oraz związaną z transportem i gospodarką komunalną;
- teren położony w Raclawicach po południowej stronie ul. Rudnickiej, północnej stronie ul. Polnej, na wschód od drogi krajowej Nr 19 relacji Lublin – Rzeszów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z usługami towarzyszącymi;
- teren w Raclawicach zawarty pomiędzy ul. Jana, ul. Grądy, ul. Nową – Boczna w Nisku i od północy linią PKP pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z usługami towarzyszącymi;
- obszar w Nisku położony w rejonie ulic Kościuszki i Wyszyńskiego do granicy administracyjnej miasta i gazociągu wysokoprężnego pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z usługami towarzyszącymi;
- obszar w Zarzeczcu położony pomiędzy drogą wojewódzką Nr 858, terenem kolejowym, lasem i projektowaną nową trasą drogi wojewódzkiej Nr 858 pod zabudowę produkcyjną, usługową (drobna wytwórczość) oraz związaną z transportem i gospodarką komunalną;
- obszar w Nisku położony pomiędzy ul. Nową i ul. Słoneczną a rzeką Barcówką pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z usługami towarzyszącymi z koniecznością uwzględnienia pasa urządzonej zieleni izolacyjnej o szerokości nie mniejszej niż 50 m oddzielającego tereny zabudowy mieszkaniowej od terenów produkcyjnych i produkcyjno-usługowych;
- obszar położony w Nowosielcu po wschodniej stronie drogi krajowej Nr 19 do drogi gruntowej biegnącej wzdłuż granicy lasu i od parkingu przy kościele i cmentarzu na północy do granicy wsi na południu z przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową z usługami towarzyszącymi i usługową.

8. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU KOMUNIKACJI.

8.1. Komunikacja drogowa.

8.1.1. Układ dróg krajowych – powiązania zewnętrzne.

Prognoza ruchu

Prognoza ruchu dla dróg krajowych i wojewódzkich (dawne drogi krajowe) opracowana została dla horyzontów czasowych 2000, 2005, 2010, 2015, przy założeniu, że do roku 2015 nie

zajdą żadne zmiany oraz nie wystąpią inne czynniki mogące mieć wpływ na zmianę zachowań komunikacyjnych.

Tabela Nr 63.

Prognoza ruchu na zamiejskiej sieci dróg krajowych i wojewódzkich do roku 2015.

Numer drogi	Długość odcinka w km	Nazwa odcinka	Sdr 1995 Suma	Średni dobowy ruch (p/d) i struktura rodzajowa (%) w roku																											
				2000						2005						2010						2015									
				Kategorie pojazdów						Kategorie pojazdów						Kategorie pojazdów						Kategorie pojazdów									
				b	c	d	e+f	g	h	Suma	b	c	d	e+f	g	h	Suma	b	c	d	e+f	g	h	Suma	b	c	d	e+f	g	h	Suma
84	5,6	STALOWA WOLA – NISKO	8916	19																											
				4,9						12,1						3,7						3,8									
				NOWOSIELEC – JEŹOWE						NISKO – NOWOSIELEC						ZARZECZE – NISKO						GR. ZD – ZARZECZE									
				53	8762	743	947	494	14	11013	53	10553	867	1093	494	8	13068	53	12275	991	1265	494	5	15083	53	13943	1115	1469	494	3	17077
				0,5%	79,6%	6,7%	8,6%	4,5%	0,1%	100%	0,4%	80,7%	6,6%	8,4%	3,8%	0,1%	100%	0,4%	81,4%	6,6%	8,4%	3,3%	0,0%	100%	0,3%	81,7%	6,5%	8,6%	2,9%	0,0%	100%
				0,6%	69,9%	11,2%	14,1%	3,8%	0,4%	100%	0,5%	71,8%	10,8%	13,5%	3,2%	0,2%	100%	0,4%	72,9%	10,6%	13,4%	2,7%	0,1%	100%	0,3%	81,7%	6,5%	8,6%	2,9%	0,0%	100%
				19	2390	383	483	130	12	3417	19	2966	447	557	130	7	4126	19	3517	511	645	130	4	4826	19	4046	575	749	130	3	5522
				0,7%	69,1%	10,6%	15,1%	4,0%	0,5%	100%	0,6%	71,9%	10,0%	14,0%	3,2%	0,3%	100%	0,5%	73,6%	9,5%	13,6%	2,7%	0,1%	100%	0,4%	74,4%	9,2%	13,6%	2,3%	0,1%	100%
				27	2668	410	582	154	19	3860	27	3451	478	673	154	12	4795	27	4219	546	778	154	7	5731	27	4964	614	904	154	4	6667
				0,7%	72,6%	9,4%	12,6%	3,9%	0,4%	100%	0,9%	74,5%	9,1%	12,1%	3,2%	0,2%	100%	0,8%	75,4%	8,9%	12,0%	2,8%	0,1%	100%	0,7%	75,7%	8,8%	12,3%	2,4%	0,1%	100%
57	3940	508	683	209	24	5421	57	4847	593	789	209	14	6509	57	5715	687	913	209	9	7581	57	6551	763	1060	209	5	8645				
1,1%	73,5%	7,3%	14,9%	3,2%	0,3%	100%	0,9%	75,7%	6,9%	13,9%	2,6%	0,2%	100%	0,8%	77,2%	6,6%	13,4%	2,2%	0,1%	100%	0,7%	77,8%	6,4%	13,4%	1,9%	0,0%	100%				
31	2816	280	572	124	13	3836	31	3615	327	661	124	8	4766	31	4398	374	764	124	5	5696	31	5160	421	887	124	3	6626				
0,8%	73,5%	7,3%	14,9%	3,2%	0,3%	100%	0,7%	75,7%	6,9%	13,9%	2,6%	0,2%	100%	0,5%	77,2%	6,6%	13,4%	2,2%	0,1%	100%	0,5%	77,8%	6,4%	13,4%	1,9%	0,0%	100%				

858	4,2	GR. ZD – ULANÓW	1193	5,2																											
				ZARZECZE – GR. ZD																											
				38	1287	79	95	63	13	1575	38	1643	92	110	63	11	1957	38	1995	105	127	63	10	2338	38	2344	118	148	63	9	2720
				1,0%	69,9%	12,1%	11,4%	4,8%	0,8%	100%	1,9%	84,0%	4,7%	5,6%	3,2%	0,6%	100%	1,6%	85,3%	4,5%	5,4%	2,7%	0,4%	100%	1,4%	86,3%	4,3%	5,4%	2,3%	0,3%	100%
				2,4%	81,8%	5,0%	6,0%	4,0%	0,8%	100%	1,9%	84,0%	4,7%	5,6%	3,2%	0,6%	100%	1,6%	85,3%	4,5%	5,4%	2,7%	0,4%	100%	1,4%	86,3%	4,3%	5,4%	2,3%	0,3%	100%
				38	1287	79	95	63	13	1575	38	1643	92	110	63	11	1957	38	1995	105	127	63	10	2338	38	2344	118	148	63	9	2720
				2,4%	81,8%	5,0%	6,0%	4,0%	0,8%	100%	1,9%	84,0%	4,7%	5,6%	3,2%	0,6%	100%	1,6%	85,3%	4,5%	5,4%	2,7%	0,4%	100%	1,4%	86,3%	4,3%	5,4%	2,3%	0,3%	100%
				38	1287	79	95	63	13	1575	38	1643	92	110	63	11	1957	38	1995	105	127	63	10	2338	38	2344	118	148	63	9	2720
				2,4%	81,8%	5,0%	6,0%	4,0%	0,8%	100%	1,9%	84,0%	4,7%	5,6%	3,2%	0,6%	100%	1,6%	85,3%	4,5%	5,4%	2,7%	0,4%	100%	1,4%	86,3%	4,3%	5,4%	2,3%	0,3%	100%
				38	1287	79	95	63	13	1575	38	1643	92	110	63	11	1957	38	1995	105	127	63	10	2338	38	2344	118	148	63	9	2720

				860	
	862	9,3	GR. NISKO – RUDNIK	10,0	
		3584		PRZYSZÓW – NISKO	695
1,3%	58	1,3%	58	1,3%	12
75,4%	3457	75,4%	3457	79,3%	727
8,6%	394	8,6%	394	9,2%	84
12,2%	557	12,2%	557	6,4%	59
2,1%	95	2,1%	95	2,8%	26
0,4%	20	0,4%	20	1,0%	9
100%	4581	100%	4581	100%	917
1,0%	58	1,0%	58	1,1%	12
77,2%	4299	77,2%	4299	81,3%	928
8,3%	460	8,3%	460	8,6%	98
11,5%	643	11,5%	643	6,0%	68
1,7%	95	1,7%	95	2,3%	26
0,3%	18	0,3%	18	0,7%	8
100%	5573	100%	5573	100%	1140
0,9%	58	0,9%	58	0,9%	12
78,1%	5117	78,1%	5117	82,7%	1126
8,0%	526	8,0%	526	8,2%	112
11,3%	744	11,3%	744	5,8%	79
1,4%	95	1,4%	95	1,9%	26
0,2%	16	0,2%	16	0,5%	7
100%	6556	100%	6556	100%	1362
0,8%	58	0,8%	58	0,8%	12
78,3%	5909	78,3%	5909	83,5%	1322
7,9%	592	7,9%	592	7,9%	126
11,5%	864	11,5%	864	5,8%	92
1,3%	95	1,3%	95	1,6%	26
0,2%	15	0,2%	15	0,4%	7
100%	7533	100%	7533	100%	1585

Oznaczenia kategorii pojazdów:

b – motocykle, c – osobowe, d – dostawcze, (e+f) – ciężarowe ogółem, g – autobusy, h – ciągniki.

Największy, prognozowany ruch jest przewidywany na odcinku drogi krajowej Nr 84 Stalowa Wola – Nisko.

W roku 2000 (według prognozy) SDR (średni dobowy ruch) osiągnie wielkość 11 013 P/dobę, co daje SHR (średni godzinowy ruch) 936 P/h i 1 322 P/h w godzinie szczytu. Na rok 2015 prognozuje się SDR – 17 077 P/dobę, SHR – 1 452 P/h i 2 049 P/h w godzinie szczytu.

8.1.2. Strategia utrzymania i rozwoju sieci dróg krajowych do 2015 r.

Opublikowana, krajowa strategia utrzymania i rozwoju sieci dróg jako dokument Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych została przyjęta przez kierownictwo resortu transportu i gospodarki morskiej i jest podstawą opracowania planu rozwoju infrastruktury transportowej w zakresie dróg.

Strategia określa dwa poziomy realizacji, uwzględniające alternatywne możliwości finansowe budżetu państwa.

- ◆ Poziom pożądany zapewnia modernizację sieci głównych dróg i doprowadzenie jej do parametrów wynikających z umów i standardów europejskich.
- ◆ Poziom minimalny, zachowawczy nie zapewnia pełnego doprowadzenia tej sieci do standardów europejskich i jest ukierunkowany na utrzymanie, remont i zabezpieczenie istniejącej sieci drogowej przed dalszą dekapitalizacją. Realizacja poziomu minimalnego nie zapewnia pełnego dostosowania sieci głównych dróg do potrzeb wzrastającego ruchu.

Dla dróg krajowych przebiegających przez teren miasta i gminy Nisko strategia zakłada:

- 🕒 Droga ekspresowa S 74 Piotrków Trybunalski – Kielce – Tarnobrzeg - Stalowa Wola – Rzeszów – Barwinek, wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1996 r. w sprawie ustalenia sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. 12/96) jest przewidywana do realizacji w docelowym układzie sieci drogowej paneuropejskich korytarzy transportu bez określenia horyzontu czasowego. „Strategia” nie przewiduje budowy tej drogi do 2015 r.
- 🕒 Droga ekspresowa S 19 – obecna krajowa Nr 19 Budzisko – Augustów – Lublin – Nisko – Rzeszów znalazła się w grupie dróg objętych szczególnym priorytetem z programem modernizacji do 2015 r. o zakresie zadań realizacyjnych:
 - ◆ na poziomie pożądanym jako droga ekspresowa, jednojezdniowa na całej trasie przebiegu Budzisko – Lublin – Rzeszów długości 570 km. Zadania modernizacyjne obejmować będą:

- uzyskanie do 2005 roku średnio dobrego stanu technicznego nawierzchni z 0% odcinków o nawierzchni w złym stanie (według SOSN),
 - uzyskanie nośności nawierzchni przystosowanej do przenoszenia obciążeń do 115 kN/oś,
 - podniesienie średniej oceny stanu technicznego mostów do wartości 3,2 w roku 2005 oraz do wartości 3,8 w 2015 roku,
 - osiągnięcie zasadniczej poprawy bezpieczeństwa ruchu na sieci dróg do 2005 roku,
- ◆ na poziomie minimalnym jako droga ekspresowa jednojezdniowa na odcinku Budzisko – Białystok długości 145 km, natomiast odcinek Białystok – Lublin – Nisko – Rzeszów określony został jako „pozostałe, najważniejsze połączenie krajowe” z zakresem zadań:
- doprowadzenie stanu dróg i mostów do wymaganego standardu to jest poprawę parametrów dróg mających bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo ruchu drogowego i uzyskania średnio zadowalającego stanu nawierzchni z dopuszczeniem 6% odcinków w stanie złym,
 - podniesienie poziomu oznakowania dróg i likwidacja miejsc szczególnie niebezpiecznych do 2015 roku..
- ① Droga krajowa Nr 84 Stalowa Wola – Nisko (dawna krajowa międzyregionalna), strategia przewiduje dla niej realizowanie zadań punktowych mających na celu likwidację największych uciążliwości, w tym budowa obwodnic miejscowości. Przewiduje się, że na ten cel przeznaczają się będzie do 30% ogólnej puli środków.

8.1.3. Obejście drogowe miasta Niska.

Przeprowadzenie ruchu tranzytowego przez obejście obszaru zabudowanego staje się celowe i pojawia się bardzo wyraźnie przy ruchu tranzytowym około 300 P/h w godzinie szczytu i przy około 30% jego udziale w całości ruchu na drodze.

Dla miasta Niska już generalny pomiar w 1995 r. wykazał łącznie natężenie ruchu tranzytowego i lokalnego o wielkości 1070 P/h. Prognoza na 2000 r. przewiduje natężenie w godzinach szczytu wielkości 1322 P/h.

Spełnione są również pozostałe tzw. wpływy cząstkowe przy wyznaczaniu wskaźnika celowości budowy obejścia drogowego miasta:

- niedostateczna prędkość ruchu,
- zagrożenia ekologiczne,
- zagrożenia wypadkami drogowymi,
- niedostateczna nośność nawierzchni,
- obecność przejazdów kolejowych,
- niedostateczna szerokość jezdni,
- nadmierna dostępność ciągu drogowego przechodzącego przez miasto,
- brak czytelności trasy przejazdu przez miasto wyznaczonej dla samochodów ciężarowych,
- brak możliwości zmodernizowania przebiegu wewnątrz obszaru miejskiego przez budowę wewnętrznej obwodnicy wokół centralnej części miasta.

Teren przeznaczony pod obwodnicę jest zarezerwowany w Miejscowym Planie Ogólnym Zagospodarowania Przestrzennego miasta Niska. Opracowany projekt w fazie koncepcji programowej przewiduje:

- na odcinku długości 2,8 km od wlotu ul. Sopotkiej do Zakładów Mięsnych, wprowadzenie w przekrój lewostronnego ciągu pieszo – jezdni dla obsługi ruchu lokalnego przyległego

- terenu; strona prawa w dalszym ciągu zakłada obsługę przez zjazdy gospodarcze bezpośrednio na drogę; jezdnia czteropasowa, jednoprzestrzenna,
- wyłączenie z ciągu głównego na skrzyżowaniu typu „rondo” i włączenie w drogę krajową Nr 19 przez skrzyżowanie z kanalizacją ruchu; jezdnia dwupasowa, dwukierunkowa jako I etap realizacji.

Studium proponuje zmianę kierunku wlotu do drogi Nr 19 i kontynuowanie przebiegu do włączenia w drogę Nr **862** do Jarosławia.

Przedłużenie proponowanej zapisem planu trasy obwodnicy do zaproponowanego włączenia, pozwoli na bezpośrednio wprowadzenie ruchu tranzytowego na drogę ekspresową, która jest jego celem. Gwarantuje również przejrzystość i ciągłość przebiegu, tworzy trasę zbliżoną do prostoliniowej, nie występują na niej załamania w planie, które to mogłyby pozbawić ją płynności i przejrzystości utrudniając orientację i wydłużenie czasu przejazdu.

Modernizacja istniejącego ciągu na odcinku od wlotu ul. Sopotkiej do wlotu w nowoprojektowaną trasę generalnie zwiększa przepustowość poprawiając tym warunki ruchu, lecz nie eliminuje szeregu pozostałych czynników konfliktowych i ujemnych skutków oddziaływania na środowisko miejskie, które to skutki w dalszym ciągu narastać będą wraz z prognozowanym wzrostem natężenia ruchu.

Brak widocznej, fizycznej granicy pomiędzy miastami Stalowa Wola – Nisko powoduje, że są one postrzegane w sposób zespolony jako jeden organizm miejski. Z tych względów studium proponuje wspólny i jednorodny układ obwodnicy obu miast, spełniający wszystkie podstawowe warunki skutecznego odciążenia miejskiego układu drogowego. Upatrywane jest to w kontynuowaniu tzw. „trasy podskarpowej” ze Stalowej Woli i prowadzeniu jej jako obwodnicy miasta Niska przez niezabudowany, północny teren do włączenia bezpośrednio w istniejącą drogę krajową Nr 19 i dalej docelowo do przewidywanej drogi ekspresowej. Proponowana trasa przebiegu wskazuje, że inwestycja realizowana będzie w trudnych warunkach terenowych i wymagać będzie dużych nakładów inwestycyjnych – zwłaszcza jej przejście przez teren elektrociepłowni w Stalowej Woli, gdzie należy przewidywać prowadzenie jej na estakadzie oraz kolizje z istniejącymi sieciami infrastruktury technicznej.

Wobec preferowanej trasy jako rozwiązania skutecznego i kompleksowego nie należy zaniechać proponowanej wcześniej trasy jako południowej obwodnicy. Ustanowić ona może ważny element układu podstawowego ulic miasta jako ulica zbiorcza.

Droga wojewódzka Nr 858 Zarzecze - Biłgoraj – Zwierzyniec - Szczębrzeszyn.

Droga wojewódzka charakteryzuje się brakiem płynności i ciągłości geometrycznej w obecnym przebiegu jej trasy, szczególnie na przejeździe kolejowym przez tory Lini Hutniczej Szerokotorowej, gdzie miała funkcjonować jako rozwiązanie doraźne do czasu realizacji wiaduktu kolejowego, którego budowa w chwili obecnej została całkowicie zaniechana. Brak płynności i ciągłości geometrycznej zaznacza się również w Hucie Deręgowskiej na terenie gminy Ulanów. Występujące załamania i sposób powiązania z układem istniejącym powoduje brak przejrzystości w jednoznacznym odczytaniu i rozpoznaniu hierarchii połączeń.

Proponuje się dwa warianty przełożenia trasy drogi wojewódzkiej pokazane na rysunku studium przy czym jako preferowany wskazuje się wariant I. Uzasadnienie wyboru:

- krótsza i prosta trasa,
- bezpośrednia obsługa terenów zaproponowanych w studium jako tereny przemysłowe.

Opis projektowanej trasy:

Wylot z istniejącej trasy ma następować przed cmentarzem w Zarzeczcu. Następnie przejście przez tory kolejowe LHS i po śladzie istniejącej drogi do miejscowości Wólka Tanewska.

8.1.4. *Docelowy układ komunikacyjny.*

Przewiduje się, że realizacja docelowego układu komunikacyjnego, a zwłaszcza obecność w perspektywnym układzie komunikacyjnym dwu dróg ekspresowych, wywrze istotny wpływ na gospodarkę przestrzenną. Drogi szybkiego ruchu będą znacząco wpływać na wartość terenu w ich sąsiedztwie. Mogą stać się motorem procesów urbanizacyjnych tych terenów i należy to wykorzystać. Podniosą wartość i atrakcyjność transportową terenu, szczególnie w sąsiedztwie węzłów i wzdłuż dróg połączonych z DSR przez te węzły. Jednocześnie przy założeniu lokalizacji zabudowy przemysłowo – składowej (obiektów niewrażliwych) nastąpi kanalizacja przestrzenna ruchu uciążliwego, gdyż ruch drogowy wywołany przez składy, magazyny i inne obiekty wywołujące duże zapotrzebowanie na transport, po najkrótszej drodze znajdzie się na drodze przeznaczonej do prowadzenia ruchu tranzytowego na dalekie odległości.

Uwarunkowania te powinny być praktycznym wskazaniem w kształtowaniu zagospodarowania gminy.

8.1.5. *Degradacja istniejącej infrastruktury drogowej.*

Jakość nawierzchni drogowych jest ogólnie niezadowolająca z szybko postępującą w czasie jej dalszą degradacją. Środki przeznaczane na likwidację zaległości remontowych stanowią niewielką część szacowanych potrzeb. Powoduje to stały wzrost występowania odcinków o złym stanie technicznym. Zahamowanie degradacji generalnie sprowadza się do zabiegów przywracających nośność na odcinkach, które ją utraciły. Zaniechanie zabiegów zabiegów cięższych, przynoszących również poprawę cech powierzchniowych i innych parametrów eksploatacyjnych lecz o wiele bardziej kosztownych.

Na degradację stanu istniejącego duży wpływ ma niekompleksowe wykonanie robót drogowych. Układaniu nawierzchni na ogół nie towarzyszą takie prace jak równanie poboczy, oczyszczanie i udrażnianie rowów, czyszczenie przepustów, modernizacja chodników. Niekompleksowe wykonanie robót nie poprawia standardu drogi, jak też nie zapobiega dalszej jej degradacji. Niejednokrotnie wykonanie drobnych, niekosztownych zabiegów utrzymaniowych takich jak zapewnienie drożności odwodnienia czy szczelności nawierzchni może przedłużyć żywotność dróg i obiektów mostowych.

Dotkliwie zaznacza się brak przydziału środków z subwencji na drogi o nawierzchni gruntowej jako wykonujących małą pracę przewozową (ruch jest sporadyczny), a których udział w ogólnej długości dróg na obszarze gminy jest znaczny. Jako kryterium podziału funduszu subwencji uznano drogi twarde, które są istotnie obciążone ruchem i które wymagają odpowiednich zabiegów utrzymaniowych, aby nie uległy dekapitalizacji, podczas gdy ulice miejskie i zamiejskie drogi gminne posiadają zaledwie 30,8% nawierzchni twardych bitumicznych w ogólnej ich długości.

8.1.6. *Modernizacja sieci drogowo – ulicznej.*

Zapotrzebowanie na sieć i przewozy pokrywają popyt pod względem ilości połączeń i obsługi terenu lecz wymagają modernizacji przede wszystkim w zakresie wprowadzenia chodników na terenie zabudowy i odwodnienia.

Uwarunkowaniem techniczno – ekonomicznym modernizacji dróg i ulic są zbyt wąskie pasy drogowe (uliczne) uniemożliwiające wprowadzenie w przekrój systemu odwodnienia, ścieżek rowerowych a nawet chodników dla ruchu pieszego.

Usprawnienie układu wewnętrznego miasta Niska jest na ogół znacznie ograniczone przede wszystkim ze względu na istniejące zainwestowanie miejskie i zabytkowy charakter miasta. Wszelkie działania zmierzające do poprawy sytuacji wymagają wykupów znacznych terenów prywatnych. Działalność w zakresie poprawy stanu istniejącego ulic przez wiele lat sprowadzała się do budowy i remontów nawierzchni. Większość ulic w mieście nie ma

właściwych parametrów. Są to ulice o wąskich pasach i nieregularnych liniach rozgraniczających. Dotyczy to przede wszystkim ulic w najbliższych rejonach centrum miasta.

Zakłada się ukierunkowanie działań ze szczególnym wskazaniem na racjonalne wykorzystanie istniejącego lokalnego układu komunikacyjnego zgodnie z kierunkiem planowanych przemian poprzez ukierunkowanie planów modernizacji i restrukturyzacji ciągów, których znaczenie w układzie podstawowym miasta i gminy będzie wzrastać w zależności od przyjętych priorytetów rozwoju gospodarczego obszarów. Dobór parametrów technicznych modernizowanych dróg winien spełniać warunek równomiernego obciążenia sieci w zależności od przypisanym drogom (i ulicom) funkcji. Przy okazji każdej modernizacji należy uwzględnić wykonanie urządzeń dla ruchu osób niepełnosprawnych.

8.1.7. Drogi transportu rolniczego.

Do zadań modernizacyjnych należy włączyć sieć dróg transportu rolniczego. Proponuje się przyporządkowanie istniejących dróg rolniczych klasyfikacji funkcjonalnej, która może stać się pomocna dla właściwego projektowania sieci z uporządkowaniem jej na obszarach wiejskich oraz podejmowaniu decyzji odnośnie kolejności modernizacji.

Klasyfikacja funkcjonalna dróg rolniczych:

- główne drogi rolnicze: drogi publiczne powiatowe i lokalne pełniące funkcję zbiorczych dróg rolniczych,
- drogi zbiorcze: drogi nie publiczne, zbiorcze niższego rzędu, przejmujące ruch z dróg pomocniczych,
- drogi pomocnicze: tzw. technologiczne, umożliwiające dojazd bezpośrednio do pól.

Ustalone funkcje pozwolą na dostosowanie geometrii, (głównie przekroju poprzecznego) do przewidywanego natężenia ruchu i parametrów korzystających z nich pojazdów, a także na ustalenie grubości nawierzchni.

Wymagania techniczne jakim powinny odpowiadać poszczególne odcinki sieci dróg transportu rolniczego, zapewniające warunki dojazdu do pola zmechanizowanego sprzętu i maszyn rolniczych oraz przystosowanie ładowności środków transportowych przedstawia:

Tabela Nr 64.

Wymagania techniczne dróg transportu rolniczego.

Klasa funkcjonalna	Klasa	Przekrój drogi	Szerokość jezdni (m)	Obciążenie nawierzchni (kN/oś)	Rodzaj nawierzchni
główne	Z lub L	dwupasowa	5,5	80	twarde ulepszone
zbiorcze	L lub D	dwupasowa jednopusowa	5,0 3,5 z zatokami mijania	60	utwardzona
pomocnicze	D	jednopusowa	3,0 lub 3,5	nie określa się	gruntowa ulepszona

Koszty budowy nowych dróg przy niewielkim ruchu lokalnym (sezonowe obciążenie ruchem) powodują, że planowanie rozwoju dróg obsługujących rolnictwo powinno odbywać się w oparciu o istniejącą sieć połączeń. Program modernizacji winien uwzględniać kolejność zgodną z klasą funkcjonalną:

- 1) drogi główne – położone w ciągu dróg powiatowych (publicznych);
- 2) drogi zbiorcze;
- 3) drogi pomocnicze – bezpośredniej obsługi pól.

Wskazane jest dla dróg zbiorczych stosowanie tanich konstrukcji nawierzchni z materiałów odpadowych i miejscowych oraz określenie trwałości nawierzchni mając na

uwadze sezonowość obciążenia ruchem. Warunkiem takiego działania jest przeprowadzenie remontów w czasie nasilenia prac polowych i po sezonie.

Drogi pomocnicze, ze względu na to, że obsługują niewielkie powierzchnie użytków rolnych i mogą być czasowo zmieniane, w zasadzie nie powinny być trwale umocnione. Prace utrzymaniowe na tych drogach będą wystarczające, jeżeli sprowadzą się do profilowania z odwodnieniem i ewentualnym ulepszeniem nawierzchni gruntowej przez stabilizację mechaniczną. Wymagane jest, aby wszystkie drogi rolnicze, bezpośrednio połączone z drogami publicznymi miały na odcinkach co najmniej 50 m nawierzchnię twardą powodującą wstrząsowe oczyszczanie kół pojazdu oblepionych ziemią.

Wiele dróg można wykonać sposobem gospodarczym, tym bardziej, że w rolnictwie istnieją ku temu pewne możliwości techniczne (np. mechaniczna stabilizacja gruntu) pod warunkiem zapewnienia fachowego, kontrolowanego wykonawstwa tych robót.

Racjonalne ukształtowanie sieci dróg transportu rolniczego i poprawa ich stanu technicznego przyczyni się do osiągnięcia szeregu korzyści:

- obniżenie kosztów eksploatacji pojazdów i maszyn rolniczych przez zmniejszenie zużycia ilości paliwa, ogumienia, zwiększenie trwałości i niezawodności pojazdów, obniżenie kosztów i częstotliwości napraw;
- oszczędności czasu, ludzi, sprzętu i przewozu ładunków dzięki zwiększeniu prędkości jazdy;
- oszczędności na kosztach przewozu wynikających z wykorzystania nominalnej ładowności pojazdów;
- zmniejszenie strat w uprawach przez likwidację stałych lub czasowych objazdów nieprzejezdnych odcinków dróg;
- zwiększenie intensywności produkcji rolnej na terenach trudnodostępnych.

8.1.8. Ruch pieszy i rowerowy.

Potrzeba oddzielenia ruchu pieszego od ruchu pojazdów samochodowych jest koniecznością, a tworzenie systemów niezależnych dla obu użytkowników jest w pełni uzasadnione. Aby wydatnie ograniczyć istniejące zagrożenie ruchu pieszego i zapewnić niezbędną wygodę poruszania się, celowym staje się budowa chodników przy wszystkich kategoriach dróg na odcinkach przechodzących przez tereny zabudowane.

Popularność ruchu rowerowego nie tylko w celach rekreacyjno – turystycznych lecz przede wszystkim w podróżyach codziennych, wskazuje na celowość budowy ścieżek rowerowych.

Tworzenie infrastruktury dla ruchu rowerowego należałoby zacząć od koncepcyjnego projektu układu tras rowerowych uwzględniającego potrzeby, istniejące możliwości, lokalne uwarunkowania oraz specyfikę miasta i gminy.

Dla ruchu rowerowego brakuje terenów aby utworzyć drogi dla rowerzystów. Istnieje realna możliwość wyznaczenia nielicznych odcinków dróg lub ścieżek, które stanowić miałyby pasy ruchu przeznaczone wyłącznie dla rowerów. Jest to realne po wybudowaniu docelowego układu komunikacyjnego, warunkującego eliminację ruchu tranzytowego. Drogi krajowe staną się wówczas ulicami układu komunikacyjnego miasta, a ich szerokości jezdni 9,0 – 10,0 m dadzą możliwość wydzielenia pasa dla ruchu rowerowego. Do czasu budowy obwodowego układu zewnętrznego rowerzyści poruszać się będą po drogach krajowych wspólnie z ruchem samochodowym. Pozyskanie terenu na wyodrębnione, przeznaczone tylko dla rowerzystów trasy wydaje się na dzień dzisiejszy mało realne. Szczupłość szerokości pasów drogowych istniejących ulic również nie pozwala na wprowadzenie ścieżek rowerowych w przekrój uliczny.

8.1.9. *Urządzenie terenów komunikacji.*

Zapotrzebowanie na miejsca postojowe zwiększa się wraz ze wzrostem motoryzacji. Wskazuje się na konieczność ich lokalizacji przy obiektach handlu, usług (zwłaszcza kościoły i cmentarze) i administracji. Pełne zaspokojenie potrzeb postojowych w obszarze miasta jest praktycznie niemożliwe już na dzień dzisiejszy.

Szacunkowe wyliczenie potrzeb postojowych dla rejonu centrum (śródmieście) przedstawia się następująco przy założeniach:

- docelowa prognoza motoryzacyjna: jeden samochód osobowy na rodzinę, czyli 400 samochodów na 1000 m–k osiągnięta zostanie około 2015 – 2017 roku,
- prognoza demograficzna przyjmuje w 2015 roku liczebność miasta na 17.5 tys. mieszkańców, co daje $17,5 \times 400 = 7000$ samochodów w mieście,
- w warunkach pełnego zaspokojenia potrzeb pojemność parkingów na terenie śródmieścia powinna wynosić 16 – 18% liczby samochodów zarejestrowanych w mieście, czyli około 1120 do 1260 miejsc postojowych.

Wobec utrzymującego się wskaźnika wzrostu 1,07 i stosunkowo znacznego wskaźnika nasycenia (dla roku 1998 – 180 samochodów osobowych na 1000 mieszkańców) nie należy bagatelizować problemu.

Ze względu na ograniczone możliwości należy wykorzystać maksymalnie rezerwy tkwiące w stanie istniejącego zagospodarowania i zainwestowania przez:

- zwiększenie pojemności parkingowej przez odpowiednie kształtowanie geometryczne;
- zróżnicowanie wymiarowania miejsc postojowych (miejsca postojowe dla małych samochodów);
- wprowadzenie lekkich rodzajów nawierzchni (mniej kosztownych i mniej uciążliwych dla otoczenia).

8.1.10. *Bezpieczeństwo ruchu drogowego.*

Do głównych problemów bezpieczeństwa ruchu drogowego (problem ogólnokrajowy) należą przejścia dróg zamiejskich zwłaszcza krajowych przez małe miasta o ukształtowanym historycznie układzie urbanistycznym i komunikacyjnym oraz związane z tym zagrożenia pieszych. Wiąże się to w sposób oczywisty z wielofunkcyjnością i niedostosowaniem parametrów drogi, jako odcinka ulicy miejskiej, do panującego obecnie ruchu.

Radykalnej poprawy można oczekiwać dopiero po przeniesieniu ruchu tranzytowego na projektowane obejście drogowe miasta. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa jest możliwe przy realizacji następujących zadań:

- ujednolicenie standardu oznakowania pionowego (folia o podwyższonej odbliaskowości) i poziomego (masy plastyczne układane na zimno w miejscach, w których to oznakowanie nie wytrzymuje rocznego cyklu malowania);
- zapewnienie widoczności na wlotach skrzyżowań, wjazdach przez ich modernizację i usuwanie wszelkiego rodzaju przeszkód ograniczających widoczność);
- likwidację kolein nawierzchni drogowych;
- stosowanie urządzeń bezpieczeństwa ruchu;
- uspokojenie ruchu w obszarach zurbanizowanych poprzez kompleksowe zastosowanie rozwiązań technicznych i inżynierskich, mających na celu spowolnienie ruchu;
- oddzielenie ruchu pieszego od kołowego poprzez budowę chodników, ścieżek rowerowych i ogrodzeń ochronnych;

- ochronę dróg i mostów przed nadmierną eksploatacją i zniszczeniem przez przeciążone pojazdy ciężarowe poprzez wdrożenie systemu kontroli ich ciężaru i nacisków osi;
- ochronę przed niewłaściwym zagospodarowaniem otoczenia dróg poprzez przestrzeganie prawidłowych zasad lokalizowania budynków mieszkalnych, przemysłowych i usługowo – handlowych w pobliżu dróg.

Przedstawione powyżej zadania i działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu wynikają z przyjętej strategii krajowej.

8.1.11. Współpraca samorządów

Wykonanie zadań założonych polityką komunikacyjną upatruje się w konieczności wzajemnej współpracy i współdziałania samorządu wojewódzkiego z samorządami niższych szczebli. Połączenie środków finansowych i wzajemna partycypacja w kosztach na rzecz dróg przebiegających przez teren gminy mogłoby skutecznie przyśpieszyć proces modernizacyjny. Działanie takie w znaczny sposób pomniejsza fundusz na utrzymanie dróg gminnych i miejskich lokalnych, lecz na ogół spotyka się z akceptacją miejscowych władz samorządowych, ponieważ przy drogach wyższej kategorii najczęściej zlokalizowane są podstawowe obiekty publiczne (urzędy, szkoły, przychodnie lekarskie, kościoły). Ogłoszenie publicznej oferty współdziałania samorządów i zawieranie wspólnych porozumień między poszczególnymi zarządami dróg pozwoliłoby na podejmowanie działań zwłaszcza na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu.

8.1.12. Fundusze pomocowe.

Opracowanie perspektywicznego planu rozwoju gminy z uwzględnieniem dróg gminnych jest warunkiem starań o środki pomocowe (krajowe i zagraniczne) z funduszy Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, funduszy rozwoju obszarów wiejskich PHARE i SAPARD jak również Banku Światowego.

Program PHARE – 2000 deklaruje przekazanie środków pomocowych ze swego funduszu dla województwa podkarpackiego już w 2000 r. ze względu na zaliczenie go do grupy województw najuboższych.

8.2. Komunikacja kolejowa.

Założenia nowej polityki transportowej państwa zakładają reaktywowanie relacji między drogami i kolejami polegające na uzupełnieniu wzajemnych programów rozwojowych, a nie tworzenie konkurencji między tymi dwoma rodzajami transportu.

Krajowa strategia koncepcji zrównoważonego rozwoju gospodarczego wyznacza również cele w dążeniach do przekształceń systemu transportowego. Zakłada przystosowanie się do wymogów „transportu zrównoważonego” zaspokajającego wymagania gospodarcze i społeczne poprzez obniżenie popytu na indywidualny transport pasażerski i towarowy i skierowanie go na masowe środki transportu, umożliwiające jego funkcjonowanie i rozwój bez drastycznych skutków ekologicznych jako transport mniej uciążliwy i bardziej wydajny energetycznie, zwłaszcza w przewozach dalekobieżnych i tranzytowych.

Dążenia ku transportowi zrównoważonemu w przewozach towarowych odbywać się będą niezależnie od decyzji miejscowych i wynikną ze strategii krajowej przyjętej przez państwo.

Przez województwo podkarpackie (również gminę Nisko) przebiega szerokotorowa, kolejowa Linia Hutniczo – Siarkowa (LHS), którą przewiduje się do wykorzystania w większym stopniu niż dzieje się to w dniu dzisiejszym i przejęcia transportu ciężkich ładunków. Dotychczas linia ta jest pod zarządem Polskich Kolei Państwowych – Dyrekcji Okręgu Infrastruktury Kolejowej w Lublinie.

Obserwowany jest zastój inwestycyjny, a wykonywane prace utrzymaniowe ograniczają się do remontów bieżących, pozwalających na funkcjonowanie linii. Przewiduje się powstanie zakładu zarządzającego tylko LHS, którego kompetencje i zakres działania określi oczekiwana, nowa ustawa o restrukturyzacji kolei.

Dla linii normalnotorowej oczekuje się reaktywowania podmiejskich przewozów pasażerskich do Stalowej Woli po realizacji nowego przystanku osobowego w rejonie Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

9. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

9.1. Elektroenergetyka.

W perspektywie kilku lat nadal Głównym Źródłem Zasilania gminy będzie GPZ 110/15 kV „Nisko”, zlokalizowany w północnej części miasta.

Przebieg linii Wysokich Napięć:

- 110 kV „Stalowa Wola – Nisko”;
- 110 kV „Nisko – Biłgoraj”;

za pomocą których GPZ 110/15 kV „Nisko” włączony jest w krajowy system elektroenergetyczny nie ulegnie zmianie.

Układ głównych linii magistralnych średniego napięcia:

- ◆ 15 kV „Nisko – Piskorowy Staw”;
- ◆ 15 kV „Nisko – Rudnik”;
- ◆ 15 kV „Nisko – Kameralne”;
- ◆ 15 kV „Nisko – Zarzecze”;
- ◆ 15 kV „Stalowa Wola – Rudnik”;
- ◆ 15 kV „Rudnik – Przędzel”;

zasilających obszar gminy również pozostanie bez zmian.

Przebiegi linii WN:

- 110 kV „Stalowa Wola – Sarzyna”;
- 110 kV „Stalowa Wola – Boguchwała”;

przebiegających tranzytem przez obszar gminy nie ulegną zmianie.

Rzeszowski Zakład Energetyczny jest zobowiązany mocą ustawy z dn. 10 kwietnia „Prawo Energetyczne” (Dz. U. 54 z dnia 4.06.1997 r.) do opracowania „Planu Rozwoju” w zakresie obecnego i perspektywicznego zapotrzebowania na energię elektryczną. Będzie on opracowany przez „Energoprojekt” Kraków.

W Studium utrzymuje się rezerwację pod projektowany GPZ 110/15 kV o wymiarach 80 m x 80 m w rejonie osiedla Malce wraz z linią zasilającą 110 kV. W/w teren zarezerwowany był w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nisko z 1988 r. i oznaczony symbolem A 8 EE.

W przypadku, gdy z obliczeń „Planu Rozwoju” nie znajdzie potrzeba budowy stacji 110/15 kV „Malce” należy zrezygnować z w/w rezerwacji.

Perspektywiczny wzrost zapotrzebowania mocy przez nowych odbiorców energii elektrycznej, jak również zapewnienie dostaw energii istniejącym odbiorcom o właściwych parametrach i spełnienia wymogów z zakresu ochrony przeciwpożarowej realizowane będzie poprzez:

- ◆ budowę stacji transformatorowych napowietrznych 15/0,4 kV na obszarach wiejskich;

- ◆ budowę stacji transformatorowych wewnątrzowych 15/0,4 kV na obszarach intensywnej zabudowy,
- ◆ budowę linii średniego napięcia, kablowych do zasilania stacji wewnątrzowych, napowietrznych do zasilania stacji napowietrznych;
- ◆ budowę linii niskiego napięcia kablowych, napowietrznych do zasilania poszczególnych odbiorców i oświetlenia ulicznego;
- ◆ budowę i modernizację istniejącej sieci średniego i niskiego napięcia, która jest przestarzała o zaniżonych parametrach napięciowych, zbyt długie obwody nie spełniają warunków skutecznej ochrony przeciwpożarowej.

Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A. – Rejon Energetyczny Stalowa Wola w porozumieniu z Urzędem Miasta i Gminy Nisko opracował program poprawy warunków napięciowych dla mieszkańców miasta i gminy. Realizacja tego programu polegać będzie na budowie stacji transformatorowych 15/0,4 kV:

- w Nisku na realizowanym osiedlu „Śniegowiec” – 1 szt.
- w Nisku na ul. Kilińskiego – 1 szt.
- w Nowosielcu – 1 szt.
- w Malcach ul. Sopocka – 1 szt.
- w Raclawicach ul. Rudnicka, ul. Nowowiejska – 2 szt.
- w Nowej Wsi – 2 szt.

Dla poprawy warunków napięciowych w mieście i gminie należy wybudować łącznie 8 szt. stacji transformatorowych.

Wraz z budową stacji transformatorowych będą budowane linie średniego napięcia do zasilania tych stacji oraz niskiego napięcia do zasilania odbiorców i oświetlenia ulicznego.

Lokalizacja projektowanych stacji i linii ŚN przedstawiona jest na mapie „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego” w skali 1:10 000.

Lokalizacja projektowanej zabudowy w stosunku do istniejących urządzeń elektroenergetycznych winna odpowiadać aktualnym przepisom budowy urządzeń elektroenergetycznych i polskim normom.

- Dla zapewnienia ciągłości zasilania mieszkańców Zarzecza należy wybudować odcinek linii 15 kV łączącej linię 15 kV „Nowa Wieś z linią 15 kV „Nisko – Zarzecze”.

Należy rozważyć możliwość pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych w tym z energii wiatru. Na obszarze gminy Nisko istnieją potencjalne tereny predysponowane do lokowania elektrowni wiatrowych szczególnie na wysokości 70 m npg.

9.2. Telekomunikacja.

Telekomunikacja Polska S.A. Zakład Telekomunikacji w Tarnobrzegu planuje zwiększenie ilości abonentów miasta i gminy poprzez:

- rozbudowę istniejących central cyfrowych:
 - w Nisku;
 - w Wolinie;
 - w Zarzeczu;
 - w Nowosielcu;
- rozbudowę sieci abonenckiej w:
 - Raclawicach;
 - Zarzeczu;
 - Podwolinie;
 - Nowej Wsi;

- Wolinie;

Operator niezależny „Pilicka Telefonia” S.A. przyłączyła 452 abonentów na terenie miasta i gminy, planuje wzrost liczby abonentów.

Abonenci miasta i gminy obsługiwani są ze stacji nadawczo – odbiorczej zainstalowanej na kominie „Mostostalu” w Stalowej Woli, zasięg działania tej stacji zamyka się w promieniu 15 km.

Przewiduje się dalszą rozbudowę sieci telekomunikacyjnych zarówno w formie tradycyjnej jak i wykorzystując nowe technologie, postuluje się rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej i objęcie całej gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym połączonym z systemami sieci wojewódzkiej i krajowej z zachowaniem w lokalizacji wymogów ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych.

Ustala się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych przewodowych i bezprzewodowych stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie.

W zakresie telekomunikacji zakłada się pełną dostępność do łączy telekomunikacyjnych, rozwój sieci teleinformatycznych. Dla zwiększenia dostępności sieci internetowej i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, wskazuje się rozwój szerokopasmowego dostępu do Internetu, urządzenie ogólnodostępnych kawiarenek internetowych, rozwój sieci bezprzewodowych - budowę systemu nieodpłatnego dostępu do Internetu - np. za pomocą sieci Hotspotów.

9.3. Zaopatrzenie w wodę.

Jako podstawowy cel kierunkowy ustala się pełne pokrycie bilansowych potrzeb miasta i gminy. Realizacja tak postawionego celu wymaga:

- 1) Podjęcia decyzji co do kierunku docelowego zaopatrzenia Gminy Nisko w wodę:
 - a) modernizacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej na terenie gminy,
 - b) realizacji systemu pierścieniowo – rozdzielczego obejmująca miasto Nisko w tym:

dokończenie systemu przesyłowego Nisko ujęcie – Warchoły – Podwolina oraz budowę systemów osiedlowych:

 - wodociąg osiedle Podwolina;
 - wodociąg osiedle Barce;
 - wodociąg osiedle Grądy;
 - uzupełnienie brakujących odcinków sieci wodociągowej;
 - c) realizacja wodociągów obejmujących sołectwa:
 - wodociąg sołectwa Raclawice;
 - wodociąg sołectwa Wolina;
- 2) Do czasu realizacji docelowych rozwiązań należy przeprowadzić modernizację ujęcia wody „SOPOT” poprzez włączenie do eksploatacji studni zastępczych oraz wymianę odcinków rurociągów tłocznych co pozwoli przywrócić pierwotną wydajność ujęcia, oraz wykonać modernizację układu technologicznego stacji uzdatniania wody dla uzyskania normatywnych parametrów jakości wody.
- 3) Dla zabezpieczenia dopływu wody dla miasta na wypadek awarii korzystne byłoby spięcie ujęcia „Sopot” z ujęciem wody Zakładów Mięsnych w Nisku, a także połączenia wodociągu magistralnego pomiędzy Niskiem a Stalową Wolą.

4) Wykonano połączenie Nowa Wieś ze stacją uzdatniania w Rudniku.

5) Przewiduje się spięcie ujęcia Zarzecze z Ulanowem.

Zasoby ujęcia wód podziemnych w Barcach zostały zatwierdzone decyzją Nr CUG.KDH/013/5098/B/85 wydane we wrześniu 1985 roku przez Centralny Urząd Geodezji. Zasoby te wyrażone są w kategorii „B” $Q = 540 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $S = 5,3 - 5,5$. Aby uzyskać powyższe $540 \text{ m}^3/\text{h}$ niezbędna liczba studni dla depresji sprawdzonych próbnym pompowaniem przepompowni powinna wynosić 19 sztuk. Do tej pory wykonano 11 studni.

Opracowany przez Biuro Projektów Budownictwa Komunalnego bilans wody określi charakter wielkości zużycia wody dla nich:

- $Q_{n/\text{godz.}} = 181 \text{ m}^3/\text{h};$
- $Q_{\text{max}/\text{godz.}} = 560/1;$
- $Q_{\text{max godz.} + \text{poż.}} = 724 \text{ m}^3/\text{h}.$

Bilans ten jednak zakłada zawyżone wielkości liczby mieszkańców 37 000 dla okresu kierunkowego dlatego też uznaje się za celowe weryfikację bilansu wody Zarząd Miasta opracował projekt techniczny ujęcia i stacji uzdatniania wody „Barce” I etap:

$mQ = 150 \text{ m}^3/\text{h}$ i $3\,300 \text{ m}^3/\text{d}$ (22 godz. pracy). Projekt obejmuje:

- ujęcie wody;
- rurociąg wody surowej z ujęć;
- zbiorniki retencyjne;
- budynki technologiczne stacji uzdatniania wody;
- zbiorniki wyrównawcze wody czystej;
- odstojniki popłuczyn;
- rurociągi technologiczne na terenie stacji;
- kanał odprowadzający wody technologiczne ze stacji;
- wylot do rowu.

W I etapie przyjęto wykorzystanie 6 studni S-4, S-5, S-6, S-9, S-10, S-11 w tym dwie studnie rezerwowe. Przyjęto do eksploatacji studnie najbardziej oddalone od strefy oddziaływania cmentarza komunalnego.

Stacja uzdatniania wody zlokalizowana będzie na zbiegu ulic Okrzei i Okrężnej. Teren zajmuje powierzchnię 0,686 ha.

Projekt techniczny przewiduje możliwość rozbudowy stacji do wydajności $540 \text{ m}^3/\text{h}$ co odpowiada zatwierdzonym zasobom ujęcia wody.

Dobór średnicy rurociągu wody surowej z ujęcia oraz rurociągu między obiektami na terenie stacji uzdatniania dostosować do rozwiązań kierunkowych. Również w budynku technologicznym pozostawiono możliwość na dodatkowe pompy pośrednie i sieciowe. Pola filtrów na możliwe zwiększenie wydajności $300 \text{ m}^3/\text{h}$. Dalsze zwiększanie wydajności stacji może nastąpić po wybudowaniu dodatkowej hali ze zbiornikami filtracyjnymi. Na terenie stacji pozostawiono również rezerwę terenu dla dodatkowego zbiornika retencyjnego, wyrównawczego i odstojniki.

Na bazie analiz wody surowej przyjęto technologię uzdatniania wody zaproponowaną przez amerykańską firmę Culligon z filią w Bolonii, która obejmuje:

Intensywne napowietrzanie wody surowej;

Filtrację ciśnieniową na filtrach typu Hi Flo 9 UF 100;

Dezynfekcję uzdatnionej wody przy pomocy podchlorynu sodowego w ilości $0,5 - 1,0 \text{ gCL}^2/\text{m}^3$.

Technologia ta zrealizowana zostanie na następujących urządzeniach:

ujęcia wody - $Q = 150 \text{ m}^3/\text{h}$ 5 x $30 \text{ m}^3/\text{h}$ + 1R;

zbiorniki reakcji - $V = 2 \times 100 \text{ m}^3$ wyposażone w strumienice napowietrzające;

pompy pośrednie (płuczące) - 2 x $150 \text{ m}^3/\text{h}$ 1P + 1R;

filtry – 2 x Hi Flo 9 UF 100 Culligan;
pompki do dezynfekcji wody podchlorynem sodowym; zbiorniki wyrównawcze – $V = 2 \times 500 \text{ m}^3$;
odstojniki popłuczyn – $V = 2 \times 55 \text{ m}^3$;
pompownia ściekowa.

Proces napowietrzania odgazowywania wody oraz utleniania związków żelaza i manganu zostanie zrealizowany w zbiornikach reakcji usytuowanych poza budynkiem technologicznym, w którym przeprowadzone zostaną pozostałe procesy uzdatniania wody tj. odżelazienie, odmanganianie, przygotowanie wody chlorowej i jej dozowanie oraz zlokalizowana zostanie pompownia pośrednia i sieciowa. Woda ze studni tłoczona będzie bezpośrednio do zbiorników reakcji wyposażonych w urządzenia napowietrzające typu Flo – Get. Odpowiedni czas kontaktu zapewnia retencja w zbiornikach reakcji.

Na filtry typu Culligan woda jest podawana za pomocą pomp pośrednich. Do przewodu po filtrach dozowana jest woda chlorowa. Woda uzdatniona gromadzona jest w zbiornikach wyrównawczych skąd poprzez pompownię sieciową podawana jest do sieci miejskiej. Na rurociągu tłocznym wody uzdatnionej zamontowany zostanie czujnik chloru pozostałego. Popłuczyny z płukania filtrów będą odprowadzone do ostojników popłuczyn. Woda po sedymentacji zostanie odpompowana do kanalizacji technologicznej z wylotem do pobliskiego rowu. Praca stacji będzie automatyczna.

9.4. Gospodarka ściekowa.

Problem zagospodarowania ścieków, który będzie narastał w związku z rozszerzeniem zasięgu obsługi siecią wodociągową winien stanowić priorytetowe zadanie Zarządu Miasta i Gminy.

Zrealizowana oczyszczalnia ścieków stwarza możliwość odbioru i oczyszczania ścieków zarówno z obszaru miasta jak i sołectw z obszaru gminy. Tak postawiony cel strategiczny wymagał będzie realizacji następujących zadań częściowych:

- ① remont i przebudowa wyeksploatowanych odcinków sieci kanalizacyjnej.
- ① Realizacja systemu kanalizacji:
 - osiedle Malce;
 - osiedle Warchoły;
 - osiedle Barce;
 - uzupełnienie brakujących odcinków sieci kanalizacji sanitarnej;
- ① Realizacja kanalizacji sanitarnej sołectw:
 - Zarzeczce;
 - Wolina;
 - Nowa Wieś;
 - częściowo Raclawice;
 - Nowosielec;
 - Kończyce;
- ① Realizację systemu kanalizacji deszczowej wraz z oczyszczalnią i osadnikami wód.

System oczyszczania ścieków z obszaru miasta oraz pozostałych sołectw w gminie Nisko proponuje się rozwiązać poprzez wykorzystanie bardzo dużych możliwości odbioru ścieków istniejącej nowej oczyszczalni ścieków w Nisku i przesyłu ścieków do niej z całego obszaru gminy, a także dodatkowo jeżeli możliwości na to pozwolą.

Dopuszcza się możliwość odprowadzenia ścieków do przydomowych oczyszczalni ścieków tylko na terenach położonych poza strefami ochronnymi Głównego Zbiornika Wód Podziemnych oraz poza strefami ochronnymi ujęć wód podziemnych pod warunkiem, że

nieruchomość nie może być przyłączona do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej bądź projektowanej dla której funkcjonuje ważne pozwolenie na budowę.

9.5. Gazownictwo.

Przebiegające przez obszar gminy gazociągi wysokoprężne o znaczeniu krajowym:

- Ø 700 CN 64 Jarosław – Puławy;
- Ø 250/30 Jarosław – Sandomierz.

oraz gazociąg Ø 125 z Kopalni Jeżowe do gazociągu Ø 300 Jarosław – Sandomierz wraz z istniejącymi stacjami redukcyjno – pomiarowymi I° i II° stwarzają możliwość pełnego pokrycia potrzeb mieszkańców gminy i umożliwiają lokalizację potencjalnych inwestorów zgłaszających duże zapotrzebowanie na gaz.

9.6. Regulacja stosunków wodnych.

Jako podstawowe zadanie na lata 2001 – 2006 uznaje się:

- obwałowanie rzeki San – lewy wał od Stalowej Woli długość 11 km;
- obwałowanie cofkowe Barcówki około 2 km;
- odbudowa melioracji urządzeń szczegółowych obiektu Podwolina około 64 km;
- realizacja zbiorników małej retencji w tym w pierwszej kolejności:
 - Wolina powierzchnia 1,6 ha pojemności 24 tysięcy m³;i w dalszej kolejności:
 - Kudelki powierzchnia 3,0 ha pojemności 45 tysięcy m³;
 - Podwolina powierzchnia lustra wody ok. 14 ha.

9.7. Ciepłownictwo.

Jako zadanie podstawowe uznaje się maksymalne wykorzystanie potencjalnych możliwości uzysku ciepła z magistrali ciepłowniczej EC Stalowe Wola – Nisko i rozbudowę istniejącego systemu ciepłowniczego w oparciu o opracowane założenia programowe.

Poprawę efektywności przesyłu ciepła w kierunku Niska można osiągnąć przez intensyfikację rozwoju przestrzennego i przyłączanie zabudowy do miejskiej sieci ciepłowniczej. Będzie to kontynuacją działań, które doprowadziły do ucieplnienia starej części Niska przez współ finansowanie inwestycji realizowanych przez PEC.

Ponadto dla dociążenia istniejącego systemu ciepłowniczego miasta Niska PEC widzi możliwość rozbudowy systemu sieci ciepłowniczych w najbliższej przyszłości:

- Kontynuacja ucieplnienia zabudowy ul. Kościuszki, Słowackiego
- 6. budowa sieci rozdzielczej 2×dn 139 dł. 206 mb
- 7. budowa sieci rozdzielczej 2×dn 100 dł. 163 mb
- 8. budowa przyłączy dla odbiorców 2×Dn 40 dł. 100 mb.
- Ucieplnienie rejonu ulic Mickiewicza, 1-go Maja kontynuacja dla budownictwa jednorodzinnego,
- 9. budowa odgałęzienia 2×dn 80 dł. 200 mb
- 10. budowa odgałęzienia 2×dn 60 dł. 180 mb
- 11. budowa przyłączy dla odbiorców 2×dn 40 dł. 250 mb.
- Ucieplwienie Os. Daszyńskiego w Nisku
- 12. budowa sieci ciepłowniczej osiedlowej 2×Dn 50 dł. 1,4 km.
- Kontynuacja odgałęzienia sieci cieplnej wzdłuż ul. Paderewskiego
- 13. budowa sieci 2×Dn 50/60/40 dł. ok. 400 mb.

- Ucieplnienie Os. Błonie – etapowo.

Wymienione zadania mogą być podejmowane w ramach istniejącego systemu sieci ciepłych. Dalszy wzrost potrzeb ciepłych (zgodnie z koncepcją Os. Warchoły, Os. Polna) spowoduje konieczność budowy nowych odcinków magistrali ciepłowniczej tj.

14. przedłużenie magistrali od wymiennikowi ul. rzeszowska odcinkiem 2×Dn 200/150 dł. ok. 1500 mb do granic Os. Warchoły,
15. budowa odgałęzienia 2×dn 100 dł. 500mb w kierunku Os. Polna.

„Projekt planu zaopatrzenia gminy Nisko w ciepło, energię elektryczną i gaz” winien przeanalizować i określić granice ekonomiczne celowości przyłączenia osiedli do m.s.c. z uwagi na odległość.

Należy podjąć działania w kierunku modernizacji instalacji wewnętrznych i ograniczenia strat ciepłych przez przegrody budynków. Budynki o dużym współczynniku U przegród budowlanych powinny być poddane termorenowacji. W budynkach nowych instalacje winny być zaprojektowane w układzie poziomym z indywidualnym licznikiem ciepła dla mieszkania.

Zakłada się również zwiększenie wykorzystania źródeł energii odnawialnej dla wytwarzania energii ciepłej, między innymi: zasoby wód geotermalnych, biomasa, biogaz, energia promieniowania słonecznego i źródła niskotemperaturowe.

9.8. Gospodarka odpadami.

Jako pilne zadanie uznaje się realizację decyzji Wojewody Podkarpackiego w sprawie zamknięcia wymiennego wysypiska odpadów innych niż niebezpieczne oraz przeprowadzenie rekultywacji.

W ramach powyższej decyzji należy wykonać:

1. dopełnienie składowiska odpadów w celu osiągnięcia zwartej czaszy;
2. ukształtowanie czaszy składowiska;
3. wykonanie warstwy wyrównawczej z gruntu mineralnego;
4. wykonanie instalacji odgazowującej;
5. uszczelnienie składowiska, wykonanie warstw związanych z rekultywacją techniczną i odwodnienie powierzchni do istniejących cieków wodnych;
6. zakończenie rekultywacji biologicznej składowiska;
7. monitoring składowiska w fazie poeksploatacyjnej.

Realizacja przyjętego „Gminnego Planu Gospodarki Odpadami” w tym:

- uruchomienie Gminnego Centrum Gospodarki Odpadami;
- podjęcie działań dla utworzenia ponadgminnej struktury z zakresu gospodarki odpadami w nawiązaniu do „Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami”;
- objęcie systemem selektywnej zbiórki odpadów wszystkich mieszkańców gminy;
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów podlegających biodegradacji;
- objęcie systemem selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych zawartych w strumieniu odpadów komunalnych oraz odpadów budowlanych wielkogabarytowych i zielonych.

10. STANDARDY URBANISTYCZNE

Standardy urbanistyczne służą realizacji polityki przestrzennej w części dotyczącej interesu publicznego a także zwiększeniu skuteczności działań administracji, są ustalane

w Studium jako wytyczne do planów miejscowych a także w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu.

Ustalono następujące parametry, wskaźniki urbanistyczne i wytyczne ich określania na obszarze objętym niniejszą zmianą studium:

- 1) maksymalna intensywność zabudowy w odniesieniu do działki budowlanej:
 - a) na terenach, które mogą być przeznaczone pod mieszkalnictwo i usługi towarzyszące, oznaczonych symbolem MN/U:
 - na terenach miasta Nisko – 0,8,
 - na terenach wiejskich – 0,4,
 - b) na terenach rozwoju produkcji, drobnej wytwórczości, transportu i gospodarki komunalnej, oznaczonych symbolem U/P- 0,6
 - c) na terenach usług oznaczonym symbolem U1 - 0,8
 - d) na terenach usług oznaczonych symbolem U2 – 0,2
 - e) wyznaczanie działek dla lokalizacji usług turystyczno-rekreacyjnych według indywidualnych ustaleń określanych w planach miejscowych lub decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu;
- 2) minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do działki budowlanej:
 - a) na terenach, które mogą być przeznaczone pod mieszkalnictwo i usługi towarzyszące, oznaczonych symbolem MN/U:
 - na terenach miasta Nisko – 20%
 - na terenach wiejskich – 30%
 - b) na terenach rozwoju produkcji, drobnej wytwórczości, transportu i gospodarki komunalnej, oznaczonych symbolem U/P- 20%
 - c) na terenach usług oznaczonym symbolem U1 – 15%
 - d) na terenach usług oznaczonych symbolem U2 – 45%
 - e) na terenach usług turystyczno-rekreacyjnych, oznaczonych symbolem UT – 60%;
- 3) maksymalna wysokość zabudowy w metrach i liczbie kondygnacji:
 - a) na terenach, które mogą być przeznaczone pod mieszkalnictwo i usługi towarzyszące, oznaczonych symbolem MN/U:
 - na terenach miasta Nisko – 15m/4k
 - na terenach wiejskich – 10m/3k
 - b) na terenach rozwoju produkcji, drobnej wytwórczości, transportu i gospodarki komunalnej, oznaczonych symbolem U/P - 12m/x
 - c) na terenach usług oznaczonym symbolem U1 – 12m/4k
 - d) na terenach usług oznaczonych symbolem U2 – 12m/4k (nie dotyczy obiektów sakralnych)
 - e) na terenach usług turystyczno-rekreacyjnych, oznaczonych symbolem UT – 9m/3k;
- 4) minimalna powierzchnia nowych działek przeznaczonych pod lokalizację zabudowy:
 - a) na terenach, które mogą być przeznaczone pod mieszkalnictwo i usługi towarzyszące, oznaczonych symbolem MN/U:
 - na terenach miasta Nisko – 400m²
 - na terenach wiejskich – 700 m²
 - b) na terenach rozwoju produkcji, drobnej wytwórczości, transportu i gospodarki komunalnej, oznaczonych symbolem U/P- 800 m²
 - c) na terenach usług oznaczonym symbolem U1 – 400 m²
 - d) na terenach usług oznaczonych symbolem U2 – 800 m²

- e) wyznaczanie działek dla lokalizacji usług turystyczno-rekreacyjnych według indywidualnych ustaleń określanych w planach miejscowych lub decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu;
- 5) minimalna liczba miejsc parkingowych dla samochodów osobowych:
- a) na terenach, które mogą być przeznaczone pod mieszkalnictwo i usługi towarzyszące, oznaczonych symbolem MN/U: 1 miejsce na mieszkanie + odpowiednia liczba miejsc parkingowych zgodnie z przeznaczeniem terenu pod usługi
 - b) na terenach rozwoju produkcji, drobnej wytwórczości, transportu i gospodarki komunalnej, oznaczonych symbolem U/P – 20 miejsc na 100 zatrudnionych i 15 miejsc na 1000 m² powierzchni składów i magazynów
 - c) na terenach usług oznaczonym symbolem U – 20 miejsc na 1000 m² powierzchni użytkowej usług lub 100 użytkowników i zatrudnionych
 - d) na terenach usług turystyczno-rekreacyjnych, oznaczonych symbolem UT – 20 miejsc na 100 użytkowników.

11. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM

1. Prace nad I zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nisko prowadzone były w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym na podstawie uchwały Nr VIII/83/07 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 22 czerwca 2007 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy.
2. Bezpośrednim powodem podjęcia powyższej uchwały była konieczność uzyskania zgodności rozwiązań planu miejscowego, który Rada Miejska ma zamiar sporządzić pod niezbędne gminie tereny inwestycyjne, z ustaleniami obowiązującego studium zgodnie z wymogami ustawy z 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
Ponadto Gmina w 2006 roku dokonała oceny aktualności studium oraz posiadanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego a wyniki analiz i ocen aktualności wskazujące na potrzebę dokonania zmiany studium zostały przyjęte przez Radę Miejską w Nisku uchwałą Nr XLVII/477/2006 z dnia 22 września 2006 roku w sprawie aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów.
3. Przyjęte w zmianie Studium rozwiązania powiązane są bezpośrednio z istniejącymi uwarunkowaniami przestrzennymi i predyspozycjami terenów z jednoczesnym uwzględnieniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu. Tereny najcenniejsze pod względem przyrodniczym i krajobrazowym objęte ochroną prawną oraz obszary i obiekty najcenniejsze pod względem kulturowym objęte ochroną konserwatorską lub przeznaczone do objęcia ochroną zostały wyłączone z rozwoju osadnictwa, bądź zostało ono poważnie ograniczone stosownie do potrzeb ochrony. Natomiast obszary rozwoju osadnictwa związane z historycznymi jednostkami osadniczymi rozwijającymi się wzdłuż ciągów komunikacyjnych zostały jeszcze wzmocnione terenami stanowiącymi naturalną kontynuację istniejącej zabudowy posiadającej dostęp do istniejącej infrastruktury technicznej uzbrojenia terenu. Wzmocnione zostały tereny zabudowy usługowo – handlowej, w tym projektowane duże centrum sportowo–rekreacyjno–kulturalne w Raclawicach na błoniach, hala sportowa, baseny, korty tenisowe to jest obiekty ponadlokalnego ośrodka sportowego. Podkreślono obszary przestrzeni publicznych stanowiące oś komunikacyjno – usługowo – rekreacyjną miasta. Zgodnie z koncepcją władz

Gminy stworzenia nowego obszaru dla rozwoju produkcji, oddalonego od terenów osiedlowych miasta Nisko wyznaczono na peryferiach wsi Zarzeczce znaczny obszar o powierzchni ok. 80 ha, położony w widłach terenów kolejowych i drogi wojewódzkiej, oddzielony lasem od terenów zabudowy mieszkaniowej.

Wskazane w Studium tereny rozwoju produkcji bazują na historycznie uwarunkowanych obszarach rozwoju przemysłu zlokalizowanych za centrum miasta Nisko w kierunku Stalowej Woli przy głównym szlaku komunikacyjnym. Ze względu na to, że miasto Nisko rozwinęło się głównie w kierunku Stalowej Woli i wchłonęło w pewnym sensie tereny rozwoju przemysłu otaczając je terenami mieszkaniowymi, należało pomyśleć o innej lokalizacji, mniej uciążliwej dla otoczenia i pozwalającej na swobodny rozwój produkcji stąd nowe obszary rozwoju produkcji, które w przyszłości pozwolą na stopniową eliminację terenów przemysłowych z centrum miasta zamieniając je na tereny usługowe.

W stosunkowo niewielkim zakresie zostały też wskazane nowe tereny rekreacyjno – wypoczynkowe na bazie naturalnych zasobów jakim jest rzeka San oraz związane z projektowanymi sztucznymi zbiornikami wodnymi.

4. Ponieważ Rada Miejska postanowiła dokonywać zmiany Studium etapowo zakres I zmiany Studium w ujęciu syntetycznym obejmuje:

1) wskazanie dodatkowych obszarów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z usługami towarzyszącymi, oznaczone symbolem MN/U:

- a) obszaru położonego w Nisku ograniczonego ul. Sandomierską, ul. 1000-lecia i linią kolejową Rozwadów – Przeworsk – do małej obwodnicy,
- b) obszaru położonego w Nisku w rejonie ul. Gruntowej i ul. Rzeszowskiej – Bocznej,
- c) obszaru osiedla Malce III w Nisku, na którym obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego,
- d) obszaru położonego w Nisku w rejonie ul. Kościuszki, ul. Wyszyńskiego i granicy administracyjnej miasta,
- e) obszaru byłego leśnictwa położonego w Nisku przy ul. Sosnowej w Stalowej Woli,
- f) obszaru położonego w Raclawicach w rejonie ul. Grądy,
- g) obszaru położonego w Nowosielcu po wschodniej stronie drogi krajowej nr 19,
- h) obszaru położonego w Nowosielcu po zachodniej stronie drogi krajowej nr 19 w rejonie szkoły podstawowej (obecnie teren wskazany na usługi oświaty),
- i) obszaru położonego w rejonie ul. Krzeszowskiej w Zarzeczcu,
- j) obszaru położonego w Nisku po południowej stronie ul. Nowej (obecnie teren wskazany pod lokalizację usług turystyczno – rekreacyjnych i zbiornik małej retencji);

2) wskazanie dodatkowych obszarów pod zabudowę usługowo – handlową oraz usługi publiczne, oznaczone symbolem U (w tym U1 i U2 - usługi z zielenią towarzyszącą):

- a) obszaru położonego w Zarzeczcu przy drodze krajowej nr 19 w rejonie cmentarza wojskowego z I wojny światowej,
- b) obszaru położonego w Zarzeczcu w rejonie drogi nr 19 i ul. Starej,
- c) obszaru położonego w Zarzeczcu w rejonie skrzyżowania ul. Lubelskiej i ul. Mickiewicza,
- d) obszaru dotychczasowego parkingu śródleśnego położonego w Nisku przy drodze krajowej nr 19,
- e) obszaru położonego w rejonie skrzyżowania ul. Szklarniowej i ul. Sandomierskiej w Nisku,
- f) obszaru położonego w rejonie ul. Sandomierskiej i Jednostki Wojskowej w Nisku,
- g) obszaru położonego w Nowosielcu w sąsiedztwie cmentarza i kościoła parafialnego,
- h) obszaru położonego w Wolinie wykorzystywanego na cele sportowo – rekreacyjne,
- i) obszaru położonego w Raclawicach w sąsiedztwie boiska sportowego;

- 3) wskazanie dodatkowych terenów dla rozwoju przemysłu, składów, drobnej wytwórczości, transportu i gospodarki komunalnej, oznaczone symbolem U/P:
 - a) obszaru położonego w Zarzeczcu przy drodze wojewódzkiej 858 – ul. Krzeszowskiej i ul. Hawryły,
 - b) obszaru położonego w Nisku po południowej stronie ul. Nowej tj. powiększenie istniejących terenów przemysłowych, składów, drobnej wytwórczości, w kierunku wschodnim;
 - 4) wskazanie odrębnego, niezależnego od istniejącej trasy, odcinka drogi wojewódzkiej łączącego gminę Ulanów z gminą Nisko, oznaczonego symbolem KDG;
 - 5) wskazanie obszaru pod zbiornik małej retencji, oznaczony symbolem WS wraz z towarzyszącymi usługami turystyczno – rekreacyjno – sportowymi w Nisku w rejonie ul. Dąbrowskiego;
 - 6) wskazanie terenu pod przystań rzeczną na rzece San wraz z towarzyszącymi usługami turystyczno – rekreacyjnymi w Zarzeczcu w rejonie ul. Sanowej, oznaczone symbolem UT;
 - 7) uzupełnienie stanu i kierunków rozwoju w zakresie infrastruktury technicznej;
 - 8) uzupełnienie obszarów i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków zasobów dóbr kultury współczesnej oraz ochrony krajobrazu kulturowego;
 - 9) wskazanie obszaru przestrzeni publicznej w Nisku;
 - 10) weryfikacja obszarów dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
5. Na podstawie przepisów Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie wymaganego zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r. Nr 118 poz. 1233) stwierdzono konieczność dostosowania treści dotychczas obowiązującego studium do nowych wymogów prawnych. Obecna zmiana studium uwzględnia również zmiany wynikające z wyznaczenia obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 oraz korektę granicy otuliny Parku Krajobrazowego „Lasy Janowskie”, obejmujących część terenów gminy.
6. Niniejsza zmiana Studium poszerza możliwości inwestowania i stwarza warunki dla rozwoju między innymi usług komercyjnych oraz działalności produkcyjnej, wyznacza nowe tereny dla rozwoju mieszkalnictwa jednorodzinne. Powyższa zmiana Studium wynika z konieczności uściślenia polityki przestrzennej gminy i miasta Nisko oraz dostosowania jej do realnych potrzeb i możliwości rozwoju przestrzennego zgodnie z interesem społeczności lokalnej.
7. Sporządzona zmiana studium zawiera problematykę określoną w art. 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z powoływanym wyżej Rozporządzeniem zmiana Studium składa się z:
- części określającej uwarunkowania przedstawione w formie tekstowej i graficznej w skali 1:10 000 - pn. „Uwarunkowania przestrzenne” stanowiącej załącznik Nr 2;
 - części zawierającej ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy przedstawione w formie tekstowej i graficznej w skali 1:10 000 - „Polityka i kierunki zagospodarowania przestrzennego”, stanowiącej załącznik Nr 3 oraz „Polityka i kierunki zagospodarowania przestrzennego – infrastruktura techniczna”, stanowiącej załącznik Nr 4.
- Na wszystkich załącznikach graficznych do zmiany Studium oznaczono granice terenów objętych zmianami oraz wprowadzono oznaczenia (legendę) zmiany Studium;

11.1 SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA NISKO WRAZ Z UZASADNIENIEM PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ. (DO ZMIANY UCHWALONEJ UCHWAŁĄ NR LII/454/10 Z DNIA 10 LISTOPADA 2010 R.)

Teren objęty zmianą Studium stanowi obszar o powierzchni około 24 ha. Położony jest w środkowej części miasta Nisko, po północnej stronie ul. Sandomierskiej, leżącej w ciągu drogi krajowej nr 77 relacji Lipnik – Przemyśl. Od strony zachodniej przylega do Jednostki Wojskowej, od wschodu ograniczony jest Parkiem Miejskim natomiast północna granica przylega do terenów rolnych. Stanowi teren obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru przemysłowo-usługowego w rejonie ul. Sandomierskiej w Nisku, uchwalonego uchwałą Nr XX/218/08 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 1 lipca 2008 r.

Zgodnie z obowiązującym dokumentem Studium teren objęty zmianą położony jest w III STREFIE – rozwoju gospodarczego i usług, w obszarze adaptacji, uzupełnień i przekształceń terenów przemysłu, składów, transportu i drobnej wytwórczości.

Zmiana studium w zakresie w/w terenu związana jest z uzupełnieniem dotychczasowego przeznaczenia terenu o możliwość rozmieszczenia obiektów handlowych, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Zakres przedmiotowej zmiany został określony w podjętej uchwale Nr XXXIV/361/09 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 25 września 2009 r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W zmianie Studium teren w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w celu wyróżnienia go spośród innych obszarów oznaczony zostaje symbolem 1PU-UC. Ponadto oznaczony zostaje szrafem w czerwone ukośne paski, jako teren wskazany pod lokalizację obiektów handlowych, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Ogólnie przyjęte kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna określona w Studium dla w/w terenu obowiązuje w części objętej niniejszą zmianą Studium, w takim zakresie jak dla pozostałych terenów o tym samym preferowanym przeznaczeniu. Zmiana Studium wprowadza dodatkowo uszczegółowienia ustaleń dla terenu wskazanego pod lokalizację obiektów handlowych, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², oraz wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zmiany zostały zawarte w tekście studium w części uwarunkowań oraz w części kierunków, jak również na rysunku „Polityka i kierunki zagospodarowania przestrzennego” w skali 1:10 000, poprzez wyróżnienie zgodnie z oznaczeniami zmiany Studium.

Projekt zmiany studium został opracowany zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami) oraz rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 z 2004 r., poz. 1233).

Objaśnienia przyjętych rozwiązań:

Teren w granicach zmiany stanowi obszar produkcyjno – usługowy w większości zainwestowany obiektami dawnych zakładów TOORA POLAND SA (w stanie upadłości). W związku oczekiwaniami nowych właścicieli części terenów oraz chęcią zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru, za stosowne uznano ustalenie dopuszczenia lokalizacji obiektów handlowych, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w tej części miasta Niska.

Z uwagi na utrzymanie dominującego produkcyjnego charakteru terenu zainwestowanego obiektami hal produkcyjnych o dużej powierzchni użytkowej i kubaturze, ustalone zostały, jako wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ograniczenia w przeznaczeniu terenu pod obiekty handlowe. Ponadto istotną sprawą przy rozplanowaniu dopuszczonej funkcji handlowej, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², będzie stanowiło uwzględnienie istniejących na terenie oraz w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów lub obszarów wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

BIBLIOGRAFIA

- *Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Tarnobrzesckiego*, Wojewoda Tarnobrzescki, 1997 r.
- *Strategia Rozwoju Województwa Tarnobrzesckiego*, 1995 r.
- Symulacyjne dane statystyczne dla województwa podkarpackiego na rok 1997.
- Roczniki statystyczne województwa tarnobrzesckiego w latach 1992 – 1998 Wojewódzki Urząd Statystyczny, Tarnobrzeg
- *Dokumentacja hydrogeologiczna GZWP nr 425,426,427*; wyk. PRO-GEO Sp. z o.o. Kraków 1995 r.
- P.I.O.Ś. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie – *Stan środowiska w województwie podkarpackim w 2005 roku, 2006 roku*. Rzeszów 2006 r., 2007 r.
- *Program ochrony środowiska dla gminy i miasta Nisko*. Nisko sierpień 2004r.
- *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego*. Opr. PBPP w Rzeszowie. Rzeszów 2002 r.
- M. Nowicki; *Strategia ekorozwoju Polski*, wyd. Agencja Reklamowo – Wydawnicza A. Grzegorzczak, Warszawa 1993 r.
- *Zabytki architektury i budownictwa w Polsce*, Wydawnictwo Tarnobrzesckie – 42, Ośrodek Dokumentacji Zabytków, Warszawa 1990 r.
- *Program gospodarki odpadami województwa tarnobrzesckiego* oprac. „Biprowod” Zabrze Sp. z o.o. OBR PS „Siarkopol” Tarnobrzeg, Zabrze 1997 r.
- Wyniki spisu rolnego 1994 r., Wojewódzki Urząd Statystyczny w Tarnobrzegu
- Wyniki produkcji roślinnej 1994 r., WUS w Tarnobrzegu
- Opracowanie fizjograficzne gminy Nisko, 1985 r. „Geoprojekt”, Rzeszów
- mgr L. Polanowski, mgr J. Zub; *Studium Problematyki Ochrony Wartości Krajobrazu Kulturowego dla gminy Stalowa Wola* (1997 r.)
- Folder informacyjno – reklamowy „NISKO” – wydawnictwo „Sztafeta”, kwiecień 1998 r.
- Hanna Lawera, Artur Bata; *Nisko i okolice*, 1998 r.
- Foldery reklamowe miasta Nisko
- Poradniki metodyczne dot. opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin
- *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Sandomierza*
- Dane z Urzędu Gminy i Miasta Nisko
- Program reelektryfikacji (rozwoju) i remontu wiejskich sieci elektroenergetycznych.
Dane:
średnich napięć – Rejon Energetyczny Stalowa Wola.
wysokich napięć – Rzeszowski Zakład Energetyczny
- PN–E–05100–1: 1998 – Elektroenergetyczne linie napowietrzne. Projektowanie i budowa.
- PN–76/E–05125 – Elektroenergetyczne i sygnalizacyjne linie kablowe. Projektowanie i budowa.
- Przepisy Budowy Urządzeń Elektroenergetycznych – Instytut Energetyki 1980 r.
- Dane dotyczące telekomunikacji pochodzą z Rejonu Telekomunikacji w Nisku

- i projektów technicznych rozbudowy sieci miejscowych
- Centralne Biuro Projektowo – Badawcze Dróg i Mostów „TRANSPROJEKT”: *Ruch drogowy 1985* – Warszawa 1987 r.
 - Biuro Projektowo – Badawcze Dróg i Mostów „TRANSPROJEKT”: *Ruch drogowy 1990* – Warszawa 1992
 - Biuro Projektowo – Badawcze Dróg i Mostów „TRANSPROJEKT”: *Ruch drogowy 1995* – Warszawa 1996
 - Biuro Projektowo – Badawcze Dróg i Mostów „TRANSPROJEKT”: *Prognoza ruchu na zamiejskiej sieci dróg krajowych do roku 2015* – Warszawa 1997
 - Jerzy Walawski: *Kształtowanie zamiejskiej sieci drogowej*. Wydawnictwa Komunikacji i Łączności – Warszawa 1984
 - Towarzystwo Urbanistów Polskich – Sekcja komunikacji: *Zagadnienia komunikacyjne w planowaniu przestrzennym* – Warszawa 1983
 - Tadeusz Suwara: *Strategia utrzymania i rozwoju sieci dróg krajowych do roku 2015* – Drogownictwo 9/98
 - Andrzej Rudnicki, Mariusz Dudek: *Ocena celowości budowy obwodnicy drogowej* – Drogownictwo 7/95
 - Augustyn Dobiecki, Zygmunt Uzdalewicz: *Organizacja ruchu w miastach*
 - Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie. Dz. U. Nr 43 z 1999 r.
 - Dominik Komada: *Studium krajobrazu kulturowego Gminy Nisko* – Tarnobrzeg 2006
 - Dominik Komada: *Gminna ewidencja zabytków - Nisko* – Tarnobrzeg 2006
 - Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego w rejonie ul. Bocznej, Nowej oraz torów kolejowych Rozwadów – Przeworsk w Nisku oraz ul. Akacyjnej i Grady w Raclawicach*. Rzeszów październik 2009r.
 - Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego sąsiedztwie boiska sportowego pomiędzy ul. Rudnicką, Nadjeziorze, drogą krajową nr 19 i ul. Zieloną w Raclawicach*. Rzeszów wrzesień 2009r.
 - Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego przy ul. Błonie w Wolinie*. Rzeszów czerwiec 2009r.
 - Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego w rejonie ulicy Sandomierskiej i Szklarniowej w Nisku*. Rzeszów czerwiec 2009r.
 - Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego w rejonie drogi krajowej nr 19 i ul. Starej w Zarzeczcu*. Rzeszów czerwiec 2009r.
 - Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego w rejonie ulicy Gruntowej i torów kolejowych Rozwadów – Przeworsk w Nisku*. Rzeszów wrzesień 2009r.
 - Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego w rejonie ulicy Kościuszki, Wyszyńskiego i administracyjnej granicy miasta w Nisku*. Rzeszów wrzesień 2009r.
 - Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego w rejonie ulicy Nowej, Słonecznej i Dąbrowskiego*

oraz rzeki Barcównki w Nisku. Rzeszów październik 2009r.

- Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego w rejonie ulicy Sandomierskiej, 1000 – lecia oraz torów kolejowych Rozwadów – Przeworsk w Nisku. Rzeszów czerwiec 2009r*
- Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego w dolinie Sanu w rejonie ulicy Sanowej w Zarzeczcu. Rzeszów październik 2009r.*
- Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego w rejonie skrzyżowania drogi krajowej nr 19 i ulicy Mickiewicza w Zarzeczcu. Rzeszów czerwiec 2009r.*
- Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego w rejonie drogi krajowej nr 19 w Zarzeczcu – Podborek. . Rzeszów czerwiec 2009r.*
- Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu położonego w rejonie osiedla „Malce III” przy ulicy Sopotkiej w Nisku. Rzeszów czerwiec 2009r.*
- Usługowy Zakład Fizjografii i Geologii Inżynierskiej *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenudawnej leśniczówki „Swoły” w Nisku. Rzeszów czerwiec 2009r.*
- EKO GEO Pracownia Geologii i Ochrony Środowiska *Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w miejscowości Nowosielec wzdłuż drogi krajowej nr 19 oraz w Nisku na terenie lasów państwowych. Lublin listopad 2008r.*
- EKO GEO Pracownia Geologii i Ochrony Środowiska *Ekofizjografia podstawowa dla potrzeb sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w Nisku, ograniczonych drogą krajową nr 19, linią kolejową Rozwadów – Przeworsk oraz ul. Rzeszowską, PCK i Wolności. Lublin grudzień 2009r.*
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie *Wyznaczenie obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w zlewni Sanu, jako integralnego elementu studium ochrony przeciwpowodziowej. (projekt) Kraków grudzień 2009.*